

En ny lag om ekonomiska föreningar

Del 1

Slutbetänkande av Föreningslagsutredningen

Stockholm 2010

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2010:90

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2010

ISBN 978-91-38-23489-1
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 29 maj 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Till särskild utredare förordnades hovrättspresidenten Sten Andersson. Övriga medverkande i utredningens arbete anges på nästa sida.

Utredningen, som har antagit namnet Föreningslagsutredningen, lämnade i april 2009 delbetänkandet *Enklare beslutsfattande i ekonomiska föreningar* (SOU 2009:37).

Sedan utredningen nu behandlat de övriga frågor som omfattas av utredningsuppdraget får den härmed överlämna slutbetänkandet *En ny lag om ekonomiska föreningar* (SOU 2010:90).

Sundsvall i december 2010

Sten Andersson

/Anna Dieden

Förteckning över dem som har deltagit i utredningens arbete

Särskild utredare

Hovrättspresidenten Sten Andersson, *fr.o.m. den 15 augusti 2008*

Parlamentarisk referensgrupp (samtliga fr.o.m. den 25 september 2008)

Jan Andersson (c)
Anti Avsan (m)
Birgit Erngren Wohlin (kd)
Lennart Fremling (fp)
Ingrid Landin (mp)
Inger Lundgren (v)
Fredrik Lundh Sammeli (s)

Experter (om inte annat anges fr.o.m. den 15 augusti 2008)

Rådgivaren Magnus Andersson, Coompanion Kooperativ Utveckling
(fr.o.m. den 11 augusti 2009)
Kanslirådet Linda Haggren, Finansdepartementet
Ämnesrådet Kent Ivarsson, Näringsdepartementet
Projektledaren Eva Johansson, Tillväxtverket
Ämnesrådet Gabriella Johansson, Finansdepartementet
Företagsrådgivaren Eva Källander, Coompanion Kooperativ Utveckling
(t.o.m. den 10 augusti 2009)
Verkställande direktören Göran Lindblå, OKQ8 ekonomisk förening
Språkexperten Katarina Lindqvist, Justitiedepartementet
(fr.o.m. den 1 september 2009)
Konsulten Anders Mallmén *(t.o.m. den 21 april 2009)*
Kanslirådet Henrik Matz, Justitiedepartementet
Bolagsjuristen Johanna Sahlman, Bolagsverket
Rådmannen Petra Sjölen Kruse *(fr.o.m. den 1 april 2010)*
Förbundsjuristen Bo Thorstorp, Lantbrukarnas Riksförbund

Sekreterare

Numera rådmannen Petra Sjölen Kruse (*fr.o.m. den 1 augusti 2008*
t.o.m. den 31 mars 2010)

Hovrättsassessorn Anna Dieden (*fr.o.m. den 1 mars 2010*)

Innehåll

Del 1

Förkortningar	19
Sammanfattning	21
Författningsförslag	33
1 Inledning	287
1.1 Utredningens uppdrag.....	287
1.2 Utredningens arbete.....	287
2 Ekonomiska föreningar – en allmän beskrivning	289
2.1 Gällande svensk lagstiftning i korthet.....	289
2.1.1 Ekonomiska föreningar.....	289
2.1.2 Bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrättsföreningar.....	291
2.1.3 Sambruksföreningar.....	292
2.1.4 Kreditmarknadsföreningar och medlemsbanker.....	292
2.1.5 Andra föreningsformer.....	292
2.2 Tidigare lagstiftning om ekonomiska föreningar.....	293
2.3 Företagande i ekonomisk förening.....	294
2.3.1 Allmänt om företagande i ekonomisk förening.....	294
2.3.2 Konsumentkooperationen m.m.....	295
2.3.3 Lant- och skogsbrukskooperationen.....	302
2.3.4 Bostadskooperationen.....	311

2.3.5	Nyföretagande i ekonomisk förening.....	314
2.3.6	Ekonomiska föreningar med viss social inriktning...	320
3	Internationell utblick	323
3.1	Internationellt kooperativt samarbete	324
3.1.1	Internationella Kooperativa Alliansen.....	324
3.1.2	ILO:s arbete om kooperativ.....	326
3.1.3	COPAC – internationell samarbetskommitté om kooperativ.....	327
3.2	Kooperativt företagande inom EU.....	327
3.3	Kooperativ lagstiftning i några europeiska länder.....	329
3.3.1	Finland, Norge och Danmark.....	329
3.3.2	Storbritannien och Tyskland.....	330
3.3.3	Frankrike och Spanien	330
4	En ny lag om ekonomiska föreningar.....	331
4.1	Inledning.....	331
4.2	Utgångspunkter för lagstiftningen.....	332
4.2.1	IKA:s kooperativa principer.....	333
4.2.2	Kooperativa principer i svensk rätt	333
4.3	Överväganden.....	334
4.3.1	Utformningen av lagstiftningen om ekonomiska föreningar	334
4.3.2	Översynen av föreningslagen leder till förslag till en ny lag.....	335
4.3.3	Vad ska associationsformen heta?.....	337
5	Ett flexiblare regelverk	339
5.1	Inledning.....	339
5.2	Gällande rätt	339
5.3	Kategoriindelningen i aktiebolagslagen	341
5.4	Vissa internationella jämförelser	342

5.5	Överväganden och förslag.....	343
5.5.1	Allmänna utgångspunkter.....	343
5.5.2	Särskilda regler för olika kategorier av ekonomiska föreningar?.....	344
5.5.3	Fler dispositiva bestämmelser.....	351
6	Grunddragen hos en ekonomisk förening.....	353
6.1	Inledning.....	353
6.2	Föreningslagens definition av ekonomisk förening.....	353
6.2.1	Allmänt om definitionen av ekonomisk förening	353
6.2.2	Medlemmarnas deltagande i verksamheten – det kooperativa kravet	354
6.2.3	Ekonomisk verksamhet – verksamhetskravet.....	355
6.2.4	Främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen – ändamålskravet.....	357
6.2.5	Huvudsaklighetskravet.....	358
6.3	Möjligheter att bedriva kooperativ verksamhet i andra juridiska personer.....	359
6.3.1	Verksamhet i dotterbolag.....	359
6.3.2	Medlemsfrämjande föreningar.....	360
6.4	Definitionen av kooperativt företagande i viss utländsk rätt.....	362
6.4.1	Nordisk rätt	362
6.4.2	EG-förordningen med stadga för europakooperativ	364
6.4.3	Viss annan europeisk rätt	365
6.5	En vidare definition av ekonomisk förening.....	366
6.5.1	Förändringar i definitionen av ekonomisk förening?	366
6.5.2	Investerande medlemmar	371
6.5.3	Bör ekonomiska föreningar kunna ha ett i huvudsak allmännyttigt ändamål?	381
6.6	Utökade möjligheter att bedriva verksamhet i delägda bolag, m.m. – överväganden och förslag.....	388
6.6.1	Verksamhet i dotterföretag och andra företag.....	388
6.6.2	Medlemsfrämjande föreningar.....	395

6.7	Huvudsaklighetskravet	396
7	Bildande av ekonomisk förening, m.m.	399
7.1	Inledning	399
7.2	Gällande rätt	399
7.3	Aktiebolagsrättslig reglering	400
7.4	Nordiska jämförelser.....	401
7.4.1	Finland	401
7.4.2	Norge	401
7.4.3	Danmark.....	402
7.5	Överväganden och förslag	403
7.5.1	Bör kravet på minsta antal medlemmar sänkas till två?	403
7.5.2	Stiftare av en ekonomisk förening	405
7.5.3	Sättet för bildande av ekonomisk förening	406
7.5.4	Ombildning av en ideell förening till ekonomisk förening.....	409
8	Föreningens medlemmar	413
8.1	Inledning	413
8.2	Antagning av nya medlemmar	414
8.2.1	Öppenhetsprincipen – en skyldighet att anta nya medlemmar	414
8.2.2	Undantag från öppenhetsprincipen	415
8.2.3	Tillämpningen av öppenhetsprincipen och möjligheterna till undantag.....	416
8.3	Internationella jämförelser.....	420
8.3.1	Viss nordisk rätt	420
8.3.2	EU-förordningen om stadga för europakooperativ	422
8.3.3	Viss annan europeisk rätt	422
8.4	Överväganden och bedömning.....	422
8.4.1	Skälen för att behålla en tvingande öppenhetsprincip.....	422
8.4.2	Skälen för en flexiblare reglering.....	423

8.4.3	Bör öppenhetsprincipen göras mer flexibel?	425
8.5	Medlemmarnas rätt att utnyttja föreningen – mottagningspliktens utformning	428
8.5.1	Gällande rätt.....	428
8.5.2	Internationella jämförelser	429
8.5.3	Överväganden och bedömning	429
8.6	Uteslutning ur föreningen.....	431
8.6.1	Gällande rätt.....	431
8.6.2	Överväganden och bedömning	432
9	Medlemsförteckningen.....	435
9.1	Inledning.....	435
9.2	Nuvarande regler om medlemsförteckning.....	435
9.3	Aktiebolagslagens motsvarande bestämmelser	437
9.4	Tillväxtverkets mätningar av administrativa kostnader	438
9.5	Kritik från FATF	438
9.6	Lagstiftning om penningtvätt.....	440
9.7	Internationella jämförelser	441
9.7.1	Finland.....	441
9.7.2	Norge.....	441
9.7.3	Danmark.....	441
9.8	Överväganden och förslag.....	442
9.8.1	Bör bestämmelserna om medlemsförteckning ändras?	442
9.8.2	Vilka uppgifter bör medlemsförteckningen innehålla?	444
9.8.3	Hur kan kritiken från FATF tillgodoses?	446

10	Föreningens ledning.....	453
10.1	Inledning.....	453
10.2	Gällande rätt i korthet.....	453
10.3	Överväganden och förslag	454
10.3.1	Anpassningar till aktiebolagslagen.....	454
10.3.2	Styrelsens uppgifter och ansvarsområden	455
10.3.3	Arbetsordning och instruktioner till verkställande direktör	457
10.3.4	Tillsättande av styrelseledamot	457
10.3.5	Icke-medlemmar som styrelseledamöter.....	458
10.3.6	Verkställande direktör	459
10.3.7	Ställföreträdarjäv	461
10.3.8	Tidpunkt för när vissa uppdrag börjar och slutar att gälla.....	462

Del 2

11	Revision och annan granskning	485
11.1	Revision – gällande rätt	485
11.1.1	Allmänt om revision och revisorer	485
11.1.2	Föreningslagens bestämmelser om revision	486
11.1.3	Aktiebolagslagens bestämmelser om revision.....	490
11.2	Revision – överväganden och förslag	494
11.2.1	Revisionsplikt och revisors kvalifikationer	494
11.2.2	Vilka ekonomiska föreningar bör vara skyldiga att ha en revisor?	497
11.2.3	Revisors uppdragstid.....	503
11.2.4	Revisionsberättelsens utformning och innehåll	504
11.2.5	Revisors tystnads- och anmälningsplikt	505
11.3	Allmän och särskild granskning	506
11.3.1	Gällande rätt	506
11.3.2	Allmän granskning i ekonomiska föreningar	507
11.3.3	Särskild granskning i ekonomiska föreningar	512

12	Medlemsinsatserna.....	513
12.1	Inledning.....	513
12.2	Allmänt om kapitalet i ekonomiska föreningar	513
12.3	Närmare om medlemsinsatser.....	515
12.4	Insatsemission	515
12.4.1	Gällande rätt.....	515
12.4.2	Överväganden och förslag.....	516
12.5	Återbetalning av medlemsinsatser	517
12.5.1	Gällande rätt.....	517
12.5.2	Vilket belopp återbetalas till avgående medlem?	518
12.5.3	Viss utländsk lagstiftning	520
12.5.4	Överväganden och förslag.....	522
12.6	Vissa övriga frågor om medlemsinsatser	529
12.6.1	Några terminologiska frågor.....	529
12.6.2	Överlåtelse av medlemsinsatser	530
12.6.3	Inlösen av överinsatser	531
12.6.4	Återbäringsskyldighet och bristtäckningsansvar vid oriktig betalning	532
13	Förlagsinsatser.....	535
13.1	Gällande rätt.....	535
13.2	Överväganden	537
14	Kapitalskydd i ekonomiska föreningar.....	539
14.1	Inledning.....	539
14.2	Gällande rätt.....	540
14.2.1	Allmänt om kapitalskyddet i ekonomiska föreningar	540
14.2.2	Närmare om begreppet överskottsutdelning.....	542
14.2.3	Begränsningar av överskottsutdelningen	543
14.2.4	Närmare om reservfonden	544

14.3	Aktiebolagslagens reglering av motsvarande frågor.....	545
14.3.1	Värdeöverföringar	545
14.3.2	Borgenärsskyddet vid värdeöverföring – beloppsspärren och försiktighetsregeln	547
14.3.3	Särskilda upplysningar – orealiserade vinster	549
14.3.4	Reservfonden.....	550
14.4	Jämförelser med viss nordisk rätt.....	551
14.4.1	Finland	551
14.4.2	Norge	551
14.4.3	Danmark.....	552
14.5	Överväganden och förslag	552
14.5.1	Begreppet värdeöverföring	553
14.5.2	Formerna för värdeöverföring	557
14.5.3	Borgenärsskyddet vid värdeöverföringar.....	558
14.5.4	Beloppsspärren	560
14.5.5	Försiktighetsregeln	562
14.5.6	Beslutsordning vid vinstutdelning och gottgörelse	563
14.5.7	Underlaget för beslut om vinstutdelning m.m.....	566
14.5.8	Reservfonden.....	568
15	Upplösning av ekonomiska föreningar	573
15.1	Inledning.....	573
15.2	Fusion	574
15.2.1	Föreningslagens nuvarande regler om fusion.....	574
15.2.2	Aktiebolagslagens regler om fusion.....	576
15.2.3	Jämförelser med viss nordisk rätt	579
15.2.4	Överväganden och förslag	583
15.3	Delning av ekonomisk förening	592
15.3.1	Gällande rätt	592
15.3.2	Huvuddragen i aktiebolagslagens delningsförfarande	593
15.3.3	Jämförelser med viss nordisk rätt	594
15.3.4	Överväganden och bedömning	596
15.4	Likvidation.....	598
15.4.1	Våra tidigare överväganden.....	598
15.4.2	Gällande rätt	598

15.4.3 Aktiebolagslagens regler om likvidation	600
15.4.4 Överväganden och förslag.....	603
16 Vissa frågor om dispens	613
16.1 Inledning.....	613
16.2 Föreningslagens regler om dispens	613
16.2.1 Dispens från skyldigheten att utse verkställande direktör.....	614
16.2.2 Dispens från bosättningskravet	614
16.2.3 Dispens från krav på auktoriserad revisor eller godkänd revisor med revisorsexamen	614
16.2.4 Dispens avseende kravet på avsättning till reservfonden, m.m.	616
16.2.5 Övriga dispensärenden.....	617
16.3 Aktiebolagslagens regler om dispens.....	617
16.3.1 Dispens från bosättningskravet, m.m.....	617
16.3.2 Dispens från krav på auktoriserad eller godkänd revisor med examen	618
16.4 Överväganden och förslag.....	619
16.4.1 Vilka bestämmelser om dispens i föreningslagen kan komma att avskaffas?	619
16.4.2 Vilka dispensbestämmelser bör finnas kvar och hur bör de vara utformade?	620
16.4.3 Utformningen av aktiebolagslagens dispensbestämmelser	623
16.5 Bolagsverkets beslut ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.....	624
17 Avveckling av lagen om medlemsbanker	625
17.1 Inledning.....	625
17.2 Gällande rätt.....	625
17.3 Överväganden och förslag.....	626
17.3.1 Utformningen av reglerna om medlemsbanker	626
17.3.2 Behovet av särreglering för medlemsbanker	628
17.3.3 Europakooperativ som driver bankrörelse.....	641

18	Annan lagstiftning om kooperativa företagsformer	643
18.1	Inledning.....	643
18.2	Bostadsrättsföreningar	643
18.2.1	Gällande rätt och våra tidigare överväganden.....	643
18.2.2	Överväganden och förslag.....	646
18.3	Kooperativa hyresrättsföreningar.....	648
18.3.1	Gällande rätt och våra tidigare överväganden.....	648
18.3.2	Överväganden och förslag.....	650
18.4	Sambruksföreningar	652
18.4.1	Allmänt om sambruksföreningar och våra tidigare överväganden	652
18.4.2	Överväganden och förslag.....	652
18.5	Kreditmarknadsföreningar.....	653
18.5.1	Allmänt om kreditmarknadsföreningar och våra tidigare överväganden	653
18.5.2	Överväganden och förslag.....	654
18.6	Europakooperativ.....	654
18.6.1	Allmänt om europakooperativ	654
18.6.2	Överväganden och förslag.....	655
19	Skatterättsliga konsekvenser	657
19.1	Inledning.....	657
19.2	Beskattning av ekonomiska föreningar och dess medlemmar	657
19.3	Skatterättsliga konsekvenser – överväganden och förslag ...	660
19.3.1	Utgångspunkter för bedömningen av skatterättsliga konsekvenser.....	660
19.3.2	Investerande medlemmar	661
19.3.3	Ekonomiska föreningar med extern verksamhet	664
19.3.4	Återbetalning av insatsen till högre belopp än nominellt värde.....	668
19.3.5	Kravet på lika rösträtt	670
19.3.6	Handel med överinsatser och emissionsinsatser.....	671

20	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	673
20.1	Tidpunkt för ikraftträdande	673
20.2	Behovet av övergångsbestämmelser.....	673
21	Förslagets konsekvenser	681
21.1	Sammanfattande bedömning.....	681
21.2	Bakgrund	681
21.3	Finansiella konsekvenser	682
21.3.1	Statsfinansiella konsekvenser.....	682
21.3.2	Finansiella effekter för företagen och enskilda.....	685
21.4	Konsekvenser för företagen	688
21.5	Konsekvenser för företagens konkurrensförhållanden	692
21.6	Konsekvenser för små företags villkor	692
21.7	Övriga konsekvenser	693
22	Författningskommentar	695
22.1	Förslaget till lag (2012:000) om ekonomiska föreningar	695
22.2	Förslaget till lag om införande av lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar	969
22.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar	978
22.4	Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)	980
22.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.....	985
22.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	989
22.7	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	1003

22.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ.....	1005
22.9 Övriga lagar.....	1007

Bilaga

<i>Bilaga 1</i> Kommittédirektiv 2008:70.....	1009
---	------

Förkortningar

Dir.	Kommittédirektiv
Ds.	Departementsserien
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EFTA	Europeiska frihandelssammanslutningen (European Free Trade Association)
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska unionen
FATF	Financial Action Task Force
IKA	Internationella Kooperativa Alliansen
ILO	International Labour Organisation
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv avd I
NJA II	Nytt Juridiskt Arkiv avd II
NOU	Norges offentlige utredninger
NNR	Näringslivets Regelnämnd
Nutek	Verket för näringslivsutveckling (numera Tillväxtverket)
Ot.prop.	Odelstingsproposisjon (i Norge)
Prop.	Proposition
RP	Regeringens Proposition (i Finland)
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SABO	Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag
SBC	Sveriges BostadsrättsCentrum
SCB	Statistiska Centralbyrån

SFS
SKB

Skr.
SOU

Svensk författningssamling
Stockholms Kooperativa
Bostadsförening
Regeringens skrivelse
Statens Offentliga Utredningar

Sammanfattning

Utredningen har haft regeringens uppdrag att se över lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen). Genom ett delbetänkande, som avlämnades i april 2009, lämnade utredningen förslag som gällde bl.a. frågor om stadgeändringar i ekonomiska föreningar och formerna för föreningsstämma. Utredningen lade också fram förslag som syftade till att minska föreningarnas administrativa kostnader. I detta slutbetänkande redovisar utredningen resultatet av sitt arbete i de övriga frågor som uppdraget har aktualiserat.

I det följande sammanfattas de viktigaste förslagen i slutbetänkandet.

En ny lag om ekonomiska föreningar (avsnitt 4)

Utredningen har funnit att lagstiftaren liksom hittills bör tillhandahålla ett ändamålsenligt regelverk för näringsverksamhet som bedrivs gemensamt och utan personligt ansvar, dvs. sådan verksamhet som i dag ofta bedrivs i form av en ekonomisk förening. Regelverket bör även framöver vara utformat så att det ger goda förutsättningar för att verksamheten drivs enligt vedertagna kooperativa principer men det bör samtidigt ge verksamhetens utövare, dvs. medlemmarna, stort utrymme att själva besluta i vilken utsträckning dessa principer ska få genomslag i verksamheten. Regelverket bör vidare vara enkelt att tillämpa och tillhandahålla lösningar på de olika slag av problem som kan uppkomma i gemensamt bedriven näringsverksamhet. Eftersom det är medlemmarna som känner verksamheten bäst, bör regelverket vidare vara utformat så att det inte onödigtvis hindrar medlemmarna att gemensamt besluta om hur verksamheten ska organiseras och drivas. Begränsningar i medlemmarnas möjligheter att genom stadgebestämmelser eller på annat

sätt överenskomma om verksamhetens organisation och förvaltning bör därför uppställas endast om sådana begränsningar kan motiveras med minoritets- eller borgenärsskyddsintressen, vissa allmänna intressen (såsom brottsbekämpningsintresset och fiskala intressen) eller intresset av att upprätthålla associationsformens status och goda anseende.

Utredningen har mot bl.a. denna bakgrund funnit att det finns ett behov av ett flertal materiella ändringar i regelverket kring ekonomiska föreningar, att det på andra punkter behövs förtydliganden och klarlägganden och att det även bör göras omfattande språkliga och lagtekniska förändringar. De ändringar som bör göras är enligt utredningens bedömning så omfattande att de inte lämpligen kan göras inom ramen för den nuvarande föreningslagen. Utredningen föreslår därför att föreningslagen ersätts med en ny lag om ekonomiska föreningar.

Det lagförslag som utredningen lägger fram har getts i huvudsak samma systematik som 2005 års aktiebolagslag. Även i vissa materiella hänseenden har aktiebolagslagens motsvarande bestämmelser tjänat som förebild.

Ett flexiblare regelverk (avsnitt 5)

Ekonomiska föreningar verkar under förhållanden som varierar avsevärt, t.ex. i fråga om medlemsantal och verksamhetens omfattning. Mot denna bakgrund har utredningen övervägt om det bör införas särskilda regelverk för vissa kategorier av ekonomiska föreningar. Utredningen har dock besvarat denna fråga nekande. I stället föreslår utredningen att det i större utsträckning än i dag blir möjligt för enskilda ekonomiska föreningar att avvika från lagens bestämmelser genom särskilda stadgebestämmelser. I lagförslaget framhålls också den allmänna principen att de bestämmelser i lagen som är uppställda till medlemmarnas skydd kan åsidosättas om samtliga medlemmar är överens om det.

Grunddragen hos en ekonomisk förening (avsnitt 6)

I dag gäller ett antal förutsättningar för att en förening ska godtas som en ekonomisk förening.

En första förutsättning är att föreningen ska ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Utredningen föreslår ingen ändring i detta avseende. Utredningen har övervägt om det bör vara möjligt att bilda eller driva ekonomiska föreningar som huvudsakligen har ett allmännyttigt eller ideellt syfte men har kommit fram till att detta inte är lämpligt, bl.a. därför att det skulle leda till en otydlighet i gränsdragningen mellan ekonomiska och ideella föreningar. Liksom hittills ska dock ekonomiska föreningar med blandade ändamål godtas under förutsättning att det huvudsakliga syftet är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen.

En andra förutsättning för att en förening ska godtas som ekonomisk förening är i dag att föreningen bedriver ekonomisk verksamhet och att denna, som huvudregel, bedrivs i själva föreningen. Utredningen föreslår att kravet på att föreningen bedriver ekonomisk verksamhet ska bestå men att det klargörs att en mindre del av verksamheten kan vara av annat slag. När det gäller frågan var den ekonomiska verksamheten ska bedrivas föreslår utredningen att huvudregeln i fortsättningen ska vara att den ekonomiska verksamheten ska bedrivas i föreningen eller i ett dotterföretag till föreningen. I det senare fallet ska det – till skillnad från i dag – inte tillmätas någon betydelse vem som äger övriga andelar i dotterföretaget. Det ska vidare alltid vara möjligt att bedriva viss mindre del av verksamheten utanför den ekonomiska föreningens koncern. Dessutom föreslår utredningen att det införs en möjlighet att förlägga en större del av verksamhet, dock inte hela, i ett eller flera andra företag som inte är dotterföretag, s.k. *extern verksamhet*. En förutsättning för detta ska vara att föreningen har träffat avtal med det eller de andra företagen och att avtalet säkerställer att föreningen har ett betydande inflytande över den aktuella verksamheten.

För en ekonomisk förening gäller i dag också ett tredje krav, nämligen att medlemmarna deltar på visst sätt i den ekonomiska verksamheten. I denna del föreslår utredningen att huvudregeln även fortsättningsvis ska vara att alla medlemmar ska ha en avsikt att delta i verksamheten. Att enbart bidra till föreningen med pengar ska därvid inte anses som deltagande. Utredningen föreslår emellertid att en ekonomisk förening ska kunna anta medlemmar som inte har för avsikt att delta i föreningens verksamhet på annat sätt än

genom att betala en medlemsinsats (*investerande medlemmar*). En förutsättning för att investerande medlemmar ska få antas ska vara att det finns bestämmelser om detta i föreningens stadgar. Investerande medlemmar ska i princip ha samma rösträtt som vanliga medlemmar. Förslaget innehåller dock särskilda bestämmelser om ”röstviktning” som är avsedda att begränsa de investerande medlemmarnas inflytande i föreningen.

Bildande av ekonomisk förening (avsnitt 7)

Utredningen har övervägt om kravet på ett visst lägsta antal medlemmar i en ekonomisk förening bör sänkas från tre till två men har funnit att det även i fortsättningen bör krävas att det finns minst tre medlemmar i föreningen.

Utredningen föreslår att huvuddragen för bildandet av en ekonomisk förening klargörs i lagtexten. I den föreslagna lagtexten klargörs också att de som bildar föreningen måste vara tre fysiska eller juridiska personer och att dessa i samband med bildandet ska gå in i föreningen. De som bildar föreningen – i lagen benämnda *stiftare* – ska inte få vara underåriga eller i konkurs, ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller vara underkastade näringsförbud.

Föreningens medlemmar (avsnitt 8)

I dag gäller, enligt den s.k. *öppenhetsprincipen*, att en ekonomisk förening är skyldig att anta nya medlemmar. Principen är dock inte absolut utan en förening kan vägra utomstående inträde i föreningen om det finns särskilda skäl. Utredningen föreslår att huvudregeln även i den nya lagen ska vara att en ekonomisk förening är öppen för nya medlemmar och att föreningen ska kunna vägra medlemskap om det finns särskilda skäl för det. Principen jämkas dock så att föreningen får något större möjligheter att vägra utomstående inträde. Det sker genom införandet av en bestämmelse om att medlemskap kan vägras om antagandet av nya medlemmar skulle innebära företagsekonomiska risker för föreningen. Förslaget innebär vidare att det ska vara möjligt att vägra medlemskap om sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen.

I dag anses medlemmarna i en ekonomisk förening ha en rätt att använda sig av föreningens tjänster. I fråga om producentkoooperativ brukar föreningens motsvarande skyldighet benämnas *mottagningsplikt*. Utredningen har övervägt om denna mottagningsplikt bör jämkas eller komma till tydligare uttryck i lagen men har inte funnit något behov av detta.

Medlemsförteckningen (avsnitt 9)

En ekonomisk förening ska redan i dag föra en medlemsförteckning som ska innehålla vissa i lagen särskilt angivna uppgifter. Det är utredningens uppfattning att denna medlemsförteckning är av central betydelse för föreningens verksamhet. Utredningen föreslår därför förtydliganden och tillägg vad gäller medlemsförteckningens innehåll, däribland bestämmelser om att personnummer för nya medlemmar ska tas in i förteckningen. Utredningen föreslår också bestämmelser om hur förteckningen ska bevaras och bestämmelser om att föreningens revisor eller lekmannarevisor (se avsnitt 11) ska granska att förteckningen förs på rätt sätt.

Utredningen har också behandlat den kritik som den mellanstatliga organisationen FATF har framfört mot svensk lagstiftning vad gäller möjligheterna att få information om vem som är den verkliga förmånstagaren i svenska juridiska personer. Utredningen menar att de föreslagna förändringarna i regelverket kring medlemsförteckningen är ett rimligt sätt att möta denna kritik.

Föreningens ledning (avsnitt 10)

När det gäller bestämmelserna om den ekonomiska föreningens styrelse anpassas dessa genom utredningens förslag i allt väsentligt till motsvarande reglering för privata aktiebolag i aktiebolagslagen. Det innebär bl.a. att det i förslaget klargörs att en ekonomisk förenings styrelse är skyldig att fortlöpande bedöma föreningens ekonomiska situation. I förslaget klargörs även att styrelsen, om den delegerar vissa uppgifter till en eller flera av sina ledamöter eller till andra, ska handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas. Förslaget innebär vidare ett förbud mot att styrelsen eller en enskild styrelseledamot utser nya styrelseledamöter.

Utredningen föreslår ingen förändring i den nuvarande bestämmelsen om att styrelsen i en ekonomisk förening ska ha minst tre ledamöter och att dessa som huvudregel ska vara medlemmar i föreningen. Förslaget innebär dock större möjligheter än i dag att i stadgarna bestämma att andra än medlemmar får utses till styrelseledamot.

Genom förslaget tas det nuvarande kravet på att vissa större ekonomiska föreningar ska ha en verkställande direktör bort. Styrelsen i en ekonomisk förening föreslås kunna utse en verkställande direktör med uppgift att sköta den löpande förvaltningen, även om föreningens stadgar inte innehåller något om detta.

Förslaget innebär vidare att det införs bestämmelser om s.k. *ställföreträdarjäv*, dvs. bestämmelser om att en person som är ställföreträdare i två associationer är jävig när de båda associationerna rättshandlar med varandra.

I dag får ett beslut att utse någon till styrelseledamot, verkställande direktör eller särskild firmatecknare i en ekonomisk förening verkan i och med att beslutet fattas eller från den senare tidpunkt som anges i beslutet. Detsamma gäller beslut att entlediga någon från ett sådant uppdrag. Utredningen föreslår att ändringar i styrelsens sammansättning samt beslut att utse eller entlediga en verkställande direktör eller särskild firmatecknare i stället ska få verkan tidigast vid den tidpunkt då anmälan om ändringen kommer in till Bolagsverket. Detta överensstämmer med vad som numera gäller enligt aktiebolagslagen.

Revision och annan granskning (avsnitt 11)

I dag måste alla ekonomiska föreningar ha minst en revisor och alltså vara föremål för *revision*. För det stora flertalet ekonomiska föreningar finns dock inte något krav på att revisorn ska vara en auktoriserad eller godkänd revisor.

Utredningens förslag innebär att begreppet revision renodlas till att avse enbart granskning genom en auktoriserad eller godkänd revisor. I den utsträckning en förening på grund av lag eller föreningens eget beslut utser en revisor ska han eller hon alltså vara en auktoriserad eller godkänd revisor.

Utredningen föreslår samtidigt att revisionsplikten begränsas till att gälla endast vissa större föreningar. Kravet på revisor ska gälla föreningar som uppfyller minst två av följande tre villkor:

1. medelantalet anställda i föreningen har under de senaste två räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
2. föreningens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 25 miljoner kronor och
3. föreningens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50 miljoner kronor.

Dessutom ges en medlemsminoritet möjlighet att påkalla att det utses en revisor. En förening som inte är skyldig att ha någon revisor ska kunna besluta att det ändå ska finnas en eller flera revisorer i föreningen.

Utredningen föreslår vidare att det i den nya lagen tas in bestämmelser om att ekonomiska föreningar ska kunna bli föremål för *allmän granskning* som ska genomföras av en eller flera *lekmanrevisorer*. När det gäller föreningar som inte har någon revisor föreslås huvudregeln vara att det ska finnas en eller flera lekmanrevisorer för allmän granskning av föreningen. Föreningen ska emellertid kunna "välja bort" den allmänna granskningen genom stadgelsebestämmelser om detta. Bestämmelserna i förslaget om den allmänna granskningens innehåll har utformats med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen som förlaga.

Medlemsinsatserna (avsnitt 12)

Enligt utredningens förslag ska medlemmarna liksom i dag erlægga en i stadgarna bestämd medlemsinsats (i utredningens förslag benämnd *obligatorisk insats*). En avgående medlem ska, liksom hittills, som huvudregel ha rätt att få tillbaka de medlemsinsatser som han eller hon har betalat.

En förening kan i dag också besluta om s.k. insatsemission, vilket innebär att en del av föreningens fria egna kapital tillgodoses medlemmarna som "emissionsinsatser". En avgående medlem har som huvudregel också rätt att få utbetalat de emissionsinsatser som har tillgodoförts honom eller henne. Utredningen föreslår inga förändringar vad gäller möjligheten att göra insatsemissioner men lämnar förslag till klagörande bestämmelser om förfarandet vid ett beslut om insatsemission.

Utredningen har övervägt om det bör vara möjligt att vid en medlems avgång ur föreningen betala medlemmen ett högre belopp än insatsens (inklusive eventuella emissionsinsatsers) nominella värde. Utredningen har dock kommit till slutsatsen att medlemsinsatser som huvudregel ska återbetalas på samma sätt som i dag, dvs. högst till nominellt värde. För arbetskooperativ föreslås dock en möjlighet att, om samtliga röstberättigade medlemmar är ense om det, införa stadgebestämmelser om att avgående medlemmar ska ha rätt att få ut ett högre belopp, dock högst det belopp som motsvarar medlemmens andel i föreningens egna kapital vid tiden för avgången.

Bestämmelserna om utbetalningar till avgående medlemmar i arbetskooperativ föreslås gälla även för kooperativa hyresrättsföreningar.

Redan i dag kan de ekonomiska rättigheter som följer med medlemskapet, *andelen*, överlåtas. Däremot är det inte alldeles klart i vilken utsträckning delar av de rättigheter som ingår i andelen kan överlåtas separat. Utredningen föreslår bestämmelser som klarlägger i vilken utsträckning så är fallet.

Förlagsinsatser (avsnitt 13)

Enligt den nuvarande föreningslagen kan en ekonomisk förening i stadgarna besluta att medlemmar eller andra får tillskjuta s.k. förlagsinsatser. Utredningen föreslår att regleringen av förlagsinsatser överförs till den nya lagen utan några ändringar i sak. I ett avseende föreslås dock en förändring. I dag gäller den begränsningen att summan av förlagsinsatser från andra än medlemmar inte får överstiga summan av andra då inbetalda medlemsinsatser och emissionsinsatser. Utredningen föreslår att denna lagens begränsning tas bort och att det överlämnas till den enskilda föreningen att avgöra om det ska finnas begränsningar av detta slag.

Kapitalskydd i ekonomiska föreningar (avsnitt 14)

Föreningslagens bestämmelser om kapitalskydd (borgenärsskydd) uppvisar stora likheter med den reglering som fanns i 1975 års aktiebolagslag. Utredningen föreslår att bestämmelserna nu så långt

möjligt utformas på samma sätt som de motsvarande bestämmelserna i 2005 års aktiebolagslag.

I linje med detta föreslår utredningen att begreppet värdeöverföring införs i de kapitalskyddsbestämmelser som gäller för ekonomiska föreningar. Med ”värdeöverföring” ska avses affärshändelser som medför att föreningens förmögenhet minskar och som inte har rent affärsmässig karaktär för föreningen eller är ett naturligt led i föreningens ekonomiska relation med medlemmarna. Värdeöverföringar från en ekonomisk förening ska i princip endast kunna ske enligt bestämmelserna om vinstutdelning, gottgörelse, minskning av reservfonden för återbetalning till medlemmarna och gåva till allmännyttigt ändamål. Med samtliga medlemmars samtycke ska dock värdeöverföringar kunna ske även på annat sätt.

Lagens borgenärsskyddsregler föreslås gälla för alla slag av värdeöverföringar till medlemmar eller andra. Förslaget innehåller en beloppsspärr som anger den yttersta gränsen för hur stora värdeöverföringar som får ske; för att värdeöverföringar ska få ske ska krävas att det finns full täckning för föreningens bundna egna kapital omedelbart efter värdeöverföringen. Beloppsspärren kompletteras i förslaget av en allmän försiktighetsregel. Enligt denna får en värdeöverföring ske endast om den framstår som försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av föreningens egna kapital samt föreningens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Utredningen föreslår att styrelsen inför beslut om vinstutdelning och gottgörelse ska upprätta ett yttrande som belyser föreningens möjligheter att göra värdeöverföringar. Utredningen föreslår också att vinstutdelning och gottgörelse inte ska få ske med högre belopp än vad styrelsen föreslår eller godtar.

I dag är en ekonomisk förening skyldig att göra årliga avsättningar av årets vinst till reservfonden. Utredningen föreslår att denna skyldighet tas bort.

Upplösning av ekonomiska föreningar (avsnitt 15)

Eftersom föreningslagens bestämmelser om fusion fick sin nuvarande utformning så sent som år 2008, har utredningens översyn av dessa bestämmelser föranlett endast ett mindre antal förslag till ändringar. Bland dessa märks förslaget att det ska kunna utgå s.k. fusionsvederlag till medlemmar vilkas rättigheter minskar i värde

genom fusionen. Liksom hittills ska fusionsplanen normalt inte behöva godkännas annat än av föreningsstämman i överlåtande föreningar. Förslaget innebär emellertid att en minoritet om minst fem procent av de röstberättigade i den övertagande föreningen ges rätt att begära att fusionsplanen även ska godkännas på föreningsstämman i den föreningen. Det föreslås vidare att borgenärerna i samtliga föreningar som deltar i fusionen – inte bara som i dag överlåtande föreningars borgenärer – ska underrättas om en förestående fusion och ha rätt att motsätta sig att fusionsplanen verkställs. Borgenärerna i den övertagande föreningen ska dock inte involveras om det av ett revisorsyttrande framgår att fusionen inte innebär någon fara för dessa borgenärer. – Om alla medlemmar i samtliga de föreningar som deltar i fusionen har undertecknat fusionsplanen ska ett något förenklat förfarande kunna tillämpas utan vare sig registrering av fusionsplanen eller beslut på föreningsstämma.

Utredningen har inte identifierat något behov av bestämmelser om delning av ekonomiska föreningar i allmänhet. Något förslag till sådana bestämmelser lämnas därför inte.

Utredningen föreslår en viss utvidgning av styrelsens skyldighet att hänskjuta frågan om föreningen ska gå i likvidation till föreningsstämman. Enligt förslaget ska styrelsen göra detta om det p.g.a. inträffade förluster eller av annan orsak finns skäl att anta att föreningens ställning fortgående kommer att försämrats så att föreningens skulder och avsättningar inte täcks av tillgångarna, om det annars råder betydande osäkerhet om föreningens ekonomiska möjligheter att fortsätta sin verksamhet och om antalet medlemmar i föreningen under mer än en månad har varit mindre än tre. Bestämmelserna om när Bolagsverket ska besluta att en ekonomisk förening ska gå i likvidation (s.k. *tvångslikvidation*) kompletteras med regler om att sådant beslut ska fattas om en förening är skyldig att självant eller på verkets anmaning ge in vissa redovisningshandlingar men inte har gjort detta. Liksom hittills ska, enligt förslaget, en ekonomisk förening kunna tvingas i likvidation om antalet medlemmar i föreningen har gått ner under tre. Dock förlängs den tid som en förening har på sig att återställa medlemsantalet från tre till sex månader.

Vissa frågor om dispens (avsnitt 16)

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan i dag ge dispens från några av de krav som uppställs i föreningslagen. Utredningen har haft i uppdrag att överväga vilka materiella kriterier som bör gälla för sådana dispenser. I utredningens förslag behålls enbart en dispensbestämmelse – undantag från skyldigheten för vissa mycket stora ekonomiska föreningar att ha en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen – och i den delen föreslår utredningen att de materiella förutsättningarna för dispens preciseras. Utredningen föreslår också att beslut av detta slag alltid ska fattas av Bolagsverket och att beslut i ett sådant ärende ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. – Utredningen föreslår att den motsvarande dispensbestämmelsen i aktiebolagslagen ändras på samma sätt.

Avveckling av lagen om medlemsbanker (avsnitt 17)

En medlemsbank är ett kooperativt företag som uppvisar betydande likheter med ekonomiska föreningar. Bestämmelser om medlemsbanker finns främst i lagen (1995:1570) om medlemsbanker. Enligt utredningens direktiv ska denna lag avvecklas och i stället ska det tas in särskilda bestämmelser om medlemsbanker i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Utredningen föreslår de författningsändringar som krävs för genomförandet av detta uppdrag. Förslaget innebär att medlemsbanker ska anses som ett särskilt slag av ekonomiska föreningar. Bestämmelserna i den nya föreningslagen ska därför tillämpas på medlemsbankerna i den mån det inte finns särbestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Vägledande för utredningens bedömning av i vilken utsträckning det behövs sådana särbestämmelser har främst varit den motsvarande regleringen för bankaktiebolag i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Annan lagstiftning om kooperativa företagsformer (avsnitt 18)

Utredningens förslag till ny lag om ekonomiska föreningar får betydelse för lagstiftningen om andra slag av ekonomiska föreningar; bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar, sambruksföreningar och kreditmarknadsföreningar. Gemensamt för dessa föreningsformer är att de regleras i särskilda lagar som dock i varierande utsträckning hänvisar till föreningslagen. En företagsform som står den ekonomiska föreningen nära är europakooperativet, som regleras i en EU-förordning men delvis också av en särskild lag om europakooperativ. Utredningen föreslår flera anpassningar av dessa lagar till bestämmelserna i den föreslagna nya lagen om ekonomiska föreningar.

Ikraftträdande (avsnitt 20)

Utredningen föreslår att den nya lagen om ekonomiska föreningar, liksom de övriga förslag som utredningen lämnar, ska träda i kraft den 1 januari 2013. Som huvudregel ska den nya lagens bestämmelser gälla även befintliga ekonomiska föreningar. I en särskild införandelag tas dock in ett flertal bestämmelser som medför att befintliga föreningar får tillämpa äldre bestämmelser.

Författningsförslag

1 Förslag till lag (2012:000) om ekonomiska föreningar

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ekonomiska föreningar.

Bestämmelserna avser

- vad en ekonomisk förening är (2 kap.),
- bildandet av föreningen (3 kap.),
- föreningens stadgar (4 kap.),
- medlemmarna i föreningen (5 kap.),
- medlemsförteckningen (6 kap.),
- föreningsstämman (7 kap.),
- föreningens ledning (8 kap.),
- revision (9 kap.),
- allmän och särskild granskning (10 kap.),
- medlemsinsatser (11 kap.),
- förlagsinsatser (12 kap.),
- värdeöverföringar (13 kap.),
- vinstutdelning (14 kap.),
- gottgörelse (15 kap.),
- reservfonden (16 kap.),
- fusion (17 kap.),
- likvidation (18 kap.),
- upplösning utan föregående likvidation (19 kap.),
- registrering (20 kap.),
- firma (21 kap.),
- skadestånd (22 kap.),
- straff och vite (23 kap.),
- överklagande (24 kap.).

2 § Sådana bestämmelser i denna lag som är uppställda till medlemmarnas skydd behöver inte tillämpas, om samtliga berörda medlemmar samtycker till det.

Var det finns förklaringar till olika termer

3 § Bestämmelser om betydelsen av följande termer finns i nedan angivna paragrafer:

allmän granskning	10 kap. 1 §
andel	4 § i detta kapitel
dotterföretag	5 § i detta kapitel
bristtäckningsansvar	11 kap. 19 § och 13 kap. 7 §
ekonomisk förening med extern verksamhet	2 kap. 6 §
ekonomisk förening med investerande medlemmar	2 kap. 7§
emissionsinsats	11 kap. 2 §
fullmäktige	7 kap. 40 §
fullmäktigemöte	7 kap. 41 §
fusion	17 kap. 1 §
förenklad upplösning	19 kap. 2–6 §§
förlagsandel	12 kap. 1 §
förlagsandelsbevis	12 kap. 10 §
förlagsinsats	12 kap. 1 §
gottgörelse	13 kap. 1 §
gränsöverskridande fusion	17 kap. 30 §
insatsemission	11 kap. 2 §
insatsränta	14 kap. 1 §
investerande medlemmar	2 kap. 5§
koncern	5 § i detta kapitel
lekmannarevisor	10 kap.1 §
medlemsavgift	4 kap. 2 §
medlemsbevis	6 kap. 8 §
medlemsinsats	4 § i detta kapitel
medlemsfrämjande föreningar	2 kap. 5 §
medrevisor	9 kap. 12 §
minoritetsrevisor	9 kap. 11 §
moderförening	5 § i detta kapitel
obligatorisk insats	4 § i detta kapitel

stiftare	3 kap. 1 §
särskild granskning	10 kap. 21 §
vinstutdelning	13 kap. 1 §
återbäringsskyldighet	11 kap. 18 § och 13 kap. 6 §
årsstämma	7 kap. 8 §
överinsats	4 § i detta kapitel

Begreppen medlemsinsats och andel

4 § Med *medlemsinsatser* avses i denna lag

1. den eller de insatser som en medlem enligt stadgarna är skyldig att delta med i föreningen (*obligatoriska insatser*)

2. den eller de insatser som en medlem har tillskjutit utöver vad han eller hon är skyldig att delta med (*överinsatser*), och

3. sådana insatser som avses i 11 kap. 2 § (*emissionsinsatser*).

Med *andel* avses de ekonomiska rättigheter som medlemmen har mot föreningen och som grundas på hans eller hennes medlemsinsatser i föreningen.

Begreppen moderförening, dotterföretag och koncern

5 § En ekonomisk förening är moderförening och en annan juridisk person är dotterföretag, om föreningen

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen,

2. äger andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga andelar,

3. äger andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan, eller

4. äger andelar i den juridiska personen och har rätt att ensam utöva ett bestämmande inflytande över denna på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av en föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar.

Vidare är en juridisk person dotterföretag till moderföreningen, om ett annat dotterföretag till moderföreningen eller moderföreningen tillsammans med ett eller flera andra dotterföretag eller flera andra dotterföretag tillsammans

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen,

2. äger andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga andelar, eller

3. äger andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan.

Om ett dotterföretag äger andelar i en juridisk person och på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av en föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över den juridiska personen, är även denna dotterföretag till moderföreningen.

Moderförening och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

Med koncernföretag avses i denna lag företag i samma koncern.

6 § I de fall som avses i 5 § första stycket 1–3 och andra stycket ska sådana rättigheter som tillkommer någon som handlar i eget namn men för en annan fysisk eller juridisk persons räkning anses tillkomma den personen.

Vid bestämmandet av antalet röster i ett dotterföretag beaktas inte de andelar i dotterföretaget som innehas av dotterföretaget självt eller av dess dotterföretag. Detsamma gäller andelar som innehas av den som handlar i eget namn men för dotterföretagets eller dess dotterföretags räkning.

7 § Vid tillämpningen av 5 och 6 §§ avses med andelar aktier och andra andelar i juridiska personer.

Begreppet tillämplig lag om årsredovisning

8 § Med tillämplig lag om årsredovisning avses i denna lag årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i fråga om ekonomiska föreningar som helt eller delvis omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, den lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av den. I fråga om föreningar som upprättar eller ska upprätta koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisnings-

standarder avses även, såvitt gäller koncernredovisningen, de redovisningsstandarder som har antagits med stöd av förordningen.

Undertecknande med elektronisk signatur

9 § En handling enligt denna lag som ska vara undertecknad får, om inte något annat anges, undertecknas med avancerad elektronisk signatur enligt lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.

Information med elektroniska hjälpmedel

10 § I de fall det är särskilt föreskrivet i denna lag och under de förutsättningar som anges i 11 § får en ekonomisk förening skicka kallelser eller annan information till medlemmarna med elektroniska hjälpmedel även när det i lagen anges att skriftlig information ska skickas till medlemmarnas postadress.

11 § Föreningen får i de fall som avses i 10 § skicka kallelser och annan information med elektroniska hjälpmedel endast om

1. föreningsstämman har beslutat om det,
2. föreningen har tillförlitliga rutiner för att identifiera mottagarna och tillförlitlig information om hur dessa kan nås, och
3. mottagaren efter en förfrågan som skickats med post har samtyckt till ett sådant förfarande.

En mottagare ska anses ha samtyckt till förfarandet, om han eller hon inte har motsatt sig användningen av elektroniska hjälpmedel inom den tid som har angetts i förfrågan enligt första stycket 3. Denna tid ska vara minst två veckor från det att förfrågan avsändes. Av förfrågan ska det framgå att framtida information kan komma att lämnas med det eller de angivna slagen av elektroniskt hjälpmedel, om inte mottagaren uttryckligen motsätter sig detta.

Den som har samtyckt till att information lämnas med elektroniska hjälpmedel kan när som helst ta tillbaka sitt samtycke.

2 kap. Vad en ekonomisk förening är

Grundläggande krav på en ekonomisk förening

Medlemmar, stadgar och styrelse

1 § En ekonomisk förening ska ha minst tre medlemmar. Var och en av medlemmarna ska vara en fysisk eller en juridisk person. Föreningen ska också ha stadgar samt en styrelse.

Föreningens ändamål

2 § Föreningen ska ha till huvudsakligt ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen.

Vid bedömningen av om förutsättningen enligt första stycket är uppfylld ska, utöver föreningens egna medlemmar, även medlemmarna i en annan ekonomisk förening som är medlem i den förstnämnda föreningen räknas med.

Föreningens verksamhet

3 § Föreningens verksamhet ska huvudsakligen utgöras av ekonomisk verksamhet och bedrivs i föreningen eller i ett dotterföretag till föreningen.

Det kooperativa kravet

4 § Den ekonomiska verksamhet som föreningen bedriver ska kännetecknas av att medlemmarna deltar i verksamheten

1. som konsumenter eller andra slag av förbrukare,
2. som leverantörer,
3. med egen arbetsinsats,
4. genom att använda föreningens tjänster, eller
5. på annat liknande sätt.

Vid bedömningen av om förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda ska, utöver föreningens egna medlemmar, även medlemmarna i en annan ekonomisk förening som är medlem i den förstnämnda föreningen räknas med.

Medlemsfrämjande föreningar

5 § Även en förening som inte uppfyller kraven i 2–4 §§ ska anses som en ekonomisk förening, om

1. föreningen har till huvudsakligt ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att verka för att de deltar på det sätt som anges i 4 § i ekonomisk verksamhet som en eller flera andra föreningar bedriver,

2. föreningens tillgångar till övervägande del består av andelar i den eller de andra föreningarna, och

3. den eller de andra föreningarna utgör ekonomiska föreningar enligt 2–4 §§.

Ekonomiska föreningar med extern verksamhet

6 § I stadgarna för en ekonomisk förening får det bestämmas att en större del av verksamheten än bestämmelserna i 3 § tillåter, dock inte hela verksamheten, får bedrivas genom ett eller flera andra företag än föreningen själv eller dess dotterföretag. Detta får dock endast ske genom företag med vilka föreningen har träffat avtal som ger föreningen ett betydande inflytande över verksamheten.

Ekonomiska föreningar med investerande medlemmar

7 § I stadgarna för en ekonomisk förening får det bestämmas att det i föreningen får finnas en eller flera medlemmar som inte ska delta i verksamheten på det sätt som anges i 4 § utan endast bidra till föreningens verksamhet med en medlemsinsats (*investerande medlemmar*).

Investerande medlemmar ska inte räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i denna lag om minsta antalet medlemmar i en ekonomisk förening.

Ansvaret för en ekonomisk förenings förpliktelser

8 § För en ekonomisk förenings förpliktelser svarar endast föreningens tillgångar. I tillgångarna inräknas de fordringar på medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter som har förfallit till betalning.

Särskilda bestämmelser om vissa icke-kooperativa föreningar

9 § En förening som huvudsakligen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom verksamhet som medlemmarna inte deltar i på det sätt som anges i 4 § kan inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter eller föra talan inför domstol och myndigheter.

3 kap. Bildandet av föreningen

Hur en ekonomisk förening bildas

1 § En ekonomisk förening bildas av tre eller flera fysiska eller juridiska personer (*stiftare*) enligt bestämmelserna i 2 §.

Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

2 § Vid föreningsbildningen ska stiftarna

1. komma överens om att bilda föreningen,
2. upprätta och anta stadgar för föreningen,
3. utse en styrelse för föreningen och, om det enligt lag eller stadgarna ska finnas sådana i föreningen, en eller flera revisorer och lekmannarevisorer, och
4. gå in som medlemmar i föreningen.

Åtgärderna enligt första stycket ska dokumenteras i protokoll eller liknande skriftlig handling.

Registrering av föreningen

3 § Föreningen ska anmälas för registrering i föreningsregistret inom sex månader från bildandet.

Om föreningen enligt stadgarna inte ska börja sin verksamhet förrän ett visst villkor har uppfyllts, ska den sexmånadersfrist som anges i första stycket löpa från den tidpunkt då villkoret är uppfyllt. Föreningen får inte registreras före denna tidpunkt.

4 § Frågan om föreningens bildande faller, om

1. anmälan för registrering inte har gjorts inom den tid som anges i 3 §, eller

2. Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering.

Om frågan om föreningens bildande har fallit, ska inbetalda medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter samt uppkommen avkastning genast betalas tillbaka. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen. Vid återbetalningen får avdrag göras för kostnader på grund av åtgärder enligt 6 §.

En ekonomisk förenings förmåga att företa rättshandlingar

5 § Sedan en ekonomisk förening har registrerats i föreningsregistret kan den förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan inför domstolar och myndigheter.

Rättshandlingar före föreningens registrering

6 § Innan föreningen har registrerats, kan styrelsen för föreningens räkning föra talan i mål som rör föreningens bildande och vidta andra åtgärder för att kräva in medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter.

7 § Uppkommer en förpliktelse genom någon åtgärd som vidtas i föreningens namn före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. När föreningen har registrerats, övergår ansvaret på föreningen, om förpliktelsen har tillkommit efter det att föreningen bildades.

8 § Om det har slutits avtal för föreningen före registreringen gäller följande. En avtalspart som inte kände till att föreningen inte var registrerad, kan frånträda avtalet till dess att föreningen har registrerats. En avtalspart som kände till att föreningen inte var registrerad kan, om inte annat har avtalats, frånträda avtalet endast om frågan om föreningens bildande har fallit enligt 4 §.

4 kap. Föreningens stadgar

Stadgarnas innehåll

Obligatoriska uppgifter

1 § Föreningens stadgar ska ange

1. föreningens firma,
2. den kommun i Sverige där föreningens styrelse ska ha sitt säte,
3. vilken verksamhet som föreningen ska bedriva,
4. storleken av den obligatoriska insatsen, hur denna ska betalas och i vilken utsträckning en medlem får delta i föreningen med överinsatser,
5. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och, om sådana ska finnas, styrelsesuppleanter samt tiden för deras uppdrag,
6. hur föreningsstämma ska sammankallas,
7. vilka ärenden som ska tas upp på ordinarie stämma,
8. vilken tid som föreningens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för användandet av föreningens vinst, och
10. vad som ska göras med föreningens återstående tillgångar när föreningen upplöses.

Uppgifter om medlemsavgifter m.m.

2 § Om det ska förekomma regelbundna avgifter till föreningen eller avgifter till föreningen som är beroende av särskilda avgiftsbeslut (*medlemsavgifter*), ska stadgarna innehålla uppgift om avgifternas belopp eller de högsta belopp till vilka avgifterna får bestämmas.

Om det ska förekomma inträdesavgifter i föreningen, avsedda att utjämna skillnaden mellan den obligatoriska insatsen och andelens värde, ska också detta anges.

Uppgifter om redovisningsvaluta

3 § Om föreningen ska ha euro som redovisningsvaluta, ska detta anges i stadgarna. I så fall ska stadgarna också innehålla uppgift om att den insats som varje medlem ska delta med i föreningen ska vara bestämd i euro.

Ändring av stadgarna

Vem som kan besluta om ändring av stadgarna

4 § Ändringar i stadgarna beslutas av föreningsstämman. Bestämmelser om föreningsstämmans beslut finns i 7 kap.

Regeringens tillstånd till ändringar av stadgarna

5 § Om det på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande har tagits in en bestämmelse i stadgarna som innebär att en viss annan bestämmelse i stadgarna inte får ändras utan regeringens tillstånd, får inte heller den förstnämnda bestämmelsen ändras utan att regeringen har gett tillstånd till det.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av stadgarna

6 § Ett beslut om ändring av stadgarna ska genast anmälas för registrering i föreningsregistret.

Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

Verkställighet av beslut om stadgeändring som innebär lindrad insatsskyldighet

7 § Om ett beslut om ändring av stadgarna innebär att beloppet av den obligatoriska insats med vilken en medlem deltar i föreningen minskas eller att medlemmens skyldighet enligt stadgarna att betala en sådan insats lindras på något annat sätt, får beslutet inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

Verkan av beslut om stadgeändring mot medlem som inte har samtyckt till ändringen

8 § Ett beslut om ändring av stadgarna får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen, om

1. beslutet innebär

a) att medlemmens rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks,

- b) att medlemmens rätt att få ut belopp enligt bestämmelserna i 11 kap. inskränks,
 - c) att medlemmens rätt att gå ur föreningen försvåras,
 - d) att medlemmens förpliktelser att betala insatser eller avgifter till föreningen ökas, eller
 - e) att medlemmens rätt till föreningens vinst inskränks, och
2. medlemmen säger upp sig till utträde inom en månad från det att beslutet fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det att medlemmen underrättades om beslutet.

I ett sådant fall får medlemmen, oavsett vad som är bestämt i stadgarna, gå ur föreningen vid det räkenskapsårsskifte som infaller näst efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen de rättigheter som en avgående medlem har enligt 11 kap.

Särskilda bestämmelser vid byte av redovisningsvaluta

9 § Ett beslut om att införa eller ändra en sådan bestämmelse i stadgarna som avses i 3 § (*byte av redovisningsvaluta*) får verkan från och med det räkenskapsår som börjar efter det att beslutet om ändring av stadgarna har registrerats.

10 § Vid byte av redovisningsvaluta behöver beslut om ändring av stadgarnas uppgifter om insatsbelopp inte fattas förrän vid den första ordinarie föreningsstämman efter det att beslutet om byte av redovisningsvaluta fick verkan.

11 § Efter ett beslut om byte av redovisningsvaluta ska styrelsen föreslå nödvändiga följdändringar av stadgarnas föreskrifter om den insats som varje medlem ska delta med i föreningen. Förslaget ska läggas fram senast på den första ordinarie föreningsstämman efter det att beslutet om byte av redovisningsvaluta fick verkan.

5 kap. Medlemmarna i föreningen

Rätten till medlemskap

Öppenhetsprincipen

1 § En ekonomisk förening ska vara öppen för nya medlemmar, om inte annat följer av bestämmelserna i 2 eller 3 §.

Skäl att vägra medlemskap

2 § Om inte annat följer av 4 §, får endast den som kan förväntas komma att delta i föreningens verksamhet på det sätt som anges i 2 kap. 4 § antas till medlem.

3 § Föreningen får vägra medlemskap, om

1. sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen,

2. antagandet av nya medlemmar skulle innebära företagsekonomiska risker för föreningen, eller

3. det av annan orsak finns särskilda skäl att vägra medlemskap.

Särskilda bestämmelser om investerande medlemmar

4 § Av 2 kap. 7 § följer att det i stadgarna får bestämmas att föreningen kan anta en eller flera investerande medlemmar. I så fall gäller följande.

1. I ett beslut om att anta någon som investerande medlem ska det anges att medlemmen är en investerande medlem.

2. En investerande medlem kan efter ny ansökan antas som vanlig medlem.

Ansökan om medlemskap

5 § En ansökan om att bli medlem i föreningen ska prövas av styrelsen, om inte annat har bestämts i stadgarna.

I stadgarna får det bestämmas att ansökan ska vara skriftlig och undertecknad av sökanden.

Utträde ur föreningen

6 § En medlem har rätt att säga upp sig till utträde ur föreningen.

I stadgarna får det bestämmas att uppsägning till utträde inte får göras förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet. Bestämmelser i stadgarna om att uppsägning får göras först efter en viss tid gäller inte i fall som avses i 4 kap. 8 § och 17 kap. 28 §.

I stadgarna får det även bestämmas att en uppsägning ska vara skriftlig och undertecknad.

Medlemskapets upphörande vid medlems bortgång

7 § Om en medlem avlider, upphör medlemskapet som om uppsägning till utträde hade skett vid tidpunkten för dödsfallet.

Uteslutning ur föreningen

8 § En medlem får uteslutas om han eller hon grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot föreningen.

I stadgarna får det bestämmas att en medlem även får uteslutas ur föreningen, om han eller hon

1. inte längre deltar i föreningens verksamhet, eller
2. inte längre uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen.

Beslut om uteslutning fattas av föreningsstämman, om det inte har bestämts något annat i stadgarna.

Medlemsbyte efter bodelning, arv eller testamente

9 § Om inte annat har bestämts i stadgarna, har den som har förvärvat en medlems andel i föreningen genom bodelning, arv eller testamente rätt att gå in i föreningen i medlemmens ställe, om han eller hon

1. uppfyller förutsättningarna för medlemskap enligt 1–4 §§, och
2. ansöker om medlemskap inom de tidsfrister som anges i andra och tredje styckena.

Ansökan enligt första stycket 2 ska vid förvärv av en avliden medlems andel göras inom sex månader efter dödsfallet eller vid den senare tidpunkt då dödsboet upphör att vara medlem i föreningen enligt 11 §.

I andra fall än de som avses i andra stycket ska ansökan göras senast sex månader efter det att andelen vid bodelning har lagts ut på den andra makens lott.

Om, i fall som avses i tredje stycket, den på vilken andelen har lagts ut inte ansöker om medlemskap eller om hans eller hennes

ansökan avslås, ska medlemmen anses ha sagt upp sig till utträde. Den på vilken andelen i föreningen har lagts ut har de rättigheter och skyldigheter som en avgången medlem har enligt 11 kap. 10–15 §§.

Medlemsbyte efter överlåtelse av andel

10 § Den som har förvärvat en medlems andel genom överlåtelse har rätt att gå in i föreningen i medlemmens ställe, om han eller hon

1. uppfyller förutsättningarna för medlemskap enligt 1–4 §§, och
2. ansöker om medlemskap inom sex månader från överlåtelsen.

Om förvärvaren inte ansöker om medlemskap inom föreskriven tid eller om hans eller hennes ansökan avslås, ska medlemmen anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har då de rättigheter och skyldigheter som en avgången medlem har enligt 11 kap. 10–15 §§.

Tidpunkt för avgång ur föreningen efter utträde eller uteslutning

11 § En medlem upphör att vara medlem i föreningen vid det räkenskapsårsskifte som infaller näst efter en månad – eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna – sedan medlemmen har sagt upp sig till utträde eller uteslutits eller någon annan omständighet som föranlett avgången har inträffat.

Om medlemmen har sagt upp sig till utträde enligt 4 kap. 8 § eller 17 kap. 28 §, får han eller hon, oavsett vad som har bestämts i stadgarna, gå ur föreningen vid det räkenskapsårsskifte som infaller näst efter en månad efter uppsägningen.

Av 7 kap. 2 § framgår att en medlem som har uteslutits ur föreningen genast förlorar rätten att närvara vid föreningsstämman och delta i beslut i föreningens angelägenheter.

6 kap. Medlemsförteckningen

Medlemsförteckning

Skyldighet att föra medlemsförteckning

1 § Styrelsen ska föra en medlemsförteckning.

Ändamålet med förteckningen är att ge föreningen, medlemmarna och andra underlag för att bedöma vilka som är medlemmar i föreningen.

Medlemsförteckningens form

2 § Medlemsförteckningen ska föras med automatiserad behandling, i bunden bok eller i ett betryggande lösblads- eller kortsystem.

Medlemsförteckningens innehåll

3 § Medlemsförteckningen ska innehålla uppgift om

1. varje medlems namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress,
2. tidpunkten för medlemmens inträde i föreningen,
3. beloppet av den obligatoriska insats som medlemmen är skyldig att delta med,
4. det sammanlagda beloppet av inbetalda och tillgodoförda medlemsinsatser enligt den senast fastställda balansräkningen,
5. summorna av de insatsbelopp som efter utgången av det räkenskapsår som balansräkningen avser har återbetalats eller högst ska återbetalas enligt 11 kap. 11, 16 och 17 §§, och
6. tiden för de återbetalningar som avses i 5.

I förekommande fall ska det anges om medlemmen är en investerande medlem enligt bestämmelserna i 2 kap. 7 §.

Upprättande och förande av medlemsförteckningen

4 § Medlemsförteckningen ska upprättas så snart föreningen har bildats.

När en ny medlem har gått in i föreningen, ska uppgifter enligt 3 § första stycket 1–3 utan dröjsmål antecknas i medlemsförteckningen.

Om en medlem eller någon annan behörig person anmäler att ett förhållande som har angetts i medlemsförteckningen har ändrats, ska ändringen utan dröjsmål antecknas i förteckningen. Vid en medlems avgång, ska också tidpunkten för avgången antecknas.

Medlemsförteckningens offentlighet

5 § Medlemsförteckningen ska hållas tillgänglig hos föreningen för alla som vill ta del av den.

Om medlemsförteckningen förs med automatiserad behandling, ska föreningen ge var och en som begär det tillfälle att hos föreningen ta del av en aktuell utskrift eller annan aktuell framställning av förteckningen.

Arkivering av medlemsförteckningen

6 § Medlemsförteckningen ska bevaras så länge föreningen består och under minst sju år efter föreningens upplösning.

Om medlemsförteckningen förs i vanlig läsbar form, ska den bevaras i sin ursprungliga form. Övergår föreningen till att föra förteckningen med hjälp av automatiserad behandling, ska den gamla förteckningen bevaras under minst tio år därefter.

Om medlemsförteckningen förs med automatiserad behandling, ska uppgifter som har tagits bort ur förteckningen bevaras i minst sju år. Uppgifterna får bevaras i vanlig läsbar form eller i annan form som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas enbart med tekniskt hjälpmedel.

Personuppgiftsansvar m.m.

7 § I fråga om behandling av personuppgifter i en medlemsförteckning som förs med automatiserad behandling finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204). Föreningen är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som förändret av medlemsförteckningen innebär.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter i en medlemsförteckning och vid annan behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Medlemsbevis

8 § Varje medlem har rätt att på begäran och utan kostnad få en skriftlig uppgift av föreningen om sitt medlemskap och om de medlemsinsatser som han eller hon har betalt in eller tillgodoförts.

7 kap. Föreningsstämma**Utövande av medlemmarnas beslutanderätt i föreningen**

1 § Föreningsmedlemmarna utövar sin rätt att besluta i föreningens angelägenheter vid föreningsstämman.

I föreningens stadgar får det bestämmas att medlemmarnas beslutanderätt vid föreningsstämman i alla eller vissa angelägenheter ska utövas av särskilt utsedda representanter (*fullmäktige*). Bestämmelser om fullmäktige finns i övrigt i 40–46 §§.

Rätt att delta vid föreningsstämma

2 § En medlem har rätt att närvara, yttra sig och rösta vid föreningsstämman, om inte annat anges i denna lag.

I stadgarna får det bestämmas att en medlem som har sagt upp sig till utträde ur föreningen inte har rätt att delta i föreningsstämman.

En medlem som har uteslutits ur föreningen förlorar omedelbart sin rätt enligt första stycket.

Medlems rösträtt

3 § Varje medlem har en röst, om inte annat har bestämts i stadgarna.

I stadgarna får det bestämmas att en medlem får utöva sin rösträtt bara om vissa angivna villkor är uppfyllda.

Om de investering medlemmar som deltar i en omröstning disponerar över mer än en tredjedel av det sammanlagda antalet röster som avges vid omröstningen, ska värdet av deras röster sättas ner så att det sammanlagt uppgår till hälften av det sammanlagda antalet övriga avgivna röster. Om omröstningen gäller ett beslut som kräver stöd av en viss andel av de röstande, ska resultatet av omröstningen jämkas på motsvarande sätt.

Ombud vid föreningsstämma

4 § En medlem som inte är personligen närvarande vid föreningsstämman får utöva sin rätt vid stämman genom ett ombud. Rätten att anlita ombud får begränsas genom bestämmelser i stadgarna. En medlem har dock alltid rätt att anlita sin make, sin sambo, en annan medlem eller en ställföreträdare för en annan medlem som ombud.

Ombudet ska ha en skriftlig, daterad och av medlemmen undertecknad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

5 § Ett ombud får inte företräda fler än tre medlemmar, om inte annat har bestämts i stadgarna. I stadgarna får det bestämmas att ett ombud får företräda endast en eller två medlemmar.

Biträde vid föreningsstämma

6 § En medlem eller ett ombud får ha med sig ett biträde vid föreningsstämman. Biträdet får yttra sig vid föreningsstämman.

Utomståendes närvaro vid föreningsstämma

7 § Föreningsstämman får besluta att den som inte är medlem ska ha rätt att närvara eller på annat sätt följa förhandlingarna vid föreningsstämman. Ett sådant beslut är giltigt endast om det biträds av samtliga röstberättigade medlemmar som är närvarande vid föreningsstämman.

I stadgarna får det bestämmas att den som inte är medlem ska ha rätt att närvara eller på annat sätt följa förhandlingarna vid föreningsstämman även om något beslut som anges i första stycket inte fattas.

Ordinarie föreningsstämma

8 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår ska medlemmarna hålla en ordinarie föreningsstämma där styrelsen ska lägga fram årsredovisningen samt, i förekommande fall, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport (*årsstämma*).

I en moderförening som är skyldig att upprätta koncernredovisning ska styrelsen vid årsstämman även lägga fram koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

9 § Vid årsstämman ska beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderförening som är skyldig att upprätta koncernredovisning, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner av föreningens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet gentemot föreningen för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, och
4. i andra ärenden som föreningsstämman enligt denna lag eller stadgarna ska behandla.

10 § I stadgarna får det bestämmas att medlemmarna varje år ska hålla ytterligare en eller flera ordinarie föreningsstämmor.

Extra föreningsstämma

11 § Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla föreningsstämma före nästa ordinarie föreningsstämma, ska den kalla till extra föreningsstämma.

Styrelsen ska även kalla till extra föreningsstämma, om en revisor eller lekmannarevisor i föreningen eller minst en tiondel av samtliga röstberättigade medlemmar i föreningen eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna skriftligen begär att en sådan stämma sammankallas för att behandla ett angivet ärende. Kallelse ska i så fall utfärdas inom två veckor från den dag då en sådan begäran kom in till föreningen.

Fortsatt föreningsstämma

12 § Vid en föreningsstämma får det beslutas att en fortsatt föreningsstämma ska hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 9 § 1–3 ska skjutas upp till en fortsatt föreningsstämma, om föreningsstämman beslutar om det eller om minst en tiondel av samtliga röstberättigade medlemmar i föreningen begär det. En sådan föreningsstämma ska hållas minst

fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Beslutet får inte skjutas upp ytterligare.

Platsen för föreningsstämma

13 § Föreningsstämman ska hållas på lämplig plats inom den kommun där styrelsen har sitt säte. I stadgarna får det dock bestämmas att stämman ska eller kan hållas

1. på annan i stadgarna angiven plats i Sverige, eller
2. på annan av styrelsen anvisad plats inom föreningens geografiska verksamhetsområde i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får föreningsstämman hållas på annan plats än som anges i första stycket.

Medlemmarnas rätt att få ärenden behandlade vid föreningsstämman

14 § En medlem har rätt att få ett ärende behandlat vid en föreningsstämma, om han eller hon begär det på det sätt och inom den tid som har bestämts i stadgarna. Saknar stadgarna sådana bestämmelser, har medlemmen rätt att få ärendet behandlat vid föreningsstämman om han eller hon skriftligen begär det hos styrelsen i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

En medlem som har uteslutits ur föreningen har inte rätt att få ärenden behandlade vid stämman även om han eller hon ännu inte har avgått ur föreningen.

Samman kallande av föreningsstämma

15 § Styrelsen kallar till föreningsstämma.

Om en stämma som ska hållas enligt denna lag, enligt stadgarna eller enligt ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, ska Bolagsverket efter ansökan genast kalla till föreningsstämma på sätt som anges i 16–21 §§. En ansökan kan göras av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor, en lekmannarevisor eller en röstberättigad. Föreningen ska ersätta sökanden för ansökningsavgift och Bolagsverket för kostnader för kallelse och sådana övriga kostnader för anordnande av stämman som verket har haft.

Om, i fall som avses i andra stycket, kallelse inte kan ske enligt bestämmelserna i 20 §, får Bolagsverket kalla på annat lämpligt sätt.

Tid för kallelse

Ordinarie föreningsstämma

16 § Kallelse till en ordinarie föreningsstämma ska utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före föreningsstämman.

I stadgarna får det bestämmas att kallelse till en ordinarie föreningsstämma får utfärdas senare än vad som anges i första stycket, dock senast två veckor före föreningsstämman.

Extra föreningsstämma

17 § Kallelse till en extra föreningsstämma ska utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före föreningsstämman.

I följande fall ska kallelse till en extra föreningsstämma dock utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före föreningsstämman, nämligen om föreningsstämman ska behandla

1. en fråga om ändring av stadgarna,
2. en fråga om likvidation enligt 18 kap. 1 §,
3. en fråga om förenklad upplösning enligt 19 kap. 2 §, eller
4. en fråga om att föreningen ska gå upp i en annan juridisk person genom fusion.

I stadgarna får det bestämmas att kallelse till sådan föreningsstämma som avses i andra stycket får utfärdas senare än vad som anges där, dock senast två veckor före föreningsstämman.

Fortsatt föreningsstämma

18 § Om en fortsatt föreningsstämma ska hållas fyra veckor eller senare räknat från och med föreningsstämmans första dag, ska det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta föreningsstämman. I så fall ska bestämmelserna i 17 § om tid för kallelse till en extra föreningsstämma tillämpas.

Kallelse när beslut ska fattas vid två föreningsstämmor

19 § Om det enligt lag eller föreningens stadgar krävs att ett föreningsstämmobeslut fattas vid två föreningsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I kallelsen till den andra stämman ska styrelsen ange det beslut som den första föreningsstämman har fattat.

Kallelsesätt

20 § Medlemmarna ska kallas till föreningsstämman på det sätt som anges i stadgarna.

Skriftlig kallelse ska dock alltid skickas med post till varje medlem vars postadress är känd för föreningen, om

1. ordinarie föreningsstämma ska hållas på annan tid än som har bestämts i stadgarna,

2. stämman ska behandla en fråga om en ändring av stadgarna som innebär

a. att en medlems förpliktelse att betala insatser eller avgifter till föreningen ökas,

b. att en medlems rätt till föreningens vinst inskränks,

c. att en medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks,

d. att en medlems rätt att få ut belopp enligt 11 kap. inskränks och denna ändring ska gälla även för dem som var medlemmar i föreningen när frågan avgjordes, eller

e. att en medlems rätt att gå ur föreningen försvåras och denna ändring ska gälla även för dem som var medlemmar i föreningen när frågan avgjordes, eller

3. stämman ska ta ställning till om föreningen ska

a. gå i likvidation,

b. upplösas genom förenklad upplösning enligt 19 kap. 2 §, eller

c. gå upp i en annan juridisk person genom fusion.

I fall som avses i andra stycket får kallelse också ske med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§.

Kallelsens innehåll

21 § Kallelsen ska innehålla uppgift om tid och plats för föreningsstämman. I kallelsen ska tydligt anges de ärenden som ska behandlas på föreningsstämman.

Om ett ärende avser ändring av stadgarna, ska det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändringen anges i kallelsen.

Tillhandahållande av handlingar inför föreningsstämman

22 § Styrelsen ska hålla redovisningshandlingar eller kopior av dessa handlingar tillgängliga för medlemmar och innehavare av förlagsandelar under minst två veckor närmast före den ordinarie föreningsstämma som avses i 8 §. Handlingarna ska hållas tillgängliga hos föreningen i den kommun där styrelsen har sitt säte. I förekommande fall ska även revisionsberättelse och granskningsrapport hållas tillgängliga på detta sätt.

Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopiorna ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Några kopior behöver dock inte skickas, om handlingarna, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängliga på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Handlingarna ska läggas fram på stämman.

23 § Om föreningsstämman ska ta ställning till ett förslag om ändring av stadgarna, ska det fullständiga förslaget hållas tillgängligt för medlemmarna från tidpunkten för kallelsen fram till föreningsstämman. Förslaget ska hållas tillgängligt hos föreningen i den kommun där styrelsen har sitt säte.

En kopia av förslaget ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de medlemmar som begär det och uppger sin adress. Kopian ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Någon kopia behöver dock inte skickas, om förslaget, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängligt på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Fel i kallelse m.m.

24 § Om en bestämmelse i denna lag eller stadgarna som rör kallelse till föreningsstämma eller tillhandahållande av handlingar inte har följts i något ärende, får föreningsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla medlemmar som berörs av felet.

Föreningsstämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelse, om ärendet enligt lag eller stadgarna ska tas upp vid föreningsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som ska avgöras. Den får också besluta att en extra föreningsstämma ska sammankallas för att behandla ärendet.

Föreningsstämmans öppnande

25 § Föreningsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller den som styrelsen har utsett. Om det i stadgarna har bestämts vem som ska öppna föreningsstämman eller vara dess ordförande, öppnas dock föreningsstämman av honom eller henne.

Röstlängd

26 § Om det behövs, ska det vid föreningsstämman upprättas en förteckning över närvarande medlemmar, ombud och biträden (röstlängd). Om medlemmarna har olika rösträtt, ska uppgift om medlemmarnas rösträtt lämnas i röstlängden.

Röstlängden ska upprättas av föreningsstämmans ordförande, om han eller hon har valts av föreningsstämman utan omröstning. I annat fall ska röstlängden upprättas av den som har öppnat föreningsstämman. Röstlängden ska godkännas av föreningsstämman. Den gäller till dess att föreningsstämman har beslutat att ändra den.

Om föreningsstämman skjuts upp till en senare dag än närmast följande vardag, ska en ny röstlängd upprättas om det behövs.

Hur föreningsstämmans ordförande utses

27 § Ordförande vid föreningsstämman ska utses av föreningsstämman, om inte annat har bestämts i stadgarna.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

Vilka upplysningar som ska lämnas

28 § Styrelsen och den verkställande direktören ska, om någon medlem begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig skada för föreningen, på föreningsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på stämman, och
2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av föreningens ekonomiska situation.

Ingår föreningen i en koncern, avser upplysningsplikten även föreningens förhållande till andra koncernföretag. Om föreningen är moderförening avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretag som avses i första stycket.

29 § Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid föreningsstämman, ska upplysningen inom två veckor efter stämman hållas tillgänglig i skriftlig form hos föreningen för medlemmarna samt skickas till varje medlem som har begärt upplysningen.

Upplysningar som kan medföra väsentlig skada för föreningen

30 § Om styrelsen bedömer att en upplysning som har begärts enligt 28 § inte kan lämnas till medlemmarna utan väsentlig skada för föreningen, ska den medlem som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det.

Har föreningen en revisor eller en lekmannarevisor, ska styrelsen lämna upplysningen till honom eller henne, om medlemmen begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen ska lämnas till revisorn eller lekmannarevisorn inom två veckor efter medlemmens begäran om det.

31 § Om den begärda upplysningen har lämnats till föreningens revisor eller lekmannarevisor, ska han eller hon inom två veckor därefter avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet ska det framgå om den begärda upplysningen enligt revisorns eller lekmannarevisorns mening borde ha föranlett någon ändring i revisionsberättelsen eller granskningsrapporten eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, ska ändringen eller erinran anges i yttrandet.

Styrelsen ska hålla revisorns eller lekmannarevisorns yttrande tillgängligt för medlemmarna hos föreningen och skicka en kopia av det till varje medlem som har begärt upplysningen.

Om föreningen inte har någon revisor eller lekmannarevisor, ska styrelsen informera medlemmen om möjligheten att föreslå en revisor eller lekmannarevisor enligt 9 kap. 3 § eller 10 kap. 1 §. Om en revisor eller en lekmannarevisor utses, ska styrelsen omedelbart lämna upplysningen till honom eller henne.

Majoritetskrav vid andra beslut än val

32 § I ärenden som inte avser val utgörs föreningsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller har bestämts i stadgarna. I fråga om vissa beslut får det dock i stadgarna endast tas in strängare villkor än vad som anges i denna lag, nämligen beslut enligt

- 34 och 35 §§ om ändring av stadgarna,
- 17 kap. 1 § om fusion,
- 18 kap. 1 § om likvidation, och
- 19 kap. 2 § om förenklad upplösning.

Majoritetskrav vid val

33 § Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte föreningsstämman före valet beslutar annat.

Första stycket gäller inte om annat har bestämts i stadgarna.

Majoritetskrav vid ändring av stadgarna

34 § Ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har biträtts av minst två tredjedelar av de röstande, om inte annat följer av 35 §. Av 32 § framgår att det i stadgarna får tas in strängare villkor.

35 § I följande fall är ett beslut om ändring av stadgarna giltigt endast om det har biträtts av samtliga röstande på föreningsstämman, nämligen om beslutet innebär att

1. en medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks,

2. en medlems rätt att få ut belopp enligt 11 kap. inskränks och denna ändring ska gälla även för dem som var medlemmar i föreningen när frågan avgjordes, eller

3. en medlems rätt att gå ur föreningen försvåras och denna ändring ska gälla även för dem som var medlemmar i föreningen när frågan avgjordes.

Ett beslut om att i stadgarna ta in sådana bestämmelser som avses i 11 kap. 11 § andra stycket är giltigt endast om beslutet biträds av samtliga röstberättigade medlemmar i föreningen.

Av 32 § framgår att det i stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt.

Jäv

36 § En medlem får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom eller henne,

2. hans eller hennes befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot föreningen, eller

3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 och som gäller någon annan, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningens.

Bestämmelserna i första stycket om medlem gäller även ombud för medlem.

Generell inskränkning i föreningsstämmans beslutanderätt

37 § Föreningsstämman får inte fatta beslut som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller annan medlem.

Stämmoprotokoll

38 § Ordföranden ska se till att det förs protokoll vid föreningsstämman.

I protokollet ska det antecknas dag och plats för föreningsstämman samt vilka beslut som föreningsstämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, ska det antecknas i protokollet vad som har yrkats och hur omröstningen har utfallit. Har en röstlängd upprättats, ska denna tas in i eller läggas som en bilaga till protokollet.

Protokollet ska undertecknas av protokollföraren. Det ska justeras av ordföranden och minst en justeringsman som utses av föreningsstämman.

39 § Senast tre veckor efter stämman ska det justerade protokollet hållas tillgängligt hos föreningen för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar.

Protokollen ska förvaras på ett betryggande sätt.

Fullmäktige

Fullmäktiges uppgifter

40 § Fullmäktige beslutar i medlemmarnas ställe i den utsträckning som har bestämts i stadgarna.

Om fullmäktige ska förekomma, ska stadgarna innehålla uppgift om

1. i vilken utsträckning som fullmäktige utövar medlemmarnas beslutanderätt, och
2. hur fullmäktige ska utses.

Fullmäktigemöte

41 § Vad som sägs i denna lag om föreningsstämma gäller, om inte annat anges, även en föreningsstämma där medlemmarnas beslutanderätt utövas av fullmäktige (*fullmäktigemöte*).

Vid ett fullmäktigemöte ska ett beslut enligt 7 § om rätt för den som inte är medlem att närvara eller på annat sätt följa förhandlingarna fattas med tillämpning av 32 § första stycket.

Fullmäktiges mandattid

42 § I stadgarna ska tiden för fullmäktiges uppdrag anges. Tiden för uppdraget får inte vara längre än tre år.

Vem som får utses till fullmäktige

43 § Om inte annat har bestämts i stadgarna, får till fullmäktige utses endast

1. den som är medlem i föreningen,
2. den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem, eller
3. om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna.

Suppleanter för fullmäktige

44 § För fullmäktige får det utses suppleanter. Bestämmelserna om fullmäktige i 42 och 43 §§ gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Övriga bestämmelser om fullmäktige

45 § Vad som sägs om föreningsmedlemmar i 1–39 §§ gäller även fullmäktige. En fullmäktige får dock inte delta i ett fullmäktigemöte genom ombud. Han eller hon får inte heller anlita biträde vid ett sådant möte, om inte annat har bestämts i stadgarna eller beslutas vid mötet.

Medlemmarnas rättigheter om fullmäktige har utsetts

46 § Om det inte har bestämts något annat i stadgarna, har medlemmar som inte är fullmäktige inte rätt att delta i ett fullmäktigemöte och ska inte heller kallas till ett sådant möte.

Medlemmarna har rätt att

1. få ärenden behandlade på fullmäktigemöten enligt 14 §,

2. ta del av handlingar inför fullmäktigemöten enligt 22 och 23 §§, och

3. ta del av protokoll från fullmäktigemöten enligt 39 § första stycket.

Om det på ett fullmäktigemöte har fattats beslut i frågor som avses i 4 kap. 8 § eller 17 kap. 28 §, ska medlemmarna underrättas om beslutet.

Talan mot föreningsstämmobeslut

47 § Om ett beslut av föreningsstämman inte har kommit till i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag eller stadgarna, får en föreningsmedlem, en innehavare av förlagsandelar, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot föreningen vid allmän domstol om att beslutet ska upphävas eller ändras.

48 § Talan enligt 47 § ska väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten att föra talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i första stycket, när

1. beslutet är sådant att det inte kan fattas ens med alla medlemmarnas samtycke,

2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och något sådant samtycke inte har getts, eller

3. kallelse till föreningsstämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för föreningen i väsentliga delar inte har följts.

I fråga om ett beslut att godkänna en fusionsplan som avser en gränsöverskridande fusion gäller, utöver vad som sägs i första stycket, att talan inte får väckas efter det att Bolagsverket eller allmän domstol genom ett beslut som har vunnit laga kraft har lämnat tillstånd till verkställande av fusionsplanen enligt 17 kap. 23 eller 24 §.

Bestämmelserna i andra stycket ska inte tillämpas i fråga om en sådan fusion.

49 § Om föreningsstämmans beslut upphävs eller ändras genom dom, gäller domen även för de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som inte har fört talan.

Domstolen får ändra föreningsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Styrelsens talan mot föreningen

50 § Om styrelsen vill väcka talan mot föreningen, ska styrelsen sammankalla en föreningsstämma för val av ställföreträdare som ska föra föreningens talan i tvisten. Stämningen ska delges den valde ställföreträdaren.

Skiljeförfarande

51 § En bestämmelse i stadgarna att en tvist mellan föreningen och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator, en medlem, en innehavare av förlagsandel eller en röstberättigad som inte är medlem ska avgöras av en eller flera skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot föreningen, ska 50 § tillämpas. Är det fråga om en talan av styrelsen mot föreningsstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 48 §, om styrelsen inom den tid som anges där har kallat till föreningsstämma enligt 50 §.

8 kap. Föreningens ledning

Styrelsen

1 § En ekonomisk förening ska ha en styrelse med tre eller flera ledamöter. Av 4 kap. 1 § framgår att antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter ska anges i stadgarna.

2 § Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

och i lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Om inte annat följer av dessa lagar eller föreskrivs i denna lag, ska arbetstagarrepresentanter vid tillämpningen av denna lag jämföras med styrelseledamöter.

När antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter anges i stadgarna, ska arbetstagarrepresentanter som utses enligt lagen om styrelserepresentation för de privatanställda inte räknas med.

Styrelsesuppleanter

3 § För styrelseledamöter får det utses suppleanter. Av 4 kap. 1 § framgår att antalet suppleanter eller lägsta och högsta antalet suppleanter ska anges i stadgarna.

Bestämmelserna i denna lag om styrelseledamöter gäller i tillämpliga delar även suppleanter.

Styrelsens uppgifter

4 § Styrelsen svarar för föreningens organisation och förvaltningen av föreningens angelägenheter.

Styrelsen ska fortlöpande bedöma föreningens och, om föreningen är moderförening i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen ska se till att föreningens organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och föreningens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Om vissa uppgifter delegeras till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, ska styrelsen handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Instruktioner om rapportering till styrelsen

5 § Styrelsen ska meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt 4 § andra stycket ska samlas in och rapporteras till styrelsen. Instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till föreningens begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

Hur styrelsen utses

6 § Styrelsen ska utses av föreningsstämman. I stadgarna får det bestämmas att en eller flera styrelseledamöter ska utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

Vem som kan vara styrelseledamot

7 § Till styrelseledamot får utses endast

1. den som är medlem i föreningen,
2. den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem, eller
3. om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna.

I stadgarna får det bestämmas att även annan än den som anges i första stycket får utses till styrelseledamot.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte arbetstagarrepresentanter enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

8 § En juridisk person kan inte vara styrelseledamot.

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

10 § Till styrelseledamot får inte utan godtagbara skäl utses någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som styrelsen enligt denna lag ansvarar för.

Styrelseledamots mandattid

11 § En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som har bestämts i stadgarna. Uppdragstiden ska dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

Ändringar i styrelsens sammansättning har verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket eller

från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

Styrelseledamots förtida avgång

12 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom eller henne anmäler att uppdraget ska upphöra. Anmälan om avgången ska göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av föreningsstämman vill avgå, ska anmälan också göras hos den som har utsett honom eller henne.

I fråga om verkan av styrelseledamotens avgång gäller 11 § andra stycket.

13 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 7 eller 9 § hindrar honom eller henne att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan träda in i hans eller hennes ställe, ska övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandatiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förra styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant. Ska styrelseledamoten väljas av föreningsstämman, behöver någon ny styrelseledamot inte väljas förrän vid nästa årsstämma, om styrelsen är beslutsför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

Domstolsbeslut om ersättare för en styrelseledamot

14 § Om en styrelseledamot som enligt stadgarna ska utses på ett annat sätt än genom val av föreningsstämman inte har utsetts, ska allmän domstol på ansökan utse en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en medlem, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningen.

Styrelsens ordförande

15 § En av styrelsens ledamöter ska vara ordförande i styrelsen. Ordföranden ska leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 4 och 5 §§.

Om inte annat har bestämts i stadgarna eller beslutats av föreningsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Styrelsens sammanträden

16 § Styrelsens ordförande ska se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen ska alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

17 § Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

18 § Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som ska delta i hans eller hennes ställe, ska denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda ska alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

Styrelsens beslutförhet

19 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som har bestämts i stadgarna är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför ska styrelseledamöter som är jäviga enligt 21 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter har

1. fått tillfälle att delta i ärendets behandling, och
2. fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

20 § Som styrelsens beslut gäller den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet. Om det i stadgarna har bestämts särskild röstmajoritet, gäller dock detta. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Är styrelsen inte fulltalig, ska de

som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat har bestämts i stadgarna.

Jäv för styrelseledamot

21 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och föreningen,
2. avtal mellan föreningen och tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningens, eller

3. avtal mellan föreningen och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte om föreningens motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Arvode och annan ersättning till styrelseledamot

22 § Föreningsstämman ska besluta om arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

Styrelseprotokoll

23 § Vid styrelsens sammanträden ska det föras protokoll. I protokollet ska de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Det ska justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och av ytterligare en ledamot som styrelsen har utsett.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

24 § Styrelsens protokoll ska föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktör

25 § Styrelsen får utse en verkställande direktör att fullgöra de uppgifter som anges i 27 §.

Vice verkställande direktör

26 § Om föreningen har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer.

Bestämmelserna i denna lag om den verkställande direktören ska i tillämpliga delar gälla även en vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, ska den meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa ska träda in i den verkställande direktörens ställe.

Den verkställande direktörens uppgifter

27 § Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.

Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens be- myndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av föreningens verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för föreningens verksamhet. I sådana fall ska styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att föreningens bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Hinder att vara verkställande direktör

28 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

29 § Till verkställande direktör får inte utses någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som enligt denna lag ankommer på den verkställande direktören.

Verkställande direktörs mandattid

30 § Ett beslut att utse en verkställande direktör i föreningen samt beslut om den verkställande direktörens avgång eller entledigande har verkan från den tidpunkt då anmälan om registrering kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som har angetts i beslutet.

Jäv för den verkställande direktören

31 § Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan den verkställande direktören och föreningen,
2. avtal mellan föreningen och tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningens, eller
3. avtal mellan föreningen och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte om föreningens motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med sådana avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelsen som föreningens ställföreträdare

32 § Styrelsen företräder föreningen och tecknar dess firma. Handlingar som enligt denna lag ska undertecknas av styrelsen ska skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Den verkställande direktören som föreningens ställföreträdare

33 § Den verkställande direktören får alltid företräda föreningen och teckna dess firma beträffande uppgifter som han eller hon ska sköta enligt 27 §.

Särskild firmatecknare

34 § Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda föreningen och teckna dess firma (särskild firmatecknare). Bestämmelserna i 28, 29 och 31 §§ ska tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I stadgarna får det bestämmas att styrelsen inte får lämna ett sådant bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får lämnas endast på vissa villkor.

35 § Ett bemyndigande som avses i 34 § eller en återkallelse av ett sådant bemyndigande har verkan från den tidpunkt då anmälan om bemyndigandet eller återkallelsen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som har angetts i bemyndigandet eller beslutet om återkallelse.

Inskränkningar i firmateckningsrätt

36 § Styrelsen får besluta att rätten att företräda föreningen och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning i en firmatecknares rätt att teckna föreningens firma får inte registreras.

Särskild delgivningsmottagare

37 § Om föreningen inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige, ska styrelsen bemyndiga en person som är bosatt här att på föreningens vägnar ta emot delgivning (*särskild delgivningsmottagare*). Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till

någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens

38 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för föreningen får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller någon annan medlem.

En ställföreträdare för föreningen får inte heller följa en anvisning av föreningsstämman eller något annat föreningsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller stadgarna.

Kompetensöverskridande

39 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för föreningen och då har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om föreningsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot föreningen. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 27 § och föreningen visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot föreningen om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och föreningen visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt

1. en bestämmelse i stadgarna, eller
2. en bestämmelse som har meddelats av ett annat föreningsorgan.

Registrering

40 § Föreningen ska för registrering i föreningsregistret anmäla

1. föreningens postadress,
2. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör och särskild delgivningsmottagare,
3. av vilka och hur föreningens firma tecknas.

Anmälan ska innehålla uppgift om postadress för de personer som anges i första stycket 2 och 3. Om postadressen avviker från personernas hemvist, ska även hemvistet anges. Anmälan ska vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda eller lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner, ska detta anges.

Föreningen får för registrering även anmäla vem som har utsetts till styrelseordförande.

Även den som anmälan gäller har rätt att göra anmälan enligt första stycket. Den som har utsetts till en sådan befattning som avses i första stycket 2 har även rätt att anmäla företrädarens avgång.

41 § Anmälan enligt 40 § ska göras första gången när föreningen enligt 3 kap. 3 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller ska anmälas för registrering har ändrats.

Anmälan om aktieinnehav

42 § När styrelseledamöter och den verkställande direktören tillträder sina uppdrag, ska de till föreningens styrelse anmäla förekommande innehav av aktier i bolag inom samma koncern som föreningen. Förändringar i aktieinnehaven ska anmälas inom en månad. Anmälda uppgifter ska utan dröjsmål föras in i en särskild förteckning. För förteckningen gäller bestämmelserna i 6 kap. 2, 5, 6 och 7 §§.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för innehav av vissa finansiella instrument.

Särskilda bestämmelser för ekonomiska föreningar med värdepapper som är upptagna till handel

Hinder för tidigare revisor att vara befattningshavare i föreningen

43 § I en ekonomisk förening vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad gäller följande.

Den som har varit revisor i föreningen eller huvudansvarig för revisionen enligt 17 § revisorslagen (2001:883) får inte vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ledande befattningshavare av annat slag i föreningen, om det inte har gått minst två år sedan han eller hon lämnade revisionsuppdraget.

Bestämmelserna i andra stycket gäller även den som har varit huvudansvarig för revisionen enligt 17 § revisorslagen (2001:883).

Revisionsutskott

44 § I en ekonomisk förening, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, gäller följande.

Styrelsen ska ha ett revisionsutskott. Utskottets ledamöter får inte vara anställda av föreningen. Minst en ledamot ska vara oberoende och ha redovisnings- eller revisionskompetens. Föreningen får dock besluta att styrelsen inte ska ha något revisionsutskott, förutsatt att styrelsen

1. fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf, och
2. uppfyller det krav som anges i tredje meningen.

Revisionsutskottet ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt,

1. övervaka föreningens finansiella rapportering, med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i föreningens interna kontroll, internrevision och riskhantering,

2. hålla sig informerat om revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen,

3. granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och i det sammanhanget särskilt uppmärksamma om revisorn tillhandahåller föreningen andra tjänster än revisionstjänster, och

4. biträda vid upprättandet av förslag till föreningsstämmans beslut om revisorsval.

9 kap. Revision

Skyldighet att ha revisor med hänsyn till föreningens storlek

1 § En ekonomisk förening ska ha minst en revisor, om föreningen uppfyller minst två av följande tre villkor:

1. medelantalet anställda i föreningen har under de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,

2. föreningens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 25 miljoner kronor,

3. föreningens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50 miljoner kronor.

En ekonomisk förening ska också ha minst en revisor, om föreningen är moderförening i en koncern och koncernen uppfyller minst två av villkoren i första stycket. Därvid ska fordringar och skulder mellan koncernföretag, liksom internvinster, elimineras. Det samma gäller för intäkter och kostnader som hänför sig till transaktioner mellan koncernföretag liksom förändring av internvinst.

En förening som vid utgången av ett räkenskapsår har en revisor registrerad i föreningsregistret ska alltid ha en revisor som lämnar en revisionsberättelse för det räkenskapsåret.

Skyldighet att ha revisor enligt bestämmelser i stadgarna

2 § I stadgarna får det bestämmas att föreningen ska ha en eller flera revisorer även i andra fall än de som avses i 1 §.

Föreningsstämmans rätt och skyldighet att utse revisor även i andra fall

3 § Föreningsstämman får utse en eller flera revisorer, även om föreningen inte är skyldig att ha någon revisor enligt 1 § eller enligt stadgarna.

Föreningsstämman ska utse minst en revisor, om

1. förslag om detta framställs på en föreningsstämma där frågan enligt kallelsen till stämman ska prövas, och

2. förslaget biträds av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller av minst en tredjedel av de på stämman närvarande röstberättigade.

Revisorssuppleanter

4 § För en revisor får det utses en eller flera suppleanter.

Bestämmelserna i denna lag om revisor gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Revisorns uppgifter

5 § Revisorn ska granska den ekonomiska föreningens årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionsredovisning kräver.

Om föreningen är moderförening, ska revisorn även granska koncernredovisningen, om en sådan har upprättats, samt koncernföretagens inbördes förhållanden.

6 § Revisorn ska följa föreningsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionsredovisning.

7 § Revisorn ska efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till föreningsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den ska lämnas till föreningens styrelse finns i 32–40 §§.

Om föreningen är en moderförening som är skyldig att upprätta koncernredovisning, ska revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse enligt 42 §.

8 § I samband med revisionen ska revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framföra de erinringar och de påpekanden som följer av god revisionsredovisning. Bestämmelser om erinringar finns i 43 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

9 § Styrelsen och den verkställande direktören ska ge revisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning som revisorn anser är nödvändig. De ska lämna de upplysningar och den hjälp som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterföretag gentemot en revisor i moderföreningen.

Hur en revisor utses

10 § En revisor väljs av föreningsstämman, om det inte har bestämts i stadgarna att revisor ska utses på annat sätt.

I 11, 12, 29 och 30 §§ finns bestämmelser om att Bolagsverket i vissa fall ska utse en revisor.

Minoritetsrevisor

11 § Om föreningen har en eller flera revisorer, kan en medlem föreslå att en revisor som utses av Bolagsverket ska delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget ska framställas på en föreningsstämma där revisorsval ska ske eller förslaget enligt kallelsen till föreningsstämman ska behandlas. Om förslaget biträds av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller av minst en tredjedel av de på stämman närvarande röstberättigade och någon medlem ansöker om det hos Bolagsverket, ska verket utse en revisor.

Bolagsverket ska ge föreningens styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser revisor.

Beslutet att utse revisor ska avse tiden till och med nästa årsstämma.

Medrevisor

12 § Om föreningen har en eller flera revisorer, får innehavare av förlagsandelar som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet hos styrelsen i föreningen begära att en medrevisor utses. I så fall ska styrelsen inom två månader ansöka hos Bolagsverket om att en sådan revisor utses. Om styrelsen försummar detta, får ansökan göras av var och en som innehar en förlagsandel i föreningen.

Bolagsverket ska ge föreningens styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser revisor.

Beslutet att utse revisor ska avse tiden till och med nästa årsstämma.

Obehörighetsgrunder

13 § Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor.

Kompetenskrav

14 § En revisor ska ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av föreningens verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

15 § Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor.

Bestämmelser om auktoriserade och godkända revisorer finns i revisorslagen (2001:883).

16 § Minst en revisor ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, om föreningen uppfyller minst två av följande villkor:

1. medelantalet anställda i föreningen har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,

2. föreningens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,

3. föreningens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor.

17 § Bestämmelserna i 16 § gäller även för moderföreningen i en koncern, om koncernen uppfyller mer än ett av följande villkor:

1. medelantalet anställda i koncernen har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,

2. koncernföretagens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,

3. koncernföretagens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor.

Vid tillämpningen av första stycket 2 och 3 ska fordringar och skulder mellan koncernföretag, liksom internvinster, elimineras. Det samma gäller för intäkter och kostnader som hänför sig till transaktioner mellan koncernföretag, liksom förändring av internvinst.

18 § Om en ekonomisk förening enligt bestämmelserna i 16 § eller 17 § ska ha en auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, får Bolagsverket tillåta att det till revisor i föreningen utses en viss annan godkänd revisor. Bolagsverket får ge sådant tillstånd, om

1. den avsedda revisorn har varit revisor i föreningen under närmast föregående mandatperiod, och
2. det med hänsyn till revisorns kompetens och särskilda erfarenhet av föreningen framstår som olämpligt att utse en annan revisor.

Ett tillstånd som avses i första stycket gäller i högst fem år.

19 § I andra ekonomiska föreningar än de som avses i 16 och 17 §§ ska en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen utses till revisor, om minst en tiondel av samtliga röstberättigade begär det vid den föreningsstämma där revisorsval ska ske.

Jäv

20 § Den kan inte vara revisor som

1. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i föreningen eller dess dotterföretag eller biträder vid föreningens bokföring eller medelsförvaltning eller föreningens kontroll däröver,
2. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till föreningen eller någon som avses i 1,
3. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder föreningen vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller föreningens kontroll däröver,
4. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 1,
5. är besvägrad med en person som avses i 1 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
6. utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i föreningen, står i låneskuld till denna eller annat företag i samma kon-

cern eller har en förpliktelse som föreningen eller ett sådant företag har ställt säkerhet för.

I fråga om ekonomiska föreningar som avses i 16 eller 17 § gäller, i stället för bestämmelsen i första stycket 3, att den inte får vara revisor som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder föreningen vid bokföringen eller medelsförvaltningen eller föreningens kontroll däröver.

Den som enligt första eller andra stycket inte är behörig att vara revisor i en moderförening får inte heller vara revisor i dess dotterföretag.

21 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 20 § inte är behörig att vara revisor. Om föreningen eller dess moderförening har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

Revisionsbolag

22 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 17 § revisorslagen (2001:883).

Följande bestämmelser i detta kapitel ska tillämpas på den huvudansvarige:

- 20 och 21 §§ om jäv,
- 44 § om närvaro vid föreningsstämma och
- 51 och 52 §§ om registrering.

Revisor i dotterföretag

23 § Bland revisorerna i ett dotterföretag bör minst en också vara revisor i moderföreningen.

Revisorns mandattid

24 § Uppdraget som revisor gäller till slutet av den första årsstämma som hålls efter det räkenskapsår då revisorn utsågs.

I stadgarna får det bestämmas att uppdraget som revisor ska gälla för en längre tid än den som anges i första stycket. Uppdraget ska dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då revisorn utsågs.

I de fall som avses i 27 § får en ny revisor utses för den tid som återstår av den tidigare revisorns mandattid.

Avgång i förtid

25 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om

1. revisorn anmäler att uppdraget ska upphöra, eller
2. den som har utsett revisorn entledigar honom eller henne på saklig grund och anmäler att uppdraget ska upphöra.

Anmälan ska göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på föreningsstämma vill avgå, ska revisorn anmäla det också hos den som har utsett honom eller henne.

26 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid ska genast anmäla detta till Bolagsverket för registrering i föreningsregistret och överlämna en kopia av anmälan till föreningens styrelse.

Revisorn ska i anmälan lämna en redogörelse för vad han eller hon har funnit vid den granskning som han eller hon har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 37 § andra stycket, 38 § 1–4 och 39 § om revisionsberättelse.

27 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid och det inte finns någon suppleant, ska styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses. Detsamma gäller om bestämmelserna i 13–19 §§ eller bestämmelser i stadgarna hindrar revisorn att vara revisor i föreningen.

28 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid, ska revisorn och den som har utsett revisorn underrätta Bolagsverket om skälet för detta.

Bolagsverkets förordnande av revisor

29 § Efter ansökan ska Bolagsverket utse en revisor när

1. föreningen saknar en revisor, trots att det enligt 1 § eller 3 § andra stycket ska finnas en sådan,

2. föreningen saknar en sådan revisor som ska finnas enligt 15, 16 eller 17 §,

3. revisorn är obehörig enligt 13 eller 20 § och det inte finns någon behörig revisorssuppleant, eller

4. en bestämmelse i stadgarna om att revisor ska finnas, om antalet revisorer eller om revisorns behörighet inte har följts.

En ansökan enligt första stycket kan göras av var och en.

Styrelsen är skyldig att göra ansökan enligt första stycket, om det inte snarast möjligt utses en ny revisor genom den som enligt 10 § har rätt att utse revisor.

30 § Om föreningsstämman, trots en begäran enligt 19 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor eller någon godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen och en röstberättigad inom en månad från föreningsstämman ansöker om det hos Bolagsverket, ska verket utse en sådan revisor.

31 § Bolagsverket ska ge föreningens styrelse tillfälle att yttra sig innan den beslutar i ett ärende enligt 29 eller 30 §.

Förordnandet ska avse tiden till dess en annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 29 § första stycket 2 ska Bolagsverket entlediga den obehöriga revisorn.

Revisionsberättelsen

32 § Revisionsberättelsen ska lämnas till föreningens styrelse senast tre veckor före årsstämman.

Revisorn ska på årsredovisningen göra en hänvisning till revisionsberättelsen.

33 § Revisionsberättelsens inledning ska innehålla uppgift om

1. föreningens firma och organisationsnummer,

2. vilken räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser, samt

3. vilket eller vilka normsystem för redovisning som föreningen har tillämpat.

Revisionsberättelsen ska vara undertecknad av revisorn och innehålla uppgift om vilken dag revisionen avslutades.

34 § I revisionsberättelsen ska det anges vilket eller vilka normsystem för revision som revisorn har tillämpat.

I förekommande fall ska det i revisionsberättelsen även anges

1. om revisorn i en fråga som behandlas i revisionsberättelsen har en mening som avviker från styrelsens eller annan revisors,
2. om revisionens inriktning eller omfattning är begränsad, eller
3. om revisorn anser sig sakna tillräckligt underlag för att göra något uttalande enligt 35–38 §§.

35 § Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. I uttalandet ska det särskilt anges

1. om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning, och
2. om förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som ska lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, ska revisorn ange detta och, om det är möjligt, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

36 § Revisionsberättelsen ska innehålla uttalanden om huruvida

1. föreningsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen, och
2. föreningsstämman bör besluta om dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen.

Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, ska han eller hon anteckna det på årsredovisningen.

37 § Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot föreningen.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet, ska det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på något annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller stadgarna.

38 § I revisionsberättelsen ska revisorn anmärka om han eller hon har funnit att föreningen inte har fullgjort sin skyldighet att

1. göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. anmäla sig för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,
3. lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9, 9 a eller 10 § skattebetalningslagen,
4. i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1, 1 b och 2 §§ skattebetalningslagen, eller
5. föra medlemsförteckning och förteckning över innehavare av förlagsandelar enligt bestämmelserna i 6 och 12 kap.

39 § Utöver vad som följer av 33–38 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han eller hon anser att medlemmarna bör få kännedom om. Om årsredovisningen innehåller uppgifter som har betydelse för upplysningarna, ska revisorn hänvisa till uppgifterna.

40 § Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 26 §, ska en kopia av den fogas till revisionsberättelsen. Även kopior av de underrättelser som revisorn och den som har utsett revisorn har lämnat enligt 28 § ska fogas till revisionsberättelsen.

41 § Revisorn ska genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket, om revisionsberättelsen innehåller

1. anmärkningar enligt 37 § andra stycket, eller
2. uttalanden om att
 - årsredovisningen inte har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning,
 - sådana upplysningar som ska lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning inte har lämnats,
 - styrelseledamöterna eller den verkställande direktören inte bör beviljas ansvarsfrihet gentemot föreningen, eller
 - föreningen inte har fullgjort en skyldighet som avses i 38 § 1–3.

Koncernrevisionsberättelsen

42 § I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller

- 32 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen, och

- 33 § första stycket 2 och andra stycket, 34 §, 35 §, 36 § första stycket 1, 39 och 40 §§ om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsens inledning ska innehålla uppgift om

1. moderföreningens firma och organisationsnummer, och
2. vilket eller vilka normsystem för koncernredovisning som moderföreningen har tillämpat.

På koncernredovisningen ska det göras en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, ska också detta antecknas på koncernredovisningen.

Erinringar

43 § Om revisorn har framfört en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, ska den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen ska lämnas till styrelsen och föreningen ska förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen ska ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet ska hållas inom fyra veckor från det att erinran överlämnades. Om erinran framförs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till föreningen, ska ett sammanträde alltid hållas före den föreningsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

Revisorns närvaro vid föreningsstämman

44 § Revisorn har rätt att närvara vid föreningsstämman. Han eller hon är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Revisorns tystnadsplikt

45 § Revisorn får inte till en enskild medlem eller till någon utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana föreningens angelägenheter som revisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för föreningen.

Åtgärder vid misstanke om brott

46 § En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 47 och 48 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3, 6 a och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken, och

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 47 och 48 §§, om han eller hon finner att någon inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 17 kap. 7 § eller 20 kap. 2 § brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 47 och 48 §§ inte vidtas.

47 § En revisor som finner att det föreligger en sådan brottsmisstanke som avses i 46 § ska utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyldigheten.

48 § Senast fyra veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 47 § första stycket ska revisorn i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Första stycket gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats,

2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller

3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I de fall som avses i 47 § andra stycket ska revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet

eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål lämna en sådan handling som anges i första stycket.

När den handling som anges i första stycket har lämnats, ska revisorn genast pröva om han eller hon ska avgå från sitt uppdrag.

Revisorns upplysningsplikt gentemot föreningsstämman

49 § Revisorn är skyldig att lämna föreningsstämman de upplysningar som stämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för föreningen.

Revisorns upplysningsplikt gentemot medrevisor m.fl.

50 § Revisorn är skyldig att lämna en minoritetsrevisor, en medrevisor, en ny revisor, en lekmannarevisor, en särskild granskare och, om föreningen är försatt i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om föreningens angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om föreningens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Revisorn i en ekonomisk förening som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om föreningens angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen, landstinget eller i sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget ingår i.

Registrering

51 § Föreningen ska för registrering i föreningsregistret anmäla vem som har utsetts till revisor.

Anmälan ska innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, ska även hemvistet anges. Anmälan ska vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, ska anmälan även innehålla uppgift om bolagets organisationsnummer och om vem som är huvudansvarig för revisionen.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

52 § Anmälan enligt 51 § ska göras så snart revisor har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

53 § Om Bolagsverket bifaller en ansökan enligt 11, 12, 29 eller 30 §, ska föreningen ersätta sökanden för ansökningsavgiften.

Särskilda bestämmelser för ekonomiska föreningar med värdepapper som är upptagna till handel

Skyldighet att ha revisor

54 § I en ekonomisk förening vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad eller på en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska det alltid finnas en revisor. Denne ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Rapportering till föreningens revisionsutskott

55 § Om föreningens överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, ska revisorn

1. rapportera till revisionsutskottet om viktiga omständigheter som har framkommit vid revisionen, särskilt ifråga om brister i föreningens interna kontroll av den finansiella rapporteringen,

2. om det finns någon omständighet som väsentligt kan rubba förtroendet för revisorns opartiskhet eller självständighet, rådgöra med revisionsutskottet om detta förhållande och vilka åtgärder som har vidtagits,

3. till revisionsutskottet årligen lämna en skriftlig försäkran om sin opartiskhet och självständighet, och

4. för revisionsutskottet årligen redovisa vilka andra tjänster än revisionstjänster som han eller hon har tillhandahållit föreningen.

I fall som avses i 8 kap. 44 § andra stycket fjärde meningen ska revisorn i stället vända sig till styrelsen.

Revisorns mandattid

56 § Uppdraget som revisor för en förening vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad får gälla högst sju år i följd.

Den som har varit revisor i föreningen under sju år enligt första stycket får inte delta i revisionen, om det inte har gått minst två år sedan han eller hon lämnade revisionsuppdraget.

10 kap. Allmän och särskild granskning**Allmän granskning***Vad som avses med allmän granskning*

1 § I en ekonomisk förening kan det utses en eller flera *lekmannarevisorer* att utföra sådan granskning som anges i 4 § (*allmän granskning*).

Bestämmelserna i denna lag om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer.

När lekmannarevisorer ska utses

2 § Om föreningen saknar revisor, ska föreningen ha minst en lekmannarevisor. Detta gäller dock inte om det i stadgarna har bestämts att föreningen inte ska ha någon lekmannarevisor.

Oavsett vad som har bestämts i stadgarna, ska en förening som saknar revisor utse en lekmannarevisor, om en medlem begär det. I stadgarna får det dock bestämmas att en lekmannarevisor ska utses först om begäran biträds av minst en tiondel av de röstberättigade i föreningen eller av minst en tredjedel av de röstberättigade som är närvarande på den föreningsstämma där frågan behandlas.

Även om det i stadgarna har bestämts att föreningen inte ska ha någon lekmannarevisor, får föreningsstämman besluta att utse en eller flera lekmannarevisorer.

Suppleant för lekmannarevisor

3 § För en lekmannarevisor får det utses en eller flera suppleanter. Bestämmelserna i denna lag om lekmannarevisor gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Lekmannarevisorns uppgifter

4 § Lekmannarevisorn ska granska föreningens verksamhet för att klarlägga om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om föreningens interna kontroll är tillräcklig. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

5 § Lekmannarevisorn ska följa föreningsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god sed.

6 § Lekmannarevisorn ska efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till föreningsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den ska lämnas till föreningens styrelse finns i 14 §.

Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 9 kap. 7 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören ska ge lekman-revisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning lekman-revisorn anser vara nödvändig. De ska lämna de upplysningar och den hjälp som lekmannarevisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterföretag gentemot en lekman-revisor i moderföreningen.

Hur en lekmannarevisor utses

8 § En lekmannarevisor väljs av föreningsstämman, om inte stadgarna innehåller bestämmelser om att lekmannarevisorn ska utses på något annat sätt.

9 § Om det inte har utsetts någon lekmannarevisor i föreningen, trots att det ska finnas en sådan i föreningen enligt 2 §, ska Bolagsverket på ansökan av en medlem eller annan röstberättigad utse en lekmannarevisor.

Bolagsverket ska ge föreningen tillfälle att yttra sig innan den beslutar i ett ärende enligt första stycket.

Förordnandet ska avse tiden till dess en annan lekmannarevisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Obehörighetsgrunder

10 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekmannarevisor.

Jäv

11 § Den kan inte vara lekmannarevisor som

1. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i föreningen eller dess dotterföretag eller biträder vid föreningens bokföring eller medelsförvaltning eller föreningens kontroll däröver,

2. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till föreningen eller någon som avses i 1,

3. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder föreningen vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller föreningens kontroll däröver,

4. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 1,

5. är besvägrad med en person som avses i 1 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

6. står i låneskuld till föreningen eller till företag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant företag har ställt säkerhet för.

I fråga om föreningar som avses i 9 kap. 16 eller 17 § gäller, i stället för bestämmelsen i första stycket 3, att den inte får vara lekmannarevisor som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder föreningen vid bokföringen eller medelsförvaltningen eller föreningens kontroll däröver.

Den som enligt första eller andra stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i en moderförening får inte heller vara lekmanarevisor i dess dotterföretag.

12 § En lekmannarevisor får vid granskningen av föreningen inte anlita någon som enligt 11 § inte är behörig att vara lekmanarevisor. Om föreningen eller dess moderbolag har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Avgång

13 § Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmanarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget ska upphöra. Anmälan ska göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på föreningsstämma vill avgå, ska lekmannarevisorn anmäla det också hos den som har utsett honom eller henne.

Granskningsrapporten

14 § Granskningsrapporten ska lämnas till föreningens styrelse senast tre veckor före årsstämman.

I rapporten ska lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 4 § och om sådana förhållanden som han eller hon har varit skyldig att granska enligt 5 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, ska han eller hon upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Om föreningen inte har någon revisor, ska lekmannarevisorn i granskningsrapporten även anmärka om han eller hon har funnit att föreningen inte har fullgjort sin skyldighet att föra medlemsförteckning och förteckning över innehavare av förlagsandelar enligt bestämmelserna i 6 och 12 kap.

Lekmanarevisorn får i granskningsrapporten även lämna andra upplysningar som han eller hon anser att medlemmarna bör få kännedom om.

Lekmannarevisorns närvaro vid föreningsstämma

15 § Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid föreningsstämma. Han eller hon är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

16 § Lekmannarevisorn får inte till en enskild medlem eller innehavare av förlagsandelar eller till någon utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana föreningens angelägenheter som lekmannarevisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för föreningen.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt gentemot föreningsstämman

17 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna föreningsstämman de upplysningar som stämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för föreningen.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt gentemot revisor m.fl.

18 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna föreningens revisor, en annan lekmannarevisor, en särskild granskare och, om föreningen är försatt i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om föreningens angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om föreningens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Lekmannarevisorn i en förening som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om föreningens angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen, landstinget eller i sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget ingår i.

Registrering

19 § Föreningen ska för registrering i föreningsregistret anmäla vem som har utsetts till lekmannarevisor.

Anmälan ska innehålla uppgift om lekmannarevisorns postadress. Om postadressen avviker från lekmannarevisorns hemvist, ska även hemvist anges. Anmälan ska vidare innehålla uppgift om lekmanarevisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

20 § Anmälan enligt 19 § ska göras så snart lekmannarevisorn har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller ska anmälas för registrering.

Särskild granskning

Särskild granskning efter begäran från medlem

21 § En medlem kan väcka förslag om granskning genom en särskild granskare. En sådan granskning kan avse

1. föreningens förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid, eller
2. vissa åtgärder eller förhållanden i föreningen.

22 § Ett förslag enligt 21 § ska framställas på ordinarie föreningsstämma eller på den föreningsstämma där ärendet enligt kallelsen till föreningsstämman ska behandlas. Om förslaget biträds av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller minst en tredjedel av de på stämman närvarande röstberättigade, ska Bolagsverket på ansökan av en medlem utse en eller flera särskilda granskare.

Bolagsverket ska ge föreningens styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser en särskild granskare.

Särskild granskning efter begäran från innehavare av förlagsandelar

23 § Innehavare av förlagsandelar som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet får hos styrelsen i föreningen begära sådan granskning som avses i 21 §. I så fall ska styrelsen inom två månader ansöka hos Bolagsverket om att en eller flera särskilda

granskare utses. Om styrelsen försummar detta, får ansökan göras av var och en som innehar en förlagsandel i föreningen.

Bolagsverket ska ge föreningens styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser en särskild granskare.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

24 § Följande bestämmelser ska tillämpas på en särskild granskare:

- 7 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,
- 10 § om obehörighetsgrunder,
- 11 och 12 §§ om jäv,
- 15 § om närvaro vid föreningsstämma,
- 16 § om tystnadsplikt,
- 17 och 18 §§ om upplysningsplikt samt
- 9 kap. 22 § om revisionsbolag.

Den särskilda granskarens yttrande

25 § Den särskilda granskaren ska lämna ett yttrande över sin granskning. Yttrandet ska hållas tillgängligt för och sändas till medlemmarna på det sätt som anges i 7 kap. 22 § första och andra styckena samt läggas fram på en föreningsstämma. Om den särskilda granskaren har utsetts på begäran av en innehavare av en förlagsandel, ska yttrandet på samma sätt tillhandahållas innehavarna av förlagsandelar.

Samma rätt som en medlem har att ta del av yttrandet har en tidigare medlem som var upptagen i röstlängden för den föreningsstämma där frågan om utseende av särskild granskare behandlades.

11 kap. Medlemsinsatser

Obligatoriska insatser och överinsatser

1 § Vad som i denna lag avses med obligatoriska insatser och överinsatser framgår av 1 kap. 4 §. Av 4 kap. 1 § följer att frågor om obligatoriska insatser och överinsatser ska regleras i stadgarna.

Emissionsinsatser

2 § I stadgarna får det bestämmas att belopp som enligt 13 kap. 3 och 4 §§ kan bli föremål för värdeöverföring efter särskilt beslut ska tillgodoföras medlemmarna som *emissionsinsatser*. I så fall ska det i stadgarna också anges vilka villkor som ska gälla för detta. Ett beslut om tillgodoförande (*insatsemission*) fattas av föreningsstämman.

Förslag och beslut om insatsemission

3 § Om föreningsstämman ska pröva en fråga om insatsemission, ska styrelsen upprätta ett förslag enligt bestämmelserna i 4–6 §§.

4 § I förslaget till insatsemission ska följande anges:

1. det sammanlagda belopp som ska tillgodoföras medlemmarna som emissionsinsatser, och

2. grunderna för fördelningen av beloppet bland medlemmarna.

Om stadgarna innehåller bestämmelser om att en medlem vid avgång ur föreningen inte ska ha rätt att få ut hela emissionsinsatsen, ska också detta anges i förslaget.

5 § Om årsredovisningen inte ska behandlas på den föreningsstämma som ska besluta i frågan om insatsemission, ska det i förslaget anges hur stor del av det enligt 13 kap. 3 § disponibla beloppet som finns kvar efter det senaste fattade beslutet om värdeöverföring.

6 § I det fall som avses i 5 § ska det till förslaget också fogas följande handlingar:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna, och

2. en redogörelse, undertecknad av styrelsen, för händelser av betydelse för föreningens ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades med uppgift om värdeöverföringar som har beslutats under samma tid och om förändringar i föreningens bundna kapital som har skett efter balansdagen.

Om föreningen har en revisor, ska det till förslaget även fogas

1. en kopia av revisionsberättelsen för det år som årsredovisningen enligt första stycket 1 avser, och

2. ett yttrande över den redogörelse som avses i första stycket 2, undertecknat av revisorn, med uttalande om huruvida föreningsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

7 § Styrelsen ska hålla förslaget enligt 3 § tillgängligt hos föreningen för medlemmar och innehavare av förlagsandelar under minst två veckor närmast före den föreningsstämma där frågan om insatsmission ska prövas. I förekommande fall ska de handlingar som avses i 6 § hållas tillgängliga tillsammans med förslaget.

Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopiorna ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Kopior behöver dock inte skickas, om handlingarna, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängliga på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Handlingarna ska läggas fram på föreningsstämman.

8 § Kallelsen till den föreningsstämma som ska pröva förslaget enligt 3 § ska ange förslagets huvudsakliga innehåll.

9 § Beslutet om insatsmission ska innehålla de uppgifter som framgår av 4 §.

Överlåtelse av medlemsinsatser

10 § Obligatoriska insatser får inte överlåtas.

Överinsatser och emissionsinsatser får endast överlåtas till annan medlem. Rätten att överlåta överinsatser och emissionsinsatser får begränsas genom bestämmelser i stadgarna. I stadgarna får det också bestämmas att sådana överlåtelser enbart får ske på visst i stadgarna angivet sätt.

En överlåtelse av överinsatser eller emissionsinsatser har rättsverkan mot föreningen när styrelsen har underrättats om den. Om något annat har bestämts i stadgarna, gäller dock detta.

Inlösen av andel vid avgång ur föreningen

Hur mycket som kan betalas ut

11 § En medlem som har avgått ur föreningen har rätt att få ut sina inbetalda eller genom insatsemission tillgodoförda medlemsinsatser.

I stadgarna för en förening som kännetecknas av att medlemmarna är anställda eller på liknande sätt deltar med egen arbetsinsats får det bestämmas att en avgående medlem har rätt att få ut ett belopp som överstiger hans eller hennes medlemsinsatser. I 7 kap. 35 § andra stycket finns särskilda föreskrifter om införandet av sådana stadgebestämmelser.

Det belopp som betalas ut enligt första eller andra stycket får inte överstiga medlemmens andel av föreningens eget kapital. I det sammanhanget ska föreningens eget kapital beräknas enligt den fastställda balansräkning som hänför sig till tiden för avgången, dock att reservfonden, uppskrivningsfonden och förlagsinsatserna inte ska räknas med i föreningens eget kapital.

Vad medlemmen har rätt till enligt första–tredje styckena får inte betalas ut tidigare än sex månader efter medlemmens avgång.

12 § Går föreningen i likvidation inom sex månader från tidpunkten för medlemmens avgång ur föreningen eller meddelas inom samma tid beslut om att försätta föreningen i konkurs, ska den avgångna medlemmens rätt att få ut medlemsinsatser och annat belopp som avses i 11 § bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av föreningens tillgångar.

Begränsande stadgebestämmelser

13 § En medlems rätt enligt 10 och 11 §§ får begränsas genom bestämmelser i stadgarna. Sådana begränsningar gäller dock inte i de fall som avses i 4 kap. 8 § och 17 kap. 28 §.

Skyldighet att efter föreningens konkurs betala tillbaka utbetalt belopp

14 § Om föreningen försätts i konkurs på en ansökan som har gjorts inom ett år från tidpunkten för en medlems avgång, är den avgångne medlemmen skyldig att betala tillbaka det som han eller

hon har fått ut enligt 11 § i den utsträckning det behövs för att föreningens skulder ska kunna betalas.

Avgången medlems rätt till vinstutdelning

15 § En avgången medlem har rätt att i samma utsträckning som övriga medlemmar få ut sin andel av beslutad vinstutdelning.

En medlems rätt enligt första stycket får begränsas genom bestämmelser i stadgarna. Sådana begränsningar gäller dock inte i de fall som avses i 4 kap. 8 § och 17 kap. 28 §.

Särskild inlösen av överinsats

16 § En medlem, som deltar i föreningen med överinsatser har rätt att efter uppsägning få tillbaka dessa utan att avgå ur föreningen.

Ifråga om sådan återbetalning ska följande bestämmelser tillämpas:

11 § första, tredje och fjärde styckena och 12 § om hur stort belopp som får återbetalas,

13 § om begränsande stadgebestämmelser,

14 § om skyldighet att efter föreningens konkurs betala tillbaka utbetalat belopp, och

5 kap. 6 § tredje stycket om sättet för uppsägning.

Sexmånadersfristerna enligt 11 och 12 §§ ska vid en uppsägning enligt första stycket räknas från det räkenskapsårsskifte som infaller näst efter en månad från uppsägningen eller den längre tid, högst sex månader från uppsägningen, som har bestämts i stadgarna.

Överinsatser som inte har stöd i stadgarna får återbetalas även efter uppsägning från föreningen.

Inlösen av medlemsinsats efter beslut om minskning av insatsskyldigheten

17 § Om föreningsstämman har beslutat om minskning av medlemmarnas insatsskyldighet, ska bestämmelserna i 16 § tillämpas också vid inlösen av den del av tidigare inbetald medlemsinsats som medlemmen inte längre är skyldig att delta med. Vid inlösen av detta slag krävs dock inte någon uppsägning och utbetalning får ske så snart den tid som anges i 4 kap. 7 § har löpt ut.

Återbäringskyldighet vid oriktig betalning enligt 11, 16 eller 17 §

18 § Om föreningen har betalat ut medel i enlighet med 11, 16 eller 17 § men utbetalningen har stått i strid med bestämmelserna om sådan betalning, ska mottagaren betala tillbaka det som han eller hon har tagit emot (*återbäringskyldighet*).

Bristtäckningsansvar vid oriktig utbetalning enligt 11, 16 eller 17 §

19 § Om det uppkommer någon brist vid återbetalning enligt 18 §, är de personer som har medverkat till föreningens beslut om utbetalning ansvariga för denna. Detsamma gäller dem som har medverkat till verkställandet av beslutet eller till upprättandet eller fastställandet av en oriktig balansräkning som har legat till grund för beslutet om utbetalning.

För ansvar enligt första stycket förutsätts, i fråga om styrelseledamot, verkställande direktör, revisor och särskild granskare, uppsåt eller oaktsamhet, och, i fråga om medlem eller annan, uppsåt eller grov oaktsamhet.

Vid tillämpningen av första och andra styckena gäller 22 kap. 4 och 5 §§.

12 kap. Förlagsinsatser

Allmänt om förlagsinsatser

1 § I stadgarna för en ekonomisk förening får det bestämmas att kapital får tillskjutas genom insatser av särskilt slag (*förlagsinsatser*). I så fall ska i stadgarna också anges vad som ska gälla för förlagsinsatserna.

Med en förlagsinsats följer en andelsrätt av särskilt slag i föreningen (*förlagsandel*). Förlagsandelen ger begränsade rättigheter i föreningen. Bestämmelser om dessa rättigheter finns i detta kapitel och i

- 7 kap. 22, 39, 47 och 49 §§,
- 9 kap. 12 §,
- 10 kap. 23 §,
- 11 kap. 7 §,

- 14 kap. 8 §,
- 17 kap. 15 och 37 §§, samt
- 18 kap. 7, 12, 16, 19, 29 och 30 §§.

Vem som får tillskjuta förlagsinsatser

2 § Förlagsinsatser får tillskjutas av medlemmar. I stadgarna får det bestämmas att även andra än medlemmar får tillskjuta förlagsinsatser.

I stadgarna kan det tas in bestämmelser om begränsningar i fråga om vem som har rätt att tillskjuta förlagsinsatser och genom överlåtelse förvärva den förlagsandel som är förenad med förlagsinsatserna. För redan gjorda insatser får inte införas strängare begränsningar än vad som gällde när insatsen gjordes.

Förvärv av förlagsandelar i strid med sådana stadgebestämmelser som avses i andra stycket är ogiltiga.

Förlagsandelsinnehavares rätt vid föreningens upplösning

3 § Om föreningen upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp som motsvarar insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns det flera förlagsinsatser och räcker inte överskottet till full betalning av samtliga, ska överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek.

Inlösen av förlagsinsatser

När inlösen kan ske

4 § Den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst när det har gått fem år eller mera från tillskottet, om han eller hon skriftligen har sagt upp beloppet minst två år i förväg.

Föreningen får lösa in en förlagsinsats när det har gått fem år eller mera från tillskottet, om föreningen skriftligen har sagt upp beloppet minst sex månader i förväg.

I stadgarna kan det bestämmas att det får förekomma förlagsinsatser som ska lösas in vid en viss tidpunkt utan föregående upp-

sägning, dock tidigast fem år från tillskottet. En sådan bestämmelse får inte avse redan tillskjutna förlagsinsatser.

Hur mycket som ska betalas ut vid inlösen

5 § Inlösen enligt 4 § ska ske till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset. Om en förlagsandel har registrerats hos en central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska inlösen i stället ske till det belopp som utgör insatsens storlek enligt registreringen.

Det belopp som betalas ut enligt första stycket får dock inte överstiga den del av föreningens eget kapital som belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. I det sammanhanget ska föreningens eget kapital beräknas enligt den senast fastställda balansräkningen, dock ska reservfonden och uppskrivningsfonden inte räknas med i föreningens eget kapital.

Skyldighet att efter föreningens konkurs återbetala utbetalt belopp

6 § Om föreningen försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, ska bestämmelserna i 11 kap. 14 § om återbetalning tillämpas på förlagsinsatsen. Detta gäller dock inte förlagsinsatser som har kunnat lösas in utan föregående uppsägning.

Förteckning över förlagsinsatser

Skyldighet att föra förteckning över förlagsinsatser

7 § Om förlagsinsatser har tillskjutits föreningen, ska styrelsen föra en förteckning över dessa.

Förteckningen ska ha till ändamål att ge föreningen, medlemmarna och andra underlag för att bedöma vilka förlagsinsatser som finns i föreningen.

Innehållet i förteckningen

- 8 §** Förteckningen över förlagsinsatser ska innehålla uppgift om
1. storleken på varje förlagsinsats,
 2. den tidpunkt då insatsen gjordes, och
 3. den rätt till utdelning som insatsen medför.
- Om förlagsandelsbevis har utfärdats, ska detta anges.

Övriga bestämmelser om förteckningen

- 9 §** I fråga om förteckningen över förlagsinsatser gäller i övrigt följande bestämmelser i 6 kap.
- 2 § om förteckningens form,
 - 5 § om förteckningens offentlighet,
 - 6 § om arkivering av förteckningen, och
 - 7 § om personuppgiftsansvar m.m.

Förlagsandelsbevis

10 § För varje förlagsinsats ska föreningen utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset ska ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla uppgift om

1. föreningens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,
5. det sätt på vilket utdelning ska utbetalas och inlösen ske,
6. stadgelsebestämmelser som avses i 2 § andra stycket, och
7. upplysning om vad 2 § tredje stycket innebär.

Förlagsandelsbeviset ska undertecknas av föreningen. Styrelseledamöters eller firmatecknares namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt. Bestämmelsen i 1 kap. 9 § ska inte tillämpas.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument följer att förlagsandelsbevis inte får utfärdas för förlagsandelar som har registrerats enligt den lagen.

11 § I fråga om förlagsandelsbevis gäller lagen (1936:81) om skuldebrev, om inte annat följer av denna lag.

Vid tillämpningen av lagen om skuldebrev gäller följande. Ett förlagsandelsbevis som har ställts till viss man ska likställas med enkelt skuldebrev och ett förlagsandelsbevis som har ställts till innehavaren eller till viss man eller order ska likställas med löpande skuldebrev. Den som innehar ett förlagsandelsbevis, som har ställts till viss man eller order och som enligt föreningens påskrift på beviset är ägare till förlagsandelen ska likställas med den som enligt 13 § andra stycket lagen om skuldebrev förmodas ha rätt att göra ett skuldebrev gällande. Påskrift på förlagsandelsbeviset ska göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av den förlagsandel som beviset avser.

Registrering av förlagsandelar

12 § I stadgarna kan det bestämmas att föreningen får registrera förlagsandelar hos en central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument i stället för att utfärda förlagsandelsbevis. Detta gäller dock inte förlagsandelar för vilka det gäller förvärvsbegränsningar enligt 2 § andra stycket första meningen.

Ett beslut som innebär att en förlagsandel inte längre ska vara registrerad hos en central värdepappersförvarare blir giltigt endast om den som har panträtt i förlagsandelen skriftligen har samtyckt till beslutet.

13 kap. Allmänna bestämmelser om värdeöverföringar

Begreppet värdeöverföring

1 § Med värdeöverföring avses i denna lag

1. utbetalning eller annan förmögenhetsöverföring som föreningsstämman har beslutat om i enlighet med bestämmelserna i 14 kap. (*vinstutdelning*),

2. betalning av efterlikvid, återbäring eller liknande belopp som har beslutats av föreningsstämman eller styrelsen i enlighet med bestämmelserna i 15 kap. och som grundas på rörelsens resultat utan att ha räknats in i det redovisade årsresultatet (*gottgörelse*),

3. minskning av reservfonden för återbetalning till medlemmarna enligt 16 kap. 2 § 2, och

4. annan affärshändelse som medför att föreningens förmögenhet minskar.

En affärshändelse som avses i första stycket 4 utgör dock inte en värdeöverföring om den har rent affärsmässig karaktär för föreningen eller om den är en naturlig del i föreningens ekonomiska relation med medlemmarna.

Detta kapitel gäller inte vid sådan överföring av tillgångar som sker enligt

1. bestämmelserna om inlösen av medlemsinsatser i 11 kap. 11–14, 16 och 17 §§,

2. bestämmelserna om fusion i 17 kap.,

3. bestämmelserna om likvidation i 18 kap., och

4. bestämmelserna om förenklad upplösning i 19 kap. 2 §.

Tillåtna former för värdeöverföringar

2 § Värdeöverföring får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om

1. vinstutdelning,

2. gottgörelse,

3. minskning av reservfonden för återbetalning till medlemmarna, och

4. gåva som avses i 5 §.

Om samtliga medlemmar är ense om det, får värdeöverföring ske även i andra former än som anges i första stycket.

Skyddet för föreningens bundna egna kapital och försiktighetsregeln

3 § En värdeöverföring får inte äga rum om det efter överföringen inte finns full täckning för föreningens bundna egna kapital. Beräkningen ska grunda sig på den senast fastställda balansräkningen med beaktande av ändringar i det bundna egna kapitalet som har skett efter balansdagen.

Även om det inte finns något hinder enligt första stycket får föreningen genomföra en värdeöverföring till medlemmar eller andra endast om den framstår som försvarlig med hänsyn till

1. de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och
2. föreningens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Om föreningen är en moderförening, ska vid tillämpningen av andra stycket hänsyn tas även till de krav som koncernverksamhetens art, omfattning och risker ställer på koncernens egna kapital samt till koncernens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Första stycket gäller inte vid värdeöverföring i form av gottgörelse.

Värdeöverföringar under löpande räkenskapsår

4 § Under tiden från och med den årsstämma där resultaträkningen och balansräkningen för ett räkenskapsår har fastställts fram till nästa årsstämma får värdeöverföringar ske med ett sammanlagt belopp som uppgår till högst det belopp som vid den första årsstämman var tillgängligt för värdeöverföring enligt 3 § första stycket. Vid beräkningen av utrymmet för värdeöverföring ska ändringar i det bundna egna kapitalet som har skett efter den senaste årsstämman beaktas.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte värdeöverföringar i form av gottgörelse.

Gåva till allmännyttigt ändamål

5 § Föreningsstämman får besluta om gåva till ett allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, om det med hänsyn till ändamålets art, föreningens ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt och gåvan inte strider mot 3 §.

Under de förutsättningar som anges i första stycket får även styrelsen besluta om en sådan gåva, dock endast om gåvan är av liten betydelse med hänsyn till föreningens ställning.

Återbäringskyldighet vid olaglig värdeöverföring

6 § Om en värdeöverföring som avses i 1 § första stycket 1–3 eller 5 § har skett i strid med bestämmelserna i detta kapitel eller 14–16 kap., är mottagaren skyldig att återlämna vad han eller hon har

tagit emot, om föreningen visar att han eller hon insåg eller bort inse att värdeöverföringen stod i strid med denna lag (*återbärings-skyldighet*). Har en värdeöverföring enligt 1 § 4, som inte avser gåva enligt 5 §, skett i strid med detta kapitel, är mottagaren återbäringskyldig om föreningen visar att han eller hon insåg eller bort inse att transaktionen innefattade en värdeöverföring från föreningen.

På värdet av den egendom som ska återbäras ska mottagaren betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att värdeöverföringen ägde rum till dess att ränta ska betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag.

Bristtäckningsansvar vid olaglig värdeöverföring

7 § Om det uppkommer någon brist vid återbäring enligt 6 §, är de personer som har medverkat till beslutet om värdeöverföringen ansvariga för bristen (*bristtäckningsansvar*). Detsamma gäller dem som har medverkat till verkställandet av beslutet eller till upprättandet eller fastställandet av en oriktig balansräkning som har legat till grund för beslutet om värdeöverföring.

För ansvar enligt första stycket förutsätts, i fråga om styrelseledamot, verkställande direktör, revisor och särskild granskare, uppsåt eller oaktsamhet, och, i fråga om medlem eller annan, uppsåt eller grov oaktsamhet.

För brist som uppkommer vid återbäringen ansvarar även den som har tagit emot egendom från en person som avses i 6 § första stycket med vetskap om att den härrör från en olaglig värdeöverföring.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första–tredje styckena gäller 22 kap. 4 och 5 §§.

14 kap. Vinstutdelning

Vem som kan få del av föreningens vinst

1 § Vinstutdelning får lämnas till föreningens medlemmar. Vinstutdelningen får beräknas

1. i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i föreningens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk (vinstutdelning i form av efterlikvid, återbäringar eller liknande), eller

2. i förhållande till innestående insatser (vinstutdelning i form av *insatsränta*).

Vinstutdelning som beräknas enligt första stycket 2 får även lämnas till innehavare av förlagsandelar och till avgångna medlemmar.

I stadgarna får det bestämmas att vinstutdelning som beräknas enligt första stycket 1 får lämnas även till andra än medlemmar.

Beslutsordning

2 § Beslut om vinstutdelning fattas av föreningsstämman.

Stämman får inte besluta om utdelning av större belopp än vad styrelsen har föreslagit eller godkänt annat än om det finns en sådan skyldighet enligt stadgarna.

Förslag till beslut om vinstutdelning

3 § Om föreningsstämman ska pröva en fråga om vinstutdelning, ska styrelsen upprätta ett förslag till beslut enligt bestämmelserna i 4–7 §§.

4 § I förslaget om vinstutdelning ska följande anges:

1. vilka som ska ha rätt till utdelning,
2. hur rätten till utdelning ska beräknas,
3. den tidpunkt då utdelningen ska betalas eller, i förekommande fall, bemyndigande för styrelsen att fastställa betalningsdag, och
4. om utdelningen ska avse annat än pengar, uppgift om arten av den egendom som ska delas ut.

Yttrande från styrelsen

5 § Till förslaget om vinstutdelning ska fogas ett motiverat yttrande från styrelsen om huruvida den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till vad som anges i 13 kap. 3 § andra och tredje styckena. Om tillgångar eller skulder har värderats till verkligt värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554), ska det i yttrandet också anges hur stor del av det egna kapitalet som beror på att en sådan värdering har tillämpats.

Kompletterande information

6 § Om årsredovisningen inte ska behandlas på den föreningsstämma som ska pröva förslaget om vinstutdelning, ska det i förslaget anges hur stor del av det enligt 13 kap. 3 § första stycket disponibla beloppet som finns kvar efter det senast fattade beslutet om värdeöverföring.

7 § I det fall som avses i 6 § ska följande handlingar fogas till förslaget:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna, och

2. en redogörelse, undertecknad av styrelsen, för händelser av väsentlig betydelse för föreningens ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades med uppgift om värdeöverföringar som har beslutats under samma tid och om förändringar i föreningens bundna egna kapital som har skett efter balansdagen.

Om föreningen har en revisor, ska det till förslaget även fogas

1. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser, och

2. ett yttrande över den redogörelse som avses i första stycket 2, undertecknat av föreningens revisor, med uttalande om huruvida föreningsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

8 § Styrelsen ska hålla förslaget om vinstutdelning, tillsammans med handlingar som avses i 5 §, tillgängligt hos föreningen för röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar under minst två veckor närmast före den föreningsstämma där frågan om vinstutdelning ska prövas. I förekommande fall ska även de handlingar som avses i 7 § hållas tillgängliga tillsammans med förslaget.

Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopiorna ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Kopior behöver dock inte skickas, om handlingarna, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängliga på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Handlingarna ska läggas fram på föreningsstämman.

Kallelsens innehåll

9 § Kallelsen till den föreningsstämma som ska pröva förslaget om vinstutdelning ska ange förslagets huvudsakliga innehåll.

Föreningsstämmans beslut

10 § Beslutet om vinstutdelning ska innehålla de uppgifter som framgår av 4 §.

15 kap. Gottgörelse

Vem gottgörelse kan lämnas till

1 § Gottgörelse får lämnas till föreningens medlemmar.

I stadgarna får bestämmas att gottgörelser får lämnas även till andra än medlemmar.

Beslutsordning

2 § Beslut om gottgörelse fattas av föreningsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen. I stadgarna får det bestämmas att styrelsen får besluta om gottgörelse även utan stämmans bemyndigande.

Stämman får inte besluta om gottgörelse med större belopp än vad styrelsen har föreslagit eller godkänt annat än om det finns en sådan skyldighet enligt stadgarna.

3 § Om föreningsstämman ska pröva en fråga om gottgörelse, ska styrelsen upprätta ett förslag till beslut.

Vid upprättandet av förslaget ska bestämmelserna i 14 kap. 4–7 §§ tillämpas. Förslaget ska tillhandahållas medlemmarna på de sätt som anges i 14 kap. 8 §. I fråga om kallelse till den stämma som ska pröva förslaget gäller bestämmelserna i 14 kap. 9 §. Stämmans beslut ska ha det innehåll som anges i 14 kap. 10 §.

4 § Innan styrelsen beslutar om gottgörelse, ska den upprätta ett sådant motiverat yttrande som anges i 14 kap. 5 §.

16 kap. Reservfonden

Avsättning till reservfonden

1 § Till reservfonden ska avsättas det belopp som

1. en medlem vid avgången ur föreningen inte får tillbaka av sina medlemsinsatser,
2. en förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats,
3. enligt stadgarna ska avsättas till reservfonden,
4. enligt beslut av föreningsstämman ska föras över till reservfonden från fritt eget kapital i den senast fastställda balansräkningen.

När reservfonden får minskas

2 § Reservfonden får minskas för

1. täckning av förlust, om det inte finns fritt eget kapital som kan täcka förlusten,
2. återbetalning till medlemmarna eller för annat ändamål, om Bolagsverket eller, i tvistiga fall, allmän domstol med tillämpning av 3–7 §§ ger tillstånd till minskningen.

Beslut om minskning av reservfonden fattas av föreningsstämman.

Förfarandet vid minskning av reservfonden för annat än förlusttäckning

Underrättelse till borgenärerna

3 § Om tillstånd krävs enligt 2 § första stycket 2, ska föreningen skriftligen underrätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet. Underrättelserna ska innehålla uppgift om att föreningen avser att ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 6 § att motsätta sig att beslutet verkställs.

Borgenärerna behöver inte underrättas om en revisor i ett skriftligt, undertecknat yttrande uttalar att han eller hon inte har funnit

att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Inte heller behöver underrättelse skickas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

En revisor som avses i andra stycket ska vara en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Om inte annat framgår av stadgarna, ska revisorn utses av föreningsstämman. Om föreningen har en revisor och annan särskild revisor inte är utsedd, ska han eller hon utföra granskningen.

Ansökan om tillstånd

4 § Föreningen ska, i sådana fall som avses i 2 § första stycket 2, ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet. Ansökan ska göras hos Bolagsverket. Den ska ges in inom två månader från minskningsbeslutet.

Till ansökan ska det fogas ett intyg från föreningens styrelse eller verkställande direktör om att föreningens kända borgenärer har underrättats enligt 3 § första stycket. Om det finns ett sådant yttrande som avses i 3 § andra stycket, ska i stället yttrandet fogas till ansökan. Om föreningen inte har bifogat vare sig ett sådant intyg eller ett sådant yttrande, ska Bolagsverket förelägga föreningen att avhjälpa bristen. Om föreningen inte gör detta, ska ansökan avvisas.

Kallelse på föreningens borgenärer

5 § Om Bolagsverket finner att det inte finns något hinder mot ansökan enligt 4 §, ska verket kalla föreningens borgenärer. Verket ska dock inte kalla borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

Kallelsen ska innehålla föreläggande för den som vill motsätta sig ansökan att senast viss dag skriftligen anmäla detta. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att han eller hon annars anses ha medgett ansökan.

Bolagsverket ska skyndsamt kungöra kallelsen i Post- och Inrikes Tidningar. Verket ska vidare skicka en särskild underrättelse om kallelsen till Skatteverket.

När Bolagsverket ska lämna tillstånd till minskning av reservfonden

6 § Om inte någon av de borgenärer som har blivit kallade enligt 5 § motsätter sig ansökan inom förelagd tid, ska Bolagsverket ge föreningen tillstånd att verkställa minskningsbeslutet. Motsätter sig någon borgenär ansökan, ska verket överlämna ärendet till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte.

När allmän domstol ska lämna tillstånd till minskning av reservfonden

7 § Om ett ärende om tillstånd att få verkställa minskningsbeslut har överlämnats till domstol, ska tillstånd lämnas om det visas att de borgenärer som har motsatt sig ansökan har fått full betalning eller har betryggande säkerhet för sina fordringar. I annat fall ska ansökan avslås.

17 kap. Fusion

Fusion mellan ekonomiska föreningar

Vad en fusion innebär

1 § Två eller flera ekonomiska föreningar kan gå samman genom att samtliga tillgångar och skulder i en eller flera av föreningarna övertas av en annan förening (fusion). Vid fusionen upplöses den eller de överlåtande föreningarna utan likvidation och medlemmarna i denna eller dessa föreningar blir medlemmar i den övertagande föreningen.

Fusion kan ske

1. mellan den övertagande föreningen på ena sidan och en eller flera överlåtande föreningar på den andra (*absorption*), eller
2. mellan två eller flera överlåtande föreningar genom att de bildar en ny, övertagande förening (*kombination*).

Fusionsvederlag

2 § Vid fusionen kan vederlag lämnas till de medlemmar vars rättigheter minskar i värde genom fusionen. Vederlaget kan bestå av pengar eller av annan egendom.

De deltagande föreningarnas redovisningsvaluta

3 § Fusion får ske endast om överlåtande och övertagande föreningar har samma redovisningsvaluta.

Fusion när överlåtande förening har gått i likvidation

4 § Fusion får ske även om överlåtande förening har gått i likvidation, under förutsättning att skifte av föreningens tillgångar inte har påbörjats.

Om överlåtande förening har gått i likvidation, ska likvidatorerna, när en fusionsplan har upprättats enligt 6 §, lämna slutredovisning över sin förvaltning. När fusionsplanen har blivit gällande i föreningen, ska slutredovisningen läggas fram på en föreningsstämma. För slutredovisningen och dess granskning gäller i övrigt vad som sägs i 18 kap. 30 §.

Likvidationen ska anses avslutad när anmälan om fusionen har registrerats enligt 25 § eller tillstånd att verkställa en fusionsplan har registrerats enligt 29 § fjärde stycket.

Särskilda rättighetshavares ställning

5 § Innehavare av värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande förening ska i den övertagande föreningen ha minst motsvarande rättigheter som i den överlåtande föreningen. Detta gäller dock inte om innehavarna enligt fusionsplanen har rätt att få sina värdepapper inlösta av den övertagande föreningen.

Upprättande av fusionsplan

6 § Styrelserna för överlåtande och, vid absorption, övertagande förening ska upprätta en gemensam, daterad fusionsplan enligt bestämmelserna i 7–10 §§. Planen ska undertecknas av styrelsen i var och en av föreningarna.

7 § I fusionsplanen ska det för varje förening anges

1. firma, organisationsnummer och den kommun där styrelsen ska ha sitt säte,
2. den planerade tidpunkten för överlåtande förenings upplösning,
3. för det fall att det ska utgå fusionsvederlag, vad som ska gälla för detta, och
4. vilka rättigheter i den övertagande föreningen som ska tillkomma innehavare av värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande förening eller vilka åtgärder som i övrigt ska vidtas till förmån för de nämnda innehavarna.

I fusionsplanen ska även lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionens lämplighet för föreningarna.

8 § Vid kombination ska fusionsplanen även innehålla

1. stadgar för den övertagande föreningen, och
2. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum samt postadress för styrelseledamot och, i förekommande fall, styrelsesuppleant, revisor, revisorssuppleant och lekmannarevisor.

Kompletterande information

9 § Till fusionsplanen ska det fogas en kopia av föreningarnas årsredovisningar för de senaste tre räkenskapsåren.

Om fusionsplanen har upprättats senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har lämnats, ska det vidare till planen fogas en översiktlig redogörelse för verksamheten och resultatutvecklingen samt för investeringar och förändringar i likviditet och finansiering sedan föregående räkenskapsårs utgång. I redogörelsen ska det också lämnas beloppsuppgifter om nettoomsättningen och resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Om det finns särskilda skäl, får en ungefärlig beloppsuppgift om resultatet lämnas. Uppgifterna ska avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader innan fusionsplanen upprättas.

Om det inte finns något särskilt som hindrar det, ska det i redogörelsen enligt andra stycket även lämnas motsvarande uppgifter

för samma rapportperiod under det närmast föregående räkenskapsåret. Begrepp och termer ska så långt det är möjligt stämma överens med dem som har använts i den senast framlagda årsredovisningen eller, i förekommande fall, koncernredovisningen.

Revisorsgranskning av fusionsplanen

10 § För var och en av de överlåtande föreningarna och, vid absorption, den övertagande föreningen ska fusionsplanen granskas av en eller flera revisorer. Granskningen ska vara så omfattande och ingående som god revisionssed kräver. För varje förening ska revisorn eller revisorerna upprätta ett yttrande över granskningen. Av yttrandena ska det framgå vilken eller vilka metoder som har använts vid värderingen av föreningarnas tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt deras lämplighet och vilken vikt som har tillmätts dem vid den samlade bedömningen av värdet på var och en av föreningarna. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen ska anmärkas. Om fusionsvederlag ska lämnas, ska i yttrandena anges om detta och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt.

Vid absorption ska det i yttrandena särskilt anges om revisorerna vid sin granskning har funnit att fusionen medför fara för att borgenärerna i den övertagande föreningen inte ska få sina fordringar betalda.

Om samtliga medlemmar i de föreningar som deltar i fusionen har samtyckt till det, får granskningen och yttrandena begränsas till de omständigheter som anges i andra stycket.

Revisorernas yttranden ska fogas till fusionsplanen.

11 § En revisor som avses i 10 § ska vara en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Om inte annat har bestämts i stadgarna, ska revisorn utses av föreningsstämman i respektive förening. Om föreningen har en revisor och annan särskild revisor inte är utsedd, ska denne utföra granskningen.

12 § Styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i en förening som ska delta i fusionen ska ge varje revisor som utför granskning enligt 10 § tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som denne anser vara nödvändig. De ska också lämna de upp-

lysningar och den hjälp som begärs. Samma skyldighet har en revisor som utför granskning enligt 10 § mot övriga sådana revisorer.

Registrering av fusionsplanen

13 § Inom en månad från upprättandet av fusionsplanen ska den övertagande föreningen eller, vid kombination, den äldsta av de överlåtande föreningarna ge in planen med bifogade handlingar till Bolagsverket för registrering i föreningsregistret. Uppgift om registreringen ska enligt 20 kap. 4 § kungöras. Om planen inte kungörs i sin helhet, ska det i kungörelsen lämnas uppgift om var den hålls tillgänglig.

Första stycket gäller inte vid fusion, där alla medlemmar i samtliga deltagande föreningar har undertecknat fusionsplanen.

När fusionsplanen ska underställas föreningsstämman

14 § Fusionsplanen ska underställas föreningsstämman i samtliga överlåtande föreningar.

Om minst fem procent av de röstberättigade i den övertagande föreningen begär det, ska fusionsplanen även underställas föreningsstämman i den föreningen. En sådan begäran ska göras inom två veckor från det att uppgiften om att fusionsplanen har registrerats har kungjorts enligt 20 kap. 4 §.

Stämman får hållas tidigast en månad efter det att uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts.

Första–tredje styckena gäller inte vid fusion där alla medlemmar i samtliga deltagande föreningar har undertecknat fusionsplanen.

Tillhandahållande av fusionsplanen m.m.

15 § Om en fråga om godkännande av fusionsplan enligt 14 § ska underställas föreningsstämman gäller följande.

Kallelsen till stämman ska innehålla information om det huvudsakliga innehållet i fusionsplanen.

Styrelsen ska hålla fusionsplanen med bifogade handlingar tillgänglig för röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar under minst en månad före den föreningsstämma där frågan om godkännande av fusionsplanen ska behandlas. Handlingarna ska

hållas tillgängliga hos föreningen i den kommun där styrelsen har sitt säte.

Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopiorna ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Några kopior behöver dock inte skickas, om handlingarna, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängliga på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Majoritetskrav

16 § Ett föreningsstämmobeslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträttats av minst två tredjedelar av de röstande. Av 7 kap. 32 § framgår att det i stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt.

17 § Om någon av de stämmor som ska godkänna fusionsplanen inte godkänner planen i dess helhet, faller frågan om fusion.

Underrättelse till överlåtande förenings kända borgenärer

18 § När fusionsplanen har blivit gällande i samtliga föreningar som deltar i fusionen, ska var och en av dem skriftligen underrätta sina kända borgenärer om beslutet. Underrättelserna ska innehålla uppgift om att föreningen avser att ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen samt uppgift om borgenärernas rätt att motsätta sig att fusionsplanen verkställs.

Borgenärerna i den övertagande föreningen behöver inte underrättas, om revisorerna i yttrande över fusionsplanen enligt 10 § har uttalat att de inte har funnit att fusionen medför någon fara för dessa borgenärer. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

19 § Den övertagande föreningen eller, vid kombination, den äldsta av de överlåtande föreningarna ska ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan ska göras hos Bolagsverket. Den ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande i samtliga föreningar och, om fusionsplanen har registrerats enligt 13 §, senast två år efter det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts.

Följande handlingar ska fogas till ansökan:

1. en kopia av fusionsplanen,
2. intyg från föreningarnas styrelser eller verkställande direktörer om att föreningarnas kända borgenärer har underrättats enligt 18 §, och, i sådana fall som avses i 13 § andra stycket, att samtliga medlemmar har undertecknat fusionsplanen, och
3. i förekommande fall, en kopia av protokollet från en föreningsstämma som avses i 14 §.

Om sökanden inte har bifogat de handlingar som anges i andra stycket, ska Bolagsverket förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Om sökanden inte gör detta, ska ansökan avvisas.

20 § Bolagsverket ska avslå en ansökan enligt 19 § om

1. fusionsplanen inte har godkänts i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna, eller
2. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer eller om prövning av fusionen pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen.

Om ansökan inte kan beviljas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får Bolagsverket förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

21 § Under den tid som Bolagsverkets handläggning av en ansökan enligt 19 § pågår får Skatteverket besluta om att det under en viss tid om högst tolv månader finns hinder mot att verkställa fusionsplanen. Tiden får förlängas, om det finns särskilda skäl. Förlängning får endast ske med tre månader i taget. Så länge Skatte-

verkets beslut gäller, ska Bolagsverkets handläggning av ansökan enligt 19 § vila.

Skatteverket får besluta enligt första stycket endast om

1. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset,
2. verket har beslutat om revision hos föreningen, och
3. det finns skäl att anta att revisionen skulle försvåras avsevärt av fusionen.

Kallelse på överlåtande förenings borgenärer

22 § Om Bolagsverket finner att det inte finns något hinder mot en ansökan enligt 19 §, ska verket kalla föreningarnas borgenärer. Verket ska dock inte kalla

1. borgenärerna i den övertagande föreningen, om revisorerna i yttrande över fusionsplanen enligt 10 § har uttalat att de inte har funnit att fusionen medför någon fara för dessa borgenärer, och

2. borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

Kallelsen ska innehålla ett föreläggande för den som vill motsätta sig ansökan att senast viss dag skriftligen anmäla detta. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att han eller hon annars anses ha medgett ansökan.

Bolagsverket ska skyndsamt kungöra kallelsen i Post- och Inrikes Tidningar. Verket ska vidare skicka en särskild underrättelse om kallelsen till Skatteverket.

När Bolagsverket ska lämna tillstånd till verkställande av fusionsplanen

23 § Om inte någon av de borgenärer som har blivit kallade enligt 22 § motsätter sig ansökan inom förelagd tid, ska Bolagsverket ge föreningarna tillstånd att verkställa fusionsplanen. Motsätter sig någon borgenär ansökan, ska verket överlämna ärendet till tingsrätten i den ort där styrelsen i den övertagande föreningen ska ha sitt säte.

När allmän domstol ska lämna tillstånd till verkställande av fusionsplanen

24 § Om ett ärende om tillstånd till verkställande av fusionsplanen har överlämnats till domstol enligt 23 §, ska tillstånd lämnas om det visas att de borgenärer som har motsatt sig ansökan har fått full betalning eller har betryggande säkerhet för sina fordringar. I annat fall ska ansökan avslås.

Registrering av fusionen

25 § Styrelsen för den övertagande föreningen ska anmäla fusionen för registrering i föreningsregistret. Vid kombination ska styrelsen även för registrering anmäla vilka som har utsetts till styrelseledamöter och, i förekommande fall, styrelsesuppleanter i den övertagande föreningen.

Anmälan ska göras senast två månader från Bolagsverkets tillstånd till verkställande av fusionsplanen eller, när tillstånd lämnas av allmän domstol, från det att domstolens beslut har vunnit laga kraft.

Bestämmelserna i 42 § tredje stycket ska tillämpas om

1. någon av de föreningar som deltar i fusionen eller något annat företag som genom fusion har gått upp i någon av dessa föreningar tidigare har deltagit i en gränsöverskridande fusion,
2. den gränsöverskridande fusionen har registrerats inom tre år före anmälan för registrering enligt första stycket, och
3. någon av föreningarna fortfarande omfattas av ett system för arbetstagares medverkan enligt lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner.

Fusionens rättsverkningar

26 § När en anmälan om fusion enligt 25 § registreras, inträder följande rättsverkningar.

1. Överlåtande förenings tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 22 kap. 1–3 §§ som har samband med fusionen övergår till den övertagande föreningen.
2. Överlåtande förening upplöses.
3. Vid kombination: den övertagande föreningen anses bildad.

4. Medlemmarna i överlåtande förening blir medlemmar i den övertagande föreningen.

Trots bestämmelserna i första stycket kan en tiondel av samtliga röstberättigade i en överlåtande förening hos styrelsen påkalla föreningsstämma för att behandla frågan huruvida talan ska väckas enligt 22 kap. 6 §. I så fall ska 7 kap. 15 § andra stycket tillämpas.

Om stämman beslutar att väcka talan enligt andra stycket, ska den samtidigt förordna att föreningen ska träda i likvidation. Vid genomförandet av likvidationen ska 18 kap. tillämpas. Likvidatorerna behöver dock inte ansöka om kallelse på okända borgenärer.

Frågan om fusion faller

27 § Bolagsverket ska förklara att frågan om fusion har fallit, om

1. ansökan enligt 19 § om tillstånd att verkställa fusionsplanen inte har gjorts inom föreskriven tid eller sådan ansökan har avslagits genom beslut som har vunnit laga kraft,

2. anmälan enligt 25 § inte har gjorts inom föreskriven tid, eller

3. Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit ett ärende om registrering enligt 25 § eller har vägrat registrering.

Medlems rätt till utträde

28 § En medlem i en överlåtande förening som inte har samtyckt till fusionen får säga upp sig till utträde inom den tid och på de villkor som anges i 4 kap. 8 §.

Fusion mellan en ekonomisk förening och ett helägt dotteraktiebolag

29 § Om en ekonomisk förening äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan föreningens och bolagets styrelser besluta att bolaget ska gå upp i föreningen genom fusion. En sådan fusion får dock inte ske, om dotteraktiebolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

I fråga om fusionen gäller

3 § om redovisningsvaluta,

4 § om fusion när överlåtande förening har gått i likvidation,

5 § om särskilda rättighetshavares ställning,
6–8 §§ om upprättande av fusionsplan,
10–12 §§ om revisorsgranskning,
13 § om registrering av fusionsplanen,
14 § andra–fjärde styckena om när fusionsplanen ska underställas
föreningsstämman,
15 § om tillhandahållande av fusionsplanen m.m.,
16 och 17 §§ om majoritetskrav m.m.,
18 § om underrättelse till kända borgenärer,
19–21 §§ om ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen,
22 § om kallelse på borgenärer,
23 § om när Bolagsverket ska lämna tillstånd till verkställande av
fusionsplanen,
24 § om när allmän domstol ska lämna tillstånd till verkställande
av fusionsplanen, och
27 § 1 om när frågan om fusion faller.

Vid tillämpningen av andra stycket ska vad som sägs i de angivna
paragraferna om överlåtande förening i stället avse dotteraktie-
bolaget. Vad som sägs i 4 § om 18 kap. 30 § ska i stället avse 25 kap.
40 § aktiebolagslagen (2005:551).

Ett tillstånd att verkställa fusionsplanen ska registreras i förenings-
registret. Vid registreringen inträder följande rättsverkningar.

1. Dotteraktiebolagets tillgångar och skulder övergår till fören-
ingen.
2. Dotteraktiebolaget upplöses.

Gränsöverskridande fusioner

Tillämpliga bestämmelser

30 § En svensk ekonomisk förening får delta i en fusion med en
motsvarande juridisk person med hemvist i en annan stat inom
Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Sverige (*gränsöver-
skridande fusion*). En juridisk person ska anses ha sådant hemvist,
om den har bildats enligt lagstiftningen i en stat inom Europeiska
ekonomiska samarbetsområdet och har sitt säte, sitt huvudkontor
eller sin huvudsakliga verksamhet inom detta område.

För en gränsöverskridande fusion gäller följande bestämmelser i
detta kapitel:

- 1 § om vad en fusion innebär,

2 § om fusionsvederlag,
4 § om fusion när överlåtande förening har gått i likvidation,
5 § om särskilda rättighetshavares ställning,
31 och 32 §§ om fusionsplan,
33 § om styrelseredogörelse,
9 § om kompletterande information,
10–12, 34 och 35 §§ om revisorsgranskning,
13 § första stycket och 36 § om registrering av fusionsplanen,
14 § första–tredje styckena om när fusionsplanen ska underställas
föreningsstämman,
15 § andra stycket och 37 § om tillhandahållande av fusionsplanen
m.m.,
16 § om majoritetskrav,
38 § om villkorat beslut om godkännande av fusionsplan,
18 § om underrättelse till överlåtande förenings kända borgenärer,
19–21 och 39 §§ om ansökan om tillstånd att verkställa fusions-
planen,
22 § om kallelse på överlåtande förenings borgenärer,
23 § om när Bolagsverket ska lämna tillstånd till verkställande av
fusionsplanen,
24 § om när allmän domstol ska lämna tillstånd till verkställande
av fusionsplanen,
40 § om utfärdande av fusionsintyg,
41 och 42 §§ om registrering,
26 och 43 §§ om fusionens rättsverkningar,
27 § om när frågan om fusion faller, varvid vad som i den para-
grafen sägs om 25 § ska avse 42 §,
28 § om medlems rätt till utträde, och
44 § om särskilt bokslut.

Fusionsplan m.m.

31 § Vid en gränsöverskridande fusion ska styrelsen i en svensk förening som deltar i fusionen, tillsammans med motsvarande organ i de utländska föreningar som deltar i fusionen, upprätta en fusionsplan. Styrelsen ska underteckna fusionsplanen.

32 § Fusionsplanen enligt 31 § ska innehålla uppgift om

1. de fusionerande föreningarnas form, firma och säte,
2. utbytesförhållanden mellan andelar och förekommande värdepapper i överlåtande respektive övertagande förening och eventuell kontant betalning,
3. de villkor som ska gälla för tilldelning av andelar och förekommande värdepapper i den övertagande föreningen,
4. den gränsöverskridande fusionens sannolika följder för sysselsättningen,
5. från vilken tidpunkt och på vilka villkor andelar och förekommande värdepapper medför rätt till utdelning i den övertagande föreningen,
6. från vilken tidpunkt de fusionerande föreningarnas transaktioner bokföringsmässigt ska anses ingå i den övertagande föreningen,
7. vilka rättigheter i den övertagande föreningen som ska tillkomma innehavare av särskilda rättigheter i överlåtande förening eller vilka åtgärder som i övrigt ska vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,
8. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen ska lämnas till en styrelseledamot, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare eller till den som utför granskning enligt 10 § eller 34 § andra stycket,
9. stadgar för den övertagande föreningen,
10. värdet av de tillgångar och skulder som ska överföras till den övertagande föreningen och de överväganden som har gjorts vid värderingen, och
11. datum för de räkenskaper som har legat till grund för fastställandet av villkoren för fusionen.

I förekommande fall ska fusionsplanen också innehålla uppgift om hur arbetstagarna deltar i den process genom vilken formerna för arbetstagarnas medverkan i den övertagande föreningen beslutas.

Vid kombination ska fusionsplanen också innehålla uppgift om den övertagande föreningens form, firma och säte.

33 § Styrelsen i var och en av de föreningar som deltar i fusionen ska upprätta en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionens lämplighet för föreningarna. I redogörelsen ska också anges vilka rättsliga och ekonomiska aspekter som har beaktats vid bestämmandet av villkoren för fusionen. Redogörelsen ska även innehålla uppgift om fusionens sannolika konsekvenser för medlemmar, borgenärer och anställda. Om styrelsen i

skälig tid får ett yttrande från arbetstagarnas företrädare, ska detta yttrande fogas till redogörelsen.

Revisorsgranskning

34 § Vid en gränsöverskridande fusion ska revisorsgranskningen enligt 10 § omfatta även styrelsens redogörelse enligt 33 §.

Bestämmelserna om revisorsgranskning i första stycket och 10–12 §§ ska inte tillämpas, om Bolagsverket eller en utländsk behörig myndighet i en stat där någon av de deltagande föreningarna har sitt hemvist, efter en gemensam begäran från de fusionerande föreningarna, har utsett eller godkänt en eller flera oberoende sakkunniga att för samtliga föreningars räkning granska fusionsplanen och upprätta en gemensam skriftlig rapport för alla föreningar.

Vad som sägs i 12 § om revisors rätt till upplysningar och biträde gäller även för den som utses att utföra granskning enligt andra stycket.

I fall som avses i andra stycket ska det till fusionsplanen fogas ett yttrande från en eller flera sådana revisorer som anges i 11 § med sådant innehåll som avses i 10 § andra stycket. Ett sådant yttrande ska vid tillämpningen av 18 och 22 §§ anses som ett revisorsyttrande enligt 10 §.

35 § Den som Bolagsverket utser att utföra granskning enligt 34 § andra stycket ska vara en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. I fråga om granskningen och innehållet i den rapport som upprättas gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 10 §.

Registrering av fusionsplanen

36 § Vid en gränsöverskridande fusion ska skyldigheten enligt 13 § att ge in fusionsplanen med bifogade handlingar för registrering fullgöras av den svenska förening som deltar i fusionen. Om flera svenska föreningar deltar, ska skyldigheten fullgöras av den svenska förening som är övertagande förening eller, om den övertagande föreningen inte är en svensk förening, av den äldsta av de överlåtande svenska föreningarna.

Om fusionsplanen eller de handlingar som är fogade till planen är avfattade på annat språk än svenska, ska sökanden ge in en översättning till svenska. Översättningen ska vara gjord av en översättare som är auktoriserad eller har motsvarande utländsk behörighet. Bolagsverket får medge att någon översättning inte ges in.

I anmälan om registrering ska lämnas uppgift om

1. form, firma och säte för var och en av de fusionerande föreningarna,
2. de register där föreningarna är registrerade och de nummer som används för identifiering i registren,
3. hur borgenärer och, i förekommande fall, medlemmar ska förfara för att utöva sina rättigheter samt de adresser där fullständig information om detta förfarande kostnadsfritt kan erhållas, och
4. föreningarnas adresser.

När registreringen kungörs enligt 20 kap. 4 §, ska kungörelsen innehålla de uppgifter som avses i tredje stycket 1–3.

Tillhandahållande av fusionsplanen

37 § Vid en gränsöverskridande fusion ska styrelsen i en förening som deltar i fusionen hålla fusionsplanen med bifogade handlingar och styrelsens redogörelse enligt 33 § tillgängliga för de röstberättigade, för föreningens medlemmar, för innehavare av förlagsandelar, för arbetstagarorganisationer som företräder arbetstagare hos föreningen och för arbetstagare som inte företräds av någon arbetstagarorganisation. Handlingarna ska, under minst en månad före den föreningsstämma där frågan om godkännande av fusionsplanen ska behandlas, hållas tillgängliga hos föreningen i den kommun där styrelsen ska ha sitt säte.

Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopior ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Kopior behöver dock inte sändas, om handlingarna, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängliga på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Villkorat beslut om godkännande av fusionsplanen

38 § Föreningsstämman i en förening som deltar i en gränsöverskridande fusion får villkora beslutet om att godkänna fusionsplanen av att en senare stämma godkänner de former som beslutas för arbetstagarnas medverkan i den övertagande föreningen.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

39 § Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan enligt 19 § göras av den svenska förening som deltar i fusionen. Om flera svenska föreningar deltar, ska ansökan i förekommande fall göras av den svenska förening som är övertagande förening eller, om den övertagande föreningen inte är en svensk förening, av den äldsta av de överlåtande svenska föreningarna.

Utfärdande av fusionsintyg

40 § Vid en gränsöverskridande fusion ska Bolagsverket, när det finns ett lagakraftvunnet beslut om tillstånd till verkställande av fusionsplanen enligt 23 eller 24 § och den eller de svenska föreningar som deltar i fusionen i övrigt har fullgjort vad som krävs enligt denna lag, för varje sådan förening utfärda ett intyg om att den del av förfarandet som regleras av svensk lag har skett på föreskrivet sätt. Ett sådant intyg får inte utfärdas om det har väckts talan mot föreningsstämmans beslut att godkänna fusionsplanen och målet inte slutligt har avgjorts.

Registrering av fusionen när den övertagande föreningen ska ha sitt hemvist i en annan stat än Sverige

41 § Om den övertagande föreningen har eller, vid kombination, ska ha sitt hemvist i en annan stat än Sverige, ska en svensk förening som deltar i fusionen inför registreringen av fusionen ge in det fusionsintyg som avses i 40 §, tillsammans med en kopia av fusionsplanen, till den behöriga myndigheten i den staten. Intyget ska ges in inom sex månader från den tidpunkt då det utfärdades.

Efter underrättelse från den behöriga utländska myndigheten om att fusionen har ägt rum, ska Bolagsverket i föreningsregistret

föra in uppgift om att den eller de svenska överlåtande föreningar som deltagit i fusionen har upplösts.

Registrering av fusionen när den övertagande föreningen ska ha sitt hemvist i Sverige

42 § Om den övertagande föreningen har eller, vid kombination, ska ha sitt hemvist i Sverige, ska Bolagsverket registrera den gränsöverskridande fusionen i föreningsregistret. Anmälan för registrering ska göras av styrelsen i den övertagande föreningen inom sex månader från den tidpunkt då intyg enligt 40 § utfärdades. Vid kombination ska styrelsen även för registrering anmäla vilka som har utsetts till styrelseledamöter och, i förekommande fall, styrelsesuppleanter i den övertagande föreningen.

Bolagsverket får registrera fusionen endast om

1. verket har utfärdat ett intyg enligt 40 § för varje svensk förening som deltar i fusionen,
2. de utländska föreningar som deltar i fusionen har gett in motsvarande intyg från behöriga myndigheter i de stater där de är registrerade, tillsammans med en kopia av fusionsplanen, och
3. det inte heller i övrigt finns något hinder mot registrering av fusionen.

Om lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner är tillämplig, får fusionen registreras endast om

1. avtal har träffats eller beslut har fattats om medverkan enligt den lagen eller förhandlingsperioden har löpt ut utan att sådant avtal har träffats eller beslut har fattats, och
2. den övertagande föreningens stadgar inte strider mot den ordning för medverkan som ska gälla till följd av lagen.

Bolagsverket ska utan dröjsmål underrätta behöriga myndigheter i den eller de stater där överlåtande förening har sitt hemvist om registreringen.

Fusionens rättsverkningar

43 § Vid en gränsöverskridande fusion inträder de rättsverkningar som avses i 26 § vid den tidpunkt som har fastställts i den stat där den övertagande föreningen har sitt hemvist. Om den övertagande

föreningen har sitt hemvist i Sverige, inträder rättsverkningarna vid den tidpunkt då fusionen registreras i föreningsregistret enligt 42 §.

Utöver vad som anges i 26 § första stycket gäller att de fusionerande föreningarnas rättigheter och skyldigheter som härrör ur anställningsavtal eller anställningsförhållanden och som föreligger vid den tidpunkt då den gränsöverskridande fusionen får verkan överförs till den övertagande föreningen.

Särskilt bokslut

44 § Om en svensk förening deltar i en gränsöverskridande fusion och den övertagande föreningen har sitt hemvist i en annan stat än Sverige, ska styrelsen i den svenska föreningen upprätta ett särskilt bokslut. Det särskilda bokslutet ska omfatta den tid för vilken årsredovisning inte tidigare har upprättats fram till den dag då rättsverkningarna av fusionen inträdde enligt 43 §.

För det särskilda bokslutet gäller bestämmelserna om årsbokslut i 6 kap. 4–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078). Bokslutet ska ges in till Bolagsverket inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

Absorption av helägt dotterbolag

45 § Om en svensk ekonomisk förening äger samtliga aktier i en utländsk juridisk person, som motsvarar ett svenskt aktiebolag och har sitt hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, får den utländska juridiska personen gå upp i föreningen genom fusion.

46 § Om en utländsk juridisk person, som motsvarar en svensk ekonomisk förening och har sitt hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, äger samtliga aktier i ett svenskt aktiebolag, får bolaget gå upp i den utländska juridiska personen genom fusion. En sådan fusion får dock inte ske, om bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

47 § Vid en fusion enligt 45 eller 46 § ska de bestämmelser som anges i 30 § tillämpas, dock med följande avvikelser.

1. Fusionsplanen behöver inte innehålla sådana uppgifter som avses i 32 § första stycket 2, 3 och 5.

2. Bestämmelsen om föreningsstämmans prövning av fusionsplanen i 14 § första stycket ska inte tillämpas.

3. I fråga om arten av fusionens rättsverkningar gäller vad som sägs i 29 § fjärde stycket 1 och 2 i stället för vad som sägs i 26 § första stycket 1–4.

Vad som sägs om överlåtande förening i detta kapitel ska vid tillämpningen på en fusion enligt 45 eller 46 § gälla bolaget.

18 kap. Likvidation

Frivillig likvidation

Föreningsstämmans beslut om likvidation

1 § Föreningsstämman kan besluta att föreningen ska gå i likvidation.

Majoritetskrav

2 § Ett beslut av föreningsstämman om likvidation är giltigt, om det har biträtts av minst två tredjedelar av de röstande.

Av 7 kap. 32 § framgår att det i stadgarna får tas in strängare villkor för att ett beslut om likvidation ska vara giltigt än vad som sägs i första stycket.

När det finns grund för tvångslikvidation enligt 12 eller 13 §, är ett beslut om likvidation alltid giltigt om det har biträtts av röstberättigade med mer än hälften av de avgivna rösterna.

Styrelsens skyldighet att låta stämman pröva frågan om likvidation

3 § Styrelsen ska genast till föreningsstämman hänskjuta frågan om föreningen ska gå i likvidation, om

1. det på grund av inträffade förluster eller av annan orsak finns skäl att anta att föreningens ställning fortlöpande kommer att försämrats så att föreningens skulder och avsättningar inte täcks av tillgångarna,

2. det annars råder betydande osäkerhet om föreningens ekonomiska möjligheter att fortsätta sin verksamhet, eller

3. antalet medlemmar i föreningen under mer än en månad har varit mindre än tre.

Förslag till beslut

4 § Om föreningsstämman ska pröva en fråga om likvidation, ska styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut.

I förslaget till beslut ska följande uppgifter anges:

1. skälen för att föreningen ska gå i likvidation och vilka alternativ till likvidation som finns,
2. från vilken dag beslutet om likvidation föreslås gälla,
3. den beräknade tidpunkten för skifte,
4. skifteslikvidens beräknade storlek, samt
5. i förekommande fall, vem som föreslås till likvidator.

I fall som avses i 3 § 1 eller 2 ska det till förslaget även fogas en redogörelse, undertecknad av styrelsen, där föreningens ekonomiska framtidsutsikter belyses. Om föreningen har en revisor ska det till förslaget även fogas ett yttrande över denna redogörelse, undertecknat av revisorn.

5 § Om frågan om likvidation inte ska behandlas på årsstämman, ska följande handlingar fogas till förslaget enligt 4 §:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna, försedd med en anteckning om föreningsstämmans beslut om föreningens vinst eller förlust, och
2. en redogörelse, undertecknad av styrelsen, för händelser av väsentlig betydelse för föreningens ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades.

Om föreningen har en revisor, ska det till förslaget även fogas

1. en kopia av revisionsberättelsen för det år som årsredovisningen enligt första stycket 1 avser, och
2. ett yttrande över den redogörelse som avses i första stycket 2, undertecknat av revisorn, med uttalande om huruvida föreningsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

Kallelsens innehåll

6 § Kallelsen till den föreningsstämma som ska ta ställning till förslaget om likvidation ska ange det huvudsakliga innehållet i förslaget.

Tillhandahållande av förslaget till beslut

7 § Styrelsen ska hålla förslaget till beslut om likvidation tillgängligt för röstberättigade, medlemmar och innehavare av förlagsandelar från tidpunkten för kallelsen fram till föreningsstämman. I förekommande fall ska de handlingar som avses i 5 § hållas tillgängliga tillsammans med förslaget.

En kopia av förslaget ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas till de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som begär det och uppger sin adress. Kopior ska skickas med post eller med elektroniska hjälpmedel enligt bestämmelserna i 1 kap. 10 och 11 §§. Någon kopia behöver dock inte skickas, om förslaget, i enlighet med vad som har bestämts i stadgarna, hålls tillgängligt på föreningens webbplats fram till föreningsstämman.

Handlingarna ska läggas fram på stämman.

Innehållet i föreningsstämmans beslut

8 § Föreningsstämmans beslut om likvidation ska innehålla de uppgifter som framgår av 4 § andra stycket 2 och, i förekommande fall, 5.

Registrering

9 § Föreningsstämman ska vidta åtgärder för att beslutet om likvidation genast anmäls för registrering i föreningsregistret.

Tidpunkt då beslutet om likvidation börjar gälla

10 § Föreningsstämmans beslut om likvidation gäller omedelbart eller från och med den senare dag föreningsstämman bestämmer. Om det inte i stadgarna har bestämts en senare dag, får dagen inte

sättas senare än det närmast följande räkenskapsårets första dag. När det finns grund för tvångslikvidation enligt 12 eller 13 §, gäller beslutet alltid omedelbart.

Allmänt om tvångslikvidation

11 § I 12 § finns bestämmelser om att Bolagsverket i vissa fall ska besluta om likvidation. I 13 § samt 19 kap. 1, 10 och 11 §§ finns bestämmelser om att allmän domstol i vissa fall ska besluta om likvidation.

Bolagsverkets och domstolens beslut ska registreras i föreningsregistret.

Tvångslikvidation på grund av Bolagsverkets beslut

12 § Bolagsverket ska besluta att föreningen ska gå i likvidation, om

1. föreningen inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till Bolagsverket om en sådan behörig styrelse eller särskild delgivningsmottagare som ska finnas enligt denna lag,

2. föreningen enligt 8 kap. 3 och 16 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) är skyldig att självant ge in årsredovisning och, i förekommande fall, revisionsberättelse, koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse till Bolagsverket men inte har gjort detta inom elva månader från räkenskapsårets utgång, eller

3. Bolagsverket enligt 8 kap. 3 och 16 §§ årsredovisningslagen har förelagt föreningen att ge in årsredovisning och, i förekommande fall, revisionsberättelse, koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse till verket men föreningen inte har gjort det inom tre månader från den förelagda tidens utgång.

Beslut om likvidation ska dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av Bolagsverket självant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en medlem, en innehavare av förlagsandelar eller en borgenär eller, i sådana fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Tvångslikvidation på grund av allmän domstols beslut

13 § Allmän domstol ska besluta att föreningen ska gå i likvidation, om

1. föreningen enligt bestämmelser i stadgarna är skyldig att gå i likvidation,

2. föreningens verksamhet drivs på ett sätt som uppenbarligen inte motsvarar de förutsättningar under vilken registrering har skett,

3. föreningen har sådant ändamål som avses i 2 kap. 5 § 1 och föreningens tillgångar enligt balansräkningen för närmast föregående räkenskapsår till övervägande del består av annat än andelar i den eller de andra ekonomiska föreningarna, eller

4. antalet medlemmar i föreningen under mer än sex månader har varit mindre än tre.

Beslut om likvidation enligt första stycket ska dock inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten styrks att likvidationsgrunden har upphört.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av tingsrätten på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en medlem eller en innehavare av en förlagsandel. I fall som avses i första stycket 3 är styrelsen skyldig att inom två veckor från utgången av sexmånadersfristen ansöka om likvidation.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Personligt ansvar

14 § Om styrelsen inte har ansökt om likvidation, när detta krävs enligt 13 § tredje stycket, ansvarar styrelsens ledamöter solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för föreningen under den tid som underlåtenheten består.

Den som med vetskap om styrelsens underlåtenhet handlar på föreningens vägnar svarar solidariskt med styrelsens ledamöter för de förpliktelser som därigenom uppkommer för föreningen.

Ansvaret enligt första och andra styckena gäller inte för den som visar att han eller hon inte har varit försumlig.

En medlem som med vetskap om att föreningen är skyldig att gå i likvidation enligt 13 § första stycket 3 deltar i ett beslut att fortsätta föreningens verksamhet ansvarar solidariskt med dem som

svarar enligt första och andra styckena för de förpliktelser som där-
efter uppkommer för föreningen.

Ansvar enligt denna paragraf omfattar inte förpliktelser som upp-
kommer sedan

1. antalet medlemmar i föreningen åter uppgår till minst tre,
2. en ansökan enligt 13 § tredje stycket har gjorts, eller
3. föreningsstämman, Bolagsverket eller domstol har beslutat om likvidation.

Handläggningen av frågor om likvidation

Handläggning hos Bolagsverket

15 § I ett ärende enligt 12 § ska Bolagsverket förelägga föreningen samt medlemmar, innehavare av förlagsandelar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid. Föreläggandet ska delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970:428). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

Handläggning hos allmän domstol

16 § I ett ärende enligt 13 § ska domstolen förelägga föreningen samt medlemmar, innehavare av förlagsandelar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande till domstolen inom en viss tid. Föreläggandet ska delges föreningen, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970:428). Domstolen ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

Beslut om att utse eller entlediga en likvidator

Beslut att utse en likvidator

17 § En domstol ska utse en eller flera likvidatorer när den beslutar om likvidation.

Bolagsverket ska utse en eller flera likvidatorer när

1. verket beslutar om likvidation,
2. verket efter anmälan enligt 8 § har registrerat ett beslut om likvidation, och
3. en förening i likvidation i annat fall saknar en till registret anmäld behörig likvidator.

Ett beslut att utse en likvidator ska registreras.

Kvalifikationskrav för likvidator

18 § Den som utses till likvidator ska vara lämplig för uppdraget. Den som har ingått i föreningens ledning får utses till likvidator endast om det finns särskilda skäl.

Bestämmelserna om styrelseledamöter i 8 kap. 8–10 §§ gäller även likvidatorer.

Beslut att entlediga en likvidator

19 § Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, ska han eller hon entledigas. En likvidator ska också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En likvidator entledigas av allmän domstol eller, om likvidatorn har utsetts av Bolagsverket och själv begär att bli entledigad, av Bolagsverket.

En ansökan om att domstol ska besluta om entledigande kan göras av Bolagsverket, likvidatorn, en medlem, en innehavare av förlagsandelar eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Den som entledigar en likvidator ska genast utse en ny. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan anses nödvändigt att utse en ny likvidator i den entledigades ställe.

Genomförandet av likvidationen

Likvidatorns ställning

20 § En likvidator träder i styrelsens och den verkställande direktörens ställe och har i uppdrag att genomföra likvidationen. Bestämmelserna om styrelsens och styrelseledamöternas uppgifter och ansvar i denna lag och i tillämplig lag om årsredovisning gäller även i fråga om likvidatorn, om inte annat följer av detta kapitel.

Om föreningsstämman har beslutat att föreningen ska gå i likvidation, företräds föreningen av styrelsen och, i förekommande fall, den verkställande direktören till dess att en likvidator har utsetts.

Revision och annan granskning under likvidationen

21 § Uppdrag att vara revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare upphör inte genom att föreningen går i likvidation. Bestämmelserna i 9 och 10 kap. ska tillämpas under likvidationen.

Revisorn ska i revisionsberättelsen uttala sig om huruvida likvidationen fördröjs i onödan.

Föreningsstämmans ställning under likvidationen

22 § Bestämmelserna om föreningsstämma i denna lag gäller även under likvidationen, om inte annat följer av detta kapitel eller av ändamålet med likvidationen.

Redovisning för tiden innan likvidator utsågs

23 § När föreningen har gått i likvidation och en likvidator har utsetts, ska styrelsen och den verkställande direktören genast redovisa sin förvaltning av föreningens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på föreningsstämma. Redovisningen ska upprättas enligt tillämplig lag om årsredovisning. Om föreningen har en revisor, ska redovisningen granskas av honom eller henne enligt bestämmelserna om revision i 9 kap. denna lag. Redovisningen och revisionsberättelsen ska läggas fram på föreningsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna i

7 kap. 9 § 3 och 22 § om stämmans behandling av frågan om ansvarsfrihet och om tillhandahållande av handlingar inför stämman ska tillämpas.

Om den tid som redovisningen ska avse omfattar även föregående räkenskapsår, ska det upprättas en särskild redovisning för det året och, om föreningen är en moderförening som är skyldig att upprätta koncernredovisning, en särskild koncernredovisning.

Kallelse på okända borgenärer

24 § Likvidatorn ska snarast efter det att han eller hon har tillträtt ansöka om kallelse på föreningens okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Vid kallelsen på föreningens okända borgenärer ska anmälningstiden enligt 5 § första stycket lagen om kallelse på okända borgenärer vara två månader.

Avvecklingen av rörelsen

25 § Så snart det kan ske ska likvidatorn genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla föreningens egendom till pengar, i den utsträckning det behövs för likvidationen, samt betala föreningens skulder. Föreningens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda ska få skälig tid att skaffa sig ny anställning.

Obestånd

26 § Om föreningen är på obestånd, ska likvidatorn ansöka om att föreningen försätts i konkurs.

Redovisning under likvidationen

27 § Likvidatorn ska för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning, som ska läggas fram på årsstämman. I fråga om stämman och redovisningen ska följande bestämmelser inte tillämpas:

7 kap. 9 § 1 och 2 denna lag,

2 kap. 1 § andra stycket, 5 kap. 18–25 §§, 6 kap. 2 och 5 §§ årsredovisningslagen (1995:1554), samt

5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

I balansräkningen får det egna kapitalet tas upp i en post. Balansräkningen ska innehålla uppgift om insatskapitalet, i förekommande fall fördelat på medlemsinsatser och förlagsinsatser.

En tillgång får inte tas upp till högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som tas upp i balansräkningen, ska det beräknade beloppet anges särskilt vid tillgångsposten. Om en skuld eller likvidationskostnad kan beräknas kräva ett belopp som väsentligt avviker från vad som har redovisats som skuld, ska det beräknade beloppet anges vid skuldposten.

Bestämmelserna om koncernredovisning och om delårsrapport i tillämplig lag om årsredovisning ska inte tillämpas på föreningar i likvidation.

Skifte

28 § När den anmälningstid som har satts ut i kallelsen på okända borgenärer har löpt ut och alla kända skulder har betalats, ska likvidatorn skifta föreningens återstående tillgångar. Om det råder tvist om en skuld eller om en skuld inte har förfallit till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, ska pengar sättas av till betalning av skulden och återstoden skiftas.

Talan mot skifte

29 § En medlem eller innehavare av förlagsandelar som är missnöjd med skiftet får väcka talan mot föreningen inom tre månader från det att slutredovisning enligt 30 § lades fram på föreningsstämma.

Om skiftet ändras till följd av en talan enligt första stycket, ska den som har tagit emot för mycket betala tillbaka överskjutande del (*återbäringsskyldighet*). På värdet av den egendom som ska återbäras ska mottagaren betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att egendomen lämnades ut till dess att ränta ska betalas enligt

6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om det uppkommer brist vid återbäringen, är de personer som har medverkat till skiftet ansvariga för denna enligt bestämmelserna i 13 kap. 7 §.

Slutredovisning

30 § När uppdraget som likvidator har fullgjorts, ska likvidatorn så snart som möjligt lämna slutredovisning för förvaltningen genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen ska även innehålla en redogörelse för skiftet. Tillsammans med berättelsen ska likvidatorn lämna redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Om föreningen har en revisor, ska förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna lämnas till honom eller henne. Revisorn ska inom en månad därefter lämna en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Därefter ska likvidatorn genast kalla medlemmarna till en föreningsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och, i förekommande fall, revisionsberättelsen ska tillhandahållas medlemmar och innehavare av förlagsandelar enligt 7 kap. 22 § första och andra styckena samt läggas fram på stämman.

Föreningsstämman ska fatta beslut angående ansvarsfrihet för likvidatorn. I fråga om beslutet gäller 7 kap. 9 § 3 och 12 § andra stycket.

Föreningens upplösning

31 § När likvidatorn har lagt fram slutredovisningen, är föreningen upplöst. Likvidatorn ska genast anmäla detta för registrering i föreningsregistret. Kopior av de handlingar som anges i 30 § tredje stycket ska bifogas anmälan.

Preskription av rätt till andel i tillgångarna

32 § En medlem eller innehavare av förlagsandelar som inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsstämma anmäler sig för att lyfta vad han eller hon har fått vid skiftet förlorar sin rätt till andel i de skiftade tillgångarna. Med

tillämpning av 34 § ska kvarvarande tillgångar då skiftas mellan föreningens övriga medlemmar. Om tillgångarna är av obetydligt värde, kan allmän domstol på anmälan av likvidatorn besluta att tillgångarna ska tillfalla Allmänna arvsfonden.

Skadeståndstalan

33 § Trots bestämmelserna i 31 § kan en tiondel av de röstberättigade i föreningen hos likvidatorn begära föreningsstämma för behandling av en fråga om talan om skadestånd till föreningen enligt 22 kap. 1–3 §§. I så fall ska bestämmelsen i 7 kap. 17 § andra stycket tillämpas.

Fortsatt likvidation

34 § Om det framkommer en tillgång för föreningen efter dess upplösning enligt 31 §, om det väcks talan mot föreningen eller om det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, ska likvidationen fortsätta.

Likvidatorn ska genast anmäla den fortsatta likvidationen för registrering i föreningsregistret. Kallelse till den första föreningsstämman efter återupptagandet ska ske enligt stadgarna. Dessutom ska skriftlig kallelse skickas till varje medlem vars postadress är införd i medlemsförteckningen eller på annat sätt känd för föreningen.

Om den tillgång som avses i första stycket är av obetydligt värde, kan allmän domstol på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången i stället ska tillfalla Allmänna arvsfonden.

Upphörande av likvidation

35 § Om föreningen har gått i likvidation på grund av föreningsstämmans beslut eller, i fall som avses i 19 kap. 11 § första stycket, på grund av allmän domstols beslut, kan stämman sedan föreningens revisor har yttrat sig besluta att likvidationen ska upphöra och föreningens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om

1. det finns grund för tvångslikvidation enligt 12 eller 13 §, eller
2. utskiftning har ägt rum.

När föreningsstämman beslutar att likvidationen ska upphöra, ska den samtidigt välja styrelse.

Likvidatorn ska se till att beslutet om att likvidationen ska upphöra och valet av styrelse genast anmäls för registrering i föreningsregistret. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

36 § Om ett likvidationsbeslut som har gått i verkställighet har blivit upphävt genom en domstols dom eller beslut som har vunnit laga kraft, ska likvidatorn genast anmäla detta för registrering i föreningsregistret. Om det upphävda likvidationsbeslutet är sådant som avses i detta kapitel, ska likvidatorn även kalla till föreningsstämma för val av styrelse.

37 § När en likvidation har upphört enligt 35 eller 36 §, ska 30 § tillämpas. Kopior av de handlingar som anges i 30 § tredje stycket ska ges in till Bolagsverket.

19 kap. Upplösning utan föregående likvidation

Upplösning genom föreningens passivitet

1 § Om någon registreringsanmälan som avser föreningen inte har kommit in till Bolagsverket under de tio senaste åren, ska verket undersöka om föreningen har upphört med sin verksamhet. Detta ska ske genom brev till den adress som finns registrerad i föreningsregistret samt genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Om det ännu två månader efter kungörandet enligt första stycket inte framgår att föreningen fortfarande består, ska Bolagsverket genast ta bort föreningen ur registret. Föreningen är därmed upplöst.

Om det efter det att föreningen har tagits bort ur föreningsregistret uppkommer behov av någon likvidationsåtgärd, ska allmän domstol på ansökan av den som berörs besluta om likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Kallelse till den första föreningsstämman efter beslutet ska ske enligt stadgarna. Därutöver ska skriftliga kallelser sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningen.

Förenklad upplösning

2 § Föreningsstämman kan besluta att föreningen ska upplösas utan föregående likvidation.

Ett sådant beslut är giltigt endast om samtliga medlemmar är ense om det samt styrelseledamöterna och, i förekommande fall, den verkställande direktören skriftligen samtycker till beslutet.

3 § I kallelsen till den föreningsstämma som ska ta ställning till ett förslag om förenklad upplösning ska förslaget och skälen för detta anges.

4 § Ett beslut enligt 2 § ska inom två månader från beslutet anmälas till Bolagsverket för registrering.

Beslutet får inte registreras om

1. föreningen är skyldig att gå i likvidation enligt 18 kap. 13 § första stycket 1,

2. föreningen saknar sådan behörig styrelse som ska finnas enligt denna lag,

3. föreningen äger fast egendom eller innehar tomträtt,

4. det med fog kan antas

a. att föreningen har obetalda skulder, eller

b. att föreningen kommer att åläggas betalningsskyldighet för skatter eller socialavgifter.

5 § Frågan om upplösning enligt 2 § faller, om

1. någon anmälan för registrering inte har skett inom föreskriven tid, eller

2. Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller har vägrat registrering av föreningens beslut.

6 § När föreningens beslut enligt 2 § har registrerats gäller följande:

1. Föreningen är upplöst.

2. De som var medlemmar, styrelseledamöter och verkställande direktör i föreningen vid tidpunkten för beslutet enligt 2 § ansvarar solidariskt för föreningens förpliktelser i den mån inte annat följer av andra stycket.

3. Föreningens tillgångar övergår till medlemmarna.

4. Medlemmarna träder i föreningens ställe in som part i de avtal som föreningen har slutit med tredje man.

En medlem, som inte var styrelseledamot eller verkställande direktör vid tidpunkten för stämmans beslut enligt 2 § och inte heller efter denna tidpunkt har varit införd i föreningsregistret som sådan, svarar för föreningens förpliktelser endast i förhållande till sin del i föreningens insatskapital. Vid beräkningen av insatskapitalet ska också obetalda insatser som har förfallit till betalning beaktas.

Upplösning efter konkurs

7 § Om föreningen är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningen upplöst när konkursen avslutas.

Särskilda bestämmelser vid konkurs och företagsrekonstruktion

Registrering av beslut om konkurs och företagsrekonstruktion

8 § Beslut om konkurs och beslut om företagsrekonstruktion ska registreras i föreningsregistret.

Företrädare för föreningen i dess egenskap av konkursgäldenär

9 § Under konkursen företräds föreningen som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som fanns vid konkursens början. Bestämmelserna i denna lag om avgång, entledigande och nytillsättning gäller dock även under konkursen.

Likvidation efter underskottskonkurs

10 § Om det när en konkurs har avslutats utan överskott finns tillgångar som inte omfattas av konkursen, ska allmän domstol på ansökan av den som berörs besluta om likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Kallelse till den första föreningsstämman efter beslutet ska ske enligt stadgarna. Dessutom ska skriftlig kallelse skickas till varje medlem vars postadress är införd i medlemsförteckningen eller på annat sätt känd för föreningen.

Bestämmelserna i första stycket gäller också om

1. det efter det att konkursen har avslutats väcks talan mot föreningen, eller
2. det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd.

11 § Om en konkurs avslutas med överskott eller läggs ned efter frivillig uppgörelse eller om egendomen i konkursboet återställs till föreningen till följd av att ackord har fastställts, ska allmän domstol i samband med att konkursen avslutas besluta att föreningen ska gå i likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Var föreningen i likvidation när den försattes i konkurs, ska likvidationen fortsätta enligt 18 kap. 34 §, om konkursen avslutas på det sätt som anges i första stycket.

20 kap. Registrering

Föreningsregistret

1 § Bolagsverket ska föra ett föreningsregister för registrering enligt denna lag eller annan författning.

Av 13 kap. 1 § första stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse framgår att medlemsbanker ska registreras i bankregistret. När det i denna lag hänvisas till föreningsregistret, ska hänvisningen beträffande medlemsbanker avse bankregistret.

Registreringspråk

2 § En registrering i föreningsregistret ska göras på svenska. Om den förening som registreringen avser begär det, ska registreringen dessutom göras på något annat officiellt språk inom Europeiska unionen eller på norska eller isländska.

Den som begär att en registrering ska göras på något annat språk än svenska ska, om inte Bolagsverket beslutar något annat, ge in en översättning till det språket av de uppgifter eller handlingar som ska registreras. Översättningen ska vara gjord av en översättare som är auktoriserad eller har motsvarande utländsk behörighet.

Handläggning av registreringsärenden

3 § Om den som har gjort en registreringsanmälan inte har följt vad som gäller om anmälan, ska Bolagsverket förelägga honom eller henne att yttra sig i frågan eller vidta rättelse inom viss tid. Det samma gäller, om verket finner att det beslut som anmäls för registrering eller en handling som bifogas anmälan

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna,
3. i något viktigare hänseende är otydligt eller vilseledande formulerat, eller
4. enligt denna lag inte får registreras.

Om den som har gjort anmälan inte följer ett föreläggande enligt första stycket, ska anmälan skrivas av. En upplysning om detta ska tas in i föreläggandet.

Om det även sedan anmälaren har yttrat sig finns hinder för registrering som anmälaren har haft tillfälle att yttra sig över, ska Bolagsverket vägra registrering. Om det finns skäl för det, får dock verket ge den som har gjort anmälan tillfälle att yttra sig på nytt innan beslut fattas i ärendet.

Trots bestämmelserna i första–tredje styckena får ett föreningsstämmobeslut registreras, om det enligt 7 kap. 48 § första stycket inte längre är möjligt att föra talan mot beslutet.

Kungörande i Post- och Inrikes Tidningar

4 § Bolagsverket ska genast kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som har registrerats i föreningsregistret. Beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion ska dock inte kungöras enligt denna lag.

En kungörelse som avser en ändring i ett förhållande som tidigare har förts in i registret ska endast ange ändringens art.

En kungörelse ska avfattas på samma språk som registreringen i föreningsregistret.

Verkan av registrering och kungörande

5 § Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser har förts in i föreningsregistret ska anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det enligt 4 § har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Detta gäller dock inte beträffande rättshandlingar eller andra åtgärder som har vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom eller henne att känna till det som har kungjorts.

I fråga om rättshandlingar och andra åtgärder som har vidtagits innan ett sådant kungörande som avses i första stycket har skett, kan föreningen inte åberopa det förhållande som har blivit eller bort bli infört i registret mot någon annan än den som föreningen visar har känt till förhållandet.

6 § Om det som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar inte stämmer överens med det som har införts i föreningsregistret, kan föreningen inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Tredje man kan dock åberopa kungörelsens innehåll mot föreningen, om föreningen inte visar att han eller hon kände till vad som har förts in i föreningsregistret.

Om en uppgift har förts in i föreningsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar såväl på svenska som i översättning till ett främmande språk och översättningen avviker från den svenska språkversionen, kan föreningen inte åberopa översättningen mot tredje man. Tredje man kan dock åberopa översättningen mot föreningen, om föreningen inte visar att han eller hon kände till den svenska språkversionen.

7 § Om en anmälan om vem som har utsetts till styrelseledamot eller verkställande direktör har förts in i föreningsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 4 §, kan föreningen inte mot tredje man åberopa fel eller brister vid beslutet att utse den registrerade personen. Detta gäller dock inte, om föreningen visar att tredje man kände till felet eller bristen.

Avregistrering av obehöriga företrädare

8 § Om en styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firma-tecknare, annan ställföreträdare för föreningen, revisor eller lekmannarevisor har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud, ska Bolagsverket stryka ställföreträdaren, revisorn eller lekmannarevisorn ur föreningsregistret. Detsamma gäller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor har upphört att gälla.

Avregistreringen ska ske omedelbart

1. vid beslut om konkurs,
2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud, eller
3. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.

I övrigt ska avregistrering ske när beslutet har vunnit laga kraft.

Avregistrering av firma

9 § I firmalagen (1974:156) finns bestämmelser om avregistrering av firma ur föreningsregistret sedan en dom om hävande av firmaregistrering har vunnit laga kraft.

Bemyndiganden m.m.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i ärenden om registrering enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

21 kap. Firma

Firma

1 § En ekonomisk förenings firma ska innehålla orden ”ekonomisk” och ”förening” eller förkortningen ”ek. för.”. I firman får inte ordet ”bolag” eller något annat som betecknar ett bolagsförhållande tas in på ett sådant sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar firman. Firman ska tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor som är införda i föreningsregistret.

Registreringen av en förenings firma gäller för hela landet.

Om föreningens firma ska registreras på två eller flera språk, ska varje lydelse anges i stadgarna.

2 § Endast en ekonomisk förening får använda uttrycket ekonomisk förening eller en förkortning av detta uttryck i sin firma.

Bifirma

3 § Föreningens styrelse kan anta bifirma. Bestämmelserna i 1 § om firma gäller även bifirma. Uttrycket ekonomisk förening eller någon förkortning av detta får dock inte tas in i en bifirma.

Övriga bestämmelser om firma

4 § För registrering av en ekonomisk förenings firma gäller, utöver vad som framgår av 1 och 3 §§, vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156). I den lagen finns också bestämmelser om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

Underskrifter

5 § Skriftliga handlingar som utfärdas för en ekonomisk förening ska undertecknas med föreningens firma, om firman inte framgår på något annat sätt.

Om styrelsen eller någon annan ställföreträdare för föreningen har utfärdat en handling utan firmateckning, är de som har undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelser enligt handlingen som för egen skuld. Detta gäller dock inte, om det av handlingens innehåll framgår att den har utfärdats på föreningens vägnar. Det gäller inte heller, om

1. det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för föreningen, och

2. mottagaren av handlingen får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen så snart som möjligt efter det att han eller hon har begärt det eller gjort personlig ansvarighet gällande mot undertecknarna av handlingen.

22 kap. Skadestånd

Styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar

1 § En styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar föreningen ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas

en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller stadgarna.

Revisors, lekmannarevisors och särskild granskares skadeståndsansvar

2 § En revisor, en lekmannarevisor och en särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakas av hans eller hennes medhjälpare. I fall som avses i 9 kap. 46 § och 50 § andra stycket och 10 kap. 18 § denna lag samt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller hans eller hennes medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

Medlems skadeståndsansvar

3 § En medlem ska ersätta skada som han eller hon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar föreningen, en medlem eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller stadgarna.

Den som är röstberättigad utan att vara medlem ansvarar enligt samma grunder som en medlem.

Jämkning av skadestånd

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Gemensamt skadeståndsansvar

5 § Om flera ska ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 4 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får återkrävas av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Talan om skadestånd till föreningen

6 § Talan om skadestånd till föreningen enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tiondel av de röstberättigade i föreningen, vid en föreningsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

7 § En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till föreningen enligt 1–3 §§ får träffas endast av föreningsstämman och endast under förutsättning att inte minst en tiondel av de röstberättigade i föreningen röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en medlem för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans eller hennes samtycke.

8 § Medlemmar som utgör minst en tiondel av samtliga röstberättigade i föreningen får i eget namn föra talan om skadestånd till föreningen enligt 1–3 §§. Om en medlem sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av föreningen för kostnader som täcks av vad som har kommit föreningen till godo genom rättegången.

Tiden för att väcka talan

9 § Talan för föreningens räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår ska väckas senast ett år från det att årsredovisningen och, i förekommande fall, revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsstämman.

Hinder mot att väcka talan

10 § Talan enligt 6 eller 8 § får inte väckas, om

1. föreningsstämman har beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att medlemmar till sådant antal som anges i 6 § har röstat emot det, eller

2. tiden för att väcka talan har gått ut enligt 9 §.

Trots bestämmelserna i första stycket får talan väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till föreningsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Att tiden för att väcka talan kan vara begränsad även i sådana fall som avses i andra stycket framgår av 12 §.

11 § Trots bestämmelserna i 6–10 §§ får styrelsen föra en skadeståndstalan som grundas på brott.

12 § Talan för föreningsräkning enligt 1–3 §§ får inte väckas mot

1. en styrelseledamot eller den verkställande direktören när det har gått fem år från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på fattades eller vidtogs,

2. en revisor när det har gått fem år från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,

3. en lekmannarevisor när det har gått fem år från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,

4. en särskild granskare när det gått fem år från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på föreningsstämman,

5. en medlem eller röstberättigad när det har gått två år från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

Första stycket gäller inte talan som grundas på brott.

Konkursbos rätt att föra talan

13 § Om föreningen har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 12 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 6, 7 eller 9 §. Efter utgången av den tid som anges

i 12 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

23 kap. Straff och vite

Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra medlemsförteckning eller hålla sådan förteckning tillgänglig enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 16 § andra meningen, 18 § första stycket och 19 § andra stycket, eller

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 21 kap. 2 §.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 10 eller 29 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av föreningen. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 10 eller 29 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt andra stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 9 kap. 45 § och 10 kap. 16 § ska inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

2 § Den som

1. lämnar osann uppgift i en handling enligt denna lag som upprättas i elektronisk form,

2. i ett ärende enligt denna lag oriktigt intygar att en elektronisk handling överensstämmer med originalet, eller

3. lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen i en försäkran som enligt förordning som ansluter till denna lag lämnas på heder och samvete och som upprättas i elektronisk form,

döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det som sägs i första stycket gäller också den som begår en sådan gärning som avses i första stycket 3 av grov oaktsamhet.

Om brott som avses i första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vite

3 § Bolagsverket kan vid vite förelägga den verkställande direktören eller en styrelseledamot att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller annan författning att hos verket göra en behörig anmälan för registrering i föreningsregistret.

Ett föreläggande enligt första stycket får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att den fråga som föreningsstämman eller styrelsen har beslutat om faller eller att föreningen blir skyldig att gå i likvidation.

Frågor om utdömande av vite prövas av Bolagsverket.

24 kap. Överklagande

Överklagande av Bolagsverkets beslut

1 § Följande beslut av Bolagsverket överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut att utse eller entlediga en revisor enligt 9 kap. 11 §, 12 § eller 29–31 §§,

2. beslut att utse en lekmannarevisor eller en särskild granskare enligt 10 kap. 9 §, 22 § eller 23 §,

3. beslut i tillståndsärenden enligt 9 kap. 18 §, 16 kap. 2 § första stycket 2 eller 17 kap. 19 §,

4. beslut enligt 17 kap. 27 § att förklara att frågan om fusion har fallit,

5. beslut att vägra utfärda intyg enligt 17 kap. 40 §,

6. beslut enligt 20 kap. 3 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,

7. beslut att avregistrera en person enligt 20 kap. 8 §,

8. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 23 kap 3 §.

Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

2 § Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 18 kap. 12, 17 eller 19 § överklagas hos tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte.

Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande enligt första stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Överklagande av Skatteverkets beslut

3 § Skatteverkets beslut enligt 17 kap. 21 § om hinder mot verkställande av fusionsplan får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd

4 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten i mål som avses i 1 och 3 §§.

2 Förslag till lag om införande av lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar

1 § Lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar träder i kraft den 1 januari 2013. Detsamma gäller denna lag utom 11 §, som träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2 § Genom denna lag upphävs

1. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, och
2. lagen (1987:668) om införande av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

3 § Om det i lag eller någon annan författning förekommer en hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar eller denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

De hänvisningar till lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar som finns i lagen (1972:262) om understödsföreningar ska dock fortsätta att gälla.

4 § För ekonomiska föreningar som har bildats före utgången av år 2012 gäller lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar med nedan angivna undantag.

5 § En förening som vid utgången av år 2012 utgör en ekonomisk förening enligt 1 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska även därefter och till utgången av år 2013 anses som en ekonomisk förening, även om den inte uppfyller villkoren i 2 kap. 2–7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

6 § Om två eller flera personer vid utgången av år 2012 delar på ett medlemskap i en förening, får detta förhållande bestå, trots vad som sägs i 2 kap. 1 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

7 § I fråga om registrering av ekonomiska föreningar som har bildats före utgången av år 2012 gäller äldre bestämmelser.

8 § Om en förening har bildats före utgången av år 2012, behöver uppgift om den kommun där styrelsen ska ha sitt säte tas in i

stadgarna först i samband med att stadgarna ändras i något annat avseende.

9 § Om en förenings stadgar vid utgången av år 2012 inte anger vilken tid som föreningens räkenskapsår ska omfatta, ska kalenderåret vara räkenskapsår.

10 § Om en förenings stadgar efter utgången av år 2012 strider mot någon bestämmelse i lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, ska styrelsen, om inte annat följer av 8 eller 9 §, till föreningsstämma som hålls senast den 31 december 2015 lägga fram förslag till ändring av stadgarna i överensstämmelse med bestämmelsen.

11 § Föreningsstämman får redan före utgången av år 2012 besluta om ändring i stadgarna till överensstämmelse med lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. I beslutet ska det anges att ändringen gäller från och med den 1 januari 2013.

12 § Äldre bestämmelser om grund för uteslutning av medlemmar gäller intill utgången av år 2013.

13 § Det som sägs i 6 kap. 3 § första stycket 1 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om angivande av person- eller organisationsnummer eller annat identifieringsnummer för medlem gäller inte om medlemmen har förts in i medlemsförteckningen före utgången av år 2012.

14 § Bestämmelsen i 6 kap. 6 § tredje stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om bevarande av uppgifter som har tagits bort från medlemsförteckningen gäller inte uppgifter som har tagits bort före utgången av år 2012.

15 § Vid registrering och verkställande av ett föreningsstämmebeslut som har fattats före utgången av år 2012 samt vid talan mot ett sådant beslut gäller äldre bestämmelser.

16 § I fråga om föreningar som har bildats före utgången av år 2012 gäller, intill utgången av år 2013, äldre bestämmelser i stället för följande bestämmelser i lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar

- 7 kap. 4 § första stycket och 5 § om ombud,
- 7 kap. 16 och 17 §§ om tiden för kallelse till föreningsstämman,

- 7 kap. 34 och 35 §§ om majoritetskrav vid ändring av stadgarna,
- 17 kap. 16 § om majoritetskrav vid beslut om godkännande av fusionsplan, och
- 18 kap. 2 § om majoritetskrav vid beslut om likvidation.

17 § Fram till utgången av juni 2014 får föreningsstämma, trots bestämmelserna i 7 kap. 13 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, hållas på en av styrelsen anvisad plats inom föreningens geografiska verksamhetsområde.

18 § Om en anmälan enligt 7 kap. 7 § andra meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar har kommit in till länsstyrelsen före utgången av år 2012, ska Bolagsverket pröva ärendet enligt äldre bestämmelser.

19 § Om en styrelseledamot eller den verkställande direktören vid ingången av år 2013 har sådana aktieinnehav som avses i 8 kap. 42 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, ska han eller hon senast vid utgången av juni 2013 anmäla dessa till styrelsen på det sätt som anges i den nämnda paragrafen.

20 § Om en förening vid utgången av år 2012 har en revisor som inte är auktoriserad eller godkänd revisor, får han eller hon, trots bestämmelsen i 9 kap. 15 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar kvarstå som revisor till utgången av uppdragstiden, dock längst till utgången av år 2013.

21 § Om en förening vid utgången av år 2012 har en revisor som är utsedd för viss tid, får han eller hon, trots bestämmelserna i 9 kap. 24 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar kvarstå som revisor till uppdragstidens utgång.

Om en förening vid utgången av år 2012 har en revisor som är utsedd tills vidare, består uppdraget till utgången av den första ordinarie föreningsstämma som hålls efter den 1 januari 2014.

22 § I fråga om revision som avser räkenskapsår som har inletts före utgången av år 2012 tillämpas 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar i stället för 9 kap. 33–40 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. Revisionsberättelsen ska dock alltid lämnas till styrelsen senast tre veckor före årsstämman.

23 § Den som inte är auktoriserad eller godkänd revisor men som kvarstår som revisor i föreningen med stöd av 20 § behöver inte vidta de åtgärder som sägs i 9 kap. 46–48 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

24 § Om en framställan om utseende av medrevisor eller särskild granskare enligt 8 kap. 2 eller 17 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller en anmälan om utseende av behörig revisor enligt 8 kap. 9 § samma lag har kommit in till länsstyrelsen före utgången av år 2012, ska Bolagsverket pröva ärendet enligt äldre bestämmelser.

25 § Uppgifter som har tagits bort från förteckningen över förlagsinsatser före utgången av år 2012 behöver inte bevaras enligt 6 kap. 6 § tredje stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

26 § Uppgift enligt 12 kap. 8 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar behöver inte lämnas i fråga om förlagsinsatser som har förts in i förteckningen över förlagsinsatser före utgången av år 2012.

27 § Äldre bestämmelser gäller i fråga om värdeöverföring från föreningen och avsättning till reservfond, om beräkningen ska grunda sig på en årsredovisning som har upprättats före utgången av år 2012.

28 § Om en förening före utgången av år 2012 har ansökt om undantag från 10 kap. 6 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar för annat ändamål än täckning av förlust, tillämpas 10 kap. 6 § femte stycket samma lag i stället för 16 kap. 2–7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

29 § Om en fusionsplan har godkänts enligt 12 kap. 9 § eller 21 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar före utgången av år 2012, tillämpas äldre bestämmelser på fusionen.

30 § Bestämmelserna i 17 kap. 5 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas inte på värdepapper som har getts ut före utgången av år 2012, om det vid utgivandet har angetts vilken rätt som ska tillkomma innehavaren av värdepapperet i händelse av fusion.

31 § I fråga om föreningar som har registrerats enligt lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar eller äldre bestämmelser gäller fortfarande 5 § lagen (1987:668) om införande av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

32 § Bestämmelserna i 33–37 §§ gäller endast ekonomiska föreningar som har registrerats före den 1 januari 1953.

33 § En förening får bestå med oförändrad firma, även om föreningen inte uppfyller villkoren för en ekonomisk förening enligt 2 kap. 2–7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. Stadgarnas föreskrifter om föreningens ändamål får ändras endast om ändringen medför att föreningen uppfyller de nämnda villkoren.

En ändring av firman till överensstämmelse med 21 kap. 1 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar får registreras endast om föreningen uppfyller de nämnda villkoren.

34 § Om rätten till inträde i en förening enligt en bestämmelse i stadgarna är mera begränsad än som är tillåtet enligt 5 kap. 1–3 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, får föreningen fortsätta att tillämpa bestämmelsen, om inte registrering som avses i 33 § andra stycket har skett.

35 § Om en sådan ordinarie föreningsstämma som avses i 7 kap. 8 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar enligt stadgarna får hållas senare än vad som är tillåtet enligt den nämnda paragrafen, får föreningen fortsätta att tillämpa bestämmelsen. Stämman ska dock alltid hållas inom nio månader från utgången av föregående räkenskapsår.

36 § De särskilda bestämmelserna för föreningar med personligt ansvariga medlemmar i lagen (1911:55 s. 1) om ekonomiska föreningar ska fortsätta att tillämpas på föreningar som består den 1 januari 2013 och vilkas medlemmar då har personligt ansvar.

37 § Om en förenings stadgar saknar bestämmelser om vad som ska ske med en förenings återstående tillgångar när den upplöses, tillämpas bestämmelserna om detta i lagen (1911:55 s. 1) om ekonomiska föreningar.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1975:417) om sambruksföreningar

dels att 5 § ska upphöra att gälla,

dels att 2–4, 5 a, 6, 7, 9 och 12–20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 15 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

För en sambruksförenings förpliktelser svarar endast föreningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *insatser* och avgifter som har förfallit till betalning, *även om de ännu inte har betalats*.

För en sambruksförenings förpliktelser svarar endast föreningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *fordringar på medlemsinsatser* och avgifter som har förfallit till betalning.

3 §

För att sambruksförening skall få registreras fordras att föreningen har minst tre medlemmar och att den har antagit stadgar och utsett styrelse och revisorer.

En sambruksförening ska ha minst tre medlemmar. Var och en av medlemmarna ska vara en fysisk eller en juridisk person.

Föreningen ska också ha stadgar samt en styrelse.

Bestämmelserna om bildande m.m. i 3 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om sambruksföreningar.

4 §²

Sambruksförenings stadgar skall ange

1. föreningens firma,

2. *ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art,*

En sambruksförenings stadgar ska ange

1. föreningens firma,

2. *vilken verksamhet föreningen ska bedriva,*

¹ Senaste lydelse 1987:671.

² Senaste lydelse 1987:1253.

3. den ort inom riket där föreningens styrelse skall ha sitt säte,

4. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningen och hur insatserna skall göras,

5. om regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen skall förekomma, avgifternas belopp eller det högsta belopp var till de får bestämmas,

6. antalet styrelseledamöter och revisorer, tiden för deras uppdrag och, om suppleanter skall finnas, motsvarande uppgifter beträffande dem,

7. föreningens räkenskapsår,

8. hur ofta ordinarie föreningsstämma skall hållas och tiden för sådan stämma,

9. det sätt på vilket kallelse till föreningsstämma skall ske och andra meddelanden till medlemmarna skall tillställas dem samt den tid före stämma då föreskrivna kallelseåtgärder senast skall vara vidtagna,

10. de värderingsgrunder som skall tillämpas när förening skall inlösa medlems andel,

11. de grunder enligt vilka föreningen skall förfoga över uppkommen vinst och hur det skall förfaras med föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelsepresentation för de privatanställda.

3. den kommun i Sverige där föreningens styrelse ska ha sitt säte,

4. storleken av den obligatoriska insatsen och hur denna ska betalas,

5. om regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen ska förekomma, avgifternas belopp eller det högsta belopp var till de får bestämmas,

6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och, om sådana ska finnas, suppleanter, samt tiden för deras uppdrag,

7. vilken tid som föreningens räkenskapsår ska omfatta,

8. hur föreningsstämman ska sammankallas,

9. vilka ärenden som ska tas upp på ordinarie stämma,

10. de värderingsgrunder som ska tillämpas när en förening ska lösa in medlems andel,

11. grunderna för användandet av föreningens vinst, och

12. vad som ska göras med föreningens återstående tillgångar när föreningen upplöses.

5 a §³

Bestämmelsen i 1 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar.

Bestämmelsen i 1 kap. 9 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar.

6 §⁴

Bestämmelserna i 3 kap. 1 § första stycket, 2 och 3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall dock hänvisningen i 3 kap. 3 § till 4 kap. 1 och 2 §§ avse 9 § denna lag.

Fråga om antagande av medlem provas av *föreningsstämman*, om *ej* annat har bestämts i stadgarna.

Bestämmelserna i 5 kap. 1–3, 9 och 10 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Vid tillämpningen av bestämmelserna ska dock hänvisningarna i 5 kap. 9 och 10 §§ till 11 kap. 10–15 §§ avse 9 § denna lag.

En fråga om antagande av medlem provas av *föreningsstämman*, om *inte* annat har bestämts i stadgarna.

7 §⁵

Medlem får uppsäga sig till utträde ur föreningen. I stadgarna kan intagas förbehåll att uppsägning ej får ske förrän viss tid efter inträdet.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket och 5 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar.

Bestämmelserna i 5 kap. 6–8 och 11 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar.

9 §⁶

När medlem har avgått ur föreningen, är föreningen skyldig att sex månader därefter lösa hans andel.

Bestämmelserna i 4 kap. 1 § tredje stycket och 2 § lagen

Bestämmelserna i 11 kap. 12–14 §§ lagen (2012:000) om eko-

³ Senaste lydelse 2008:93.

⁴ Senaste lydelse 1987:671.

⁵ Senaste lydelse 1987:671.

⁶ Senaste lydelse 1987:671.

(1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar. Därvid skall vad som sägs där om insats i stället avse lösenbelopp för medlems andel.

Innehåller föreningsstadgar inskränkning i avgående medlems rätt enligt första stycket eller 4 kap. 1 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar, skall detta gälla utom i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket samma lag.

ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar. Vad som där sägs om insats ska i stället avse lösenbelopp för medlems andel.

12 §⁷

Bestämmelserna i 6 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar med följande undantag.

1. Styrelsen består av en eller flera ledamöter.
2. Styrelsen får ej tillsättas i annan ordning än genom val på föreningsstämma.

3. Bestämmelserna om verkställande direktör gäller inte.

Bestämmelserna i första stycket 2 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Bestämmelserna om en förenings ledning i 8 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar med följande undantag.

2. Styrelsen får inte tillsättas i annan ordning än genom val på föreningsstämma.

13 §⁸

Bestämmelserna i 7 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar med följande undantag.

Bestämmelserna om föreningsstämma i 7 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar med följande undantag.

⁷ Senaste lydelse 1987:1253.

⁸ Senaste lydelse 1987:671.

1. *Avsteg får inte göras i stadgarna från bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket att varje medlem har en röst.*

2. *Föreningsstämmans befogenheter får inte överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.*

3. *Hänvisningen i 7 kap. 15 § till 4 kap. 1 § skall i stället avse 9 § denna lag.*

1. *I stadgarna får inte göras avsteg från bestämmelsen i 7 kap. 3 § första stycket att varje medlem har en röst.*

2. *Medlemmarnas beslutanderätt i föreningens angelägenheter får inte utövas av särskilt utsedda fullmäktige.*

3. *Hänvisningarna i 7 kap. 20 § och 35 § till 11 kap. ska i stället avse 9 § denna lag.*

14 §⁹

Bestämmelserna i 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar.

Bestämmelserna om revision i 9 kap. och om allmän och särskild granskning i 10 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller även i fråga om sambruksföreningar.

Bestämmelser om bokföring och annan redovisning finns i bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554).

15 §¹⁰

Bestämmelserna i 10 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar med följande undantag.

1. *Hänvisningen i 10 kap. 1 § första stycket till 4 kap. skall i stället avse bestämmelserna om lösen av andelar i 9 § denna lag.*

2. *Bestämmelsen i 10 kap. 2 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar gäller inte.*

3. *Vid tillämpningen av bestämmelserna i 10 kap. 6 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar skall bland skulderna ej*

Bestämmelserna om värdeöverföring, vinstutdelning och gottgörelse i 13–15 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Hänvisningen i 13 kap. 1 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar till bestämmelserna om inlösen av insatser i 11 kap. samma lag ska dock i stället avse bestämmelserna om lösen av andelar i 9 § denna lag.

⁹ Senaste lydelse 2006:866.

¹⁰ Senaste lydelse 1987:671.

inräknas gäld för vilken föreningen har lämnat säkerhet av panträtt på grundval av inteckning i jordbruksfastighet inom sextio procent av det senast fastställda taxeringsvärdet. Vad som har sagts nu gäller i tillämpliga delar i fråga om annan egendom, vilken enligt bestämmelse som meddelas av regeringen får erbjuda motsvarande säkerhet.

4. Vad som sägs i 10 kap. 6 § fjärde stycket lagen om ekonomiska föreningar beträffande belopp, som har tagits upp under rubriken Avsatt till pensioner, skall gälla även i den mån sådant belopp täcks av kreditförsäkring i svens försäkringsanstalt eller utländsk försäkringsanstalt som har rätt att driva rörelse här i riket.

15 a §

Bestämmelserna om avsättning till och användning av reservfonden i 16 kap. lagen (2012:000) gäller i fråga om sambruksföreningar.

16 §¹¹

Bestämmelserna i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Vad som föreskrivs i 11 kap. 3 § för det fall att antalet föreningsmedlemmar har nedgått under det i 2 kap. 1 § föreskrivna lägsta antalet skall i sambruksföreningar tillämpas, om

Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 18 och 19 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar.

Vad som sägs i 18 kap. 13 § första stycket 4 lagen om ekonomiska föreningar gäller för sambruksföreningar om tillräckligt

¹¹ Senaste lydelse 2004:250.

antalet medlemmar har nedgått under tre och tillräckligt antal medlemmar ej har inträtt inom ett år samt Bolagsverket ej heller funnit särskilda skäl att medge att föreningens verksamhet ändå får fortsätta.

antal medlemmar *inte* har inträtt inom ett år samt Bolagsverket *inte* heller har funnit särskilda skäl att medge att föreningens verksamhet ändå får fortsätta.

17 §¹²

Bestämmelserna i 13 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar.

Bestämmelserna om skadestånd i 22 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar.

18 §¹³

Sambruksförenings firma *skall* innehålla ordet "sambruksförening".

Sambruksförenings firma får ej innehålla ordet "bolag" eller annat ord som kan föranleda till antagande att firman innehas av ett bolag.

Firman *skall* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av sambruksförenings firma gäller i övrigt bestämmelserna i firmalagen (1974:156).

Annan än sambruksförening får ej i sin firma eller annars vid beteckning av rörelsen använda ordet "sambruksförening".

Bestämmelserna i 14 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sam-

Sambruksförenings firma *ska* innehålla ordet "sambruksförening".

I firman får inte ordet "bolag" eller något annat som betecknar ett bolagsförhållande tas in på ett sådant sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar firman.

Firman *ska* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av sambruksförenings firma gäller i övrigt bestämmelserna i firmalagen (1974:156).

Endast en sambruksförening får använda ordet "sambruksförening" i sin firma eller i övrigt vid beteckning av rörelsen.

Bestämmelserna i 21 kap. 5 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sam-

¹² Senaste lydelse 1987:671.

¹³ Senaste lydelse 2004:250.

bruksföreningar.

bruksföreningar.

19 §¹⁴

Bestämmelserna i 15 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Ett beslut om sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte *skall* flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om sambruksföreningens firma på grund av bestämmelserna i 18 § tredje stycket denna lag inte får föras in i Bolagsverkets register.

Inskrivning av uppgifter angående sambruksföreningar *skall* ske i en särskild avdelning av det föreningsregister som avses i 15 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar.

Bolagsverkets beslut enligt 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

20 §¹⁵

Bestämmelserna i 16 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar. Hänvisningarna i 16 kap. 1 § till 3 kap. 6 § och 14 kap. 3 § ska därvid avse 8 § respektive 18 § fjärde stycket denna lag. Det som föreskrivs om handling eller ärende i 16 kap. 1 a § gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

Bestämmelserna om straff och vite i 23 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om sambruksföreningar. Hänvisningarna i 23 kap. 1 § första stycket till 6 kap. och 21 kap. 2 § ska därvid avse 8 § respektive 18 § fjärde stycket denna lag. Det som föreskrivs om handling eller ärende i 23 kap. 2 § gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

¹⁴ Senaste lydelse 2004:250.

¹⁵ Senaste lydelse 2008:93.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

4 Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs i fråga om bostadsrättslagen (1991:614)
dels att 9 kap. 3 § ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 1, 2 och 9 §§, 6 kap. 4 §, 9 kap. 2, 4–7, 9, 12, 14, 16, 18 a, 26 och 28–31 §§, 10 kap. 1 och 2 §§ samt 11 kap. 6 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 9 kap. 29 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

En bostadsrättsförening är en ekonomisk förening som har till ändamål att i föreningens hus upplåta lägenheter med bostadsrätt. En bostadsrätt *skall* vara registrerad.

Lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar tillämpas på bostadsrättsföreningar i den utsträckning som anges i 9–10 kap.

En bostadsrättsförening är en ekonomisk förening som har till ändamål att i föreningens hus upplåta lägenheter med bostadsrätt. En bostadsrätt *ska* vara registrerad.

Lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas på bostadsrättsföreningar i den utsträckning som anges i 9 och 10 kap.

2 §¹⁶

För registrering av en bostadsrättsförening fordras att föreningen har minst tre medlemmar. Dessutom skall föreningen ha antagit stadgar samt utsett styrelse och minst en revisor.

En bostadsrättsförening ska ha minst tre medlemmar. Var och en av medlemmarna ska vara en fysisk eller en juridisk person.

Föreningen ska också ha stadgar samt en styrelse.

9 §¹⁷

Bestämmelsen i 1 kap. 7 § *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* gäller i fråga om bo-

Bestämmelsen i 1 kap. 9 § *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* gäller i fråga om bo-

¹⁶ Senaste lydelse 1993:314.

¹⁷ Senaste lydelse 2008:84.

stadsrättsföreningar.

stadsrättsföreningar.

6 kap.

4 §¹⁸

Ett avtal om överlåtelse av en bostadsrätt genom köp ska upprättas skriftligen och skrivas under av säljaren och köparen. Köpehandlingen ska innehålla uppgift om den lägenhet som överlåtelsen avser samt om ett pris. Motsvarande gäller vid byte eller gåva. Bestämmelsen i 1 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska inte tillämpas.

Ett avtal om överlåtelse av en bostadsrätt genom köp ska upprättas skriftligen och skrivas under av säljaren och köparen. Köpehandlingen ska innehålla uppgift om den lägenhet som överlåtelsen avser samt om ett pris. Motsvarande gäller vid byte eller gåva. Bestämmelsen i 1 kap. 9 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska inte tillämpas.

Om säljaren och köparen vid sidan av köpehandlingen har kommit överens om ett annat pris än det som anges i köpehandlingen, är den överenskommelsen ogiltig. Mellan säljaren och köparen gäller i stället det pris som anges i köpehandlingen. Priset får dock jämkas, om det är oskäligt att det ska vara bindande. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till köpehandlingens innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt.

9 kap.

2 §

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om när en ekonomisk förening skall anmälas för registrering och om verkan av att anmälan gjorts för sent gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

Bestämmelserna i 3 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

4 §¹⁹

För en bostadsrättsförenings förpliktelser svarar endast för-

För en bostadsrättsförenings förpliktelser svarar endast för-

¹⁸ Senaste lydelse 2008:84.

¹⁹ Senaste lydelse 2003:31.

eningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *insatser* och avgifter som har förfallit till betalning *även om de ännu inte har betalats*.

eningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *de fordringar på medlemsinsatser* och avgifter som har förfallit till betalning.

5 §

Bostadsrättsföreningens stadgar *skall* ange

1. föreningens firma,
2. den *ort* i Sverige där föreningens styrelse *skall* ha sitt säte,

3. *ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art*,

4. om upplåtelseavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift kan tas ut,

5. de grunder enligt vilka årsavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift *skall* beräknas,

6. i det fall rätten att bestämma ersättning för bostadsrätt vid överlåtelse *skall* vara inskränkt, de grunder enligt vilka ersättning *skall* beräknas,

7. de grunder enligt vilka medel *skall* avsättas för att säkerställa underhållet av föreningens hus,

8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella *suppleanter*, tiden för deras uppdrag samt, om någon av dem *skall* utses på annat sätt än som anges i denna lag, hur det *skall* ske,

9. inom vilken tid och hur föreningsstämman *skall* sammankallas samt hur andra meddelanden *skall* komma till medlemmarnas kännedom,

Bostadsrättsföreningens stadgar *ska* ange

1. föreningens firma,
2. den *kommun* i Sverige där föreningens styrelse *ska* ha sitt säte,

3. *vilken verksamhet föreningen ska bedriva*,

4. om upplåtelseavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift kan tas ut,

5. de grunder enligt vilka årsavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift *ska* beräknas,

6. i det fall rätten att bestämma ersättning för bostadsrätt vid överlåtelse *ska* vara inskränkt, de grunder enligt vilka ersättning *ska* beräknas,

7. de grunder enligt vilka medel *ska* avsättas för att säkerställa underhållet av föreningens hus,

8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och, om sådana *ska* finnas, *styrelsesuppleanter* samt tiden för deras uppdrag,

9. hur föreningsstämman *ska* sammankallas,

10. vilka ärenden som *skall förekomma* på ordinarie stämma,

11. vilken tid föreningens räkenskapsår *skall* omfatta, *samt*

12. grunderna för *fördelningen* av föreningens vinst *samt hur man skall förfara med föreningens behållna tillgångar när föreningen upplöses.*

Bestämmelserna i första stycket 8 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

10. vilka ärenden som *ska tas upp* på ordinarie stämma,

11. vilken tid *som* föreningens räkenskapsår *ska* omfatta,

12. grunderna för *användandet* av föreningens vinst, *och*

13. *vad som ska göras med föreningens återstående tillgångar när föreningen upplöses.*

6 §²⁰

Bostadsrättsföreningens firma *skall* innehålla ordet "bostadsrättsförening."

I firman får inte ordet "bolag" eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande tas in på *så* sätt att det kan leda till *missförstånd* att ett bolag innehar firman.

Firman *skall* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av förenings firma gäller i övrigt bestämmelserna i fimalagen (1974:156).

Endast en bostadsrättsförening eller en sammanslutning av bostadsrättsföreningar får använda ordet "bostadsrätt" eller en sammansättning med detta ord i sin firma eller i övrigt vid beteckning av rörelsen.

7 §

Bestämmelserna om firmateckning i *14 kap. 2 § lagen*

Bostadsrättsföreningens firma *ska* innehålla ordet "bostadsrättsförening."

I firman får inte ordet "bolag" eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande tas in på *ett sådant* sätt att det kan leda till *missförståndet* att *det är* ett bolag *som* innehar firman.

Firman *ska* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av förenings firma gäller i övrigt bestämmelserna i fimalagen (1974:156).

Bestämmelserna om firmateckning i *21 kap. 5 § lagen*

²⁰ Senaste lydelse 2004:247.

(1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

(2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

9 §

Medlemsförteckningen *skall* för varje medlem innehålla uppgift om hans namn och postadress samt om den bostadsrätt som *han* har.

Medlemsförteckningen *ska* för varje medlem innehålla uppgift om hans *eller hennes* namn, *personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer* och postadress samt om den bostadsrätt som *medlemmen* har.

Styrelsen *skall* hålla förteckningen tillgänglig för den som vill ta del av den.

Styrelsen *ska* hålla förteckningen tillgänglig för den som vill ta del av den.

12 §

Bestämmelserna om en förenings ledning i 6 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar med följande undantag:

1. Av styrelsens ledamöter *skall* alltid minst två eller, om styrelsen består av mindre än fem ledamöter, minst en väljas på föreningsstämma.

Bestämmelserna om en förenings ledning i 8 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar med följande undantag:

1. Av styrelsens ledamöter *ska* alltid minst två eller, om styrelsen består av mindre än fem ledamöter, minst en väljas på föreningsstämma.

2. Om inte något annat har bestämts i stadgarna, kan bostadsrättshavarens make eller sambo vara styrelseledamot eller suppleant för styrelseledamot, även om maken eller sambon inte är medlem i föreningen.

3. *Bestämmelserna om verkställande direktör gäller inte.*

14 §

Bestämmelserna om föreningsstämman i 7 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar

Bestämmelserna om föreningsstämman i 7 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar

för bostadsrättsföreningar med följande undantag:

1. Om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt har de endast en röst, om inte något annat bestämts i stadgarna.

2. Föreningsstämmans befogenheter får inte överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.

3. Bestämmelserna i 23–25 §§ gäller i stället för 7 kap. 14 och 15 §§ lagen om ekonomiska föreningar.

för bostadsrättsföreningar med följande undantag:

1. Om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt har de endast en röst, om inte något annat bestämts i stadgarna.

2. Medlemmarnas beslutanderätt i föreningens angelägenheter får inte utövas av särskilt utsedda fullmäktige.

3. Bestämmelserna i 23–25 §§ gäller i stället för 7 kap. 34 och 35 §§ lagen om ekonomiska föreningar.

16 §²¹

För att ett beslut i en fråga som anges i denna paragraf *skall* vara giltigt krävs att det har fattats på en föreningsstämma och att följande bestämmelser har iakttagits.

1. Om beslutet innebär ändring av någon insats och medför rubbning av det inbördes förhållandet mellan insatserna, *skall* samtliga bostadsrättshavare som berörs av ändringen ha gått med på beslutet. Om enighet inte uppnås, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de berörda bostadsrättshavarna har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden.

1 a. Om beslutet innebär en ökning av samtliga insatser utan att förhållandet mellan de inbördes insatserna rubbas, *skall* alla bostadsrättshavarna ha gått med på beslutet. Om enighet inte

För att ett beslut i en fråga som anges i denna paragraf *ska* vara giltigt krävs att det har fattats på en föreningsstämma och att följande bestämmelser har iakttagits.

1. Om beslutet innebär ändring av någon insats och medför rubbning av det inbördes förhållandet mellan insatserna, *ska* samtliga bostadsrättshavare som berörs av ändringen ha gått med på beslutet. Om enighet inte uppnås, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de berörda bostadsrättshavarna har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden.

1 a. Om beslutet innebär en ökning av samtliga insatser utan att förhållandet mellan de inbördes insatserna rubbas, *ska* alla bostadsrättshavarna ha gått med på beslutet. Om enighet inte

²¹ Senaste lydelse 2003:31.

uppnås, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de röstande har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden. Hyresnämnden *skall* godkänna beslutet om detta inte framstår som otillbörligt mot någon bostadsrättshavare.

2. Om beslutet innebär att en lägenhet som upplåtits med bostadsrätt kommer att förändras eller i sin helhet behöva tas i anspråk av föreningen med anledning av en om- eller tillbyggnad, *skall* bostadsrättshavaren ha gått med på beslutet. Om bostadsrättshavaren inte ger sitt samtycke till ändringen, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de röstande har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden.

3. Om beslutet innebär utvidgning av föreningens verksamhet, *skall* minst två tredjedelar av de röstande ha gått med på beslutet.

4. Om beslutet innebär överlåtelse av ett hus som tillhör föreningen, i vilket det finns en eller flera lägenheter som är upplåtna med bostadsrätt, *skall* beslutet ha fattats på det sätt som gäller för beslut om likvidation enligt 11 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Minst två tredjedelar av bostadsrättshavarna i det hus som *skall* överlåtas *skall* dock

uppnås, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de röstande har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden. Hyresnämnden *ska* godkänna beslutet om detta inte framstår som otillbörligt mot någon bostadsrättshavare.

2. Om beslutet innebär att en lägenhet som upplåtits med bostadsrätt kommer att förändras eller i sin helhet behöva tas i anspråk av föreningen med anledning av en om- eller tillbyggnad, *ska* bostadsrättshavaren ha gått med på beslutet. Om bostadsrättshavaren inte ger sitt samtycke till ändringen, blir beslutet ändå giltigt om minst två tredjedelar av de röstande har gått med på beslutet och det dessutom har godkänts av hyresnämnden.

3. Om beslutet innebär utvidgning av föreningens verksamhet, *ska* minst två tredjedelar av de röstande ha gått med på beslutet.

4. Om beslutet innebär överlåtelse av ett hus som tillhör föreningen, i vilket det finns en eller flera lägenheter som är upplåtna med bostadsrätt, *ska* beslutet ha fattats på det sätt som gäller för beslut om likvidation enligt bestämmelserna i 29 a §. Minst två tredjedelar av bostadsrättshavarna i det hus som *ska* överlåtas *ska* dock alltid ha gått med på beslutet.

alltid ha gått med på beslutet.

5. Om det i stadgarna finns ytterligare något villkor för att ett beslut enligt 1–4 *skall* vara giltigt, gäller även det.

Föreningen *skall* genast underätta den som har pant i bostadsrätten och som är känd för föreningen om ett beslut enligt första stycket 2 eller 4.

5. Om det i stadgarna finns ytterligare något villkor för att ett beslut enligt 1–4 *ska* vara giltigt, gäller även det.

Föreningen *ska* genast underätta den som har pant i bostadsrätten och som är känd för föreningen om ett beslut enligt första stycket 2 eller 4.

18 a §²²

Ett beslut om *nedsättning* av samtliga insatser *skall* genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän ett år har förflutit efter registreringen.

Ett beslut om *minskning* av samtliga insatser *ska* genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän ett år har förflutit efter registreringen.

26 §²³

Bestämmelserna i 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om bostadsrättsföreningar.

Bestämmelserna i 9 och 10 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om revision och om allmän och särskild granskning gäller i tillämpliga delar i fråga om bostadsrättsföreningar med följande avvikelser:

1. Om det är påkallat av särskilda omständigheter, får Bolagsverket utse en auktoriserad eller godkänd revisor att utföra revision av bostadsrättsföreningen. Innan Bolagsverket fattar ett sådant beslut, ska föreningen ges tillfälle att yttra sig.

2. En bostadsrättsförening som inte har någon revisor ska alltid ha minst en lekmanarevisor.

Bestämmelser om bokföring och annan redovisning finns i bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554).

²² Senaste lydelse 2003:31.

²³ Senaste lydelse 2006:869.

28 §

Har vinstutdelning beslutats och verkstälts i strid med 27 § eller någon bestämmelse i föreningens stadgar, *gäller* bestämmelserna om återbetalning m.m. i 10 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Bestämmelserna om vissa gåvor i 10 kap. 8 § nämnda lag gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

Har vinstutdelning beslutats och verkstälts i strid med 27 § eller någon bestämmelse i föreningens stadgar, *tillämpas* bestämmelserna om återbetalning m.m. i 13 kap. 6 och 7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Bestämmelserna om vissa gåvor i 13 kap. 5 § lagen om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar.

29 §²⁴

Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om bostadsrättsföreningar.

Vad som föreskrivs i 11 kap. 3 § lagen om ekonomiska föreningar för det fall antalet föreningsmedlemmar går ned under ett lägsta antal, skall tillämpas i fråga om en bostadsrättsförening, om antalet medlemmar eller antalet bostadsrättshavare går ned under tre. Om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt skall de härvid räknas endast som en bostadsrättshavare.

Vidare skall vad som i 11 kap. 12 § lagen om ekonomiska föreningar sägs om insatskapital i stället gälla insats och upplåtelse-

Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 18 och 19 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar. *Bestämmelserna i 29 a § gäller dock i stället för 18 kap. 2 § lagen om ekonomiska föreningar.*

Vid tillämpningen av 18 kap. 3 § 3 och 13 § första stycket 4 lagen om ekonomiska föreningar ska, om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt, dessa medlemmar i detta sammanhang räknas endast som en bostadsrättshavare.

Vidare ska vad som sägs i 18 kap. 27 § lagen om ekonomiska föreningar om insatskapital i stället gälla insats och upp-

²⁴ Senaste lydelse 1993:314.

avgift i bostadsrättsföreningen.

låtelseavgift i bostadsrättsföreningen.

29 a §

Ett beslut om likvidation är giltigt om det har biträtts av samtliga röstberättigade i föreningen. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsstämmor och minst två tredjedelar av de röstande på den senare stämman har gått med på beslutet. I stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt. När det finns grund för tvångslikvidation enligt 18 kap. 12 eller 13 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, är dock ett beslut om likvidation alltid giltigt om det har biträtts av mer än hälften av de röstande. Uppkommer i ett sådant fall lika röstetal, har ordföranden utslagsröst.

Om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt, ska de anses som en röstande, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

30 §²⁵

Bestämmelserna om fusion i 12 kap. 1–19 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för bostadsrättsföreningar.

Bestämmelserna om fusion i 17 kap. 1–27 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för bostadsrättsföreningar med följande undantag.

Ett föreningsstämmobeslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av nio tiondelar av de röstberättigade eller har fattats på två på

²⁵ Senaste lydelse 2008:4.

varandra följande föreningsstämmor och på den senare stämman har biträts av minst två tredjedelar av de röstande. I stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt.

Om flera medlemmar har en bostadsrätt gemensamt, ska de anses som en röstande, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

31 §²⁶

Bestämmelserna om registrering m.m. i 15 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar. Ett beslut om sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte *skall* flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om bostadsrättsföreningens firma på grund av bestämmelserna i 6 § tredje stycket detta kapitel inte får föras in i Bolagsverkets register.

Bestämmelserna om registrering m.m. i 20 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om bostadsrättsföreningar. Ett beslut om sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte *ska* flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om bostadsrättsföreningens firma på grund av bestämmelserna i 6 § tredje stycket detta kapitel inte får föras in i Bolagsverkets register.

10 kap.

1 §

Bestämmelserna om skadestånd m.m. i 13 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om bostadsrättsföreningar.

Bestämmelserna om skadestånd m.m. i 22 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om bostadsrättsföreningar.

2 §²⁷

Bestämmelserna om straff och vite i 16 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar utom 1 § andra stycket 1 gäller i tillämp-

Bestämmelserna om straff och vite i 23 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar utom 1 § första stycket 1 tillämpas i

²⁶ Senaste lydelse 2004:247.

²⁷ Senaste lydelse 2008:84.

liga delar i fråga om bostadsrättsföreningar. Det som föreskrivs om handling eller ärende i *16 kap. 1 a §* gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

fråga om bostadsrättsföreningar. Det som föreskrivs om handling eller ärende i *23 kap. 2 § samma lag* gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

11 kap.

6 §

Förbehåll i stadgarna enligt 7 kap. 18 § *andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* som inte innehåller någon bestämmelse om rätt för parterna att klandra skiljedomen gäller inte

Förbehåll i stadgarna enligt 7 kap. 51 § *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* som inte innehåller någon bestämmelse om rätt för parterna att klandra skiljedomen gäller inte

1. i fråga om en bostadsrättshavares rätt eller skyldighet att tillträda eller behålla lägenheten, eller

2. beträffande fastställande av hyresvillkor enligt 4 kap. 9 §.

I övrigt gäller förbehållet inte i fråga om tvist med anledning av upplåtelse av nyttjanderätt enligt denna lag, om man genom förbehållet utsett skiljemän eller meddelat bestämmelser om skiljemännens antal, sättet för deras utseende eller förfarandet vid skiljenämnden. I dessa hänseenden *skall lagen (1929:145) om skiljemän* tillämpas. *Vad som sagts nu* hindrar dock inte att föreningen i stadgarna utser hyresnämnden till skiljenämnd eller *bestämmer kortare tid för skiljemannaåtgärdens avslutande än den tid om sex månader som anges i nämnda lag.*

I övrigt gäller förbehållet inte i fråga om tvist med anledning av upplåtelse av nyttjanderätt enligt denna lag, om man genom förbehållet utsett skiljemän eller meddelat bestämmelser om skiljemännens antal, sättet för deras utseende eller förfarandet vid skiljenämnden. I dessa hänseenden *ska lagen (1999:116) om skiljeförfarande* tillämpas. *Detta* hindrar dock inte att föreningen i stadgarna utser hyresnämnden till skiljenämnd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. Det som sägs i 9 kap. 9 § om angivande av person- eller organisationsnummer eller annat identifieringsnummer för medlem gäller inte om medlemmen har förts in i medlemsförteckningen före utgången av år 2012.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

dels att 2 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 6 §, 2 kap. 1, 3–5, 9, 10, 14, 15, 17–20, 22–25, 27 och 28 §§ och 6 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 2 kap. 18 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 3 a och 23 a §§, och närmast före 2 kap. 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §²⁸

Bestämmelsen i 1 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelsen i 1 kap. 9 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar.

2 kap.

1 §

En kooperativ hyresrättsförening skall vara registrerad. För registrering krävs att föreningen har minst tre medlemmar, att den har antagit stadgar och att den har utsett en styrelse och minst en revisor.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om när en ekonomisk förening skall anmälas för registrering och om verkan av att anmälan har gjorts för sent gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

En kooperativ hyresrättsförening ska ha minst tre medlemmar. Var och en av medlemmarna ska vara en fysisk eller en juridisk person.

Föreningen ska också ha stadgar samt en styrelse.

²⁸ Senaste lydelse 2008:85.

2 kap.**3 §**

För föreningens förpliktelser svarar endast föreningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *insatser* och avgifter som har förfallit till betalning *även om de ännu inte har betalats*.

För föreningens förpliktelser svarar endast föreningens tillgångar. I tillgångarna inräknas *fordringar på medlemsinsatser* och avgifter som har förfallit till betalning.

Bildande av föreningen**3 a §**

Bestämmelserna i 3 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om bildande av kooperativa hyresrättsföreningar.

4 §

Bestämmelserna om stadgar i *2 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar. Dessutom *skall* föreningens stadgar ange

1. de grunder som *skall* gälla för beräkningen av den hyra som kooperativa hyresgäster *skall* betala, och

2. de grunder som *skall* gälla för avsättningen av medel för att säkerställa underhållet av hus som föreningen äger.

Bestämmelserna om stadgar i *4 kap. 1 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar. Dessutom *ska* föreningens stadgar ange

1. de grunder som *ska* gälla för beräkningen av den hyra som kooperativa hyresgäster *ska* betala, och

2. de grunder som *ska* gälla för avsättningen av medel för att säkerställa underhållet av hus som föreningen äger.

5 §

Bestämmelserna om föreningens medlemmar m.m. i *3 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar, om inte annat framgår

Bestämmelserna om föreningens medlemmar *och medlemsförteckning* i *5 kap. 1–3 och 5–11 §§ samt 6 kap. 1–5, 7 och 8 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* gäller också

av denna lag.

för kooperativa hyresrättsföreningar, om inte annat framgår av denna lag.

9 §

För återbetalning av medlemsinsatser gäller bestämmelserna i 4 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Om den kooperativa hyresrätten har upphört att gälla före medlemmens avgång, gäller dock i fråga om återbetalning av upplåtelseinsatser andra och tredje styckena i denna paragraf i stället för 4 kap. 1 § första stycket första meningen lagen om ekonomiska föreningar.

För inlösen av medlemsinsatser vid avgång ur föreningen gäller bestämmelserna i 11 kap. 11–16 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, med de avvikelser som följer av denna lag. En kooperativ hyresrättsförening ska därvid anses som en sådan förening som avses i 11 kap. 11 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar. Om den kooperativa hyresrätten har upphört att gälla före medlemmens avgång, gäller dock i fråga om återbetalning av upplåtelseinsatser andra och tredje styckena i denna paragraf i stället för 11 kap. 11 § fjärde stycket lagen om ekonomiska föreningar.

Om den kooperativa hyresrätten har upphört att gälla enligt 12 kap. 10 § jordabalken eller enligt 3 kap. 13 eller 15 § denna lag, har medlemmen rätt att få tillbaka upplåtelseinsatsen inom sex månader från det att hyresrätten upphörde att gälla.

Om den kooperativa hyresrätten i annat fall har upphört att gälla före medlemmens avgång, skall upplåtelseinsatsen betalas tillbaka sex månader efter utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad – eller den längre tid, högst sex månader, som anges i stadgarna – från det att hyresrätten sades upp.

Om den kooperativa hyresrätten i annat fall har upphört att gälla före medlemmens avgång, ska upplåtelseinsatsen betalas tillbaka sex månader efter utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad – eller den längre tid, högst sex månader, som anges i stadgarna – från uppsägningen.

En avgående medlem har inte rätt att få tillbaka ett högre belopp än det han eller hon har betalat in

till föreningen som insatser.

10 §

Trots bestämmelserna i 4 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar har en kooperativ hyresgäst som överlåter den kooperativa hyresrätten enligt 12 kap. 32, 34, 35, 36 eller 37 § jordabalken rätt att få ut sina medlemsinsatser, när förvärvaren har betalat de insatser som han eller hon är skyldig att delta med.

Bestämmelserna i 12 kap. 65 § jordabalken hindrar inte att den som överlåter en kooperativ hyresrätt anger som villkor att förvärvaren *skall* betala de insatser som denne är skyldig att betala till föreningen.

Trots bestämmelserna i 11 kap. 11–13 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar har en kooperativ hyresgäst som överlåter den kooperativa hyresrätten enligt 12 kap. 32, 34, 35, 36 eller 37 § jordabalken rätt att få ut sina medlemsinsatser, när förvärvaren har betalat de insatser som han eller hon är skyldig att delta med.

Bestämmelserna i 12 kap. 65 § jordabalken hindrar inte att den som överlåter en kooperativ hyresrätt anger som villkor att förvärvaren *ska* betala de insatser som denne är skyldig att betala till föreningen.

14 §

För åtgärder som föreningen enligt författning är skyldig att vidta får föreningen inte ta ut andra avgifter än sådana som avses i 2 kap. 2 § första stycket 5 lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

För åtgärder som föreningen enligt författning är skyldig att vidta får föreningen inte ta ut andra avgifter än sådana som avses i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

15 §

Bestämmelserna om föreningens ledning i 6 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Av styrelsens ledamöter *skall* dock alltid minst två eller, om styrelsen består av mindre än

Bestämmelserna om föreningens ledning i 8 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Av styrelsens ledamöter *ska* dock alltid minst två eller, om styrelsen består av mindre än

fem ledamöter, minst en väljas på föreningsstämma.

fem ledamöter, minst en väljas på föreningsstämma.

17 §

Bestämmelserna om föreningsstämma i 7 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar, om inte annat följer av denna lag.

Bestämmelserna om föreningsstämma i 7 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar, om inte annat följer av denna lag.

Beslut om ändring av stadgaföreskrifter om hyran

Beslut om ändring av stadgarna

18 §

I fråga om beslut att ändra en sådan föreskrift i föreningens stadgar som avses i 4 § 1 gäller, i stället för vad som sägs i 7 kap. 14 § första stycket tredje meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, att beslutet är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman har biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

I fråga om beslut att ändra stadgarna i en kooperativ hyresrättsförening gäller följande i stället för vad som sägs i 7 kap. 34 och 35 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Ett beslut om ändring av stadgarna i en kooperativ hyresrättsförening är giltigt om samtliga röstberättigade i föreningen är ense om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsstämmor och minst två tredjedelar av de röstande på den senare stämman har gått med på beslutet.

Om beslutet avser ändring av en sådan bestämmelse i föreningens stadgar som avses i 4 § 1, fordras dock att minst tre fjärdedelar av de röstande på den senare stämman gått med på beslutet. Om beslutet innebär att en medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks, krävs att samtliga rösttan-

de på den senare stämman har gått med på beslutet.

I stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt.

19 §

Ett beslut om överlåtelse av ett hus som tillhör föreningen och där det finns en eller flera lägenheter som är upplåtna med kooperativ hyresrätt är giltigt endast om

1. det har fattats på det sätt som enligt 11 kap. 1 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för beslut om likvidation, och

2. hyresgästerna i minst två tredjedelar av de lägenheter i huset som är upplåtna med kooperativ hyresrätt har gått med på beslutet.

Om det i föreningens stadgar finns ytterligare något villkor för att beslutet *skall* vara giltigt, gäller även det.

1. det har fattats på det sätt som enligt 23 a § gäller för beslut om likvidation, och

Om det i föreningens stadgar finns ytterligare något villkor för att beslutet *ska* vara giltigt, gäller även det.

20 §

Bestämmelserna om revision och särskild granskning i 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelserna i 9 och 10 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om revision och om allmän och särskild granskning gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar med följande avvikelser:

1. Om det är påkallat av särskilda omständigheter, får Bolagsverket utse en auktoriserad eller godkänd revisor att utföra revision av föreningen. Innan Bolagsverket fattar ett sådant beslut, ska föreningen ges tillfälle att yttra sig.

2. En kooperativ hyresrättsförening som inte har någon revisor ska alltid ha minst en lekmanna-revisor.

22 §

Om vinstutdelning har beslutats och verkställts i strid med 21 § eller någon bestämmelse i föreningens stadgar, gäller bestämmelserna om återbetalning m.m. i 10 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Bestämmelserna om vissa gåvor i 10 kap. 8 § lagen om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Om vinstutdelning har beslutats och verkställts i strid med 21 § eller någon bestämmelse i föreningens stadgar, gäller bestämmelserna om återbetalning m.m. i 13 kap. 6 och 7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Bestämmelserna om vissa gåvor i 13 kap. 5 § lagen om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

23 §

Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Vad som föreskrivs i 11 kap. 3 § lagen om ekonomiska föreningar för det fall föreningens medlemmar går ned under ett lägst antal skall tillämpas på en kooperativ hyresrättsförening, om antalet medlemmar går ned under tre.

Bestämmelserna om likvidation och upplösning i 18 och 19 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar. Bestämmelserna i 23 a § gäller dock i stället för 18 kap. 2 § lagen om ekonomiska föreningar.

23 a §

Ett beslut om likvidation är giltigt om det har biträtts av samtliga röstberättigade i föreningen. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsstämmor och minst två tredjedelar av de röstande på den senare stämman har gått med på beslutet. I stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt. När det finns

grund för tvångslikvidation enligt 18 kap. 12 och 13 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, är dock ett beslut om likvidation alltid giltigt om det har biträtts av mer än hälften av de röstande. Uppkommer i ett sådant fall lika röstetal, har ordföranden utslagsröst.

24 §²⁹

Bestämmelserna om fusion i 12 kap. 1–19 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelserna om fusion i 17 kap. 1–27 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar med följande undantag.

Ett föreningsstämmobeslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av nio tiondelar av de röstberättigade eller har fattats på två på varandra följande föreningsstämmor och på den senare stämman har biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. I stadgarna får tas in strängare villkor för att beslutet ska vara giltigt.

25 §³⁰

Föreningens firma *skall* innehålla beteckningen ”kooperativ hyresrättsförening”.

I firman får inte ordet ”bolag” eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande tas in på *så* sätt att det kan leda till missförståndet att ett bolag innehar firman.

Föreningens firma *ska* innehålla beteckningen ”kooperativ hyresrättsförening”.

I firman får inte ordet ”bolag” eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande tas in på *ett sådant* sätt att det kan leda till missförståndet att *det är* ett bolag *som* innehar firman.

²⁹ Senaste lydelse 2008:5.

³⁰ Senaste lydelse 2004:246.

Firman *skall* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av föreningens firma gäller i övrigt bestämmelserna i firmalagen (1974:156).

Firman *ska* tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor med säte i samma län. För registrering av föreningens firma gäller i övrigt bestämmelserna i firmalagen (1974:156).

27 §

Bestämmelserna om firmateckning i 14 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelserna om firmateckning i 21 kap. 5 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

28 §³¹

Bestämmelserna om registrering m.m. i 15 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelserna om registrering m.m. i 20 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också för kooperativa hyresrättsföreningar.

Ett beslut om en sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte *skall* flyttas från ett län till ett annat får inte registreras, om den kooperativa hyresrättsföreningens firma på grund av bestämmelserna i 25 § tredje stycket inte får föras in i Bolagsverkets register.

Ett beslut om en sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte *ska* flyttas från ett län till ett annat får inte registreras, om den kooperativa hyresrättsföreningens firma på grund av bestämmelserna i 25 § tredje stycket inte får föras in i Bolagsverkets register.

6 kap.

1 §

Bestämmelserna om skadestånd m.m. i 13 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar.

Bestämmelserna om skadestånd m.m. i 22 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar.

³¹ Senaste lydelse 2004:246.

2 §³²

Vad som sägs i 16 kap. 1 § första och tredje styckena, 1 a § och 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar. Det som föreskrivs om handling eller ärende i 16 kap. 1 a § gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att föra medlemsförteckning eller hålla sådan förteckning tillgänglig enligt 3 kap. 6 § lagen om ekonomiska föreningar,

2. tar emot förskott i strid med 2 kap. 12 §, eller
3. använder firma i strid med 2 kap. 26 §.

Vad som sägs i 23 kap. 1 § första stycket 2 och fjärde stycket, 2 § och 3 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller också i fråga om kooperativa hyresrättsföreningar. Det som föreskrivs om handling eller ärende i 23 kap. 2 § gäller också handling eller ärende enligt denna lag.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att föra medlemsförteckning eller hålla sådan förteckning tillgänglig enligt 6 kap. lagen om ekonomiska föreningar,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

³² Senaste lydelse 2008:85.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

dels att rubrikerna närmast före 12 kap. 2 och 12 §§ ska utgå,

dels att 12 kap. 2 § ska betecknas 12 kap. 11 a §,

dels att 1 kap. 5 §, 3 kap. 1 och 9 §§, 12 kap. 1, 2, 5, 7–10, 11 a, 12–14, 17, 18, 20 och 29 §§, 13 kap. 1 och 10 §§ och 15 kap. 19 § samt rubriken närmast före 12 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 12 a kap., fem nya paragrafer, 12 kap. 1 a, 11 b – 11 d och 12 a §§ och närmast före 12 kap. 2 § och de nya 12 kap. 11 a, 11 c och 11 d §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §³³

I denna lag betyder

1. *anknutet företag*: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller driva annan liknande verksamhet som har samband med den huvudsakliga verksamheten i ett eller flera kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländska företag,

2. *bank*: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank,

3. *bankaktiebolag*: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva bankrörelse,

4. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländska kreditinstitut,

5. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. *filial*: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även ett utländskt kreditinstituts etablering av flera driftställen ska anses som en enda filial,

7. *finansiellt institut*: ett företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, institut för elektroniska pengar eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

³³ Senaste lydelse 2009:361.

- a. förvärva eller inneha aktier eller andelar,
- b. driva värdepappersrörelse utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
- c. driva en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2–10 och 12 utan att vara tillståndspliktigt enligt 2 kap. 1 §,

8. *hemland*: det land där ett företag har fått tillstånd till rörelse som avses i denna lag,

9. *kapitalbas*: detsamma som i 3 kap. lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar,

10. *kreditinstitut*: bank och kreditmarknadsföretag,

11. *kreditmarknadsbolag*: ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

12. *kreditmarknadsförening*: en ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsrörelse,

13. *kreditmarknadsföretag*: kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsförening,

14. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet beräknat på det sätt som anges i 5 a § representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

15. *medlemsbank*: en ekonomisk förening som avses i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

15. *medlemsbank*: en ekonomisk förening som

a. har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att driva bankverksamhet i vilken medlemmarna deltar genom att använda bankens tjänster som insättare eller på annat sätt, och

b. har fått tillstånd att driva bankrörelse.

16. *sparbank*: ett företag som avses i sparbankslagen (1987:619),

17. *startkapital*: det kapital som definieras i artikel 57 a och b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (omarbetning), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/44/EG,

18. *utländskt bankföretag*: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva bankrörelse,

19. *utländskt kreditföretag*: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva finansieringsrörelse, och

20. *utländskt kreditinstitut*: ett utländskt bankföretag och ett utländskt kreditföretag.

Närmare bestämmelser om samfällighetsföreningsregistret och om avgifter för registrering meddelas av regeringen.

3 kap.

1 §

Tillstånd att driva bankrörelse får ges för svenska aktiebolag, sparbanker och *medlemsbanker*.

Tillstånd att driva bankrörelse får ges för svenska aktiebolag, *ekonomiska föreningar* och sparbanker.

Tillstånd att driva finansieringsrörelse får ges för svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska företag att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse i Sverige finns i 4 kap.

9 §³⁴

Ett aktiebolag och en ekonomisk förening får ansöka om tillstånd innan företaget registrerats i aktiebolags-, europabolags-, förenings- eller europakooperativsregistret.

Om ett aktiebolag har ansökt om tillstånd inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den tid som anges i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) från tillståndsbeslutet. Om en ekonomisk förening har ansökt om tillstånd inom sex månader från beslutet om att bilda föreningen, räknas den tid som anges i 2 kap. 3 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar från tillståndsbeslutet.

Om ett aktiebolag har ansökt om tillstånd inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den tid som anges i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) från tillståndsbeslutet. Om en ekonomisk förening har ansökt om tillstånd inom sex månader från beslutet om att bilda föreningen, räknas den tid som anges i 3 kap. 3 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar från tillståndsbeslutet.

³⁴ Senaste lydelse 2006:612.

12 kap.**1 §³⁵**

För kreditmarknadsföreningar gäller föreskrifterna för ekonomiska föreningar i allmänhet, om inte något annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Hänvisningar i *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar.

Det som föreskrivs om Bolagsverket i *12 kap. 13 §* lagen om ekonomiska föreningar ska, i fråga om kreditmarknadsföreningar, i stället gälla Finansinspektionen.

För kreditmarknadsföreningar gäller föreskrifterna för ekonomiska föreningar i allmänhet, om inte något annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Hänvisningar i *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar.

Det som föreskrivs om Bolagsverket i *17 kap. 21 §* lagen om ekonomiska föreningar ska, i fråga om kreditmarknadsföreningar, i stället gälla Finansinspektionen.

1 a §

Bestämmelserna i 2 kap. 5–7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller inte för kreditmarknadsföreningar.

Bildande**2 §**

Insatserna i en kreditmarknadsförening skall alltid fullgöras i pengar.

Vid bildandet av en ekonomisk förening som avser att driva finansieringsrörelse ska stiftarna utse en eller flera revisorer.

5 §

Rätten att teckna en kreditmarknadsförenings firma får ut-

Rätten att teckna en kreditmarknadsförenings firma får ut-

³⁵ Senaste lydelse 2009:711.

övas bara av två eller flera personer i förening om inte annat följer av bestämmelserna i 6 kap. 12 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Ingen annan inskränkning får registreras.

övas bara av två eller flera personer i förening om inte annat följer av bestämmelserna i 8 kap. 33 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. Ingen annan inskränkning får registreras.

7 §³⁶

Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt i 7 kap. 11 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller att upplysningar får lämnas bara om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Bestämmelserna i 7 kap. 11 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar skall tillämpas också när styrelsen funnit att en upplysning som har begärts enligt 7 kap. 11 § första och andra styckena samma lag inte kan lämnas till medlem utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt i 7 kap. 28 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller att upplysningar får lämnas bara om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Bestämmelserna i 7 kap. 30 och 31 §§ lagen om ekonomiska föreningar ska tillämpas också när styrelsen funnit att en upplysning som har begärts enligt 7 kap. 28 och 29 §§ samma lag inte kan lämnas till medlem utan nämnvärd olägenhet för enskild.

7 a §³⁷

I stället för det som föreskrivs i 7 kap. 17 § femte stycket första meningen lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om att väcka talan gäller följande. Utöver det som föreskrivs i 7 kap. 17 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar får talan inte väckas efter det att Finansinspektionen genom ett beslut som har vunnit laga kraft har lämnat tillstånd att verkställa fusionsplanen enligt 14–16 §§

I stället för det som föreskrivs i 7 kap. 48 § tredje stycket första meningen lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om att väcka talan gäller följande. Utöver det som föreskrivs i 7 kap. 48 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar får talan inte väckas efter det att Finansinspektionen genom ett beslut som har vunnit laga kraft har lämnat tillstånd att verkställa fusionsplanen enligt 14–16 §§

³⁶ Senaste lydelse 2004:444.

³⁷ Senaste lydelse 2009:711.

detta kapitel.

Revision

I en kreditmarknadsförening *skall* minst en revisor väljas av föreningsstämman.

Bara den som auktoriserad eller godkänd revisor får vara revisor i en kreditmarknadsförening.

Minst en revisor som stämman utsett *skall* vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen.

Vid tillämpningen av 8 kap. 7 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om jäv för revisor *skall* kreditmarknadsföreningar anses som föreningar som avses i 8 kap. 5 § första eller tredje stycket samma lag.

Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt i 8 kap. 16 § lagen (1987:667) om ekonomiska

detta kapitel.

Revision samt allmän och särskild granskning

8 §

En kreditmarknadsförening ska ha minst en revisor.

I en kreditmarknadsförening *ska* minst en revisor väljas av föreningsstämman.

9 §

I en kreditmarknadsförening ska minst en revisor som stämman har utsett vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen.

Om föreningsstämman inte har utsett en auktoriserad eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, är bestämmelserna i 9 kap. 30 och 31 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpliga.

9 a §³⁸

Vid tillämpningen av 9 kap. 20 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om jäv för revisor *ska* kreditmarknadsföreningar anses som föreningar som avses i 9 kap. 16 eller 17 § samma lag.

10 §

Utöver vad som föreskrivs om tystnadsplikt och upplysningsplikt i 9 kap. 45 § samt 49 och

³⁸ Senaste lydelse 2006:405.

föreningar gäller att upplysningar får lämnas bara om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

50 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller att upplysningar får lämnas bara om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Medlemsinsatser

2 §

Insatser i en kreditmarknadsförening skall alltid fullgöras i pengar.

11 a §

Insatser i en kreditmarknadsförening ska alltid fullgöras i pengar.

11 b §

Utbetalningar av insatsbelopp i en kreditmarknadsförening får göras endast om Finansinspektionen har gett tillstånd till utbetalningen. Finansinspektionen ska lämna sådant tillstånd, om bankens förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras.

Reservfonden

11 c §

Reservfonden i en kreditmarknadsförening får minskas för ändamål som avses i 16 kap. 2 § första stycket 2 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar endast om allmän domstol ger tillstånd till det. I fråga om allmän domstols tillstånd tillämpas 10 kap. 14 § denna lag.

*Likvidation och annan
upplösning**11 d §*

Vid tillämpningen av 18 kap. 12 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska vad som där sägs i första stycket 2 och 3 om 8 kap. 3 och 16 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) i stället avse 8 kap. 5 och 8 §§ lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

12 §

Ansökan om likvidation av en kreditmarknadsförening enligt 11 kap. 3, 4 eller 4 a § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar får också göras av Finansinspektionen.

Ansökan om likvidation av en kreditmarknadsförening enligt 18 kap. 12 § eller 13 § första stycket 4 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar får också göras av Finansinspektionen.

12 a §

Bestämmelserna i 19 kap. 1–6 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller inte för kreditmarknadsföreningar.

13 §³⁹

Vid fusion med en kreditmarknadsförening tillämpas inte 12 kap. 10–12, 14–16 och 35 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. I stället tillämpas 14–16 §§ detta kapitel. När fusionen avser en kreditmarknadsförening och ett helägt dotteraktiebolag gäller 14–16 §§ i tillämpliga delar.

Vid fusion med en kreditmarknadsförening tillämpas inte 17 kap. 18–20, 22–24 och 39 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. I stället tillämpas 14–16 §§ detta kapitel. När fusionen avser en kreditmarknadsförening och ett helägt dotteraktiebolag gäller 14–16 §§ i tillämpliga delar.

³⁹ Senaste lydelse 2009:711.

Det som föreskrivs där om överlåtande förening ska i stället avse dotteraktiebolag.

Det som föreskrivs där om överlåtande förening ska i stället avse dotteraktiebolag.

14 §⁴⁰

När fusionsplanen har blivit gällande i samtliga föreningar, ska såväl överlåtande som övertagande förening ansöka om tillstånd att verkställa planen. Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan göras av den eller de svenska föreningar som deltar i fusionen. Ansökan ska göras hos Finansinspektionen.

Vid fusion genom kombination ska föreningarna dessutom ansöka om tillstånd enligt 3 kap. 2 § och godkännande av stadgarna enligt 3 kap. 3 § för den övertagande föreningen. Vid gränsöverskridande fusion gäller detta bara om den övertagande föreningen ska ha sitt hemvist i Sverige.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen *gäller* i samtliga föreningar och senast två år efter det att registreringen av planen har kungjorts enligt 15 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen *har blivit gällande* i samtliga föreningar och, *om fusionsplanen har blivit registrerad enligt 17 kap. 13 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar*, senast två år efter det att registreringen av planen har kungjorts enligt 20 kap. 4 § *samma lag*.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket. Finansinspektionen ska vidare underrätta Bolagsverket om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

17 §⁴¹

I stället för det som föreskrivs i 12 kap. 17 § andra stycket *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* om tidpunkten för anmälan av fusionen för registrering ska anmälan göras senast två månader från det att Finans-

I stället för det som föreskrivs i 17 kap. 25 § andra stycket *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* om tidpunkten för anmälan av fusionen för registrering ska anmälan göras senast två månader från det att Finans-

⁴⁰ Senaste lydelse 2009:711.

⁴¹ Senaste lydelse 2009:711.

inspektionens tillstånd att verkställa fusionsplanen har vunnit laga kraft.

inspektionens tillstånd att verkställa fusionsplanen har vunnit laga kraft.

18 §⁴²

I stället för *föreskrifterna* i 12 kap. 40 § andra stycket *lagen* (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller följande. Det särskilda bokslutet ska innehålla en balansräkning och en resultaträkning. När dessa handlingar upprättas ska bestämmelserna i *lagen* (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas. Det särskilda bokslutet ska dessutom innehålla vissa tilläggsupplysningar och specifikationer. Därvid gäller 6 kap. 5–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078) i tillämpliga delar. Bokslutet ska undertecknas och ges in till registreringsmyndigheten inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

I stället för *bestämmelserna* i 17 kap. 44 § andra stycket *lagen* (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller följande. Det särskilda bokslutet ska innehålla en balansräkning och en resultaträkning. När dessa handlingar upprättas ska bestämmelserna i *lagen* (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas. Det särskilda bokslutet ska dessutom innehålla vissa tilläggsupplysningar och specifikationer. Därvid gäller 6 kap. 5–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078) i tillämpliga delar. Bokslutet ska undertecknas och ges in till registreringsmyndigheten inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

20 §⁴³

Vad som i 13 kap. 1–3 §§ *lagen* (1987:667) om ekonomiska föreningar föreskrivs om ansvar vid överträdelse av den lagen, av tillämplig lag om årsredovisning och av stadgarna gäller beträffande kreditmarknadsföreningar även vid överträdelse av denna lag och *lagen* (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Vad som i 22 kap. 1–3 §§ *lagen* (2012:000) om ekonomiska föreningar föreskrivs om ansvar vid överträdelse av den lagen, av tillämplig lag om årsredovisning och av stadgarna gäller beträffande kreditmarknadsföreningar även vid överträdelse av denna lag och *lagen* (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

⁴² Senaste lydelse 2009:711.

⁴³ Senaste lydelse 2006:1387.

29 §⁴⁴

Rätten att teckna firman för ett europakooperativ får utövas *bara* av två eller flera personer i förening, om inte annat följer av 6 kap. 12 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Rätten att teckna firman för ett europakooperativ får utövas *endast* av två eller flera personer i förening, om inte annat följer av 8 kap. 33 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

12 a kap. Särskilda associationsrättsliga bestämmelser för medlemsbanker

Inledande bestämmelser

1 § För medlemsbanker gäller föreskrifterna för ekonomiska föreningar i allmänhet, om inte något annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Hänvisningar i lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar till bestämmelser i samma lag ska i förekommande fall avse de bestämmelser i denna lag som gäller i stället för eller utöver bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar.

2 § Bestämmelserna i 2 kap. 5–7 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller inte för medlemsbanker.

Bildande

3 § Vid bildandet av en ekonomisk förening som avser att driva bankrörelse ska stiftarna utse en eller flera revisorer.

4 § För registrering av en medlemsbank krävs att medlemmarna har betalat in insatserna enligt stadgarna och att banken har ett så stort startkapital som anges i 3 kap. 7 §.

Om teckning av insatser innebär att någon som inte har prövats enligt 3 kap. 2 § första stycket 3 samt andra och tredje styckena kommer att ha ett kvalificerat innehav i banken, får denna inte registreras utan att prövning görs. Om personen inte anses lämplig, får banken inte registreras.

⁴⁴ Senaste lydelse 2006:612.

En medlemsbanks stadgar

5 § I en medlemsbanks stadgar behöver inte tas in uppgift om grunderna för användandet av medlemsbankens vinst.

Medlemskap

6 § Om en medlemsbank har ett dominerande inflytande över en juridisk person, får den juridiska personen inte vara medlem i banken.

Föreningsstämma

7 § Utöver vad som sägs om styrelsens upplysningsplikt i 7 kap. 28 och 29 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller i en medlemsbank att upplysningar bara får lämnas om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Bestämmelserna i 7 kap. 30 § lagen om ekonomiska föreningar ska tillämpas även när styrelsen har funnit att en upplysning som har begärts enligt 7 kap. 28 § samma lag inte kan lämnas till medlem utan nämnvärd olägenhet för enskild.

En medlemsbanks ledning

8 § Minst hälften av styrelseledamöterna i en medlemsbank ska vara bosatta inom EES, om inte Finansinspektionen i ett särskilt fall tillåter något annat.

Flertalet av ledamöterna i medlemsbankens styrelse ska vara personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i en koncern där banken är moderbolag.

9 § I en medlemsbank ska styrelsen utse en verkställande direktör. Den verkställande direktören får inte vara ordförande i styrelsen.

Den verkställande direktören ska vara bosatt inom EES, om inte Finansinspektionen tillåter något annat i särskilda fall.

10 § Ett bemyndigande att företräda en medlemsbank och att teckna dess firma enligt 8 kap. 34 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar får lämnas endast till två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Minst en av dem som utses till särskild firmatecknare enligt 8 kap. 34 § lagen om ekonomiska föreningar ska vara bosatt inom EES, om inte Finansinspektionen tillåter annat i särskilda fall.

11 § I en medlemsbank ska föreningsstämmans ordförande innan styrelseval förrättas lämna uppgift om vilka uppdrag som den som valet gäller har i andra företag.

Revision, allmän granskning och särskild granskning

12 § En medlemsbank ska ha minst en revisor. Minst en revisor ska väljas av föreningsstämman.

Minst en revisor som föreningsstämman har utsett ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen.

Om föreningsstämman inte har utsett en auktoriserad eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, är bestämmelserna i 9 kap. 30 och 31 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpliga.

13 § Vid tillämpningen av 9 kap. 20 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om jäv för revisor ska medlemsbanker anses som föreningar som avses i 9 kap. 16 eller 17 § samma lag.

14 § Utöver vad som föreskrivs om tystnadsplikt och upplysningsplikt gentemot föreningsstämman i 9 kap. 49 § samt 10 kap. 17 och 24 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller att upplysningar bara får lämnas om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

15 § I 13 kap. 10 § finns bestämmelser om revisorers rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen.

Medlemsinsatser och förlagsinsatser

16 § Betalning av medlemsinsatser och förlagsinsatser ska alltid fullgöras i pengar.

17 § Utbetalning av medlemsinsatser från en medlemsbank får göras endast en gång per kvartal och endast om Finansinspektionen har gett tillstånd till utbetalningen. Finansinspektionen ska lämna så-

dant tillstånd, om bankens förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras.

Reservfonden

18 § Reservfonden i en medlemsbank får minskas för ändamål som avses i 16 kap. 2 § första stycket 2 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar endast om allmän domstol ger tillstånd till det. I fråga om allmän domstols tillstånd tillämpas 10 kap. 14 § denna lag.

Fusion

19 § En medlemsbank får vara överlåtande företag vid en fusion endast om en annan medlemsbank eller en motsvarande juridisk person med hemvist i en annan stat inom EES är övertagande företag.

20 § Vid fusion med en medlemsbank tillämpas inte 17 kap. 18–20, 22–24 och 39 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. I stället tillämpas 21–23 §§ detta kapitel.

Vad som sägs om Bolagsverket i 17 kap. 21 § lagen om ekonomiska föreningar ska i stället avse Finansinspektionen eller regeringen.

I 25 och 26 §§ finns särskilda bestämmelser om fusion genom absorption av helägt dotterbolag.

21 § När fusionsplanen har blivit gällande i samtliga företag, ska såväl överlåtande som övertagande företag ansöka om tillstånd att verkställa planen. Vid en gränsöverskridande fusion ska ansökan göras av det eller de svenska företag som deltar i fusionen. Ansökan ska göras hos Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt ska prövas av regeringen.

Vid fusion genom kombination ska företagen dessutom ansöka om tillstånd enligt 3 kap. 2 § och godkännande av stadgarna enligt 3 kap. 3 § för det övertagande företaget. Vid gränsöverskridande fusion gäller detta bara om det övertagande företaget ska ha sitt hemvist i Sverige.

Ansökan enligt första stycket ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande i samtliga företag och, om fusionsplanen har registrerats enligt 17 kap. 13 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, senast två år efter det att fusionsplanen kungjorts enligt 20 kap. 4 § samma lag.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket. Finansinspektionen ska vidare underrätta Bolagsverket om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

22 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska prövas att företagets borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande företagets ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

23 § En ansökan enligt 21 § ska avslås om

1. fusionsplanen inte har godkänts i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna,

2. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer eller om prövning av fusionen pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen,

3. vid kombination, revisorsyttrandena enligt 17 kap. 10 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar inte utvisar att de överlåtande företagets sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta,

4. företagets borgenärer inte har tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 21 § eller de fusionerande företagets ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen, eller

5. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset.

Om ansökan inte kan bifallas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller rådets förordning (EG) nr 139/2004 och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får tillståndsfrågan förklaras vilande under högst sex månader.

24 § I stället för det som föreskrivs i 17 kap. 25 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om tidpunkten för anmälan av fusionen för registrering ska anmälan göras senast två månader från det att Finansinspektionens tillstånd att verkställa fusionsplanen har vunnit laga kraft eller regeringen har meddelat ett sådant tillstånd.

25 § Fusion genom absorption av ett helägt dotterbolag får ske även om det i dotterbolaget finns egendom som medlemsbanken inte får förvärva enligt denna lag. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen förlänga denna frist.

26 § Vid absorption av ett helägt dotterbolag tillämpas inte 17 kap. 18–20 och 22–24 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. I stället gäller vad som sägs i denna paragraf.

Medlemsbanken ska ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan ska ges in inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos medlemsbanken och, om fusionsplanen har registrerats enligt 17 kap. 13 § lagen om ekonomiska föreningar, senast två år efter det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts. Frågor om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 22 och 23 §§ i tillämpliga delar. Vad som sägs om överlåtande företag ska avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande företag ska avse medlemsbanken.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt andra stycket och om lagakraftvunna beslut som meddelats med anledning av sådana ansökningar. Bolagsverket ska efter en sådan underrättelse registrera tillståndet enligt 17 kap. 29 § fjärde stycket lagen om ekonomiska föreningar.

27 § I stället för bestämmelserna i 17 kap. 44 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller följande. Det särskilda bokslutet ska innehålla en balansräkning och en resultaträkning. När dessa handlingar upprättas, ska bestämmelserna i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas. Det särskilda bokslutet ska dessutom innehålla vissa tilläggsupplysningar och specifikationer. Därvid gäller 6 kap. 5–9 och 12 §§ bokföringslagen (1999:1078) i tillämpliga delar. Bokslutet ska under-tecknas och ges in till registreringsmyndigheten inom en månad från utgången av den period som bokslutet omfattar.

Likvidation m.m.

28 § I stället för vad som sägs i 18 kap. 13 § första stycket 2 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller att allmän domstol ska besluta att en medlemsbank ska gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället har fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

29 § Vid tillämpningen av 18 kap. 12 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar på medlemsbanker ska vad som där sägs i första stycket 2 och 3 om 8 kap. 3 och 16 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) i stället avse 8 kap. 5 och 8 §§ lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

30 § Ansökan om likvidation enligt 28 § i detta kapitel samt 18 kap. 12 § eller 13 § första stycket 4 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar avseende en medlemsbank får också göras av Finansinspektionen.

31 § Utöver vad som sägs om upphörande av likvidation i 18 kap. 35 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller att ett beslut om att en likvidation ska upphöra och medlemsbankens verksamhet återupptas inte får fattas, om medlemsbankens tillstånd att driva bankrörelse har återkallats.

Upplösning utan föregående likvidation

32 § Bestämmelserna i 19 kap. 1–6 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar gäller inte för medlemsbanker.

Firma

33 § I fråga om en medlemsbanks firma gäller följande i stället för vad som sägs i 21 kap. 1 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

En medlemsbanks firma ska innehålla ordet ”medlemsbank”. I firman får inte ordet ”bolag” eller något annat som betecknar ett bolagsförhållande tas in på ett sådant sätt som kan leda till missförstånd att det är ett bolag som innehar firman. Firman ska tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor som är införda i bankregistret eller föreningsregistret.

34 § Utöver vad som anges i 21 kap. 3 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om antagande av bifirma gäller för medlemsbanker att ordet bank eller medlemsbank bara får användas i bifirma för bankverksamhet.

Skadestånd

35 § Vad som i 22 kap. 1–3 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar sägs om ansvar vid överträdelse av där angivna bestämmelser gäller för medlemsbanker också vid överträdelse av denna lag och lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Särskilda bestämmelser för europakooperativ som driver bankrörelse

36 § I fråga om skyddet för borgenärer till en medlemsbank, som deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion, ska bestämmelserna i 21–23 §§ om tillstånd att verkställa en fusionsplan tillämpas.

37 § Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-förordningen), när ett beslut har meddelats enligt 21–23 §§ och beslutet har vunnit laga kraft.

38 § När ett europakooperativ som har tillstånd att driva bankrörelse avser att flytta sitt säte från Sverige till en annan stat tillämpas inte 14–20 §§ lagen (2006:595) om europakooperativ. I stället tillämpas 39–42 §§ i detta kapitel. I fråga om skyddet för europakooperativets borgenärer i samband med en flyttning av europakooperativets säte, ska 39 och 41 §§ tillämpas.

39 § Om föreningsstämman med stöd av artikel 7 i SCE-förordningen har beslutat att europakooperativets säte ska flyttas till en annan stat, ska europakooperativet ansöka om tillstånd till flyttningen. Frågan om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt ska prövas av regeringen.

Ansökan ska ges in inom en månad från föreningsstämmans beslut om flyttning.

Till ansökan ska följande handlingar fogas:

1. en kopia av protokollet från den föreningsstämma där beslut om flyttning fattades,
2. en kopia av förslaget om flyttning, och
3. en kopia av den redogörelse som avses i artikel 7.3 i SCE-förordningen.

Om europakooperativet inte har fogat de handlingar som anges i tredje stycket till ansökan eller om det finns något annat hinder mot att ta upp ansökan till prövning, ska europakooperativet föreläggas att inom viss tid yttra sig eller avhjälpa bristen. Om europakooperativet inte gör detta, ska ansökan avvisas.

Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket och Skatteverket om ansökningar enligt första stycket.

Finansinspektionen ska också underrätta Bolagsverket om laga-kraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

40 § Under den tid som Finansinspektionens eller regeringens handläggning av en ansökan enligt 39 § pågår får Skatteverket besluta om att föreningen under en viss tid om högst tolv månader inte får flytta sitt säte till en annan stat. Tiden får förlängas, om det finns särskilda skäl, men bara med tre månader i taget.

Så länge Skatteverkets beslut gäller, ska Finansinspektionens handläggning av ansökan enligt 39 § vila.

Skatteverket får besluta enligt första stycket bara om

1. det är motiverat av hänsyn till allmänintresset,
2. verket har beslutat om revision hos europakooperativet, och
3. det finns skäl att anta att revisionen skulle försvåras avsevärt av en flyttning av sätet.

41 § Tillstånd till flyttningen av säte ska meddelas om

1. europakooperativets borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till europakooperativets ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

2. europakooperativets ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att flyttningen kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen, och

3. det inte finns hinder mot flyttningen enligt artikel 7.15 i SCE-förordningen.

42 § Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 7.8 i SCE-förordningen när beslut har meddelats enligt 41 § och beslutet har vunnit laga kraft. Intyg får dock inte utfärdas om Finansinspektionen har meddelat ett sådant beslut som avses i 13 § lagen (2006:595) om europakooperativ.

43 § I fråga om europakooperativ som har tillstånd att driva bankrörelse och som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 37–41 i SCE-förordningen (dualistiskt organiserade europakooperativ) ska vad som sägs om en styrelse eller dess ledamöter i följande bestämmelser i denna lag tillämpas på tillsynsorganet eller dess ledamöter:

- 1 kap. 12 § om meddelandeförbud,
 - 3 kap. 2 § första stycket 4 om ledningsprövning,
 - 8 kap. 5 § första stycket 1 om avtal om tjänster med eller till förmån för styrelseledamot,
 - 12 a kap. 7 § andra stycket om upplysningsplikt mot stämman
 - 12 a kap. 8 § om styrelsens sammansättning,
 - 12 a kap. 11 § om uppdrag i andra företag,
 - 13 kap. 12 § om rätt för Finansinspektionen att sammankalla styrelsen och närvara vid sådant sammanträde och delta i överläggningarna, samt
 - 15 kap. 2 § om återkallelse av tillstånd.
- Av 21 § andra stycket och 26 § lagen (2006:595) om europakooperativ framgår att bestämmelserna i första stycket om styrelsen eller dess ledamöter ska tillämpas också på ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan eller dess ledamöter.

44 § Ett europakooperativ som har tillstånd att driva bankrörelse ska upprätta årsredovisning och, i förekommande fall koncernredovisning, i enlighet med de bestämmelser i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag som är tillämpliga på medlemsbanker.

45 § Rätten att teckna firman för ett europakooperativ som har tillstånd att driva bankrörelse får utövas enbart av två eller flera personer i förening, om inte annat följer av 8 kap. 33 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

13 kap.**1 §⁴⁵**

Registreringsmyndighet för banker och filialer till utländska bankföretag är Bolagsverket. Hos registreringsmyndigheten förs ett bankregister. I detta skrivs de uppgifter in som enligt denna lag, aktiebolagslagen (2005:551), sparbankslagen (1987:619), *lagen (1995:1570) om medlemsbanker*, *lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.* eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret.

För registrering av kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar gäller vad som föreskrivs i aktiebolagslagen respektive *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar*. För registrering av filialer till utländska kreditföretag gäller *lagen om utländska filialer m.m.*

Registreringsmyndigheten ska lämna ut uppgifter och handlingar i bankregistret i elektronisk form, om det begärs.

Registreringsmyndighet för banker och filialer till utländska bankföretag är Bolagsverket. Hos registreringsmyndigheten förs ett bankregister. I detta skrivs de uppgifter in som enligt denna lag, aktiebolagslagen (2005:551), sparbankslagen (1987:619), *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar*, *lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.* eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret.

För registrering av kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar gäller vad som föreskrivs i aktiebolagslagen respektive *lagen om ekonomiska föreningar*. För registrering av filialer till utländska kreditföretag gäller *lagen om utländska filialer m.m.*

10§⁴⁶

En revisor eller en särskild granskare *skall* omgående rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett kreditinstitut får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar institutets verksam-

En revisor eller en särskild granskare *ska* omgående rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett kreditinstitut får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar institutets verksam-

⁴⁵ Senaste lydelse 2007:1465.

⁴⁶ Senaste lydelse 2005:932.

het,

2. kan påverka institutets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen (2005:551), 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, 4 a kap. 14 och 15 §§ sparbankslagen (1987:619) eller 7 a kap. 14 och 15 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Revisorn och granskaren har en motsvarande rapporteringskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag i kreditinstitutets moderföretag eller dotterföretag eller i ett företag som har en likartad förbindelse med institutet.

het,

2. kan påverka institutets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen (2005:551), 9 kap. 37 eller 38 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, eller 4 a kap. 14 och 15 §§ sparbankslagen (1987:619).

15 kap.

19 §⁴⁷

Om ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening inte följer ett föreläggande enligt 18 § första stycket att upphöra med rörelsen, *skall* rätten, efter ansökan av Finansinspektionen, besluta att företaget *skall* gå i likvidation. I dessa fall tillämpas bestämmelserna i 25 kap. 10, 25, 28–44, 46 och 47 §§ aktiebolagslagen (2005:551) samt 11 kap. 5 och 7–16 §§ samt 17 § fjärde och femte styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Beslut om likvidation *skall* inte meddelas om det under ärendets

Om ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening inte följer ett föreläggande enligt 18 § första stycket att upphöra med rörelsen, *ska* rätten, efter ansökan av Finansinspektionen, besluta att företaget *ska* gå i likvidation. I dessa fall tillämpas bestämmelserna i 25 kap. 10, 25, 28–44, 46 och 47 §§ aktiebolagslagen (2005:551) samt 18 kap. 15, 20–34, 36 och 37 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Beslut om likvidation *ska* inte meddelas om det under ärendets

⁴⁷ Senaste lydelse 2005:932.

handläggning vid tingsrätten visas handläggning vid tingsrätten visas
att rörelsen har upphört. att rörelsen har upphört.
 Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013, då lagen (1995:1570)
om medlemsbanker upphör att gälla.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §⁴⁸

Om en näringsverksamhet går över från en arbetsgivare till en annan och det därvid avtalas att ansvaret för en pensionsutfästelse ska flyttas över på efterträdaren, ska samtycke till överflyttningen inhämtas från innehavaren av pensionsfordringen. Tillsynsmyndigheten får medge att samtycke inte behöver inhämtas, om efterträdaren kan anses god för pensionsutfästelsen. Något samtycke behövs inte vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619).

Om det i lag eller annan författning har meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av en borgenärs rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. En innehavare av en pensionsfordran behöver dock inte underrättas eller kallas enligt 23 kap. 19, 22 och 32 §§ samt 24 kap. 21 och 24 §§ aktiebolagslagen (2005:551) eller enligt 12 kap. 10 och 14 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, om tillsynsmyndigheten medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 20 kap. 30 §, minskning av aktiekapitalet enligt 20 kap. 23 § och minskning av reservfonden enligt 20 kap. 35 § 3 aktiebolagslagen.

Om det i lag eller annan författning har meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av en borgenärs rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. En innehavare av en pensionsfordran behöver dock inte underrättas eller kallas enligt 23 kap. 19, 22 och 32 §§ samt 24 kap. 21 och 24 §§ aktiebolagslagen (2005:551) eller enligt 17 kap. 18 och 22 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, om tillsynsmyndigheten medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 20 kap. 30 §, minskning av aktiekapitalet enligt 20 kap. 23 § och minskning av reservfonden enligt 20 kap. 35 § 3 aktiebolagslagen och i ärende om minskning av reservfonden enligt 16 kap. 2 §

⁴⁸ Senaste lydelse 2008:2.

första stycket 2 lagen om ekonomiska föreningar.

Har ansvaret för pensionsutfästelse sålunda överflyttats, anses utfästelsen ha samma rättsverkningar som om arbetstagaren varit anställd hos efterträdaren från dagen för anställningen hos företrädaren. Efter överflyttningen är företrädaren fri från ansvar för utfästelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:1150) om samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 25 och 54 §§ lagen (1973:1150) om samfälligheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §⁴⁹

En samfällighetsförening registreras hos den statliga lantmäterimyndigheten.

Hos den statliga lantmäterimyndigheten ska det föras ett samfällighetsföreningsregister för införing av de uppgifter som enligt denna lag eller någon annan författning ska anmälas för registrering eller annars tas in i registret. I registret ska uppgifterna föras separat för varje län. Uppgifter om en samfällighetsförening ska föras i den del av registret som avser det län där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte. I fråga om registrering i samfällighetsföreningsregistret gäller 15 kap. 4 § första–tredje styckena lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Hänvisningen i den paragrafens tredje stycke ska gälla klandertalan som avses i 23 § första stycket och 53 § andra stycket denna lag. Ett beslut om en sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte ska flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om samfällighets-

Hos den statliga lantmäterimyndigheten ska det föras ett samfällighetsföreningsregister för införing av de uppgifter som enligt denna lag eller någon annan författning ska anmälas för registrering eller annars tas in i registret. I registret ska uppgifterna föras separat för varje län. Uppgifter om en samfällighetsförening ska föras i den del av registret som avser det län där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte. I fråga om registrering i samfällighetsföreningsregistret gäller 20 kap. 3 § första stycket 1–3 och andra–fjärde styckena lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar. Hänvisningen i den paragrafens fjärde stycke ska gälla klandertalan som avses i 23 § första stycket och 53 § andra stycket denna lag. Ett beslut om en sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte ska flyttas från ett län till ett annat får dock inte regi-

⁴⁹ Senaste lydelse 2008:544.

föreningens firma på grund av bestämmelsen i 29 § första stycket andra meningen denna lag inte får föras in i den delen av samfällighetsföreningsregistret.

Närmare bestämmelser om samfällighetsföreningsregistret och om avgifter för registrering meddelas av regeringen.

54 §⁵⁰

I fråga om skyldighet för styrelseledamot, syssloman enligt denna lag, revisor eller medlem att ersätta skada, som han *tillskyndat* föreningen, medlem eller tredje man, och om talan om sådan ersättning *äger 13 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar motsvarande tillämpning*. Talan *upptages* dock av mark- och miljödomstolen.

I fråga om skyldighet för styrelseledamot, syssloman enligt denna lag, revisor eller medlem att ersätta skada, som han *har orsakat* föreningen, medlem eller tredje man, och om talan om sådan ersättning *tillämpas 22 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar*. Talan *ska* dock *väckas* hos mark- och miljödomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

⁵⁰ Senaste lydelse 2010:999; träder i kraft 2011-05-02.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §⁵¹

Den som är underkastad näringsförbud får inte

1. driva näringsverksamhet,
2. vara bolagsman i ett annat handelsbolag än kommanditbolag eller komplementär i ett kommanditbolag eller medlem i en europeisk ekonomisk intressegruppering med säte i Sverige,
3. vara stiftare av ett aktiebolag, en sparbank eller ett försäkringsbolag,
3. vara stiftare av ett aktiebolag, en sparbank, *en ekonomisk förening* eller ett försäkringsbolag,
4. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett aktiebolag, en sparbank, ett försäkringsbolag, en sådan understödsförening som avses i 7 § tredje stycket lagen (1972:262) om understödsföreningar, ett handelsbolag, en europeisk ekonomisk intressegruppering med säte i Sverige eller en ekonomisk förening, en pensionsstiftelse eller en sådan ideell förening eller stiftelse som driver näringsverksamhet eller ledamot eller suppleant i förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet för ett europabolag eller ett europakooperativ med säte i Sverige,
5. vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör i ett aktiebolag, ett försäkringsbolag, ett europabolag eller ett europakooperativ med säte i Sverige eller företagsledare i en europeisk ekonomisk intressegruppering med säte i Sverige,
6. vara firmatecknare eller i annan egenskap vara ställföreträdare för en sådan juridisk person som anges vid 4,
7. faktiskt utöva ledningen av en näringsverksamhet eller av en sådan juridisk person som är bokföringspliktig även om den inte driver näring,

⁵¹ Senaste lydelse 2006:602.

8. äga så många aktier i ett aktiebolag, ett försäkringsaktiebolag eller ett europabolag med säte i Sverige att hans andel av röstetalet för samtliga aktier i bolaget överstiger femtio procent, eller

9. inneha fullmakt att företräda en enskild näringsidkare i dennes näringsverksamhet eller en juridisk person som anges i 4.

Förbudet i första stycket 9 gäller inte i fråga om fullmakt som avses i 10 § andra stycket lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Beträffande verkställande direktör och vice verkställande direktör för en filial enligt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. och föreståndare för en verksamhet enligt samma lag finns bestämmelser om näringsförbud i den lagen.

Näringsförbud utgör inget hinder mot att sådan verksamhet bedrivs som innebär utövning av rättighet som avses i 2 kap. 1 § regeringsformen eller 1 kap. 1 §, 4 kap. 1 §, 6 kap. 1 § eller 13 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen eller 1 kap. 1 §, 3 kap. 1, 2 eller 8 § eller 10 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

10 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 15 § och 15 kap. 5 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

15 §⁵²

Förvaltaren *skall* snarast upprätta en skriftlig berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de har kunnat utrönas, och om möjligt ange vid vilken tidpunkt obeståndet kan antas ha inträtt. Berättelsen *skall* vidare innehålla

1. en översikt över tillgångar och skulder av olika slag,
2. en uppgift om huruvida det har förekommit något sådant förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet,
3. en uppgift om huruvida det finns skälig anledning att anta att någon enligt bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551) eller lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är skyldig att återbära olovlig vinstutdelning eller annan olovlig utbetalning eller att enligt dessa lagar eller lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag utge skadestånd till aktiebolag, ekonomisk förening eller handelsbolag,
4. en uppgift i förekommande fall om vid vilken tidpunkt skyldighet enligt 25 kap. 13 § aktiebolagslagen att upprätta en kontrollbalansräkning kan antas ha inträtt, om denna tidpunkt kan utrönas,

Förvaltaren *ska* snarast upprätta en skriftlig berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de har kunnat utrönas, och om möjligt ange vid vilken tidpunkt obeståndet kan antas ha inträtt. Berättelsen *ska* vidare innehålla

3. en uppgift om huruvida det finns skälig anledning att anta att någon enligt bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551) eller lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar är skyldig att återbära olovlig vinstutdelning eller annan olovlig utbetalning eller att enligt dessa lagar eller lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag utge skadestånd till aktiebolag, ekonomisk förening eller handelsbolag,

⁵² Senaste lydelse 2005:909.

5. en uppgift om vilket bokföringssystem en gäldenär som är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts.

Berättelsen *skall* snarast och senast sex månader från konkursbeslutet skickas till rätten, tillsynsmyndigheten och varje borgenär som begär det. När det finns särskilda omständigheter får rätten medge anstånd med avlämnandet av berättelsen. Har gäldenären varit bokföringsskyldig, *skall* den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen bifogas berättelsen.

Berättelsen *ska* snarast och senast sex månader från konkursbeslutet skickas till rätten, tillsynsmyndigheten och varje borgenär som begär det. När det finns särskilda omständigheter får rätten medge anstånd med avlämnandet av berättelsen. Har gäldenären varit bokföringsskyldig, *ska* den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen bifogas berättelsen.

15 kap.

5 §⁵³

Hos Bolagsverket *skall*, för de ändamål som anges i 6 §, med hjälp av automatisk databehandling föras ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers och dödsbans konkurser.

I handelsregisterlagen (1974:157), aktiebolagslagen (2005:551) och *lagen* (1987:667) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

Hos Bolagsverket *ska*, för de ändamål som anges i 6 §, med hjälp av automatisk databehandling föras ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers och dödsbans konkurser.

I handelsregisterlagen (1974:157), aktiebolagslagen (2005:551) och *lagen* (2012:000) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

⁵³ Senaste lydelse 2005:909.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 2 och 13 §§ lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §⁵⁴

Med företag avses i denna lag aktiebolag, bank, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomisk förening samt europa-koperativ för vilket lagen gäller enligt 1 b §.

Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra eller företag som enligt 9–12 §§ lagen (1996:359) om europeiska företagsråd utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag och de företag över vilka detta inflytande utövas.

Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 5–7 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra eller företag som enligt 9–12 §§ lagen (1996:359) om europeiska företagsråd utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag och de företag över vilka detta inflytande utövas.

13 §⁵⁵

En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare *skall* avgöras av styrelsen, förbereds av därtill sär-

En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare *ska* avgöras av styrelsen, förbereds av därtill sär-

⁵⁴ Senaste lydelse 2006:479.

⁵⁵ Senaste lydelse 1998:1502.

skilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Om ett beslut enligt 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant *skall* omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om ett bankaktiebolag har inrättat en regionstyrelse eller motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant *skall* ha motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i första–tredje styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller i fråga om moderföretag, inom koncernen.

skilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Om ett beslut enligt 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant *ska* omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om ett bankaktiebolag har inrättat en regionstyrelse eller motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant *ska* ha motsvarande rätt som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Beslut av bostadsförening i de frågor som avses i 2 § första stycket 1–3 och 4 § fattas i den ordning som anges i 7 kap. *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar*. Bestämmelserna om viss majoritet i 7 kap. 15 § *andra stycket sista meningen* nämnda lag *skall* inte gälla sådana beslut och inte heller när föreningsstämma beslutar i annan angelägenhet som rör omregistreringen. Inte heller *skall* sådana villkor i stadgarna som går längre än vad som föreskrivs i 14 § *första stycket* och 15 § nämnda kapitel tillämpas.

3 §

Beslut av bostadsförening i de frågor som avses i 2 § första stycket 1–3 och 4 § fattas i den ordning som anges i 7 kap. *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar*. Bestämmelserna om viss majoritet i 7 kap. 35 § *första stycket 2 och 3* nämnda lag *ska* inte gälla sådana beslut och inte heller när föreningsstämma beslutar i annan angelägenhet som rör omregistreringen. Inte heller *ska* sådana villkor i stadgarna som går längre än vad som föreskrivs i 34 och 35 §§ nämnda kapitel tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

13 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 §, 5 kap. 15 §, 6 kap. 3 § och 8 kap. 15 § årsredovisningslagen (1995:1554) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §⁵⁶

I resultaträkningen för en ekonomisk förening *skall* sådan *överskottsutdelning* som avses i 10 kap. 1 § andra stycket 1 lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar tas upp som en särskild kostnadspost.

I resultaträkningen för en ekonomisk förening *ska* sådan *värdeöverföring* som avses i 13 kap. 1 § första stycket 2 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tas upp som en särskild kostnadspost.

5 kap.

15 §⁵⁷

En ekonomisk förening *skall* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *skall* tas upp inbetalda eller genom insatsmission tillgodoförda *insatser*, uppskrivningsfond, reservfond och kapitalandelsfond.

Medlemsinsatser och förlagsinsatser *skall* redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *skall* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räken-

En ekonomisk förening *ska* eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital *ska* tas upp inbetalda eller genom insatsmission tillgodoförda *medlemsinsatser samt förlagsinsatser*, uppskrivningsfond, reservfond och kapitalandelsfond.

Medlemsinsatser och förlagsinsatser *ska* redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust *ska* tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räken-

⁵⁶ Senaste lydelse 1999:1112.

⁵⁷ Senaste lydelse 2004:1173.

skapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning *skall* specificeras.

Vad som sägs i första stycket om insats gäller också upplåtelseavgift i en bostadsrättsförening.

skapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning *ska* specificeras.

Om det i föreningens stadgar finns sådana bestämmelser som avses i 11 kap. 11 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, ska det lämnas upplysning om detta.

6 kap.

3 §⁵⁸

Ekonomiska föreningar *skall* i förvaltningsberättelsen även lämna upplysningar om

1. väsentliga förändringar i medlemsantalet,

2. summorna av insatsbelopp som *skall återbetalas* under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,

3. den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför, och

4. summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och *skall* inlösas under de nästföljande två räkenskapsåren.

Vad som sägs i första stycket 2 gäller också lösenbelopp för medlems andel i en sambruksförening enligt lagen (1975:417) om sambruksföreningar.

Ekonomiska föreningar *ska* i förvaltningsberättelsen även lämna upplysningar om

1. väsentliga förändringar i medlemsantalet,

2. summorna av insatsbelopp som *ska betalas ut* under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 11 kap. 11 och 16 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar,

3. den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför, och

4. summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och *ska* inlösas under de nästföljande två räkenskapsåren.

2 gäller också lösenbelopp för medlems andel i en sambruksförening enligt lagen (1975:417) om sambruksföreningar.

⁵⁸ Senaste lydelse 1999:1112.

8 kap.

15 §⁵⁹

Om ett företag publicerar sin årsredovisning i ofullständigt skick, *skall* det av publikationen framgå att den inte är fullständig. Det *skall* också anges om den fullständiga årsredovisningen har getts in till registreringsmyndigheten.

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisionsberättelsen. Publikationen *skall* i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt

1. 9 kap. 31, 33 och 34 §§ aktiebolagslagen (2005:551),

2. 8 kap. 13 § *andra-fjärde styckena lagen* (1987:667) om ekonomiska föreningar,

3. 28–30 §§ revisionslagen (1999:1079), och

4. 4 kap. 11 § *andra och tredje styckena stiftelselagen* (1994:1220).

Om någon revisionsberättelse inte har lämnats, *skall* detta förhållande liksom skälen för det anges.

Trots bestämmelserna i andra stycket får en ofullständig årsredovisning publiceras tillsammans med revisionsberättelsen, om ofullständigheten består i att

1. upplysningar enligt 5 kap. 18 eller 20 § har lämnats utan uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män eller utan uppgift om fördelningen mellan olika länder, eller

Om ett företag publicerar sin årsredovisning i ofullständigt skick, *ska* det av publikationen framgå att den inte är fullständig. Det *ska* också anges om den fullständiga årsredovisningen har getts in till registreringsmyndigheten.

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisionsberättelsen. Publikationen *ska* i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt

1. 9 kap. 31, 33 och 34 §§ aktiebolagslagen (2005:551),

2. 9 kap. 35, 37 och 38 §§ *lagen* (2012:000) om ekonomiska föreningar,

3. 28–30 §§ revisionslagen (1999:1079), och

4. 4 kap. 11 § *andra och tredje styckena stiftelselagen* (1994:1220).

Om någon revisionsberättelse inte har lämnats, *ska* detta förhållande liksom skälen för det anges.

⁵⁹ Senaste lydelse 2005:918.

2. uppgift enligt 5 kap. 18 b § inte har lämnats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2012.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 2 § och 8 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

2 §⁶⁰

Utöver vad som följer av 1 § *skall* följande upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen:

1. En medlemsbank *skall* ange summorna av insatsbelopp som *skall* återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

2. I ett förslag till dispositioner enligt 6 kap. 2 § första meningen årsredovisningslagen (1995:1554) *skall* styrelsen ange de överväganden som gjorts med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Utöver vad som följer av 1 § *ska* följande upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen:

1. En medlemsbank *ska* ange summorna av insatsbelopp som *ska* återbetalas under nästa räkenskapsår enligt 11 kap. 11 och 16 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

2. I ett förslag till dispositioner enligt 6 kap. 2 § första meningen årsredovisningslagen (1995:1554) *ska* styrelsen ange de överväganden som gjorts med hänsyn till tillämpliga bestämmelser om kapitalskydd enligt rörelselagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag.

8 kap.

3 §⁶¹

En årsredovisning som publiceras i ofullständigt skick enligt 8 kap. 15 § årsredovisningslagen (1995:1554) *skall* även innehålla

En årsredovisning som publiceras i ofullständigt skick enligt 8 kap. 15 § årsredovisningslagen (1995:1554) *ska* även innehålla

⁶⁰ Senaste lydelse 2003:772.

⁶¹ Senaste lydelse 2004:317.

uppgift om anmärkningar enligt 4 a kap. 13–15 §§ sparbankslagen (1987:619) respektive 7 a kap. 13–15 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker.	uppgift om anmärkningar enligt 4 a kap. 13–15 §§ sparbankslagen (1987:619) respektive 9 kap. 35, 37 och 38 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 och tillämpas första gången för räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2012.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §⁶²

Ett institut som omfattas av garantin ska lämna de uppgifter till garantimyndigheten som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag. De uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa ett instituts avgift ska ha granskats av en revisor som utsetts av institutet i enlighet med 4 a kap. 1 § sparbankslagen (1987:619) respektive 7 a kap. 1 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller, när det gäller bankaktiebolag och värdepappersbolag, 9 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551).

Ett institut som omfattas av garantin ska lämna de uppgifter till garantimyndigheten som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag. De uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa ett instituts avgift ska ha granskats av en revisor som utsetts av institutet i enlighet med 4 a kap. 1 § sparbankslagen (1987:619) respektive 12 a kap. 12 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller, när det gäller bankaktiebolag och värdepappersbolag, 9 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

⁶² Senaste lydelse 2007:1433.

16 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 8 § ellagen (1997:857) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

8 §⁶³

Ett företag som bedriver nätverksamhet *skall* betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, *skall* dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften *skall* uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, *skall* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *skall* uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges

Ett företag som bedriver nätverksamhet *ska* betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 12 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, *ska* dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften *ska* uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, *ska* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *ska* uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges

⁶³ Senaste lydelse 2005:923.

i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, *skall* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *skall* uppgå till 20 000 kr.

i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, *ska* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *ska* uppgå till 20 000 kr.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1998:1593) om trossamfund ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Registreringsmyndigheten *skall* besluta att trossamfundet *skall* träda i likvidation om

1. de krav som gäller för registrering enligt 7 § första stycket inte längre är uppfyllda,
2. likvidationsskyldighet föreligger enligt stadgarna, eller
3. samfundet har försatts i konkurs som har avslutats med överskott.

Likvidator förordnas av registreringsmyndigheten. Beslut om likvidation och förordnande av likvidator *skall* registreras. För likvidation gäller i övrigt 11 kap. 9–11 och 13 §§, 15 § tredje stycket samt 16 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Likvidationen är avslutad när likvidatorerna har avgett slutredovisning. Detta förhållande *skall* genast anmälas för registrering.

Föreslagen lydelse

11 §

Registreringsmyndigheten *ska* besluta att trossamfundet *ska* träda i likvidation om

1. de krav som gäller för registrering enligt 7 § första stycket inte längre är uppfyllda,
2. likvidationsskyldighet föreligger enligt stadgarna, eller
3. samfundet har försatts i konkurs som har avslutats med överskott.

Likvidator förordnas av registreringsmyndigheten. Beslut om likvidation och förordnande av likvidator *ska* registreras. För likvidation gäller i övrigt 18 kap. 23 §, 24 § första stycket, 25 och 26 §§, 28 §, 29 § första stycket, 32 § samt 34 § första och andra styckena lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Likvidationen är avslutad när likvidatorerna har avgett slutredovisning. Detta förhållande *ska* genast anmälas för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

18 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen 1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 37 kap. 23 och 26 §§, 39 kap. 21, 21 a, 23 och 24 a §§, 40 kap. 5 §, 42 kap. 19 och 21 a §§ samt 57 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

23 §⁶⁴

Bestämmelserna i 21 § gäller inte vid fusion enligt 12 kap. 1 och 3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, 7 kap. 1 och 2 §§ sparkbankslagen (1987:619), 10 kap. 1 och 2 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

Bestämmelserna i 21 § gäller inte vid fusion enligt 17 kap. 1 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, 7 kap. 1 och 2 §§ sparkbankslagen (1987:619) eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

26 §⁶⁵

Bestämmelsen i 24 § gäller inte vid fusion enligt 12 kap. 1 och 3 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, 10 kap. 1 och 2 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

Bestämmelsen i 24 § gäller inte vid fusion enligt 17 kap. 1 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

⁶⁴ Senaste lydelse 2006:619.

⁶⁵ Senaste lydelse 2006:619.

39 kap.**21 §⁶⁶**

Med kooperativ förening avses en ekonomisk förening som är öppen på det sätt som anges i 3 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och som tillämpar lika rösträtt. Om en ekonomisk förening bedriver försäljning till personer som inte uppfyller kraven för inträde i föreningen, ska föreningen för att anses som öppen ge dem samma rätt till återbäring på köpta varor som medlemmarna får.

Med kooperativ förening avses en ekonomisk förening som är öppen på det sätt som anges i 5 kap. 1–3 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar och som tillämpar lika rösträtt. Om en ekonomisk förening bedriver försäljning till personer som inte uppfyller kraven för inträde i föreningen, ska föreningen för att anses som öppen ge dem samma rätt till återbäring på köpta varor som medlemmarna får.

Att en förening med stöd av 2 kap. 7 § lagen om ekonomiska föreningar har antagit investerande medlemmar ska inte anses innebära att föreningen inte tillämpar lika rösträtt.

Kooperativa föreningars centralorganisationer anses som öppna även om de beviljar inträde bara för sådana lokala föreningar som uppfyller centralorganisationens krav på stadgar, skötsel och soliditet och även om bara ett enda företag inom varje område antas som medlem. När det gäller kravet på lika rösträtt anses centralorganisationer som kooperativa även om rösträtten utövas i förhållande till föreningarnas medlemsantal.

⁶⁶ Senaste lydelse 2007:1419.

21 a §⁶⁷

Med medlemsfrämjande förening avses en kooperativ förening som uppfyller kraven i 1 kap. 1 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Med medlemsfrämjande förening avses en kooperativ förening som uppfyller kraven i 2 kap. 5 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

23 §⁶⁸

Utdelning som en kooperativ förening lämnar i förhållande till insatser enligt lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) ska dras av. I fråga om andra insatser än förlagsinsatser gäller detta dock inte till den del utdelningen enligt 24 kap. 17 § inte ska tas upp av mottagaren. Om den del som inte ska tas upp av mottagaren uppgår till högst tio procent av utdelningen, ska dock hela utdelningen dras av. En medlemsfrämjande förening får bara dra av utdelning om föreningen har ett stort antal medlemmar och bara till den del föreningen för samma beskattningsår själv tagit emot utdelning på insatser.

Utdelning som en kooperativ förening lämnar i förhållande till insatser enligt lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar eller rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) ska dras av. I fråga om andra insatser än förlagsinsatser gäller detta dock inte till den del utdelningen enligt 24 kap. 17 § inte ska tas upp av mottagaren. Om den del som inte ska tas upp av mottagaren uppgår till högst tio procent av utdelningen, ska dock hela utdelningen dras av. En medlemsfrämjande förening får bara dra av utdelning om föreningen har ett stort antal medlemmar och bara till den del föreningen för samma beskattningsår själv tagit emot utdelning på insatser.

Utdelning som lämnas till en sådan medlem som avses i 2 kap. 7 § lagen om ekonomiska föreningar ska inte dras av om föreningen är av det slag som sägs i 11 kap. 11 § andra stycket samma lag.

⁶⁷ Senaste lydelse 2000:494.

⁶⁸ Senaste lydelse 2007:1419.

Om en ekonomisk förening är centralorganisation för kooperativa föreningar, ska utdelningen på förlagsinsatser dras av även om centralorganisationen inte är kooperativ enligt 21 §.

24 a §⁶⁹

En kooperativ förening ska dra av en medlemsinsats som tillgodoförts genom insatsemission enligt *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* eller *lagen (1995:1570) om medlemsbanker* det beskattningsår då medlemsinsatsen betalas ut till en medlem som avgår. Detsamma gäller medlemsinsatser som tillgodoförts genom fondemission enligt rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

En kooperativ förening ska dra av en medlemsinsats som tillgodoförts genom insatsemission enligt *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* det beskattningsår då medlemsinsatsen betalas ut till en medlem som avgår. Detsamma gäller medlemsinsatser som tillgodoförts genom fondemission enligt rådets förordning (EG) nr 1453/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

40 kap.

5 §⁷⁰

Ett företag anses i detta kapitel ha bestämmande inflytande över ett annat företag om detta är ett dotterföretag till det förra enligt

- 1 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551),
- 1 kap. 4 § *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar*,
- 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619),
- 1 kap. 5 § *lagen (1995:1570) om medlemsbanker*,
- 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713), eller

Ett företag anses i detta kapitel ha bestämmande inflytande över ett annat företag om detta är ett dotterföretag till det förra enligt

- 1 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551),
- 1 kap. 5 § *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar*,
- 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619),
- 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713), eller

⁶⁹ Senaste lydelse 2007:1419.

⁷⁰ Senaste lydelse 2005:1142.

- 1 kap. 5 § stiftelselagen (1994:1220).

En svensk ideell förening anses ha bestämmande inflytande över ett annat företag om detta är ett dotterföretag till föreningen enligt 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554).

Ett utländskt bolag eller en sådan förvärvare som avses i 11 § anses ha bestämmande inflytande över ett företag om detta skulle ha varit ett dotterföretag till bolaget eller personen, om bolaget eller personen hade varit ett svenskt aktiebolag.

42 kap.

19 §

Vad som, utöver inbetald insats, skiftas ut till en medlem i en svensk ekonomisk förening i samband med att föreningen upplöses behandlas som utdelning, om det inte framgår något annat av 20 eller 21 §.

Vad som, utöver inbetald insats, skiftas ut till en medlem i en svensk ekonomisk förening i samband med att föreningen upplöses *eller när medlemmen utträder ur föreningen* behandlas som utdelning, om det inte framgår något annat av 20 eller 21 §.

21 a §⁷¹

Belopp som överförs till medlemsinsatser vid insatsemission enligt *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker* ska inte behandlas som utdelning. Detsamma gäller belopp som överförs till medlemsinsatserna vid fondemission enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

Belopp som överförs till medlemsinsatser vid insatsemission enligt *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* ska inte behandlas som utdelning. Detsamma gäller belopp som överförs till medlemsinsatserna vid fondemission enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

⁷¹ Senaste lydelse 2007:1419.

57 kap.

34 §⁷²

Vinstutdelning som lämnas för senare räkenskapsår än som avses i 33 § ska minska kapitalunderlaget till den del utdelat belopp överstiger nettovinsten enligt fastställd balansräkning eller, i förekommande fall, fastställd koncernbalansräkning.

Kapitalunderlaget i ett aktiebolag ska minskas med belopp som motsvarar utbetalningar från bolaget som gjorts i samband med minskning av aktiekapitalet eller reservfonden, om utbetalningen skett efter utgången av det räkenskapsår då underlaget beräknades.

Kapitalunderlaget i en ekonomisk förening ska minskas med belopp som motsvarar utbetalningar enligt 10 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller enligt 4 kap. 3 § samma lag vid återbetalning av överskjutande medlemsinsatser. Detta gäller bara om utbetalningen har gjorts efter utgången av det räkenskapsår då underlaget beräknades.

Kapitalunderlaget i en ekonomisk förening ska minskas med belopp som motsvarar utbetalningar vid inlösen av överinsats enligt 11 kap. 16 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar och utbetalningar efter beslut om minskning av insatskyldigheten enligt 11 kap. 17 § samma lag. Detta gäller bara om utbetalningen har gjorts efter utgången av det räkenskapsår då underlaget beräknades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 och tillämpas första gången vid 2014 års taxering.

⁷² Senaste lydelse 2007:1419.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 25 §

En ekonomisk förening *skall* i självdeklarationen ange om den är en ekonomisk förening enligt 1 kap. 1 § första eller tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

En ekonomisk förening *ska* i självdeklarationen ange om den är en ekonomisk förening enligt 2 kap. 2–4 §§ eller 5 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 och tillämpas första gången vid 2013 års taxering.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar

dels att 6 kap. 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 3 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 a §

I ett institut för elektroniska pengar får utbetalning enligt 11 kap. 11, 16 och 17 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ske endast när det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i denna lag.

6 kap.

7 §⁷³

En revisor *skall* omgående rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett institut för elektroniska pengar får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar institutets verksamhet,

2. kan påverka institutets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen

En revisor *ska* omgående rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett institut för elektroniska pengar får kännedom om förhållanden som

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen

⁷³ Senaste lydelse 2005:929.

(2005:551) eller 8 kap. 13 § lagen (2005:551) eller 9 kap. 37 eller (1987:667) om ekonomiska för- 38 § lagen (2012:000) om eko-
eningar. nomiska föreningar.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag i ett instituts moderföretag eller ett dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med institutet.

Rapporteringsskyldigheten gäller också en sådan särskild granskare i ett institut för elektroniska pengar som avses i 10 kap. 21 § aktiebolagslagen eller 8 kap. 17 § lagen om ekonomiska föreningar.	Rapporteringsskyldigheten gäller också en sådan särskild granskare i ett institut för elektroniska pengar som avses i 10 kap. 21 § aktiebolagslagen eller 10 kap. 21 eller 23 § lagen om ekonomiska föreningar
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

21 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 7 § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

7 §⁷⁴

Ett naturgasföretag *skall* betala en förseningsavgift, om de handlingar som anges i 6 § inte har kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, *skall* dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften *skall* uppgå till 10 000 kronor.

Om de handlingar som anges i 6 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, *skall* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *skall* uppgå till 10 000 kronor.

Om de handlingar som anges

Ett naturgasföretag *ska* betala en förseningsavgift, om de handlingar som anges i 6 § inte har kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 12 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, *ska* dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften *ska* uppgå till 10 000 kronor.

Om de handlingar som anges i 6 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, *ska* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *ska* uppgå till 10 000 kronor.

Om de handlingar som anges

⁷⁴ Senaste lydelse 2005:938.

i 6 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, *skall* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *skall* uppgå till 20 000 kronor.

i 6 § inte har kommit in inom två månader från det att under rättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, *ska* företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften *ska* uppgå till 20 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

22 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 15 § och 31 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

15 §

För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 13 § 1 eller 2 eller 14 § får Bolagsverket besluta att bolaget i stället för en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen får utse en viss annan godkänd revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

Om ett bolag enligt 13 § eller 14 § ska ha en auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, får Bolagsverket tillåta att det till revisor i bolaget i stället utses en viss annan godkänd revisor. Bolagsverket får ge sådant tillstånd, om

1. den avsedda revisorn har varit revisor i bolaget under närmast föregående mandatperiod, och

2. det med hänsyn till revisorns kompetens och särskilda erfarenhet av bolaget framstår som olämpligt att utse en annan revisor.

Ett tillstånd som avses i första stycket gäller i högst fem år.

31 kap.

1 §

Bolagsverkets beslut i tillståndsärenden enligt 2 kap. 1 § tredje stycket, 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket samt 9 kap. 15 § får överklagas hos regeringen.

Bolagsverkets beslut i tillståndsärenden enligt 9 kap. 15 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

23 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:595) om europakooperativ

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:595) om europakooperativ

dels att 1, 5, 7, 8, 12, 21, 22, 25, 26, 31, 34, 36–38 och 40 §§ samt rubriken närmast före 36 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 1 a §, samt en ny rubrik närmast före 1 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns bestämmelser som kompletterar rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) (SCE-förordningen). En europeisk kooperativ förening benämns i denna lag ett europakooperativ.

Vad som sägs i denna lag om europakooperativ gäller, om annat inte anges, endast europakooperativ med säte i Sverige.

För europakooperativ som driver *bankrörelse* eller försäkringsrörelse gäller i stället särskilda bestämmelser i *lagen (1995:1570) om medlemsbanker* och *lagen (1972:262) om understödsföreningar*.

För europakooperativ som driver försäkringsrörelse gäller i stället särskilda bestämmelser i *lagen (1972:262) om understödsföreningar*.

Investerande medlemmar

1 a §

I stadgarna för ett europakooperativ får det bestämmas att det i europakooperativet får finnas en eller flera medlemmar av det slag som avses i 2 kap. 7 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar (investerande medlemmar). Av 12 kap. 1 a § och 12 a kap. 2 § lagen (2004:297)

om bank- och finansieringsrörelse framgår att detta inte gäller euro-pakooperativ som bedriver bank- eller finansieringsrörelse.

Sådana stadgelsebestämmelser som avses i artikel 61.3 i SCE-förordningen ska innehålla minst sådana begränsningar i de investerande medlemmarnas inflytande vid föreningsstämman som anges i 7 kap. 3 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar.

5 §⁷⁵

Om en ekonomisk förening deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion, ska bestämmelserna om redovisningsvaluta i 12 kap. 2 § och 21 § andra stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar inte tillämpas på den ekonomiska föreningen.

Första stycket gäller också när europakooperativet ska ha sitt säte i en annan stat än Sverige.

Om en ekonomisk förening deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion, ska bestämmelserna om redovisningsvaluta i 17 kap. 3 § och 29 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar inte tillämpas på den ekonomiska föreningen.

7 §

I fråga om skyddet för en fusionerande förenings borgenärer *skall* bestämmelserna i 23 kap. 20 och 22–24 §§ aktiebolagslagen (2005:551) om tillstånd att verkställa en fusionsplan tillämpas. När det gäller föreningar som driver finansieringsrörelse tillämpas i stället 12 kap. 21 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

I fråga om skyddet för en fusionerande förenings borgenärer *ska* bestämmelserna i 23 kap. 20 och 22–24 §§ aktiebolagslagen (2005:551) om tillstånd att verkställa en fusionsplan tillämpas. När det gäller föreningar som driver *bank- eller* finansieringsrörelse tillämpas i stället 12 kap. 21 § och 12 a kap. 36 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

⁷⁵ Senaste lydelse 2008:10.

8 §⁷⁶

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 29.2 i SCE-förordningen, när beslut om tillstånd har meddelats enligt 23 kap. 23 eller 24 § aktiebolagslagen (2005:551) och beslutet har vunnit laga kraft. När det gäller föreningar som driver finansieringsrörelse tillämpas i stället 12 kap. 22 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Bolagsverket ska utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 29.2 i SCE-förordningen, när beslut om tillstånd har meddelats enligt 23 kap. 23 eller 24 § aktiebolagslagen (2005:551) och beslutet har vunnit laga kraft. När det gäller föreningar som driver *bank- eller* finansieringsrörelse tillämpas i stället 12 kap. 22 § *och 12 a kap. 37 §* lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

12 §

Vid flyttning av ett europakooperativs säte från Sverige till en annan stat, tillämpas bestämmelserna i 13–20 §§. När det gäller europakooperativ som driver finansieringsrörelse tillämpas 12 kap. 24–26 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i stället för 14–20 §§.

Vid flyttning av ett europakooperativs säte från Sverige till en annan stat, tillämpas bestämmelserna i 13–20 §§. När det gäller europakooperativ som driver *bank- eller* finansieringsrörelse tillämpas 12 kap. 24–26 §§ *och 12 a kap. 39–42 §§* lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i stället för 14–20 §§.

21 §

I fråga om europakooperativ som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 37–41 i SCE-förordningen (dualistiskt organiserade europakooperativ) gäller följande.

Om inte annat följer av annan författning eller av SCE-förordningen, *skall* bestämmelserna i *lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar* och andra författningar om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på ledningsorganet eller

Om inte annat följer av annan författning eller av SCE-förordningen, *ska* bestämmelserna i *lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar* och andra författningar om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på ledningsorganet eller

⁷⁶ Senaste lydelse 2009:714.

dess ledamöter.

Vad som sägs om styrelsen eller dess ledamöter i följande bestämmelser i lagen om ekonomiska föreningar *skall* tillämpas på tillsynsorganet eller dess ledamöter:

6 kap. 1 § fjärde stycket om *suppleanter*,

6 kap. 2 § om förtida avgång,

6 kap. 4 § första och fjärde styckena om *bosättningskrav och obehörighetsgrunder*,

6 kap. 4 § andra stycket om krav på medlemskap,

6 kap. 5 § om anmälan av aktieinnehav,

6 kap. 8 § tredje stycket om protokoll,

6 kap. 9 § första stycket om beslutsunderlag och inträde av suppleant,

6 kap. 10 § om jäv,

6 kap. 15 § om registrering,

7 kap. 11 § om upplysningsplikt mot föreningsstämman,

7 kap. 17 § första stycket om *klander* av föreningsstämmans beslut,

7 kap. 18 § om talan mot föreningen och skiljeförfarande,

8 kap. 7 § om revisorsjäv,

8 kap. 11 § om tillhandahållande av upplysningar till revisorn,

8 kap. 13 § första stycket om revisionsberättelsen,

11 kap. 4 a § om tvångslikvidation,

11 kap. 17 § andra och tredje styckena om styrelseval i samband

dess ledamöter.

Vad som sägs om styrelsen eller dess ledamöter i följande bestämmelser i lagen om ekonomiska föreningar *ska* tillämpas på tillsynsorganet eller dess ledamöter:

7 kap. 28–31 §§ om upplysningsplikt mot föreningsstämman,

7 kap. 47 § om talan mot föreningsstämmans beslut,

7 kap. 50 § om talan mot föreningen,

7 kap. 51 § om skiljeförfarande,

8 kap. 3 § andra stycket om *styrelsesuppleanter*,

8 kap. 4 § fjärde stycket om *delegation av arbetsuppgifter*,

8 kap. 7 § första och andra styckena om krav på medlemskap,

8 kap. 8–10 §§ om *hinder mot att vara styrelseledamot*,

8 kap. 11 § andra stycket om *ändringar i styrelsens sammansättning*,

8 kap. 12 och 13 §§ om förtida avgång,

8 kap. 18 § första stycket om inträde av suppleant,

8 kap. 19 § andra stycket om beslutsunderlag,

8 kap. 21 § om jäv,

8 kap. 23 och 24 §§ om protokoll,

8 kap. 40 och 41 §§ om registrering,

8 kap. 42 § om anmälan om aktieinnehav,

9 kap. 9 § om tillhandahåll-

med upphörande av likvidation,
 11 kap. 17 § fjärde stycket om styrelseval efter upphävande av likvidationsbeslut,
 13 kap. 1 och 4–6 §§ om skadestånd, och
 15 kap. 4 a § om avregistrering av ledamot.

lande av upplysningar till revisorn,
 9 kap. 20 § om revisorsjäv,
 9 kap. 32 § första stycket om revisionsberättelsen,
 9 kap. 47 § om revisorns under rättelse om brottsmisstanke,
 18 kap. 12 § första stycket 1 och tredje stycket om tvångslikvidation,
 18 kap. 35 § andra och tredje styckena om styrelseval i samband med upphörande av likvidation,
 18 kap. 36 § om styrelseval efter upphävande av likvidationsbeslut,
 20 kap. 8 § om avregistrering av ledamot, och
 22 kap. 1 § och 4–13 §§ om skadestånd.

När 6 kap. 4 § lagen om ekonomiska föreningar tillämpas på europakooperativ, *skall* bestämmelserna i *paragrafens andra stycke* inte gälla arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ.

När 8 kap. 7 § första och andra styckena lagen om ekonomiska föreningar tillämpas på europakooperativ, *ska* bestämmelserna där inte gälla arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ.

22 §

Tillsynsorganet får besluta att dess medgivande krävs för vissa kategorier av beslut som ledningsorganet eller den verkställande direktören fattar. Tillsynsorganet *skall* ge in ett sådant beslut till Bolagsverket för registrering. Beslutet gäller från tidpunkten för registreringen.

Tillsynsorganet *skall* till varje

Tillsynsorganet får besluta att dess medgivande krävs för vissa kategorier av beslut som ledningsorganet eller den verkställande direktören fattar. Tillsynsorganet *ska* ge in ett sådant beslut till Bolagsverket för registrering. Beslutet gäller från tidpunkten för registreringen.

Tillsynsorganet *ska* till varje

föreningsstämma som *skall* pröva frågan om fastställelse av europa-kooperativets resultat- och balansräkningar avge ett yttrande över årsredovisningen samt ledningsorganets och den verkställande direktörens förvaltning. I fråga om tillhandahållande av detta yttrande *skall* 7 kap. 8 § fjärde stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar tillämpas.

föreningsstämma som *ska* pröva frågan om fastställelse av europa-kooperativets resultat- och balansräkningar avge ett yttrande över årsredovisningen samt ledningsorganets och den verkställande direktörens förvaltning. I fråga om tillhandahållande av detta yttrande *ska* 7 kap. 22 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas.

25 §

Revisorn *skall* underrätta tillsynsorganet om erinringar som revisorn framställer till ledningsorganet och den verkställande direktören enligt 8 kap. 14 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Revisorn *ska* underrätta tillsynsorganet om erinringar som revisorn framställer till ledningsorganet och den verkställande direktören enligt 9 kap. 43 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

26 §

I fråga om europakooperativ som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 42–44 i SCE-förordningen (monistiskt organiserade europa-kooperativ) *skall*, om inte annat följer av annan författning eller av SCE-förordningen, bestämmelserna i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och andra författningar om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på förvaltningsorganet eller dess ledamöter.

I fråga om europakooperativ som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 42–44 i SCE-förordningen (monistiskt organiserade europa-kooperativ) *ska*, om inte annat följer av annan författning eller av SCE-förordningen, bestämmelserna i lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar och andra författningar om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på förvaltningsorganet eller dess ledamöter.

31 §⁷⁷

Ett europakooperativ ska upp-
rätta årsredovisning och, i före-
kommande fall, koncernredovis-
ning i enlighet med de bestäm-
melser i årsredovisningslagen
(1995:1554) som är tillämpliga
på ekonomiska föreningar.

När det gäller europakoope-
rativ som ger ut elektroniska
pengar, driver finansieringsrörelse
eller tillhandahåller betaltjänster
tillämpas 2 kap. 9 § sjätte stycket
lagen (2002:149) om elektro-
niska pengar, 12 kap. 28 § lagen
(2004:297) om bank- och finan-
sieringsrörelse respektive 3 kap.
9 § andra stycket lagen
(2010:751) om betaltjänster i
stället för första stycket.

Ett europakooperativ ska upp-
rätta årsredovisning och, i före-
kommande fall, koncernredovis-
ning i enlighet med de bestäm-
melser i årsredovisningslagen
(1995:1554) som är tillämpliga
på ekonomiska föreningar.

När det gäller europakoope-
rativ som ger ut elektroniska
pengar, driver *bank- eller* finan-
sieringsrörelse eller tillhandahåller
betaltjänster tillämpas 2 kap. 9 §
sjätte stycket lagen (2002:149)
om elektroniska pengar, 12 kap.
28 § *och 12 a kap. 44 §* lagen
(2004:297) om bank- och finan-
sieringsrörelse respektive 3 kap.
9 § andra stycket lagen
(2010:751) om betaltjänster i
stället för första stycket.

34 §

Ett europakooperativ får i
stadgarna ange att lednings- eller
förvaltningsorganet kan bemyn-
diga en person ensam eller flera
personer i förening att företräda
europakooperativet.

När det gäller europakoope-
rativ som driver finansierings-
rörelse tillämpas 12 kap. 29 §
lagen (2004:297) om bank- och
finansieringsrörelse i stället för
första stycket.

Ett europakooperativ får i
stadgarna ange att lednings- eller
förvaltningsorganet kan bemyn-
diga en person ensam eller flera
personer i förening att företräda
europakooperativet.

När det gäller europakoope-
rativ som driver *bank- eller*
finansieringsrörelse tillämpas
12 kap. 29 § *och 12 a kap. 45 §*
lagen (2004:297) om bank- och
finansieringsrörelse i stället för
första stycket.

⁷⁷ Senaste lydelse 2010:762.

Samman kallande av föreningsstämman genom länsstyrelsens försorg

Samman kallande av föreningsstämman genom Bolagsverkets försorg

36 §

Om en föreningsstämman som skall hållas enligt SCE-förordningen, lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, stadgarna eller ett stämmobeslut inte samman kallas på angivet sätt, skall länsstyrelsen i det län där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte på anmälan av en ledamot i förvaltningsorganet, ledningsorganet eller tillsynsorganet, den verkställande direktören, en revisor eller en föreningsmedlem genast på europakooperativets bekostnad samman kalla stämman.

Om en föreningsstämman som ska hållas enligt SCE-förordningen, lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, stadgarna eller ett stämmobeslut inte samman kallas på angivet sätt, ska Bolagsverket på ansökan av en ledamot i förvaltningsorganet, ledningsorganet eller tillsynsorganet, den verkställande direktören, en revisor eller en föreningsmedlem genast på europakooperativets bekostnad samman kalla stämman.

Om Bolagsverket bifaller en ansökan enligt första stycket, ska föreningen ersätta sökanden för ansökningsavgiften.

37 §

Om ett europakooperativ inte uppfyller skyldigheten i artikel 6 i SCE-förordningen att ha sitt säte och sitt huvudkontor i samma stat, skall Bolagsverket genom ett särskilt beslut fastställa att europakooperativet inte uppfyller den skyldigheten. När beslutet har vunnit laga kraft, skall verket förelägga europakooperativet att inom viss tid göra rättelse. Därvid skall 11 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar tillämpas. Föreläggandet skall innehålla en erinran om att europakooperativet kommer att

Om ett europakooperativ inte uppfyller skyldigheten i artikel 6 i SCE-förordningen att ha sitt säte och sitt huvudkontor i samma stat, ska Bolagsverket genom ett särskilt beslut fastställa att europakooperativet inte uppfyller den skyldigheten. När beslutet har vunnit laga kraft, ska verket förelägga europakooperativet att inom viss tid göra rättelse. Därvid ska 18 kap. 15 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas. Föreläggandet ska innehålla en erinran om att europakooperativet kommer att

förpliktas att gå i likvidation om europakooperativet inte gör rättelse.

förpliktas att gå i likvidation om europakooperativet inte gör rättelse.

Om europakooperativet inte följer förelägandet, *skall* Bolagsverket besluta att europakooperativet *skall* gå i likvidation. Beslut om likvidation *skall* dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos verket.

Om europakooperativet inte följer förelägandet, *ska* Bolagsverket besluta att europakooperativet *ska* gå i likvidation. Beslut om likvidation *ska* dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos verket.

Ett beslut om likvidation enligt andra stycket får inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft.

38 §

Bestämmelserna om straff i 16 kap. 1 § första stycket och andra stycket 1 lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar *skall* tillämpas på europakooperativ.

Bestämmelserna om straff i 23 kap. 1 § första stycket 1 och 2 lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar *ska* tillämpas på europakooperativ.

40 §⁷⁸

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet. Detsamma gäller verkets beslut i ett tillståndsärende enligt 16 §, verkets beslut om att vägra utfärda intyg enligt 8 eller 20 § samt verkets beslut enligt 39 §. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionens beslut i ett ärende enligt 6 eller 13 § och Skatteverkets beslut om hinder mot flyttning av säte enligt 16 a § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende enligt 36 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 36 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

⁷⁸ Senaste lydelse 2009:714.

Bolagsverkets beslut i ett ärende enligt 37 § får överklagas hos allmän domstol i den ort där lednings- eller förvaltningsorganet har sitt säte. Ett beslut enligt 37 § första stycket får överklagas inom tre veckor från den dag då europakooperativet fick del av beslutet. Ett beslut enligt 37 § andra stycket får överklagas inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande enligt fjärde stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

24 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 8 §, 16 kap. 4 § och 19 kap. 10 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

8 §

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget eller föreningen har registrerats. Om en sådan ansökan har gjorts av ett aktiebolag inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet. Om en sådan ansökan i stället har gjorts av en ekonomisk förening inom sex månader från det att beslut om att bilda föreningen fattats, räknas den i 2 kap. 3 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

En ansökan *skall* innehålla en verksamhetsplan.

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget eller föreningen har registrerats. Om en sådan ansökan har gjorts av ett aktiebolag inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet. Om en sådan ansökan i stället har gjorts av en ekonomisk förening inom sex månader från det att beslut om att bilda föreningen fattats, räknas den i 3 kap. 3 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

En ansökan *ska* innehålla en verksamhetsplan.

16 kap.

4 §

Emittenten *skall* så snart som möjligt och senast fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår offentliggöra sin årsredovisning och, i förekommande fall, en koncernredovisning.

Emittenten *ska* så snart som möjligt och senast fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår offentliggöra sin årsredovisning och, i förekommande fall, en koncernredovisning.

Års- och koncernredovisningar *skall* vara granskade av emittentens revisor. Revisionsberättelsen *skall* offentliggöras tillsammans med års- och koncernredovisningen. Bestämmelser om revision finns i 10 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713), 4 a kap. sparbankslagen (1987:619), 8 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, 7 a kap. lagen (1995:1570) om medlemsbanker, revisionslagen (1999:1079) och 9 kap. aktiebolagslagen (2005:551).

Års- och koncernredovisningar *ska* vara granskade av emittentens revisor. Revisionsberättelsen *ska* offentliggöras tillsammans med års- och koncernredovisningen. Bestämmelser om revision finns i 10 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713), 4 a kap. sparbankslagen (1987:619), revisionslagen (1999:1079), 9 kap. aktiebolagslagen (2005:551) och 9 kap. lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

19 kap.

10 §

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget eller föreningen har registrerats. Om en sådan ansökan har gjorts av ett aktiebolag inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet. Om en sådan ansökan i stället har gjorts av en ekonomisk förening inom sex månader från det att beslut om att bilda föreningen fattats, räknas den i 2 kap. 3 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget eller föreningen har registrerats. Om en sådan ansökan har gjorts av ett aktiebolag inom sex månader från stiftelseurkundens under-tecknande, räknas den i 2 kap. 22 § aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet. Om en sådan ansökan i stället har gjorts av en ekonomisk förening inom sex månader från det att beslut om att bilda föreningen fattats, räknas den i 3 kap. 3 § första stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

25 Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)

Härigenom föreskrivs att 43 § fjärrvärmelagen (2008:263) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

Uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten samt en bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten. Uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 12 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Handlingarna får överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten.

Med bestyrkt kopia jämställs elektroniskt original.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

26 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

En fysisk eller juridisk person som lämnar uppgifter med stöd av 1 § får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt tystnadsplikt, om den fysiska eller juridiska personen hade anledning att räkna med att uppgiften borde lämnas. Den som lämnar uppgifter med stöd av 7 § får inte heller göras ansvarig för att ha åsidosatt tystnadsplikt. Detsamma gäller en styrelseledamot eller en anställd som lämnar uppgifter för den fysiska eller juridiska personens räkning.

I fråga om europabolag och europakooperativ som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag eller artiklarna 37–41 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) tillämpas bestämmelsen om styrelseledamot i första stycket på ledamot i tillsynsorganet. Detsamma gäller bestämmelsen om styrelseledamöter i 4 § om meddelandeförbud.

Av 16 § andra stycket och 22 § lagen (2004:575) om europabolag samt 21 § andra stycket och 26 § lagen (2006:595) om europakooperativ framgår att bestämmelserna i andra stycket ska tillämpas också på ledamöter i ett europabolags eller ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan.

I 29 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551), 13 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, 5 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220) och 37 § revisionslagen (1999:1079) finns särskilda bestämmelser om ansvar för revisorer i aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser och vissa andra företag.

I 29 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551), 22 kap. 2 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, 5 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220) och 37 § revisionslagen (1999:1079) finns särskilda bestämmelser om ansvar för revisorer i aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser och vissa andra företag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

27 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 6 § lagen (2010:751) om betaltjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

6 §

En revisor eller en särskild granskare ska omedelbart rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett betalningsinstitut får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av någon författning som reglerar institutets verksamhet,

2. kan påverka institutets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen (2005:551) eller 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Revisorn och granskaren har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag i betalningsinstitutets moderföretag eller dotterföretag eller i ett företag som har en likartad förbindelse med betalningsinstitutet.

En revisor eller en särskild granskare ska omedelbart rapportera till Finansinspektionen om han eller hon vid fullgörandet av sitt uppdrag i ett betalningsinstitut får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av någon författning som reglerar institutets verksamhet,

2. kan påverka institutets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 9 kap. 33 eller 34 § aktiebolagslagen (2005:551) eller 9 kap. 37 eller 38 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

28 Förslag till förordning om ekonomiska föreningar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning tillämpas på

- ekonomiska föreningar enligt lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar,
- bostadsrättsföreningar enligt bostadsrättslagen (1991:614),
- kooperativa hyresrättsföreningar enligt lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt, och
- sambruksföreningar enligt lagen (1975:417) om sambruksföreningar.

Av 2 kap. 19 och 30 §§ framgår att vissa bestämmelser i förordningen inte gäller i fråga om bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och sambruksföreningar.

2 kap. Anmälan för registrering m.m.

Formen för anmälan

1 § En anmälan för registrering enligt lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, bostadsrättslagen (1991:614), lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt och lagen (1975:417) om sambruksföreningar ska göras skriftligen hos Bolagsverket.

En anmälan enligt första stycket och en ansökan enligt de angivna lagarna som ska handläggas av Bolagsverket får överföras elektroniskt till Bolagsverket enligt föreskrifter som Bolagsverket får meddela.

Undertecknande

2 § En anmälan för registrering ska undertecknas av en styrelseledamot eller av den verkställande direktören. En anmälan av en förening i likvidation ska undertecknas av likvidatorn eller, när flera likvidatorer har utsetts, av en av likvidatorerna.

3 § En anmälan eller ansökan som överförs elektroniskt till Bolagsverket ska vara undertecknad med en elektronisk signatur enligt föreskrifter som Bolagsverket får meddela.

Registrering av en förening

4 § En anmälan för registrering enligt 3 kap. 3 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, 9 kap. 2 § bostadsrättslagen (1991:614), 2 kap. 1 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt eller 5 § lagen (1975:417) om sambruksföreningar av en förening ska innehålla uppgift om

1. föreningens postadress,
2. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum och postadress beträffande stiftarna samt, om ett handelsbolag är stiftare, varje obegränsat ansvarig bolagsman,
3. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum, postadress och, om postadressen avviker från hemvistet, hemvist för styrelseledamot och, i förekommande fall för
 - a. styrelsesuppleant,
 - b. verkställande direktör,
 - c. vice verkställande direktör,
 - d. särskild firmatecknare,
 - e. särskild delgivningsmottagare,
 - f. revisor
 - g. revisorssuppleant,
 - h. lekmannarevisor, och
 - i. suppleant för lekmannarevisor,
4. hur föreningens firma tecknas.

Om det begärs att uppgift om styrelseordförande ska registreras, ska anmälan även innehålla de uppgifter om denne som anges i första stycket 3.

Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, ska dess organisationsnummer anges.

Anmälan ska innehålla en försäkran på heder och samvete att stiftarna och de i första stycket 3 angivna personerna inte är i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken samt att revisorerna uppfyller de i 9 kap. 13–16 §§ lagen om ekonomiska föreningar angivna behörighetskraven och lekmannarevisorerna de i 10 kap. 10 § samma lag angivna behörighetskraven. I fråga om särskilda delgivningsmottagare krävs dock endast en försäkran att den bemyndigade inte har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

5 § Vid en anmälan som avses i 4 § ska följande handlingar ges in:

1. en kopia av den dokumentation som avses i 3 kap. 2 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar,

2. en kopia av föreningens stadgar,

3. en försäkran på heder och samvete att föreningen har minst så många medlemmar som anges i 2 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar, 1 kap. 2 § bostadsrättslagen (1991:614), 2 kap. 1 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt respektive 3 § lagen (1975:417) om sambruksföreningar,

4. en försäkran på heder och samvete att, om föreningen enligt stadgarna inte får börja sin verksamhet förrän ett visst villkor har uppfyllts, detta villkor i fråga är uppfyllt,

5. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, särskild delgivningsmottagare och om hur bolagets firma tecknas stämmer överens med de beslut som föreningen har fattat, och

6. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, särskild delgivningsmottagare, revisor, revisorssuppleanter, lekmanna-revisor och suppleanter för lekmanrevisor har åtagit sig uppdraget.

Om den som anmäls som styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör eller firmatecknare inte är folkbokförd i Sverige, ska det vid anmälan ges in en kopia av passhandling eller annan identitetshandling som avser den anmälda. Bolagsverket får kräva in ytterligare handlingar om det behövs för att säkerställa den anmäldes identitet.

Föreningens stadgar

6 § Vid en anmälan för registrering enligt 4 kap. 6 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar av ett beslut om ändring av stadgarna för en ekonomisk förening som avses i den lagen, för en kooperativ hyresrättsförening eller för en sambruksförening eller för registrering enligt 9 kap. 25 § bostadsrättslagen (1991:614) av ett beslut om ändring av stadgarna för en bostadsrättsförening ska följande handlingar ges in:

1. en kopia av föreningsstämmans protokoll, och
2. en kopia av stadgarna i deras nya lydelse.

Om fullmäktige i en förening som avses i lagen om ekonomiska föreningar eller en kooperativ hyresrättsförening har beslutat om sådana ändringar i stadgarna som avses i 4 kap. 8 § första stycket 1

lagen om ekonomiska föreningar, ska anmälan om registrering av stadgeändringarna innehålla en försäkran på heder och samvete att underrättelse enligt nämnda paragraf har lämnats.

Vid anmälan för registrering enligt 9 kap. 18 a § bostadsrättslagen av ett beslut om nedsättning av samtliga insatser ska föreningen lämna in en kopia av föreningsstämmans protokoll.

Talan mot föreningsstämmobeslut

7 § Om talan enligt 7 kap. 47 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om att upphäva eller ändra ett sådant föreningsstämmobeslut som ska anmälas för registrering väcks vid allmän domstol, ska domstolen underrätta Bolagsverket, när

1. talan har väckts,
2. det föreligger en dom eller ett slutligt beslut som har vunnit laga kraft, eller
3. det genom beslut under rättegången har bestämts att föreningsstämmobeslutet inte får verkställas.

Föreningens ledning

8 § Vid en anmälan för registrering enligt 8 kap. 40 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas 4 § första stycket 1, 3 och 4 samt tredje stycket samma paragraf.

Om anmälan inte endast avser ändring av hemvist eller postadress, ska det till anmälan fogas

1. en kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val eller entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant,
2. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av eller entledigande av styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör och firmatecknare, om särskild delgivningsmottagare och om hur föreningens firma tecknas stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på,
3. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och särskild delgivningsmottagare har åtagit sig uppdragen.

Vid en anmälan enligt andra stycket tillämpas 5 § andra stycket.

Revisorer

9 § Vid en anmälan för registrering enligt 9 kap. 51 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas 4 § första stycket 3, tredje och fjärde styckena samma paragraf samt 5 § första stycket 6.

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, ska det till anmälan fogas en kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val av revisor eller revisorssuppleant.

10 § Om en revisor har anmält enligt 9 kap. 26 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar att hans eller hennes uppdrag har upphört i förtid, ska Bolagsverket sända en kopia av anmälan till Skatteverket.

Lekmannarevisorer

11 § Vid en anmälan för registrering enligt 10 kap. 19 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar tillämpas 4 § första stycket 3, fjärde stycket samma paragraf och 5 § första stycket 6.

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, ska det till anmälan fogas en kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor.

Fusion

12 § Till en ansökan enligt 17 kap. 19 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska det fogas en försäkran på heder och samvete från föreningarnas styrelser eller verkställande direktörer om att fusionen inte har förbjudits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer och att prövning av fusionen inte pågår enligt konkurrenslagen eller den nämnda förordningen.

Om fusionsplanen har godkänts av fullmäktige, ska det till ansökan också fogas en försäkran på heder och samvete att under rättelser som avses i 7 kap. 46 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar har lämnats.

I 17 kap. 19 § lagen om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om andra handlingar som ska fogas till ansökan.

13 § Om talan har väckts vid allmän domstol mot föreningsstämman beslut att godkänna en fusionsplan, ska domstolen underrätta Bolagsverket om detta. Underrättelse ska också lämnas när det föreligger en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft.

14 § Bolagsverket ska underrätta Skatteverket när en ansökan enligt 17 kap. 19 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar har gjorts.

Skatteverket ska underrätta Bolagsverket när Skatteverket har fattat beslut om hinder mot verkställande av en fusionsplan.

15 § Om allmän domstol har beslutat om att lämna tillstånd till verkställande av fusionsplan enligt 17 kap. 24 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, ska domstolen underrätta Bolagsverket om detta. Till underrättelsen ska det fogas en kopia av domstolens beslut.

16 § Vid en anmälan för registrering enligt 17 kap. 25 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar av förening som har bildats i samband med fusion genom kombination tillämpas 4 § första stycket 1, 3 och 4 samt fjärde stycket samma paragraf.

Till anmälan ska det vidare fogas

1. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av verkställande direktör, vice verkställande direktör och firmatecknare, om särskild delgivningsmottagare och om hur föreningens firma tecknas stämmer överens med de beslut som föreningen har fattat, och

2. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och särskild delgivningsmottagare har åtagit sig uppdragen.

17 § Vid en anmälan för registrering enligt 17 kap. 42 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska följande handlingar ges in:

1. fusionsintyg för de utländska företag som deltar i fusionen från de behöriga myndigheterna i de stater där företagen är registrerade, och

2. kopior av de fusionsplaner som har godkänts av de utländska företagens stämmor.

I fråga om den förening som bildas genom fusionen ska anmälan innehålla de uppgifter som anges i 16 §.

Till anmälan enligt första stycket ska det vidare fogas

1. en kopia av ett avtal om medverkan enligt 29 § lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner,
2. en kopia av ett beslut enligt 22 § andra stycket lagen om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner,
3. handlingar som visar att förhandlingsperioden enligt 20 § lagen om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner har löpt ut och att 32–40 §§ den lagen ska tillämpas, eller
4. handlingar som visar att lagen om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner inte är tillämplig på föreningen.

18 § Om det efter en överlåtande förenings upplösning görs en anmälan enligt 17 kap. 26 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om att talan om skadestånd till föreningen har väckts enligt 22 kap. 7 § samma lag, ska 4 § första stycket 1, 3 och 4 och fjärde stycket samma paragraf tillämpas. Till anmälan ska det vidare fogas sådana handlingar som avses i 8 § andra stycket och, om föreningen ska ha en revisor, 9 § andra stycket.

19 § Bestämmelserna i 12–18 §§ gäller inte för sambruksföreningar. Bestämmelserna i 17 § gäller inte heller för bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrättsföreningar.

Likvidation

20 § Till föreningens anmälan enligt 18 kap. 9 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska det fogas en kopia av föreningsstämmans protokoll med likvidationsbeslutet.

21 § När en ansökan om likvidation har kommit in till allmän domstol, ska domstolen genast underrätta Bolagsverket om detta.

Domstolen ska också underrätta Bolagsverket om beslut om likvidation samt beslut om förordnande eller entledigande av likvidator. Till underrättelsen ska det fogas en kopia av domstolens beslut. Underrättelsen ska innehålla uppgift om fullständigt namn, personnummer och postadress för likvidatorn. Om en likvidators postadress avviker från hemvistet, ska även hemvistet anges. Om

det har utsetts en suppleant för likvidatorn, ska motsvarande uppgifter lämnas om denne.

22 § Om högre rätt upphäver ett likvidationsbeslut som inte har verkställts, ska rätten genast underrätta Bolagsverket.

23 § Om föreningens firma under likvidationen ska tecknas av någon annan än likvidatorn eller, när flera likvidatorer har utsetts, firman inte ska tecknas av likvidatorerna gemensamt, ska likvidatorn eller likvidatorerna anmäla detta till Bolagsverket. Detsamma gäller om andra uppgifter i registret ska ändras. Om någon annan än likvidator har utsetts till firmatecknare, tillämpas 4 § första stycket 3 och 4 och fjärde stycket samma paragraf samt 5 § första stycket 5 och 6.

24 § Vid en anmälan för registrering enligt 18 kap. 31 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar att föreningen är upplöst ska följande handlingar ges in:

1. en kopia av föreningsstämmans protokoll, och
2. ett bevis om dagen för utfärdande av kallelsen på okända borgenärer.

I 18 kap. 31 § lagen om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om andra handlingar som ska fogas till anmälan.

25 § Vid en anmälan för registrering enligt 18 kap. 34 § andra stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar att likvidationen ska fortsätta tillämpas 4 § första stycket 1, 3 och 4 och fjärde stycket samma paragraf. Till anmälan ska det vidare fogas sådana handlingar som avses i 8 § andra stycket och, om föreningen ska ha en revisor, 9 § andra stycket.

26 § En anmälan för registrering enligt 18 kap. 35 § tredje stycket lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar av beslut om att likvidationen ska upphöra ska innehålla en försäkran på heder och samvete

1. att det inte finns likvidationsanledning enligt lagen om ekonomiska föreningar eller enligt stadgarna, och
2. att utskiftning inte har ägt rum.

Vid anmälan tillämpas 4 § första stycket 1, 3 och 4 och fjärde stycket samma paragraf. Till anmälan ska det vidare fogas

1. en kopia av föreningsstämmans protokoll,

2. en kopia av revisorns yttrande enligt 18 kap. 35 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar,

3. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, särskild delgivningsmottagare och om hur föreningens firma tecknas stämmer överens med de beslut som bolaget har fattat, och

4. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och särskild delgivningsmottagare har åtagit sig uppdragen.

27 § Vid en anmälan för registrering enligt 18 kap. 36 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar av att likvidationsbeslut har upphävts ska en kopia av domstolens dom eller beslut med laga-kraftbevis ges in.

Förenklad upplösning

28 § Till föreningens anmälan enligt 19 kap. 4 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska det fogas

1. en kopia av föreningsstämmans protokoll tillsammans med föreningens medlemsförteckning,

2. ett intyg från Kronofogdemyndigheten att föreningen saknar skuld i myndighetens utsöknings- och indrivningsdatabas,

3. ett intyg från Skatteverket att föreningen inte är betalnings-skyldig för skatter eller socialavgifter och att det inte heller med fog kan antas att sådan betalningsskyldighet kommer att beslutas,

4. en försäkran på heder och samvete undertecknad av samtliga styrelseledamöter och, i förekommande fall, verkställande direktör om att alla föreningens skulder, förfallna och ännu inte förfallna, är betalda och

5. en försäkran på heder och samvete att föreningen inte äger fast egendom eller innehar tomträtt.

Konkurs och företagsrekonstruktion

29 § Om en allmän domstol har fattat beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion eller om att utse konkursförvaltare eller att

avsluta en konkurs, ska den underrätta Bolagsverket om beslutet. Till underrättelsen ska en kopia av domstolens beslut fogas.

Firma

30 § En bifirma kan anmälas för registrering i anmälan om föreningens registrering eller vid senare tillfälle. Till anmälningshandlingen ska det fogas en kopia av styrelseprotokoll som bestyrker anmälan.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte för bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och sambruksföreningar.

3 kap. Föreningsregistret

Föreningsregistrets ändamål m.m.

1 § Föreningsregistret ska ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

I fråga om personuppgifter ska registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. affärsverksamhet, kreditgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där företagsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

2. förvärv, avyttring eller förvaltning av företag som registreras i föreningsregistret,

3. aktualisering, komplettering eller kontroll av företagsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register,

4. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204), eller

5. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a. som avser föreningar som registreras i föreningsregistret,

b. som för att kunna utföras förutsätter tillgång till företagsanknuten information, eller

c. som avser fullgörande av underrättelseskyldighet.

2 § Bolagsverket är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen (1998:204) för föreningsregistret.

3 § Bolagsverket ska se till att det inte uppkommer något otillbörligt intrång i registrerades personliga integritet eller några risker från säkerhetssynpunkt. För dessa syften får verket i enskilda fall ställa upp villkor för behandlingen av personuppgifter.

4 § Bolagsverket får för de ändamål som anges i 1 § medge direktåtkomst till föreningsregistret.

5 § Information som ska lämnas enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) behöver inte omfatta uppgift i en handling som har kommit in till Bolagsverket, om den enskilde har tagit del av handlingens innehåll. Om den enskilde begär det, ska dock informationen även omfatta uppgift i en sådan handling.

Om informationen inte innehåller handling som avses i första stycket, ska det av informationen framgå att handlingen behandlas av myndigheten.

6 § Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna förordning.

7 § I fråga om rättelse av personuppgifter i föreningsregistret tillämpas 26 § förvaltningslagen (1986:223) i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

Hur föreningsregistret förs

8 § Föreningsregistret förs med hjälp av automatiserad behandling. Registret ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket.

9 § I föreningsregistret registreras uppgifter för varje förening. Registret ska innehålla uppgift om föreningens organisationsnummer.

10 § Handlingar som avser en anmälan eller underrättelse enligt lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, bostadsrättslagen (1991:614), lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt eller lagen (1975:417) om sambruksföreningar ska biläggas föreningsregistret. Sådana handlingar ska för varje förening sammanföras i akter.

11 § Bolagsverket ska, såvitt gäller företag som står under Finansinspektionens tillsyn, snarast efter det att registrering har skett underätta inspektionen om de uppgifter som har förts in i eller förts ut ur föreningsregistret så att inspektionen kan fullgöra sin tillsynsfunktion. Underrättelsen får lämnas på medium för automatiserad behandling.

Införingar i föreningsregistret

12 § Införingar i föreningsregistret ska göras i löpande följd för varje förening. Vid varje införing ska det anges diarienummer samt datum för införingen och dess kungörande i Post- och Inrikes Tidningar.

13 § Beslut och andra förhållanden som anmäls för registrering i föreningsregistret ska antecknas i registret så snart som möjligt efter det att anmälan har kommit in till Bolagsverket. Om det framgår att ett beslut ska ha verkan först vid en viss senare tidpunkt, ska dock anteckning i registret ske i så nära anslutning som möjligt till denna tidpunkt.

I ett ärende om registrering av en ekonomisk förening ska beslut meddelas inom två månader efter det att en fullständig anmälan kom in till Bolagsverket. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet, får handläggningstiden vid högst ett tillfälle förlängas med högst två månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att ett mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig anmälan har kommit in och om innehållet i ett sådant bevis.

Ett beslut om att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

14 § När en förening registreras antecknas

1. föreningens organisationsnummer,
2. dagen för föreningens bildande,
3. uppgifter som avses i 4 kap. 1 § 1–3, 6 och 8, 8 kap. 40 § första stycket 2 och 3 samt andra och tredje styckena samma paragraf lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar avseende ekonomiska föreningar och kooperativa hyresrättsföreningar, 9 kap. 5 § 1–3, 9 och 11

bostadsrättslagen (1991:614) samt 4 § 1–3, 7 och 9 lagen (1975:417) om sambruksföreningar,

4. tiden för ordinarie föreningsstämma, om den anges i stadgarna,
5. föreningens bifirma, om styrelsen har antagit en sådan, och
6. föreningens postadress.

Om föreningen ska ha euro som redovisningsvaluta, ska också detta antecknas.

Om föreningen har tillstånd att driva finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, ska även dagen för tillståndet antecknas.

Anges lydelsen av föreningens firma i stadgarna på främmande språk, ska lydelsen antecknas.

I föreningsregistret får även föreningens e-postadress och telefonnummer antecknas.

15 § Om stadgarna innehåller bestämmelser enligt 7 kap. 3 §, 32 § andra stycket eller 51 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar, ska det antecknas i registret.

16 § Beslut om tillstånd till verkställande av en fusionsplan enligt 17 kap. 23 och 24 §§ lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska antecknas i föreningsregistret.

17 § Anteckning i föreningsregistret ska göras enligt följande:

1. Om en ändring av stadgarna innefattar ett beslut om minskning av insatsernas belopp eller lindring av skyldigheten att betala in insatser till föreningen, ska det antecknas att ett sådant beslut har fattats.

2. Om Bolagsverket enligt 17 kap. 27 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar har förklarat att frågan om fusion har fallit, ska det antecknas när beslutet har vunnit laga kraft.

3. Vid registrering på grund av anmälan enligt 9 kap. 18 a § bostadsrättslagen (1991:614) av ett beslut om minskning av samtliga insatser, ska det antecknas att ett sådant beslut har fattats.

18 § När en förening har registrerats, ska det ingivna exemplaret av stadgarna förses med ett bevis om registreringen och återställas till föreningen.

När en ändring av en förenings stadgar har registrerats, ska stadgarna i deras nya lydelse förses med ett bevis om registreringen och återställas till föreningen.

När en ekonomisk plan för en bostadsrättsförening har registrerats, ska planen förses med bevis om registreringen och återställas till föreningen.

Utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling

19 § Bolagsverket ska lämna ut uppgifter och handlingar i föreningsregistret på medium för automatiserad behandling, om det begärs.

Handlingar enligt 10 § som inte har förts in i föreningsregistret och som inte behöver lämnas ut enligt första stycket får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och, om det är uppenbart att det kan ske utan risk för att enskildas personliga integritet kränks, till enskilda.

Sökning efter uppgifter och handlingar

20 § Vid sökning efter uppgifter som avser en förening som är upplöst får endast organisationsnummer och firma användas som sökbegrepp, om det har förflutit mer än fem år sedan det har registrerats att föreningen är upplöst.

Vid sökning efter uppgifter och handlingar som avses i 10 § får endast uppgifter som avses i 5 kap. 2 § 1 och 2 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt organisationsnummer och firma användas som sökbegrepp.

Kungörelse

21 § I en kungörelse enligt 20 kap. 4 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska anges föreningens firma och organisationsnummer samt styrelsens säte eller, om föreningen är i likvidation, den tingsrätt under vilken föreningen hör.

4 kap. Avgifter

Registreringsärenden

1 § I ärenden som rör registrering enligt denna förordning ska för registrering och, i förekommande fall, dess kungörande, samt för ärendets handläggning och prövning, avgifter betalas med följande belopp:

1. vid anmälan för registrering av en nybildad förening, 1 400 kronor, eller, om sådan anmälan överförs elektroniskt och undertecknas med en elektronisk signatur, 1 100 kronor,

2. vid anmälan enligt 18 kap. 9 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar att föreningsstämman beslutat om likvidation, 800 kronor,

3. vid anmälan om fusion enligt 17 kap. 25 eller 42 § lagen om ekonomiska föreningar, 1 000 kronor,

4. vid någon annan anmälan eller då en anteckning i registret annars ska ske, 900 kronor, eller, om sådan anmälan överförs elektroniskt och undertecknas med en elektronisk signatur, 700 kronor.

2 § Om en anmälan enligt 1 § samtidigt omfattar registrering eller registrering av ändring av fler än en firma, bifirma eller firma i dess lydelse på främmande språk, ska en avgift enligt 1 § 4 betalas för varje sådan firma.

Om det begärs att en registrering avfattas på annat språk än svenska, ska det betalas en avgift med 500 kr för varje sådant språk.

Bolagsverket får meddela föreskrifter om avgifter för att tillhandahålla ett fusionsintyg enligt 17 kap. 40 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar på annat språk än svenska.

3 § Avgift ska inte betalas för registrering av

1. ändrad postadress,

2. förhållanden som en likvidator ska anmäla,

3. anmälan från rätten eller konkursförvaltaren, eller

4. en underrättelse från en behörig utländsk myndighet enligt 17 kap. 41 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar.

Avgift ska inte heller betalas för registrering av beslut enligt 19 kap. 1 § andra stycket första meningen, 17 kap. 27 § lagen om ekonomiska föreningar eller för registrering av beslut om att avregistrera firma efter en dom om upphävande av firmaregistrering.

Ansökningsärenden

4 § För handläggning och prövning av en ansökan enligt lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar ska avgifter betalas enligt följande:

1. kallelse till föreningsstämma (7 kap. 15 § andra stycket), 1 500 kronor,
2. utseende av medrevisor (9 kap. 11 §), 1 500 kronor,
3. tillstånd att anlita revisor som inte har avlagt revisorsexamen (9 kap. 18 §), 685 kronor,
4. utseende av minoritetsrevisor (9 kap. 12 §), 1 500 kronor,
5. förordnande av revisor (9 kap. 29 och 30 §§), 1 500 kronor,
6. utseende av särskild granskare (10 kap. 22 §), 1 500 kronor,
7. minskning av reservfonden (16 kap. 2 §), 685 kronor,
8. tillstånd till verkställande av fusionsplan (17 kap. 19 §), 1 500 kronor,
9. likvidation enligt 18 kap. 12 §, 475 kronor.

När avgiften ska betalas

5 § En avgift enligt 1, 2 och 4 §§ ska betalas när anmälan eller ansökan ges in. Avgiften återbetalas inte om handläggningen av ett ärende som anmälan eller ansökan avser har påbörjats.

5 kap. Övriga bestämmelser

Uppgift om föreningens organisationsnummer m.m.

1 § Anmälan som ges in för en registrerad förening enligt denna förordning ska innehålla uppgift om föreningens organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Upprättande av försäkran elektroniskt

2 § En försäkran på heder och samvete enligt denna förordning får undertecknas med elektronisk signatur enligt föreskrifter som Bolagsverket får meddela.

Ingivning av handlingar som har upprättats elektroniskt

3 § Handlingar som ska fogas till anmälningar och ansökningar och som har upprättats elektroniskt får överföras elektroniskt till Bolagsverket enligt föreskrifter som Bolagsverket får meddela. Bolagsverket får även meddela föreskrifter om vilka elektroniska signaturer som får användas för att en handling ska få ges in som elektroniskt original.

Bestyrkande av kopior m.m.

4 § Kopior som ska ges in enligt denna förordning ska vara bestyrkta. En elektronisk kopias överensstämmelse med originalet ska vara bestyrkt enligt föreskrifter som Bolagsverket får meddela.

En handling som enligt denna förordning ska ges in i kopia får även ges in i original. Om handlingen har upprättats elektroniskt, ska bestämmelserna i 3 § tillämpas.

Om en handling som har upprättats i pappersform har getts in i både original och kopia, ska originalhandlingens återställas.

Underrättelser

5 § När någon registreras som styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, särskild delgivningsmottagare, revisor, revisorssuppleant, lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor, ska Bolagsverket underrätta den registrerade om åtgärden. När verket tar bort en sådan registrering från registret, ska underrättelse lämnas till den som åtgärden berör.

Om registreringen avser ett revisionsbolag, ska den huvudansvarige revisorn underrättas.

Underrättelsen ska omedelbart efter registreringen eller avförandet av registreringen sändas till den som åtgärden berör på hans eller hennes folkbokföringsadress enligt det statliga person- och adressregistret (SPAR) eller, om en sådan adressuppgift saknas, till den adress som har uppgetts i ärendet.

Bolagsverket ska en gång varje år underrätta den som är registrerad i föreningsregistret som likvidator eller suppleant för likvidator om registreringen. Underrättelsen ska sändas till den adress som har uppgetts i ärendet.

Bolagsverket behöver inte sända ut underrättelser om det är uppenbart att en sådan underrättelse inte fyller något syfte.

6 § Bolagsverket ska genast underrätta föreningen när verket fattar något av följande beslut:

1. beslut i tillståndsärenden enligt 16 kap. 2 § första stycket 2 och 17 kap. 19 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar,
2. beslut enligt 17 kap. 27 § samma lag att förklara att frågan om fusion har fallit,
3. beslut enligt 20 kap. 3 § samma lag att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,
4. beslut att avregistrera företrädare enligt 20 kap. 8 § samma lag, och
5. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 23 kap. 3 § samma lag.

7 § Bolagsverket ska underrätta den domstol som handlägger ett ärende om tillstånd enligt 16 kap. 2 § första stycket 2 eller 17 kap. 19 § lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar om följande beslut och domar:

1. interimistiska beslut som en annan domstol har meddelat i ett pågående mål om talan mot det föreningsstämmobeslut som ärendet gäller, och
2. lagakraftvunnen dom som innebär att det föreningsstämmobeslut som ärendet gäller har upphävts eller ändrats.

Förhandsgranskning

8 § Bolagsverket ska på begäran förhandsgranska handlingar i samband med föreningsbildning eller ändring av stadgarna. Ersättning för granskningen ska betalas enligt grunder som myndigheten fastställer efter samråd med Ekonomistyrningsverket.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2013. Bestämmelserna i 2 kap. 6 § och 3 kap. 14 § träder dock, såvitt gäller ett sådant beslut som avses i 11 § lagen (2012:000) om införande av lagen (2012:000) om ekonomiska föreningar i kraft den 1 september 2012.

2. Genom förordningen upphävs förordningen (1987:978) om ekonomiska förordningar.
3. Den upphävda förordningen gäller fortfarande i fråga om
 - a. registrering av föreningar enligt 2 kap. 3 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
 - b. registrering av beslut som har fattats med stöd av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, och
 - c. ansökningar och anmälningar som har kommit in till Bolagsverket före den 1 januari 2013, dock inte i fråga om sådana beslut som avses i 1.

1 Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

Regeringen tillkallade genom beslut den 29 maj 2008 en särskild utredare för att se över lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) i syfte att förenkla för ekonomiska föreningar att driva sin verksamhet och att underlätta etablering av nya föreningar. Regeringens direktiv (dir. 2008:70) återges i sin helhet i *bilaga 1*.

I utredarens uppdrag ingår enligt direktiven bl.a. att se över definitionen av begreppet ”ekonomisk förening”, att överväga om möjligheterna för ekonomiska föreningar att bedriva sin verksamhet i delägda företag bör utvidgas, att se över frågor om kapitalskydd, medlemskap och återbetalning av medlemsinsatser samt att överväga om det finns skäl att skapa ett flexiblere regelverk för vissa ekonomiska föreningar. Enligt direktiven ska utredaren också lämna förslag till andra ändringar av regelverket som innebär förenklningar för föreningarna samt göra en genomgripande språklig och redaktionell översyn av föreningslagen. I uppdraget ingår också att lämna de författningsförslag som övervägandena ger anledning till samt att föreslå de författningsändringar som behövs för att avveckla lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

1.2 Utredningens arbete

Utredningen har antagit namnet Föreningslagsutredningen.

Utredningsarbetet har, i enlighet med direktiven, bedrivits i två faser. I den första fasen har utredningen övervägt frågor om ändring av stadgarna och andra frågor kring föreningsstämman samt olika åtgärder som kan förenkla för de ekonomiska föreningarna och minska deras administrativa börda. Utredningens överväganden i dessa frågor har redovisats i delbetänkandet *Enklare beslutsfattande i ekonomiska föreningar*, SOU 2009:37, som avlämnades i april 2009.

Under den andra fasen av arbetet – som har innefattat alla övriga frågor som utredningsuppdraget har gett anledning att ta upp – har utredningen hållit elva sammanträden med experterna. Därutöver har det hållits bl.a. två sammanträden med en parlamentarisk referensgrupp som har varit knuten till utredningen samt två sammanträden med företrädare för Riksbyggen, HSB Riksförbund, Sveriges BostadsrättsCentrum (SBC) och Stockholms Kooperativa Bostadsförening (SKB). Sekretariatet har vidare haft kontakt med och inhämtat information från Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Statistiska Centralbyrån, Näringslivets Regelnämnd, de danska och finska registreringsmyndigheterna samt det norska Justisdepartementet. Utredaren har vid ett besök i Helsingfors diskuterat frågor kring den motsvarande finska lagstiftningen med företrädare för bl.a. det finska Justitieministeriet.

I arbetet med beräkningen av förslagets påverkan på föreningarnas administrativa kostnader har sekretariatet fått viss hjälp av Tillväxtverket.

Utredningens arbete har bedrivits i nära samråd med berörda experter. Flertalet experter har dock inte medverkat vid framtagandet av de särskilda förslag som gäller bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar, samlagsföreningar, kreditmarknadsföreningar, medlemsbanker och europakooperativ.

När det gäller de stora dragen i de förslag som experterna har varit med om att utarbeta är utredaren och experterna ense. Betänkandet har därför avfattats i vi-form. Inom expertgruppen råder enighet om att de åsiktsskillnader som kvarstår i enstaka frågor hanteras bäst inom ramen för det kommande remissförfarandet.

2 Ekonomiska föreningar – en allmän beskrivning

2.1 Gällande svensk lagstiftning i korthet

2.1.1 Ekonomiska föreningar

Den civilrättsliga regleringen av den ekonomiska föreningen finns i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen). Grundläggande för en ekonomisk förening, sådan denna framträder i föreningslagen, är att den är en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer. Dessa personer är medlemmar i föreningen. Föreningen ska bedriva ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i. Utmärkande för en ekonomisk förening är dessutom att föreningens ändamål ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet (se 1 kap. 1 § föreningslagen). Ytterligare karakteristika är att föreningen ska ha stadgar, som reglerar dess verksamhet, en styrelse, som ansvarar för dess förvaltning, och en eller flera revisorer som granskar verksamheten.

Den ekonomiska föreningen är, tillsammans med aktiebolaget, de huvudsakliga associationsformer som svensk lagstiftning erbjuder för möjligheten att bedriva verksamhet utan personligt ansvar för associationens delägare. Den ekonomiska föreningen är, till skillnad från aktiebolaget, en *öppen* association. Detta innebär att föreningens medlemsantal inte är fastställt på förhand och att det kan variera över tiden utan att föreningens stadgar behöver ändras. I ett aktiebolag är antalet aktier bestämt i bolagsordningen och om antalet aktier ska ökas krävs som huvudregel att bolagsordningen ändras. Ett aktiebolags bolagsordning sätter därmed vissa gränser för antalet delägare i bolaget. Även i handelsbolag krävs ändring av bolagsavtalet då kretsen bolagsmän förändras, eftersom antagandet av en ny delägare kräver samtycke från samtliga bolagsmän. Aktiebolag och handelsbolag anses därför vara *slutna* associationer.

En ekonomisk förening brukar dessutom beskrivas som en *personassociation*, i motsats till aktiebolaget, som betraktas vara en *kapitalassociation*. Det väsentliga i en personsammanslutning anses vara delägarna/medlemmarna, medan det i en kapitalassociation är kapitalinsatsen och avkastningen på denna som står i fokus. Det bör dock anmärkas att det även för ekonomiska föreningar uppställs krav på att medlemmarna ska bidra med en insats till föreningen och ekonomiska föreningar har därför vissa drag av kapitalassociation.

Huvudsyftet i en ekonomisk förening är inte, till skillnad från vad som gäller för aktiebolag, att ge kapitalavkastning till ägarna. Medlemmarna förutsätts ha ekonomisk nytta av föreningen men denna ekonomiska nytta ligger främst i medlemmarnas rätt att i vid mening utnyttja föreningens tjänster. Vanligen strävar dock även en ekonomisk förening efter att bedriva sin verksamhet så att det uppstår en vinst och i många föreningar är utdelningen av denna till medlemmarna en viktig del i främjandet av medlemmarnas intressen.

Ekonomiska föreningar delas oftast in i tre grupper: konsumentföreningar, producentföreningar och arbetskooperativa föreningar. Avgörande för vilken kategori en enskild förening hör hemma i är hur den kooperativa verksamheten är utformad. En *konsumentförening* kännetecknas av att medlemmarna deltar i verksamheten som konsumenter eller annars som användare av föreningens varor eller tjänster. I en *producentförening* deltar medlemmarna genom att leverera råvaror eller andra produkter till föreningen eller genom att köpa in varor eller tjänster från föreningen till sin egen näringsverksamhet. Medlemmarna i en *arbetskooperativ* förening deltar i verksamheten med sina egna arbetsinsatser. Det ekonomiska främjandet för medlemmarna i de olika kooperativa formerna kan exempelvis bestå i lägre priser på inköpta varor, högre priser för levererade varor respektive möjlighet till försörjning.

En ekonomisk förening måste alltid ha minst tre medlemmar. Medlemskapet är personligt och kan inte överlåtas. Däremot kan de ekonomiska rättigheter som är knutna till själva andelen i föreningen, den s.k. andelsrätten, överlåtas.

Föreningens verksamhet finansieras helt eller delvis genom de medlemsinsatser som medlemmarna är skyldiga att betala. Lagen reglerar dock inte insatsernas storlek. Den enskilda föreningen kan därför genom bestämmelser i stadgarna själv besluta hur stora insatserna ska vara. Lagen reglerar inte heller på vilket sätt insatserna ska betalas. Insatsskyldigheten kan således, beroende på vad som

föreskrivs i föreningens stadgar, fullgörs i form av kontant betalning men också genom leverans av egendom eller genom egen arbetsinsats. Eftersom lagen inte uppställer något krav på när insatserna ska fullgöras, krävs det inte heller att en ny medlem betalar sin insats när han eller hon träder in i föreningen. En förening kan alltså fritt bestämma när insatsen ska erläggas och tiden för inbetalning kan variera.

En ekonomisk förening får rättskapacitet och blir en juridisk person i och med att den registreras i föreningsregistret. Föreningsregistret förs av Bolagsverket.

2.1.2 Bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrättsföreningar

En *bostadsrättsförening* är en särskild form av ekonomisk förening. Den har till ändamål att i föreningens hus upplåta lägenheter med bostadsrätt till föreningens medlemmar. Bostadsrätt är den rätt i föreningen som medlemmen har på grund av upplåtelsen. De lägenheter som upplåts med bostadsrätt kan vara såväl bostadslägenheter som lokaler.

Bostadsrättsföreningar regleras i bostadsrättslagen (1991:614). Lagen innehåller många regler som är specifika för denna föreningsform, exempelvis bestämmelser om upplåtelse av bostadsrätt och om bostadsrättshavarens rättigheter och skyldigheter. I vissa delar hänvisar dock lagen till de föreningsrättsliga regler som finns i föreningslagen, såsom när det gäller flertalet frågor om föreningens ledning, föreningsstämma, revision och likvidation.

En *kooperativ hyresrättsförening* är en ekonomisk förening som har till ändamål att upplåta bostadslägenheter med hyresrätt till sina medlemmar. Karaktäristiskt för kooperativ hyresrätt är att hyresgästerna är medlemmar i föreningen och att det är föreningen som hyr ut lägenheterna.¹ Upplåtelsen kan avse lägenheter i hus som föreningen äger (ägarmodellen) men det kan också vara fråga om lägenheter som föreningen hyr av husets ägare (hyresmodellen). Föreningsrättsliga bestämmelser om kooperativa hyresrättsföreningar finns i 2 kap. lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt. I de flesta avseenden hänvisas till föreningslagens bestämmelser, exempelvis i frågor om föreningens ledning, föreningsstämman, revision, likvidation och annan upplösning av föreningen.

¹ Se prop. 2001/02:62 s. 37 f.

2.1.3 Sambruksföreningar

En sambruksförening har till huvudändamål att driva jordbruk eller trädgårdsnäring för medlemmarnas gemensamma räkning. Föreningen får dessutom driva annan verksamhet under förutsättning att sådan verksamhet har samband med föreningens ändamål.

Sambruksföreningar regleras i lagen (1975:417) om sambruksföreningar. Denna lag innehåller vissa särskilda föreningsrättsliga bestämmelser men hänvisar i betydande delar till föreningslagen. Således ska föreningslagens bestämmelser tillämpas även på sambruksföreningar när det exempelvis gäller frågor om medlemskap, föreningens ledning, föreningsstämma, revision och likvidation.

2.1.4 Kreditmarknadsföreningar och medlemsbanker

En *kreditmarknadsförening* är en ekonomisk förening som har fått tillstånd av Finansinspektionen att bedriva finansieringsrörelse. För en sådan förening gäller bestämmelserna i föreningslagen, om inte annat följer av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller är särskilt föreskrivet.

I lagen (1995:1570) om medlemsbanker regleras en särskild föreningsform, *medlemsbanker*. En medlemsbank har till ändamål att främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom att driva bankverksamhet där medlemmarna deltar genom att använda bankens tjänster som insättare eller på annat sätt. Lagen hänvisar i vissa avseenden till lagen om bank- och finansieringsrörelse, främst i fråga om sådant som gäller bedrivande av bankrörelse. När det gäller den civilrättsliga regleringen av medlemsbanker innehåller emellertid lagen om medlemsbanker en i princip uttömmande reglering, som dock i de flesta avseenden bygger på föreningslagens bestämmelser.

2.1.5 Andra föreningsformer

Föreningslagens krav på att medlemmarna ska delta i föreningens verksamhet innebär att den ekonomiska föreningen har en tydlig kooperativ karaktär. I svensk rätt finns, utöver de redan nämnda slagen av ekonomiska föreningar, även andra associationer som har en kooperativ karaktär. Det gäller bl.a. *understödsföreningar*. Dessa, som regleras i lagen (1972:262) om understödsföreningar, är av-

sedda för inbördes bistånd i form av kapital-, sjuk- eller pensionsförsäkring. Andra former av kooperativa sammanslutningar är *arbetslöshetsföreningar* enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och *ömsesidiga försäkringsbolag* enligt försäkringsrörelselagen (1982:713).

Tabell 2.1 Antal föreningar registrerade hos Bolagsverket²

Ekonomiska föreningar	12 750
Bostadsrättsföreningar	26 785
Kooperativa hyresrättsföreningar	97
Sambruksföreningar	11
Kreditmarknadsföreningar	1
Medlemsbanker	2

2.2 Tidigare lagstiftning om ekonomiska föreningar

Sverige har haft lagstiftning om ekonomiska föreningar i mer än 100 år. Sedan den första föreningslagen tillkom, har nya föreningslagar tillkommit vid tre tillfällen, oftast i nära anslutning till tillkomsten av nya aktiebolagslagar.

Sverige fick sin första föreningslag år 1895 genom lagen (1895:66 s. 1) om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet (1895 års föreningslag). Den kooperativa företagsformen hade då funnits i Sverige sedan mitten av 1800-talet. Genom 1895 års föreningslag reglerades typiska kooperativa företag där den verksamhet som bedrevs i föreningen skulle vara accessorisk till medlemmarnas egen ekonomi. Handel med utomstående var förbjuden. Föreningarna kunde bedriva sin verksamhet med begränsat personligt ansvar för medlemmarna (mbpa) eller utan personligt ansvar för medlemmarna (upa).

En ny lag om ekonomiska föreningar tillkom år 1911 med lagen (1911:55) om ekonomiska föreningar (1911 års föreningslag). Den nya lagen innehöll en vid definition av vad som utgjorde en ekonomisk förening. Förutom kooperativ verksamhet kunde en ekonomisk förening användas för såväl rent vinstdrivande verksamhet som näringsverksamhet med ideellt syfte. Lagen innehöll inte något krav på att medlemmarna skulle delta i verksamheten.

² Per den 31 augusti 2010.

Genom lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar (1951 års föreningslag) infördes en definition av ekonomisk förening som tydligare skilde den ekonomiska föreningen från aktiebolaget och den ideella föreningen. För första gången uppställdes ett krav på att medlemmarna skulle delta i verksamheten på något sätt, exempelvis som konsumenter, producenter eller arbetstagare. Vidare fastslogs att det var medlemmarnas ekonomiska intressen och inte något annat som skulle främjas genom föreningens verksamhet.

Den nuvarande lagen, lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen), trädde i kraft den 1 januari 1988. Genom övergångsbestämmelser fick föreningar, som hade registrerats enligt 1895 års respektive 1911 års föreningslag, behålla sin status som ekonomisk förening, trots att de inte uppfyller den nuvarande föreningslagens krav på t.ex. ändamål och öppenhet ("upa-föreningar"). Det finns dessutom fortfarande ett antal äldre ekonomiska föreningar där medlemmarna har ett visst begränsat personligt ansvar för föreningens skulder ("mbpa-föreningar"). Vidare finns det ett antal "ideella" ekonomiska föreningar, som i enlighet med 1911 års föreningslag bedriver näringsverksamhet med ett i huvudsak allmännyttigt intresse, t.ex. ett stort antal folketshusföreningar.

Tabell 2.2 Antal föreningar inregistrerade enligt 1895 års föreningslag eller 1911 års föreningslag³

Upa-föreningar	1 218
Mbpa-föreningar	7
Folketshusföreningar ⁴	484

2.3 Företagande i ekonomisk förening

2.3.1 Allmänt om företagande i ekonomisk förening

År 2008 fanns det enligt Statistiska Centralbyråns Företagsregister 6 646 aktiva ekonomiska föreningar. Av dessa hade cirka en tredjedel uppgift om årlig omsättning registrerad i Företagsregistret. Den sammanlagda omsättningen för dessa föreningar uppgick år 2007 till 107 miljarder kronor. Knappt hälften av de aktiva föreningarna hade en uppgift om antalet anställda i verksamheten. Totalt var 43 500 personer anställda i dessa föreningar.

³ Uppgift från Bolagsverket i februari 2010.

⁴ Avser föreningar med "Folkets hus" eller liknande uttryck i firman.

Företagande i ekonomisk förening förekommer i många olika former. Betydande verksamhet finns inom den s.k. konsumentkooperationen och inom lantbrukskooperationen, som beskrivs närmare i det följande. Att bedriva sin verksamhet i form av ekonomisk förening har även blivit alltmer frekvent bland nystartade företag, vilket även det beskrivs närmare nedan. Den ekonomiska föreningsformen används också av s.k. sociala företag, där inslaget av ekonomisk nytta inte är lika påtagligt som i de mer traditionella ekonomiska föreningarna.

2.3.2 Konsumentkooperationen m.m.

Konsumentkooperationen kännetecknas av att föreningarnas medlemmar som huvudregel deltar i verksamheten som konsumenter. Ekonomiska föreningar inom konsumentkooperationen är i dag framförallt verksamma inom *dels* detaljhandeln (genom KF ekonomisk förening och övriga konsumentföreningar), *dels* bil- och drivmedelsbranschen (genom OK ekonomisk förening och övriga OK-föreningar).

De senaste decennierna har präglats av vissa generella trender inom konsumentkooperationen. Såväl inom KF som inom OK har det skett sammanslagningar mellan föreningar. På så sätt har det skapats allt fler stora regionala föreningar, medan de mindre, lokala, har blivit färre. Detta har fått till följd att föreningarna har blivit större organisationer med många medlemmar, något som i sin tur har lett till nya arbetssätt i kontakterna mellan medlemmar och föreningar.

Ökad konkurrens, såväl nationellt som internationellt, har skapat behov av att organisera driften av verksamheten på nya sätt. Detta har medfört att nya strukturer har vuxit fram, exempelvis medlemsfrämjande föreningar och verksamhet i delägda dotterbolag.

En annan utvecklingstendens inom konsumentkooperationen är att medlemskapet i en konsumentförening har fått ändrad karaktär, särskilt mot bakgrund av att andra, konkurrerande, företag har infört kundkort som ger rabatter och bonus på inköp. Medlemsinflytandet i föreningarna har resulterat i tydliga satsningar på miljö och hållbar utveckling inom både KF och OK.

Dagligvaruhandeln – KF-föreningarna

Det första svenska konsumentkooperativet startades år 1850 genom bildandet av Lagunda och Hagunda Häraders varuanskaffningsbolag. Det var dock först under 1880-talet som konsumentkooperationen fick någon större utbredning i Sverige. Det skedde genom att enskilda personer gick samman i lokala inköpsföreningar för att genom gemensamma inköp åstadkomma lägre priser på inköpta varor. Genom 1895 års föreningslag skapades en rättslig reglering av detta.

Med tillkomsten av ett större antal lokala föreningar följde ett behov av nationell samordning. År 1899 bildades därför Kooperativa Förbundet ekonomisk förening (KF). Förbundet hade inledningsvis som sitt främsta ändamål att främja den kooperativa rörelsens utveckling. Några år efter bildandet utökades förbundets verksamhet till att också bedriva partihandel för inköp till de detaljhandelsdrivande lokalföreningarna. KF kom även att utveckla en omfattande industriverksamhet, både en betydande livsmedelsindustri för produktion till de detaljhandelsdrivande föreningarna och en viss tyngre industri. År 1977 var KF:s industrigrupp den åttonde största industrikoncernen i Sverige.⁵ Dagligvaruhandeln bedrevs då självständigt av de cirka 170 lokala konsumentföreningarna.

Under 1980- och 1990-talet skedde en omfattande förändring av KF:s och konsumentföreningarnas verksamhet. Systemet med uppdelningen mellan partihandel i KF och detaljhandel i lokala konsumentföreningar visade sig fungera mindre väl i den moderna dagligvaruhandeln. Det medförde att föreningarnas verksamhet i högre grad integrerades med KF. År 1992 bildade KF dotterbolaget Kooperativa Detaljhandelsgruppen AB (KDAB, senare Coop Sverige AB). Konsumentföreningarna Väst, Solidar, Svea, Stockholm och Konsum Norrort beslöt att överlåta driften av detaljhandeln till KF genom att affärsverksamheten placerades i KDAB. Totalt omfattades cirka 60 procent av den kooperativa detaljhandeln av denna nya organisation och detta nya arbetssätt. De fem konsumentföreningarna blev s.k. medlemsfrämjande föreningar, vars verksamhet huvudsakligen är inriktad på medlems- och konsumentfrågor. En följd av det nya arbetssättet blev att KF upphörde med sin partihandel.

⁵ Konsumentkooperationens utveckling och utbredning under 1900-talet beskrivs utförligt i SOU 1979:62, som även innehåller statistik om dess storlek i mitten på 1970-talet.

Ytterligare en betydande förändring var när KF under 1990-talet sålde och avvecklade merparten av sin industriverksamhet. Livsmedelsindustrin, som en gång hade varit en konkurrensfördel, blev så småningom mindre lönsam, eftersom den enbart hade konsumentkooperationen som marknad. KF avyttrade därför sitt ägande av livsmedelsindustrin. Det ekonomiska läget i KF tvingade också fram försäljningar av andra, tunga, industrier, såsom exempelvis OK Petroleum AB.

Behovet av att förbättra lönsamheten och att genomföra strukturförändringar har också bidragit till att antalet konsumentföreningar har minskat. Det har skett genom att mera lokala föreningar har slagits samman till större regionföreningar. En annan påtaglig trend är att antalet försäljningsställen har minskat kraftigt. År 1977 fanns det 2 225 försäljningsställen i Sverige. I dag bedrivs dagligvaruhandel i cirka 760 butiker.

Under början av 2000-talet ledde den ökade internationaliseringen till ett nordiskt samarbete inom den konsumentkooperativa detaljhandeln. År 2001 bildades bolaget Coop Norden AB, där KF:s hela dagligvarubaserade detaljhandel kom att ingå. Coop Norden AB ägdes tillsammans av KF, den danska konsumentkooperationen FDB och norska Coop NKL. Bolagets uppgift var att driva dagligvaruhandeln i Sverige och Danmark, att sköta gemensamma inköp och att svara för den gemensamma organisationen. Samarbetet avbröts emellertid efter några år och vid årsskiftet 2007/2008 fördes driften av affärsverksamheten i Sverige tillbaka till Coop Sverige AB. Viss nordisk samverkan finns dock kvar i form av ett renodlat inköpssamarbete.

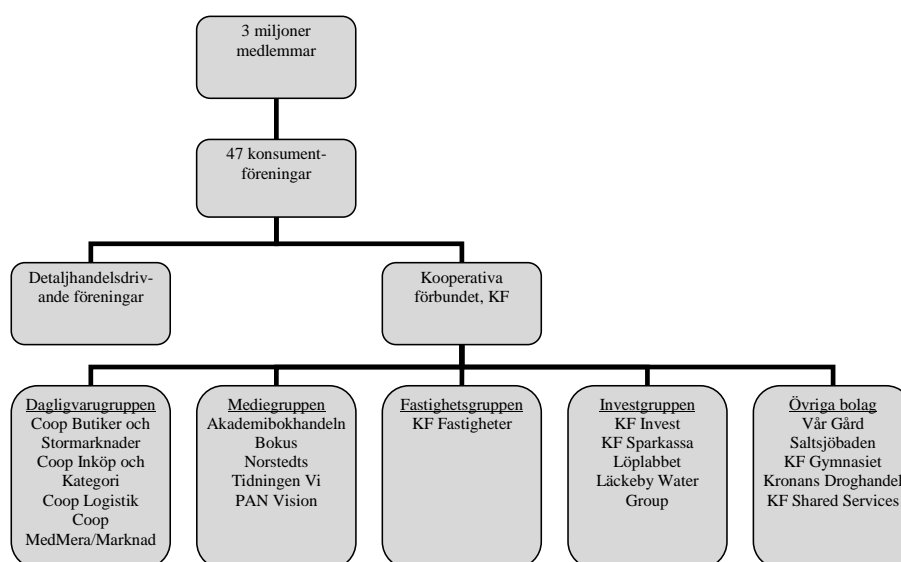
KF ekonomisk förening kan i dag beskrivas som moderföretag i en koncern som framförallt är verksam inom detaljhandeln. Enligt KF:s stadgar är förbundets uppgift att skapa ekonomisk nytta och samtidigt göra det möjligt för medlemmarna att i sin konsumtion bidra till en hållbar utveckling för människor och miljö.

Tabell 2.3 Konsumentkooperationens utveckling sedan 1970-talet

	1977 ⁶	2009 ⁷
Antal medlemmar	1 886 000	3 195 000
Antal konsumentföreningar	170	47
Antal försäljningsställen ⁸	2 225	863

KF ägs av 47 konsumentföreningar, vilka i sin tur ägs av de drygt 3 miljoner medlemmarna. En del av KF:s verksamhet består av förbunds- och föreningsfrågor och av att ge stöd i olika avseenden till sina medlemsföreningar. I KF ingår även KF Sparkassa, där ca 90 000 medlemmar har konton och som år 2009 hade en inlåning om ca 3,8 miljarder kr. Andra verksamhetsgrenar inom KF drivs i dotterbolag, som exempelvis KF Fastigheter AB och KF Invest AB.

Organisatorisk skiss KF och konsumentföreningarna⁹

⁶ Källa: SOU 1979:62.

⁷ Källa: KF verksamhetsberättelse 2009. I konsumentkooperationen omfattas Kooperativa Förbundet och konsumentföreningarna.

⁸ Inkluderar, förutom dagligvarubutiker, även alla övriga butiker inom detaljhandel.

⁹ Källa: KF verksamhetsberättelse 2009.

Detaljhandelsdrivande föreningar

I dag finns det 42 detaljhandelsdrivande konsumentföreningar runt om i Sverige. Dessa svarar gemensamt för cirka 45 procent av den kooperativa detaljhandeln. De har sammanlagt cirka 1 200 000 medlemmar, vilket utgör cirka 40 procent av konsumentkooperationens totala medlemsantal. Några av föreningarna är små, med mellan 300 och 1 000 medlemmar och någon eller något fåtal butiker, medan andra är betydligt större. I uppställningen redovisas de fem största detaljhandelsdrivande föreningarna.

Tabell 2.4 De fem största detaljhandelsdrivande konsumentföreningarna, 2009

	Verksamhetsområde	Antal medlemmar ¹⁰	Försäljning Mdkr ¹¹
Konsum Nord	Jämtland, Västernorrlands och Västerbottens län	263 000	3,8
Konsumentföreningen Göta	Småland och Öland	206 000	1,5
Konsum Värmland	Värmland	138 000	3,7
Konsumentföreningen Kristianstad-Blekinge	Nordöstra och mellersta Skåne samt Blekinge län	127 000	1
Konsumentföreningen Gävleborg	Gästrikland, Hälsingland och norra Uppland	106 000	1,4

Medlemsfrämjande föreningar

Fem större föreningar har sedan år 1992 integrerat sin affärsverksamhet med KF och utgör s.k. medlemsfrämjande föreningar. De har sammanlagt drygt 1,9 miljoner medlemmar, vilket utgör cirka 60 procent av konsumentkooperationens medlemmar. De fem föreningarna är:

¹⁰ Avrundat till tusental.

¹¹ Avser försäljning exklusive mervärdesskatt.

Tabell 2.5 Medlemsfrämjande föreningar, 2009

	Antal medlemmar
Konsumentföreningen Stockholm	621 000
Konsumentföreningen Svea	606 000
Konsumentföreningen Väst	356 000
Konsumentföreningen Solidar	346 000
Konsum Norrort	65 000

Bil- och drivmedelskooperationen – OK-föreningarna

Bil- och drivmedelskooperationen består i dag av sju självständiga ekonomiska föreningar, med större eller mindre verksamhetsområden. De har tillsammans cirka 1,3 miljoner medlemmar. Den största föreningen är OK ekonomisk förening, som har hela Götaland, större delen av Svealand samt södra och mellersta Norrland som verksamhetsområde. De övriga sex föreningarna är OK Norrbotten, OK Piteå, OK Västerbotten, OK Örnsköldsvik, OK Värmland och OK Köping.

De tidigaste kooperativen inom bil- och oljebranschen bildades i början av 1900-talet genom att droskägare i bl.a. Stockholm, Göteborg och Malmö gick samman i inköpsföreningar. År 1926 lades grunden till dagens OK-rörelse genom bildandet av ett nationellt inköpsförbund för bensin, oljor, gummi m.m.

Redan på 1960-talet inleddes en diskussion om en sammanslagning av lokala föreningar till regionala OK-föreningar. Denna utveckling ledde år 1994 fram till bildandet av OK ekonomisk förening. Föreningen bildades genom en sammanslagning av OK-föreningarna Stockholm-Mälardalen, Örebro-Östergötland, Dala-Gävleborg, Västernorrland och Jämtland. Den nybildade föreningen omfattade mer än 60 procent av bil- och oljekooperationens verksamhet i hela landet.

OK ekonomisk förening inledde ett samarbete med bensinbolaget Kuwait Petroleum International (KPI). KPI är ett multinationellt oljeföretag som ägs av kuwaitiska staten och som arbetar under varumärket Q8. Företagen bildade år 1999 tillsammans bensinbolaget OK-Q8 AB, som ägs av OK ekonomisk förening och KPI med hälften vardera. OK ekonomisk förenings verksamhet med bensinstationer bedrivs således som ett joint venture i det delägda OK-Q8 AB. De övriga OK-föreningarna är inte delägare i OK-Q8

AB, men deras stationer drivs under varumärket OKQ8 i enlighet med samarbetsavtal mellan föreningarna och OK-Q8 AB.

Tabell 2.6 Oljekooperationens utveckling sedan 1970-talet

	1977	2010
Antal medlemmar	801 600	1 300 000
Antal föreningar	28	7
Antal tankställen	390	790
Marknadsandel	16 %	28 %

Närmare om OK ekonomisk förening

OK ekonomisk förening ägs av sina cirka 1,3 miljoner medlemmar. Föreningen har ett stort geografiskt verksamhetsområde från Skåne i söder till Jämtland och Ångermanland i norr.

Bensinstationsverksamheten bedrivs, som nyss nämnts, i det hälftenägda bolaget OK-Q8 AB. Detta bolag har knappt 800 tankställen i Sverige och bensinstationerna drivs antingen i egen regi eller med hjälp av franchiseavtal. Med en marknadsandel om 28,15 procent var OK-Q8 AB år 2009 Sveriges största bensinbolag.

OK ekonomisk förening driver genom dotterbolag även annan affärsverksamhet i form av bilförsäljning, fastigheter och förlagsverksamhet. Föreningen har dessutom investerat i och äger företag som producerar förnyelsebar energi såsom pellets och etanol.

Organisatorisk skiss (förenklad) OK ekonomisk förening

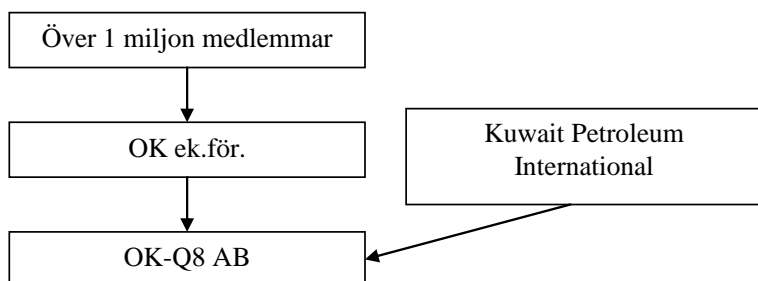
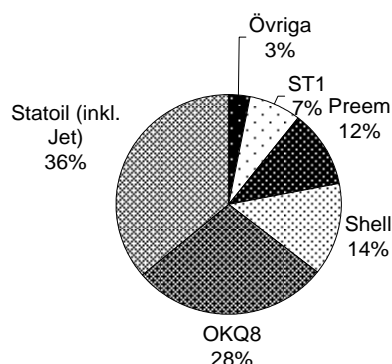

Diagram 1 Marknadsandelar bensinbranschen 2009

2.3.3 Lant- och skogsbrukskooperationen

De ekonomiska föreningar som är verksamma inom lant- och skogsbruksnäringarna kännetecknas av att deras medlemmar är med i en förening i egenskap av producent av t.ex. mjölk, kött, spannmål, skog m.m. Medlemmarna är ofta egna företagare. Även inom lant- och skogsbrukskooperationen präglas de senaste decennierna av vissa trender.

En sådan trend är sammanslagningarna av föreningar till större nationella eller internationella företag. Några svenska ekonomiska föreningar har också gått in på den internationella marknaden och bedriver verksamhet i flera länder, t.ex. Lantmännen ek. för. och Södra Skogsägarna ek. för. Andra föreningar har gått samman med nordiska kooperativ, såsom Arla Foods a.m.b.a. Det finns också exempel på motsatt utveckling, där lokala alternativ har etablerat sig på marknaden, som ett svar på konsumenternas efterfrågan på närproducerade livsmedel. Mejeriföretaget Sju gårdar ekonomisk förening är ett sådant exempel.

Ett medlemskap i lant- och skogsbrukskooperationen är ofta kopplat till medlemmens näringsverksamhet och medlemskapet ställer regelmässigt krav på ett högre insatskapital än vad som är fallet vid medlemskap i t.ex. en konsumentförening. En trend inom denna del av kooperationen är att det numera finns krav från medlemmarna på att även insatskapitalet ska ge viss avkastning. Det är

således inte endast samhandeln med föreningen som ska ge ekonomisk nytta för medlemmarna utan också kapitalinvesteringen i föreningen. Detta märks särskilt i t.ex. Lantmännen ek. för. och Södra Skogsägarna ek. för som för ett tydligt arbete i denna riktning.

Centralorganisationen – LRF

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) är centralorganisation för lantbruks- och skogsbrukskooperationen.

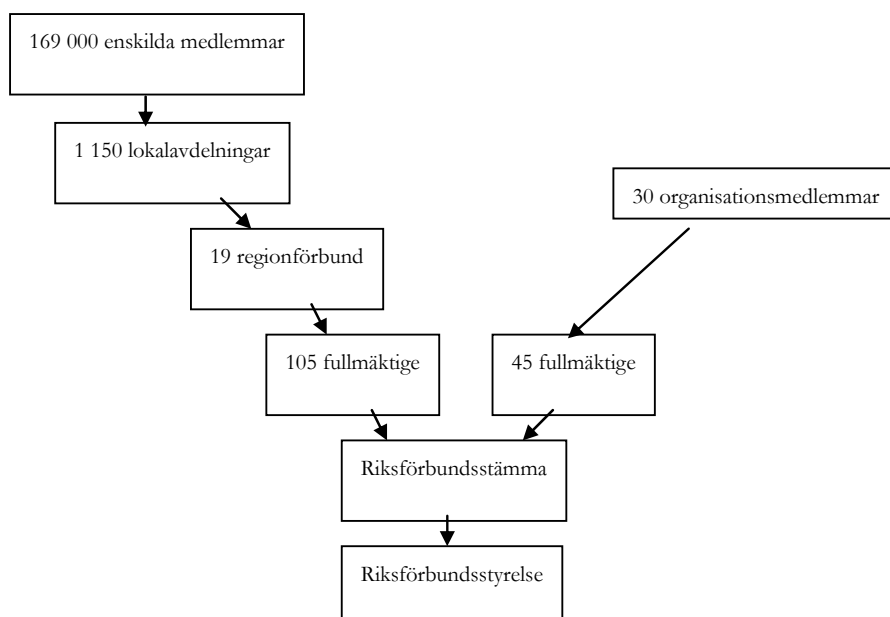
Det har länge funnits centralorganisationer inom lantbrukskooperationen, om än i olika former. År 1917 bildades Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap (SAL) som en nationell sammanslutning för att främja lantbrukets produktion och bevaka jordbruksnäringens intressen. Lantbrukssällskapet blev 1929 även ett samarbetsorgan för lantbrukskooperationen, vilket ledde till ett omfattande arbete med att skapa olika branschorganisationer. Under 1930-talet bildades sex nya riksorganisationer, bl.a. mejeriförbund, ägghandelsförbund, skogsägareförbund och slakteriförbund, som alla var medlemmar i SAL. Parallellt med SAL:s verksamhet bildades år 1929 Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF). Förbundet verkade som en intresseorganisation som genom ideologiska, opinionsmässiga, fackliga och politiska medel försökte påverka bl.a. statens inställning till lantbruket. Genom en sammanslagning år 1971 mellan SAL och RLF bildades en ny organisation som fick namnet Lantbrukarnas Riksförbund – LRF.

LRF kom under framförallt 1990-talet att utveckla affärsverksamhet inom områden som livsmedel, bank och finans, försäkring samt media. Under 2000-talet har dock LRF:s verksamhet renodlats och betydande avyttringar har gjorts av hel- och delägda företag, såsom Föreningssparbanken (numera Swedbank), ägandet i TV 4 samt betydande innehav i livsmedelsindustrin.

I dag är LRF verksamt som en intresse- och företagarorganisation för lantbruks- och skogsbruksnäringarna. LRF har efter ett beslut på förbundsstämman år 2003 som huvuduppdrag bl.a. att fokusera på de politiska förutsättningarna för dessa näringar och att även satsa på opinionsbildning. Under åren har LRF utvecklats till en inflytelserik lobbyorganisation. I LRF:s uppdrag ligger även att bistå med medlemsservice och företagsutveckling.

LRF:s medlemmar är organiserade i två grenar. Den ena grenen utgörs av de cirka 169 000 enskilda medlemmarna. Medlemmarna ingår i 1 150 lokalavdelningar och 19 regionförbund över hela Sverige. Den andra grenen består av 30 organisationsmedlemmar, varav de flesta är ekonomiska föreningar (t.ex. Milko ek. för., Lantmännen ek. för. och Södra Skogsägarna ek. för.). En enskild lantbrukare är i regel medlem både i LRF och i någon organisation som i sin tur är medlem i LRF.

Organisatorisk skiss LRF

Nedan beskrivs utvecklingen inom fyra av de stora branscherna inom de s.k. gröna näringarna.

Lantmannaföreningarna

De första lantmannaföreningarna bildades under 1880-talet. Deras ursprungliga syfte var att för medlemmarnas räkning köpa in gödsel, foder, utsäde och annat som lantbrukarna behövde. Verksamheten utvidgades emellertid snabbt till att även omfatta uppsamling och

försäljning av lantbrukets produkter, i första hand spannmål och annat som lantbrukaren inte sålde till andra kooperativa föreningar. Lantmännens organisation har behållit denna dubbla funktion – att vara både inköps- och försäljningsorganisation.

Lantmannaorganisationen har under slutet av 1900-talet präglats av flera sammanslagningar av föreningar. Lantmännen ek. för. bildades den 1 januari 2001 genom att ett stort antal regionala lantmannaföreningar fusionerades in i organisationen. Föreningen har i dag cirka 39 000 medlemmar runt om i Sverige. Verksamheten är rikstäckande och organisationen är indelad i 30 distrikt från norr till söder.

Det finns fortfarande en självständig regional lantmannaförening, Kalmar Lantmän ek. för. Vidare finns det 24 lokala lantmannaföreningar.

Lantmännen ek. för. är i dag en stor internationell koncern med verksamhet i ett flertal länder, bl.a. Danmark, Tyskland, Polen och de baltiska länderna. Sverige är dock fortfarande den största marknaden. Lantmännen har två uppdrag; att bidra till lönsamheten på medlemmarnas gårdar och att maximera avkastningen på medlemmarnas kapital i föreningen.

Organisatorisk skiss Lantmännen

Mejerinäringen

De första svenska kooperativa mejerierna, s.k. andelsmejerier, tillkom redan på 1880-talet. År 1939 hade mejerikooperationen i Sverige en marknadsandel om 92 procent. År 1932, då riksorganisationen Svenska Mejeriernas Riksförening bildades, fanns det ungefär 900 mejeriföreningar. Därefter har utvecklingen gått mot sammanslagningar och samarbete, vilket har lett till betydligt färre, men större, föreningar.

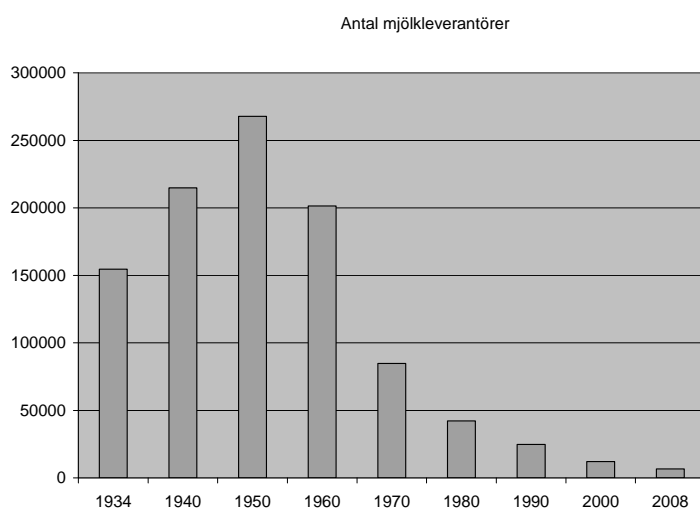
Det finns i dag sju kooperativa mejeriföretag i Sverige som är anslutna till branschföreningen Svensk Mjölk ek.för. Tillsammans står dessa för över 99 procent av Sveriges mjölkproduktion. Dessa sju kooperativa mejeriföretag är:

- Arla Foods a.m.b.a.,
- Falköpings Mejerier ekonomisk förening,
- Gefleortens Mejeriförening ekonomisk förening,
- Gäsene Mejeriförening ekonomisk förening,
- Milko ekonomisk förening,
- Norrmejerier ekonomisk förening och
- Skånemejerier ekonomisk förening.

Svensk Mjölk, som även är organisationsmedlem i LRF, har tre huvudsakliga verksamhetsområden: forskning och opinionsbildning samt service och rådgivning till medlemmarna. Mejeriverksamheten bedrivs självständigt i de olika föreningarna.

Även inom mejeribranschen kan vissa trender identifieras. Tydligt är att antalet aktiva medlemmar, dvs. mjölkleverantörer, har minskat påtagligt. Denna utveckling har pågått sedan 1950-talet. År 1998 fanns det i genomsnitt 14 000 mjölkleverantörer i Sverige medan antalet aktiva mjölkbönder år 2008 var drygt 6 500.¹² Det ska i sammanhanget noteras att ett medlemskap i en mejeriförening inte alltid upphör i och med att medlemmen slutar leverera mjölk till föreningen. I vissa föreningar utgörs en inte obetydlig del av medlemskretsen av icke aktiva mjölkleverantörer.

¹² Se Svensk Mjölk, Statistikuppgifter antal mjölkleverantörer 1934–2008.

Diagram 2 Antal mjölkleverantörer åren 1934–2008¹³

Samtidigt som antalet mjölkleverantörer minskar blir mjölkgårdarna och kobesättningarna större. De största mjölkgårdarna, som levererar mer än 1 000 ton mjölk per år, blir allt fler och svarar för en allt större del av den totala mjölkproduktionen. I takt med detta minskar antalet mjölkleverantörer som levererar mindre än 100 ton mjölk per år. En annan utvecklingstendens är att en allt större andel av mjölkbönderna driver sin verksamhet i form av juridisk person. År 2009 var nästan 13 procent av landets mjölkföretag juridiska personer. De svarade för drygt 23 procent av mjölkleveranserna.

Förutom de sju mejeriföretag som har nämnts ovan finns det vissa mindre mejeriföretag och andra mjölkproducentföretag. Ett exempel är Sju Gårdar ekonomisk förening, som bildades år 2008 och ägs av ett antal mjölkproducenter som har lämnat Arla Foods för att bedriva verksamhet på egen hand. Föreningen säljer medlemmarnas mjölk under varumärket Sju Gårdar men har inte någon egen mejeriverksamhet. Man har i stället löst förädlingen av råvaran genom avtal med andra mejeriföreningar. Detta är därmed ett exempel på en ekonomisk förening, där en stor del av verksamheten

¹³ Åren 1934–1960 avses antal leverantörer per den 31 december varje år. Från och med 1970 avses antal leverantörer per månad i medeltal.

bedrivs genom avtal med annan, s.k. extern verksamhet, se vidare avsnitt 6.6.

Tabell 2.7 Antal medlemmar i de kooperativa mejeriföreningarna (avrundat)

Arla Foods	3 800
Falköpings mejerier	230
Gefleortens mejeriförening	120
Gäsene mejeriförening	50
Milko	850
Norrmejerier	630
Skånemejerier	600

Arla Foods a.m.b.a. är ett stort danskt kooperativt företag med verksamhet i många länder. Det bildades år 2000 genom en fusion mellan det svenska bondekooperativet Arla ekonomisk förening och det danska bondekooperativet MD Foods a.m.b.a. Företaget har cirka 8 000 medlemmar, varav knappt 4 000 är svenska mjölkbönder. Företaget har, genom dotterbolag, produktion i 13 länder och bedriver export av mejeriprodukter till stora delar av världen. Företagets huvudmarknader är Danmark, Sverige, Storbritannien, Finland, Tyskland och Polen.

Alla de övriga mejeriföretagen är svenska ekonomiska föreningar. Vissa är regionala mejeriföreningar som vuxit genom sammanslagningar såsom *Milko ekonomisk förening*. Även *Norrmejerier* och *Skånemejerier* är regionala föreningar. Andra är mer lokala såsom *Falköpings Mejerier* och *Gäsene Mejeriförening*. De flesta av dessa bedriver främst försäljning på sin närmarknad, även om de i ökande utsträckning är verksamma på riks- och exportmarknaden.

Slakterinäringen

Inom den bondeägda slakterinäringen har det skett stora förändringar under 2000-talet. Näringen har påverkats påtagligt av den ökade internationaliseringen. Det finns i dag inte någon slakterikooperation i Sverige som är helägd av svenska bönder. Däremot är den finska respektive danska slakterikooperationen i stor utsträckning verksam i Sverige.

I mitten på 1990-talet bedrevs slakterinäring i fem självständiga ekonomiska föreningar. Vidare fanns centralorganisationen Slakteri-

förbundet ek. för. Den bondeägda slakterinäringen hade då problem med lönsamheten och med krympande marknadsandelar. Vidare var priserna till köttproducenterna låga. I syfte att förbättra verksamheten beslutade fyra av de fem föreningarna om en sammanslagning av respektive företags affärsverksamhet (slakt, styckning och förädling) i en ny ekonomisk förening. Den 1 januari 1999 startade Swedish Meats ek. för. sin verksamhet. Scan KLS valde att stå utanför samarbetet och fortsatte sin verksamhet på egen hand.

År 2007 inledde Swedish Meats ett samarbete med det finska bolaget HK Ruokatalo, som är noterat på Helsingforsbörsen med det finska bondekooperativet LSO andelslag som huvudägare. Hela Swedish Meats verksamhet (samtliga tillgångar och skulder) överläts till det nybildade dotterbolaget Scan AB. HK Ruokatalo förvärvade sedan samtliga aktier i Scan AB, mot en ersättning i form av egna aktier och kontanter. Därigenom blev Swedish Meats ägare av cirka 12 procent av aktierna och rösterna i HK Ruokatalo, som i samband med affären bytte namn till HK Scan. Samarbetet gav även Swedish Meats viss styrelserepresentation i såväl HK Scan som Scan AB.

HK Scans huvudägare, med drygt 33 procent av aktierna och 73 procent av rösterna i bolaget, är fortfarande LSO andelslag, ägt av drygt 2 600 finska köttproducenter. HK Scan är en stor internationell livsmedelskoncern med verksamhet i framförallt Sverige, Finland, de baltiska länderna och Polen.

Swedish Meats har under våren 2010 namnändrat till Sveriges Djurbönder. Föreningen har i dag 17 000 medlemmar. Efter överlåtelsen av slakteriverksamheten till HK Scan består Sveriges Djurbönders verksamhet av kreditgivning till de medlemmar som levererar till Scan. Fram till och med år 2009 fanns ett avtal mellan föreningen och Scan AB om förmedling av de slaktdjur som Sveriges Djurbönder köper in från sina medlemmar enligt leveransavtal mellan föreningen och de enskilda bönderna. Merparten av dessa avtal löpte ut under år 2009.

Organisatorisk skiss Sveriges Djurbönder ek. för.

Medlemmarna i KLS Scan ek. för. valde år 2008 att överlåta företaget till det danska bondekooperativet Danish Crown a.m.b.a. genom dotterbolaget Danish Crown Livsmedel AB. Danish Crown är en stor dansk livsmedelskoncern som ägs av cirka 13 500 danska lantbrukare. Företaget bedriver produktion i framförallt Danmark, Tyskland och Polen.

Skogsnäringen

Skogskooperationen i Sverige består av fyra fristående ekonomiska föreningar, som samverkar inom LRF. De har tillsammans mer än 100 000 medlemmar, med en sammanlagd medlemsareal enligt tabell 2.8.

Tabell 2.8 Skogsägarföreningarna, per den 31 december 2009

	Antal medlemmar	Medlemsareal, 1 000 ha
Södra	51 365	2 346
Mellanskog	31 000	1 723
Norrskog	13 021	915
Norra	15 821	1 214
Totalt	111 207	6 198

2.3.4 Bostadskooperationen

En bostadsrättsförening är en särskild form av ekonomisk förening. I någon mening kan alla bostadsrättsföreningar sägas tillhöra bostadskooperationen. Ofta används dock uttrycket bostadskooperationen för att beteckna de bostadsrättsföreningar som är medlemmar i någon av de två rikskooperativa organisationerna HSB:s Riksförbund och Svenska Riksbyggen.

HSB

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening (HSB) är i dag Sveriges största bostadskooperativa organisation, med verksamhet över hela landet. Närmare hälften av landets bostadsrätter ingår i HSB:s organisation och var tionde svensk bor i en HSB-bostad.

Den första HSB-föreningen bildades år 1923 i Stockholm med uppgift att uppföra goda bostäder till medlemmarna till självkostnadspris. HSB Riksförbund bildades år 1924 som en centralorganisation för de lokala HSB-föreningarna. Det för dåtiden unika med HSB-föreningarna var att de förenade sparande och byggande. Det förhållandet att de boende genom sparandet var med och finansierade byggandet bidrog till att föreningarna kunde föra en aktiv bygg- och markpolitik.

Antalet boende respektive sparande medlemmar i HSB-föreningar ökade stadigt under 1900-talet. Inledningsvis ökade även antalet lokala föreningar men under senare delen av 1900-talet vände utvecklingen till det motsatta. Genom sammanslagningar av lokala HSB-föreningar tillkom det större regionala föreningar. I dag finns det 32 regionala HSB-föreningar.

I början av 1990-talet belastades HSB Riksförbund med betydande förluster. Detta skapade en förtroendekris hos bospararna som under våren 1995 gjorde stora uttag från HSB:s sparkassa. Resultatet av krisen blev ett beslut att skilja den affärsdrivande verksamheten från sparkasseverksamheten. Affärsverksamheten lades i bolaget HSB Sverige AB (nu HSB ProjektPartner AB) och verksamheten i HSB Riksförbund renodlades till utrednings-, förenings- och medlemsfrågor. I dag ägs HSB ProjektPartner AB av de regionala HSB-föreningarna och det är också i första hand inom de regionala föreningarna som affärsverksamheten och nybyggnationen äger rum.

Organisatoriskt kan HSB beskrivas som en federation med självständiga organisationer i tre led. Det första ledet utgörs av de cirka 535 000 medlemmarna, varav övervägande del (cirka 430 000) är bostadsrättsinnehavare. Cirka 105 000 medlemmar är enbart boparare, utan boende i HSB.

Det andra ledet utgörs av de 32 regionala HSB-föreningarna. HSB-föreningarnas medlemmar är de cirka 3 900 HSB-bostadsrättsföreningarna, bostadsrättsinnehavarna och bopararna. Det är i de regionala föreningarna som den egentliga verksamheten bedrivs, ofta i olika dotterbolag. De regionala föreningarna genomför t.ex. nya byggprojekt och utför fastighetsförvaltning. De beslutar självständigt över sin regionala verksamhet och ansvarar också för information, utbildning och medlemsverksamhet. HSB Stockholm är den största regionala föreningen med cirka 150 000 medlemmar. De regionala föreningarna äger tillsammans HSB ProjektPartner AB, vars viktigaste uppgift är att i partnerskap stödja HSB-föreningarnas byggande av bostäder till medlemmarna. HSB ProjektPartner AB bedriver också verksamhet inom affärsområdena inköp, fastigheter, finans och försäkring och denna verksamhet riktar sig såväl till de regionala HSB-föreningarna som till bostadsrättsföreningar och enskilda medlemmar.

Det tredje ledet är den nationella nivån som utgörs av HSB Riksförbund. De regionala HSB-föreningarna är medlemmar i HSB Riksförbund. Riksförbundets uppgift är att ge stöd åt föreningarna och samordna frågor av gemensam karaktär, såsom bostadslobbying, kommunikation och marknadsföring, utveckling, juridik och IT.

Organisatorisk skiss HSB

Riksbyggen

Svenska Riksbyggen ekonomisk förening är den andra stora kooperativa bostadsorganisationen.

Svenska Riksbyggen bildades år 1940 som en reaktion på hög arbetslöshet hos byggnadsarbetare i kombination med dålig boendestandard för stora arbetargrupper. Bakom bildandet stod fackförbund inom byggnadsbranschen. Riksbyggen har i dag till uppgift att medverka till bildande av bostadsrättsföreningar för produktion och förvaltning av bostadshus.

Svenska Riksbyggen ek. för. har behållit sin ursprungliga organisation genom åren. Endast juridiska personer kan vara medlemmar i föreningen. Medlemmarna kan delas in i tre olika grupper: intresseföreningar, riksorganisationer och lokalföreningar. De 33 intresseföreningarna – bostadsrättsföreningarnas ägar- och intresseorganisationer – äger tillsammans nästan hälften av andelarna i Svenska Riksbyggen ek. för. Riksorganisationerna utgörs framförallt av olika fackförbund inom LO, däribland Byggnadsarbetareförbundet, Kommunalarbetareförbundet, Målareförbundet och Elektrikerförbundet. Även KF och Folksam äger andelar i Riksbyggen. De 24 lokalföreningarna, som tillsammans äger knappt 6 procent av Svenska Riksbyggen ek. för., har lokala fackliga och andra folkrörelseorganisationer som medlemmar.

Riksbyggen bedriver affärsverksamhet huvudsakligen inom ramen för den rikstäckande ekonomiska föreningen Svenska Riksbyggen ek. för. Därutöver finns det ett tjugotal dotterbolag, vilka framförallt äger fastigheter och exploateringsmark. Affärsverksamheten är huvudsakligen inriktad på nybyggnation och fastighetsförvaltning. Riksbyggen svarar för två–tre procent av antalet nybyggda lägenheter i Sverige. När det gäller fastighetsförvaltning riktar sig verksamheten framförallt mot de egna bostadsrättsföreningarna men man har även andra kommersiella eller offentliga fastighetsägare som kunder. Totalt förvaltar Riksbyggen omkring 172 000 lägenheter i hela Sverige. Föreningen bedriver även annan verksamhet i form av fastighetsägande och finansiell verksamhet.

1990-talets ekonomiska kris påverkade även Riksbyggens verksamhet och som en följd av detta kom bosparandet att organiseras på ett annat sätt än tidigare. År 1993 bildades Riksbyggens Sparkassa ekonomisk förening som en fristående juridisk enhet från Svenska Riksbyggen. Sparkassan lånar inte ut medel till någon verk-

samhet och inlåningen saknar därför betydelse för finansieringen av Riksbyggens byggande och övrig verksamhet.

Organisatorisk skiss Riksbyggen

2.3.5 Nyföretagande i ekonomisk förening

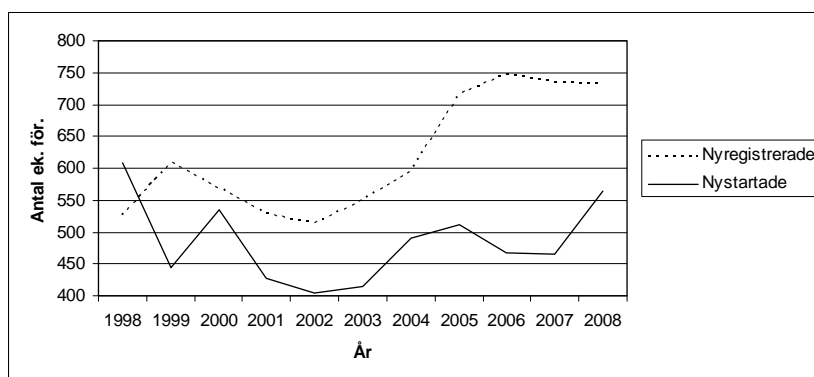
Under en lång period förekom företagande i ekonomisk förening främst inom de traditionella kooperativa branscherna detalj- och oljehandel samt inom jord- och skogsbruk. Under senare delen av 1900-talet startades få nya ekonomiska föreningar. Denna utveckling vände dock under 1980-talet då kooperativt företagande började uppmärksammas som en företagsform för andra näringar, t.ex. barnomsorg eller service i glesbygd. Åren 1983–1986 tillkom årligen ungefär 50 aktiva företag i form av ekonomiska föreningar. År 1987 började antalet nybildade föreningar stiga ytterligare och under första halvan av 1990-talet tillkom årligen mellan 300 och 350 nya ekonomiska föreningar. Dessa var aktiva i nya branscher och med delvis nya arbetsätt. Arbetskooperativ, där medlemmarna har sin anställning i eller på annat sätt arbetar i den ekonomiska föreningen, är en form som blivit allt vanligare. Coompanion – Kooperativ utveckling Sverige har på utredningens uppdrag undersökt nyföretagandet i ekonomiska föreningar under perioden 1998–2008.

Nystart, överlevnad och utveckling

Under perioden 1998–2008 registrerades 6 823 nya ekonomiska föreningar hos Bolagsverket. Under samma period registrerades totalt 5 334 föreningar som aktiva. Detta motsvarar 78 procent av de nyregistrerade föreningarna. I november 2008 fanns det ungefär 6 630 aktiva ekonomiska föreningar. Av dessa hade drygt hälften (56 procent) bildats under den aktuella perioden.¹⁴

Det är, enligt Coompanions rapport, inte ovanligt att en viss tid passerar från det att en förening registreras hos Bolagsverket till dess att föreningen startar sin verksamhet (enligt de kriterier som SCB tillämpar). En viss eftersläpning förekommer således och i vissa fall startas aldrig någon företagsverksamhet. Dessa faktorer kan förklara skillnaden mellan antalet nyregistrerade och nyaktiverade ekonomiska föreningar under perioden.

Diagram 3 Antal ekonomiska föreningar, inkl. kooperativa hyresrättsföreningar, som årligen har nyregistrerats hos Bolagsverket respektive nyaktiverats i SCB:s företagsregister, perioden 1998–2008

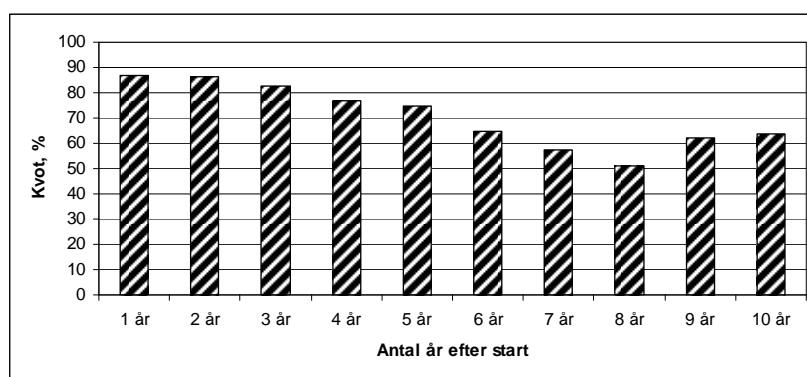

I syfte att få en bild av de ekonomiska föreningarnas överlevnad som företag har undersökningen omfattat en jämförelse mellan antalet nyaktiverade företag enligt SCB:s uppgifter under perioden

¹⁴ Informationen om antalet nya ekonomiska föreningar grundas på uppgifter om antalet nyregistrerade föreningar hos Bolagsverket respektive antalet nyaktiverade föreningar i Statistiska Centralbyråns (SCB) företagsregister. I SCB:s företagsregister betraktas ett företag som aktivt om det är registrerat för mervärdesskatt och/eller för arbetsgivaravgifter, eller, som i en mervärdesskattebefriad bransch, är F-skatteregistrerat. I statistiken för nyaktiveringar ingår även föreningar som aktiverats på grund av ombildning eller som startat om, efter att verksamheten har varit vilande.

och det antal företag som alltså är aktiva vid periodens utgång. Således har de föreningar som var aktiva år 2008 analyserats utifrån angivet startår. I diagram 4 anges antal år efter start, där 1 år innebär att föreningen startade verksamhet år 2007 och 10 år innebär att föreningen startade år 1998.

Diagram 4 Andel av antalet ekonomiska föreningar som startat under vart och ett av åren 1998–2007 som fortfarande är aktiva år 2008 enligt SCB:s företagsregister

SCB:s företagsregister innehåller inte några fullständiga uppgifter om de nya ekonomiska föreningarnas utveckling när det gäller omsättning respektive antal anställda, eftersom långt ifrån alla aktiva ekonomiska föreningar har registrerat sådana uppgifter hos SCB.

Även om underlaget inte är fullständigt märks dock en tydlig trend att föreningarna får en ökad omsättning med åren. Av Coompanions rapport framgår sålunda att föreningar som var mellan sex och tio år gamla hade en fördubblad genomsnittlig omsättning jämfört med föreningar som var mellan ett och fem år gamla. Genomsnittlig årsomsättning för år 2007 per enskild förening inom dessa grupper var drygt 1,6 miljoner kronor respektive 3,3 miljoner kronor. Sammanlagt hade cirka 1 200 ekonomiska föreningar med startår under perioden 1998–2007 lämnat uppgift om årlig omsättning till SCB.

Också antalet anställda ökar ju längre tid verksamheten bedrivs. Sammanlagt hade cirka 1 200 ekonomiska föreningar med startår under perioden 1998–2008 lämnat uppgift om minst en anställd i verksamheten. År 2008 hade varje enskild förening i genomsnitt 6,4

anställda. Sammanlagt var drygt 9 500 anställda i de nystartade föreningarna.

Verksamhet

En tydlig trend är att ekonomiska föreningar har blivit verksamma i allt fler branscher. De ekonomiska föreningar som har startats sedan 1980-talet är till största delen verksamma i branscher där det inte tidigare förekom några ekonomiska föreningar.

Ett område där ekonomiska föreningar sedan en tid tillbaka etablerar sig är barnomsorg. Det har skett i form av såväl personal- som föräldradrivna föreningar. Under åren 2003–2007 startades drygt 150 ekonomiska föreningar i branschen förskoleutbildning/dagbarnvård. Detta var den näst största branschen för nystartade föreningar under den aktuella perioden.¹⁵

Den enskilda bransch där nyetableringen har varit störst är fastighets- och uthyrningsverksamhet samt företagstjänster. En dryg tredjedel av de nyetablerade föreningarna tillhör denna bransch. Det rör sig i huvudsak om organisationskonsultverksamhet som drivs av och riktar sig till småföretagare. I en stor del av dessa föreningar utgör medlemmarna enskilda företag, som genom den gemensamma föreningen producerar tjänster för eget behov. Detta är ett alternativ till att varje företag enskilt köper motsvarande tjänster. Under åren 2003–2007 startades 158 ekonomiska föreningar som bedrev verksamhet som organisationskonsulter och 120 föreningar som sysslade med uthyrning och förvaltning av fastigheter.¹⁶ Även inom branscherna reklam- och mediebyråverksamhet samt intressebevakning inom branschorganisationer finns många exempel på dylik samverkan mellan enskilda företag.

Under senare tid har den ekonomiska föreningsformen även kommit till användning vid etablering inom kulturinriktade verksamheter av olika slag, bedriven av brukare eller anställd personal. Under åren 2003–2007 bedrev 110 nystartade ekonomiska föreningar verksamhet inom branschen för konstnärlig och kulturell verksamhet samt underhållning.¹⁷

Den ekonomiska föreningsformen har också kommit till användning vid samverkan kring infrastruktur i form av bredband, vatten-

¹⁵ Se skriften Kooperativt företagande förnyar näringslivet, Coompanion, Fakta om kooperativt företagande, nr 1, 2008, s. 11.

¹⁶ Se a.a.

¹⁷ Se a.a.

och elförsörjning (främst vindkraft). Under åren 2003–2007 startades 54 ekonomiska föreningar inom branschen bredband, 35 inom vattenförsörjning och 21 inom branschen generering av elektricitet.¹⁸

Även inom områdena för data-, design- och tekniktjänster startas ekonomiska föreningar i större utsträckning än tidigare. Det är på dessa områden dels fråga om tjänster för samverkande företags egna behov, dels medarbetardrivna företag som producerar sådana tjänster för försäljning.

Geografisk spridning

Sett i absoluta tal startas de flesta nya ekonomiska föreningarna i regionerna kring storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Det är också dessa regioner som i absoluta tal har haft den största ökningen av antalet nystartade ekonomiska föreningar under tioårsperioden 1999–2008, i synnerhet under periodens sista fem år.

Tabell 2.9 Föreningar aktiva 2008 med startår 1998–2008

	1999–2003	2004–2008
Stockholms län	236	425
Skåne län	107	217
Västra Götalands län	266	413

Av de ekonomiska föreningar som startades under perioden 1998–2008 och som fortfarande är aktiva år 2008 finns cirka 43 procent i Götaland, 37 procent i Svealand och 20 procent i Norrland.

¹⁸ Se a.a.

Tabell 2.10 Antal aktiva föreningar år 2008, per län

Norrland	
Gävleborg	140
Västernorrland	123
Jämtland	120
Västerbotten	189
Norrbottn	166
	738
Svealand	
Värmland	125
Örebro län	84
Västmanland	111
Dalarna	139
Stockholms län	705
Uppsala län	143
Södermanland	75
	1 382
Götaland	
Jönköpings län	90
Kronoberg	69
Kalmar län	76
Gotland	37
Blekinge	48
Skåne län	353
Halland	96
V. Götaland	725
Östergötland	130
	1 624
Summa	3 744

Om man ser till antalet ”nya” ekonomiska föreningar ställda i relation till det totala antalet aktiva ekonomiska föreningar blir bilden något annorlunda. Då framstår vissa av Norrlandsläna som ”nykooperativtätast”, t.ex. Norrbotten, Västerbotten och Västernorr-

land. I dessa län har 60–70 procent av de aktiva ekonomiska föreningarna startats under åren 1998–2008.

Tabell 2.11

Län	Antal ek. för., aktiva 08 totalt	Antal ek. för., aktiva 08 start 98–08	Andel startade 1998–2008, %
01 Stockholm	1 252	705	56
03 Uppsala	234	143	61
04 Södermanland	120	75	63
05 Östergötland	236	130	55
06 Jönköping	156	90	58
07 Kronoberg	121	69	57
08 Kalmar	155	76	49
09 Gotland	74	37	50
10 Blekinge	111	48	43
12 Skåne	681	353	52
13 Halland	227	96	42
14 Västra Götaland	1 218	725	60
17 Värmland	238	125	53
18 Örebro	157	84	54
19 Västmanland	179	111	62
20 Dalarna	251	139	55
21 Gävleborg	254	140	55
22 Västernorrland	202	123	61
23 Jämtland	260	120	46
24 Västerbotten	282	189	67
25 Norrbotten	238	166	70
TOTALT	6 646	3 744	56

2.3.6 Ekonomiska föreningar med viss social inriktning

En ekonomisk förening ska, som nämnts i avsnitt 2.1.1, ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. I de traditionella kooperativa näringarna inom konsument- och lantbrukskooperationen är detta ändamål påtagligt. Medlemmarnas ekonomi främjas genom deltagandet i verksamheten men även genom vinstutdelning. På samma sätt är ändamålskravet uppfyllt i flera av de nybildade ekonomiska föreningarna, t.ex. där småföretagare går samman för att producera vissa tjänster i stället för att köpa dem av

andra eller i arbetskooperativ där medlemmarna har sin anställning i föreningen.

En del nya ekonomiska föreningar driver dock verksamhet där inslaget av ekonomisk nytta inte är lika tydligt. Verksamheten bedrivs även i syfte att gynna vissa sociala intressen som medlemmarna ställer sig bakom. I vissa fall kan verksamheten också vara av mer allmännyttig karaktär. En ekonomisk förening som bedriver barnomsorg kan t.ex. ha startats i syfte att erbjuda en viss pedagogik eller för att behålla skola och barnomsorg på orten. Ungefär 150 ekonomiska föreningar startades i branschen förskoleutbildning/dagbarnvård under åren 2003–2007. Under samma period startades 30 ekonomiska föreningar i branschen grundskoleutbildning och förskoleklass. Ytterligare ett område där inslaget av ekonomisk nytta är mindre tydligt är verksamheter som är inriktade på att ge stöd och sysselsättning till människor som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Under åren 2003–2007 startades t.ex. 27 ekonomiska föreningar i branschen för öppna sociala insatser för personer med funktionshinder.¹⁹

Föreningar med ett socialt syfte kan i vissa fall anses ingå i det s.k. civila samhället. Regeringen har avgränsat det civila samhället till aktörer vars syfte med verksamheten inte är att skapa vinst för medlemmar, ägare eller annan person. Syftet med dessa sammanlutningar är i stället allmännyttigt eller att möta ett behov bland människorna själva, vilket i sig ofta kan betecknas som allmännyttigt.²⁰ Vissa typer av ekonomiska föreningar har ansetts höra till det civila samhället, framförallt sådan nykooperation som drivs i form av ekonomisk förening och som uppstått ur ett behov för brukare och personal att ta hand om och fortsätta sådan verksamhet som tidigare bedrivits av offentlig sektor, t.ex. förskolor.²¹ Det saknas dock ett gott statistiskt underlag för att ge en mer fullständig bild av i vilken utsträckning ekonomiska föreningar är verksamma inom det civila samhället. Regeringen har därför beslutat att ge i uppdrag åt SCB att ta fram statistik om det civila samhället för att bättre kunna belysa organisationernas verksamhet, omsättning och betydelse för samhällsekonomin.²²

¹⁹ Det kan tilläggas att det, enligt SCB:s företagsregister, under åren 1998–2008 startades 366 ekonomiska föreningar i branschen utbildning, 442 föreningar i branschen hälso- och sjukvård, sociala tjänster samt veterinärverksamhet och 994 föreningar i branschen andra samhälleliga och personliga tjänster.

²⁰ Se prop. 2009/10:55 s. 9.

²¹ Se prop. 2009/10:55 s. 15.

²² Se Faktablad *En politik för det civila samhället*, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, december 2009.

3 Internationell utblick

Det finns ingen enhetlig europeisk associationsrätt. Varje land har sina egna företagsformer. Några gemensamma drag finns dock. Alla länder inom Europeiska unionen har sålunda något eller några slag av aktiebolag. Vanligen finns det också någon eller några företagsformer som bygger på kooperativ grund, dvs. ägarna/medlemmarna i associationen förutsätts delta i verksamheten. Ofta finns det också föreningsliknande associationer utan kooperativ karaktär, t.ex. ideella föreningar. Normalt är de olika föreningsformerna lagreglerade men det förekommer också föreningsformer som huvudsakligen regleras av oskriven rätt.

Eftersom varje nationell företagsform har tillkommit i en nationell rättslig kontext, är det inte alltid lätt att jämföra företagsformer från olika länder med varandra. Att göra jämförelser mellan olika nordiska länder innebär vanligen inte några större svårigheter, eftersom associationsrätten i de nordiska länderna har starka gemensamma band. Motsvarande jämförelser med kontinentaleuropeiska associationer är betydligt svårare att göra.

Vi har mot den bakgrunden inte funnit det meningsfullt att göra någon fullständig genomgång av de skilda föreningsformer som finns i olika europeiska länder. I stället har vi fokuserat på de föreningsformer som har ett kooperativt inslag. Detta har varit särskilt naturligt med hänsyn till att den svenska ekonomiska föreningen alltsedan tillkomsten av 1951 års föreningslag har haft en kooperativ karaktär. En fokusering på kooperativa företagsformer underlättar också jämförelser mellan olika länder, eftersom skilda slag av kooperativa företagsformer ofta går tillbaka på gemensamma kooperativa principer.

3.1 Internationellt kooperativt samarbete

På internationell nivå förekommer det sedan lång tid tillbaka, i olika former, samarbete i syfte att främja kooperativt företagande. Däribland märks Internationella Kooperativa Alliansens arbete, liksom den Internationella arbetsorganisationen (International Labour Organisation). Det europarättsliga samarbetet har under senare tid intensifierats, vilket särskilt märkts under 2000-talet, genom tillkomsten av en särskild företagsform för ekonomiska föreningar, s.k. SCE-föreningar (beträffande sådana föreningar, se avsnitt 3.2 nedan).

3.1.1 Internationella Kooperativa Alliansen

Internationella Kooperativa Alliansen (IKA) är en internationell, icke-statlig, organisation som tillkom år 1895. Organisationen har till huvuduppgift att arbeta för den kooperativa företagsformens utveckling och utbredning. IKA:s medlemmar utgörs av 237 kooperativa organisationer, som är verksamma i ett nittiotal länder. Tillsammans har dessa medlemsorganisationer fler än 800 miljoner individuella medlemmar och kooperativen sysselsätter uppskattningsvis totalt fler än 100 miljoner människor runt om i världen.¹ Svenska medlemmar i IKA är HSB Riksförbund, Riksbyggen ek. för., Kooperativa Förbundet ek. för. och Coompanion Kooperativ Utveckling Sverige ek. för.

Verksamheten i IKA är fördelad på åtta sektorer, däribland en sektor för jordbrukskooperativ (ICAO), en för bankkooperativ (ICBA), en för konsumentkooperativ (CCW), en för bostadskooperativ (ICA Housing) och en som hanterar kooperativ inom hälso- och sjukvård (IHCO).

Vägledande för IKA:s arbete är de kooperativa principer, som ursprungligen bygger på de s.k. Rochdaleprinciperna från år 1844 om hur kooperativ ska organiseras och drivas. Principerna har reviderats flera gånger under 1900-talet. År 1995 antog IKA en definition om vad ett kooperativ är. Enligt den definition av ett kooperativ som IKA ställt upp utgör ett kooperativ en självständig sammanslutning av personer som frivilligt har gått samman för att främja sina gemen-

¹ Se rapport från FN:s generalsekreterare till generalförsamling, *Cooperatives in social development*, A/64/132, från den 13 juli 2009.

samma ekonomiska, sociala och kulturella behov och intressen genom ett gemensamt ägt och demokratiskt styrt företag.²

I samband med tillkomsten av denna definition antog IKA också sju reviderade kooperativa principer. Dessa principer anges i det följande.

Första principen – frivilligt och öppet medlemskap

Kooperativa föreningar utgör frivilliga organisationer, öppna för alla som kan använda föreningens tjänster och ta på sig medlemskapets ansvar – utan diskriminering avseende kön, social ställning, ras, politisk eller religiös övertygelse.

Andra principen – demokratisk medlemskontroll

Kooperativa föreningar är demokratiska organisationer som styrs av sina medlemmar, vilka aktivt deltar i fastställande av mål och riktlinjer samt i beslutsfattande. Förtroendevalda män och kvinnor är ansvariga inför medlemmarna. Medlemmarna i primärkooperativ har lika rösträtt (en medlem, en röst) och kooperativa föreningar på andra nivåer organiseras också på ett demokratiskt sätt.

Tredje principen – medlemmarnas ekonomiska deltagande

Medlemmarna bidrar på ett rättvist sätt till den kooperativa föreningens kapital och utövar kontroll över det i demokratisk ordning. Åtminstone en del av detta kapital är vanligtvis den kooperativa föreningens gemensamma egendom. Räntan på det insatskapital som utgör villkor för medlemskapet är begränsad, om ränta överhuvudtaget utgår. Medlemmarna fördelar överskottet för några eller alla av följande syften: utveckling av föreningen, skapande av reserver, gottgörelse till medlemmar i förhållande till deras deltagande i föreningen och stödande av andra aktiviteter som godtas av medlemmarna.

² På engelska lyder definitionen "An autonomous association of persons united voluntarily to meet their common economic, social, and cultural needs and aspirations through a jointly owned and democratically controlled enterprise"; vår översättning.

Fjärde principen – självständighet och oberoende

Kooperativa föreningar är fristående organisationer för självhjälp och styrs av medlemmarna. Om de ingår avtal med andra organisationer, inklusive regeringar, eller skaffar externt kapital sker detta på villkor som säkerställer demokratisk medlemskontroll och som bevarar den kooperativa självständigheten.

Femte principen – utbildning, praktik och information

Kooperativa föreningar erbjuder utbildning och praktik till sina medlemmar, förtroendevalda, chefer och anställda så att de effektivt kan bidra till utvecklingen av sina kooperativa föreningar. De informerar allmänheten – särskilt unga och opinionsbildare – om kooperativens särart och fördelar.

Sjätte principen – samarbete mellan kooperativ

Kooperativa föreningar tjänar sina medlemmar mest effektivt och stärker den kooperativa rörelsen genom att samarbeta på lokal, nationell, regional och internationell nivå.

Sjunde principen – samhällshänsyn

Kooperativa föreningar arbetar för en hållbar utveckling av sina lokalsamhällen enligt riktlinjer som har godtagits av medlemmarna.

3.1.2 ILO:s arbete om kooperativ

Den internationella arbetsorganisationen International Labour Organisation, ILO, är FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. ILO har 183 medlemsländer, däribland Sverige. Organisationen bedriver även arbete rörande olika kooperativa ärenden. I en rekommendation från år 2002 behandlar ILO frågor om främjande av kooperativ.³

ILO konstaterar i rekommendationen att arbetet med att främja och stärka den kooperativa identiteten ska bedrivas med utgångs-

³ Se ILO Recommendation 193 on the Promotion of Cooperatives, 2002.

punkt från internationella kooperativa principer, med vilka avses IKA:s kooperativa principer, se avsnitt 3.1.1. Det uttalas vidare att medlemsstaterna bör anta särskild lagstiftning om kooperativ och att sådan lagstiftning bör ha sin grund i de kooperativa principerna.⁴ I syfte att främja ett sådant arbete har ILO gett ut en publikation med riktlinjer för nationell kooperativ lagstiftning.⁵

3.1.3 COPAC – internationell samarbetskommitté om kooperativ

COPAC – Committee for the Promotion and Advancement of Cooperatives – är en internationell samarbetskommitté om kooperationens utveckling. Kommittén har till uppgift att stödja och koordinera kooperativ utveckling genom att företräda kooperationen, koordinera policyfrågor och sprida information om kooperation. Medlemmar i kommittén utgörs av ett antal internationella organisationer, närmare bestämt FN, ILO, IKA, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) samt den internationella jordbruksorganisationen IFAP (International Federation of Agricultural Producers).

3.2 Kooperativt företagande inom EU

Intresset av att kooperativ samverkan kan utövas över gränserna har föranlett en EU-rättsakt. Genom EU-förordningen med stadga för europeiska kooperativa föreningar⁶ har det sålunda tillkommit en särskild associationsform, benämnd europakooperativ eller SCE-förening. I ett europakooperativ kan medlemmar från olika medlemsstater inom EU tillsammans bedriva kooperativ verksamhet och det är således fråga om en ”gränsöverskridande” associationsform. Förordningen har karaktär av ramlag och i många avseenden hänvisar den till lagstiftningen i den medlemsstat där europakooperativet har sitt säte. För svensk del finns bestämmelser som kompletterar

⁴ Se stadgande 10.1 i ILO Recommendation 193 on the Promotion of Cooperatives, som på engelska lyder ”Member States should adopt specific legislation and regulations on cooperatives, which are guided by the cooperative values and principles set out in Paragraph 3, and revise such legislation and regulations when appropriate”.

⁵ Se H. Hagen, Guidelines for Cooperative Legislation, 2 uppl., ILO 2005.

⁶ Rådets förordning nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

bestämmelserna i förordningen i lagen (2006:595) om europa-köoperativ och förordningen (2006:922) om europa-köoperativ.

Det huvudsakliga ändamålet med ett europa-köoperativs verksamhet ska enligt EU-förordningen vara att tillgodose medlemmarnas behov eller främja deras ekonomiska och sociala verksamhet. Detta kan särskilt ske genom att föreningen ingår avtal med sina medlemmar om tillhandahållande av varor eller tjänster eller om utförande av arbete inom ramen för köoperativets verksamhet.

EU-rätten innehåller på det aktiebolagsrättsliga området åtskilliga bolagsrättsliga direktiv som syftar till att harmonisera medlemsstaternas nationella rättsordningar. Medlemsstaterna är skyldiga att införliva de bolagsrättsliga direktiven i sin nationella aktiebolagsrättsliga lagstiftning. På föreningsrättens område finns inte några motsvarande direktiv.⁷ Inom EU-kommissionen bedrivs dock ett arbete som är inriktat på köoperativt företagande i allmänhet och kommissionen har bl.a. behandlat frågor om köoperativ i ett meddelande från 2004 om främjande av kooperativa föreningar i Europa.⁸

Även inom Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (ECOSOC) bedrivs arbete om köoperativ inom ramen för kommitténs arbete med social ekonomi. Den sociala ekonomin anses uppbyggd kring köoperativ, ömsesidiga bolag, sammanslutningar och stiftelser.

Inom EU-25 länderna fanns det år 2005 mer än 240 000 aktiva kooperativa företag. Dessa företag var verksamma inom de flesta branscher och särskilt framträdande inom jordbruk, förmedling av finansiella tjänster, detaljhandel, bostadssektorn och servicesektorn. En annan framträdande grupp företag var arbetskooperativen inom tillverknings- och byggnadsindustrin. Kooperativen sysselsatte under år 2005 drygt 3,7 miljoner människor och hade tillsammans ungefär 143 miljoner medlemmar.⁹

⁷ Det har dock relativt nyligen ansetts att det bolagsrättsliga direktivet om gränsöverskridande fusioner är tillämpligt även på ekonomiska föreningar. Detta har föranlett förändringar i 12 kap. föreningslagen (se prop. 2007/08:15 s. 64 f.).

⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet och Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén och Regionkommittén om främjande av kooperativa föreningar i Europa, Bryssel den 23 februari 2004, KOM(2004)18.

⁹ Se rapporten *Den sociala ekonomin i Europeiska Unionen*, sammanfattning av rapport utarbetad för Europeiska ekonomiska och sociala kommittén av CIRIEC (International Center of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy), DI CESE 96/2007 s. 3.

3.3 Kooperativ lagstiftning i några europeiska länder

3.3.1 Finland, Norge och Danmark

I *Finland* har det länge funnits lagregler om den finska motsvarigheten till ekonomiska föreningar, s.k. andelslag. Den nu gällande lagen om andelslag är från år 2001.¹⁰ Ett andelslag är enligt finsk rätt en associationsform med varierande medlemsantal och utan personligt ansvar för medlemmarna. Andelslagen ska bedriva ekonomisk verksamhet i avsikt att stödja medlemmarnas ekonomi eller näringsutövning. Detta ska åstadkommas genom att medlemmarna nyttjar andelslagets tjänster eller på annat sätt. I ett andelslags stadgar får föreskrivas att andelslagets uppgift kan vara av ideell karaktär.

I *Norge* saknades länge lagstiftning om motsvarigheten till ekonomiska föreningar, s.k. samvirkeforetak. Den 1 januari 2008 trädde emellertid loven om samvirkeforetak – eller samvirkelova – i kraft.¹¹ Ett samvirkeforetak kan sägas vara en sammanslutning som har till huvudändamål att främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom verksamhet i vilken medlemmarna deltar som köpare, leverantörer eller på annat sätt. Associationsformen har således en tydlig kooperativ prägel. Utmärkande är dels att företagets vinst ska stanna kvar i verksamheten eller fördelas mellan medlemmarna på grundval av deras andel i omsättningen, dels att medlemmarna har ett begränsat personligt ansvar för företagets skulder.

I *Danmark* benämns den kooperativa företagsformen andelsselskab eller andelsforening. Det finns dock ingen fullständig materiell lagstiftning för denna typ av företag. Det har vid två tillfällen – år 1909 och år 1986 – lagts fram förslag till en lag om andelsselskaber. Båda dessa förslag mötte emellertid så kraftig kritik att inget av dem har lett till lagstiftning. I loven om visse erhvervsdrivende virksomheder från år 1995 regleras dock några frågor av relevans för andelsselskaber.¹² Av lagen framgår bl.a. att andelsselskaber måste registreras för att få rättskapacitet. Vidare innehåller lagen bestämmelser om bl.a. firma, likvidation, fusion och delning. Därutöver finns det viss rättspraxis på området och frågor om andelsselskab regleras även i s.k. standardstadgar, framtagna av andelsselskabernas organisationer.

¹⁰ Lag om andelslag 28.12.2001/1488.

¹¹ Lov 2007.06.29 nr 81: Lov om samvirkeforetak.

¹² Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, Lovbekendtgørelse nr 651 af 15 juni 2006.

Även om dessa stadgar inte är rättsligt bindande, har de en normativ effekt och kan på så vis skapa en viss sedvänja.¹³

¹³ Se E. Hørlyck, *Dansk andelsret*, 3 udg., s. 37.

3.3.2 Storbritannien och Tyskland

Även i *Storbritannien* saknas särskild lagstiftning för den kooperativa företagsformen. Den närmaste motsvarigheten till kooperativ lagstiftning är the Industrial & Provident Societies Act 1965. Flerparten av de brittiska kooperativen är registrerade enligt denna lag och sådana kooperativ har benämningen Industrial & Provident Society (IPS). Kooperativ verksamhet kan också drivas i annan juridisk form, som ett kooperativt bolag i enlighet med the Companies Act 1985 eller som en sammanslutning enligt the Partnership Act.¹⁴

Tyskland har länge haft lagstiftning om den kooperativa associationsformen. Den nu gällande lagen antogs redan år 1889 men har reviderats flera gånger, senast år 2006.¹⁵ Ett kooperativ utgör enligt tysk lagstiftning en sammanslutning, där medlemsantalet inte är begränsat och vars syfte är att främja den ekonomiska nyttan hos medlemmarna genom gemensam (kooperativ) verksamhet.

3.3.3 Frankrike och Spanien

Den kooperativa företagsformen regleras i *Frankrike* genom en allmän lag om kooperativa företag från år 1947.¹⁶ Även denna lag har ändrats ett flertal gånger. Fransk associationsrätt skiljer mellan ett antal olika former av kooperativa företag och 1947 års lag innehåller regler som är gemensamma för dessa olika kooperativa former. Vid sidan av den allmänna lagen finns flera särskilda lagar som reglerar kooperativ verksamhet inom enskilda sektorer, såsom producent- och arbetskooperativ, konsumentkooperativ och kreditkooperativ. Sedan år 2001 finns även lagstiftning om sociala kooperativ som har till syfte att tjäna allmänna intressen (Société Coopératif d'Intérêt Collectif).

Den *spanska* lagstiftningen om kooperativ är relativt omfattande. Utmärkande är att det finns, förutom den nationella kooperativa lagen från 1999¹⁷, flera regionala lagar, vilka har företräde framför den nationella lagstiftningen.¹⁸ I Spanien finns även särskild lagstiftning för sociala kooperativ, både på nationell och på regional nivå.

¹⁴ Se HM Treasury, *Review of the GB cooperative and credit union legislation: a consultation*, juni 2007 s. 6 och Rapport från the Higher Council for Co-operation, *Co-operative movements in the European Union*, DIES/30 januari 2001 s. 129.

¹⁵ Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften, antagen den 1 maj 1889.

¹⁶ Loi n°47-1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération.

¹⁷ Ley núm. 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁸ Se Rapport från the Higher Council for Co-operation, *Co-operative movements in the European Union*, DIES/30 januari 2001 s. 49.

4 En ny lag om ekonomiska föreningar

4.1 Inledning

En grundläggande ambition i vårt arbete har varit att förbättra förutsättningarna för det slag av företagande som i dag sker i den ekonomiska föreningens form. Behovet av förändringar måste ses mot bakgrund av såväl de förändringar som under senare år har skett i näringslivet i stort som förändringarna i det kooperativa företagandet i Sverige. Kooperativt företagande utsätts i dag på ett helt annat sätt än tidigare för konkurrens från företagande i annan form, främst företagande i form av aktiebolag. Såväl lantbrukskooperationen som konsumentkooperationen har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna. Nyetableringen av ekonomiska föreningar har tidvis varit betydande. Det har tillkommit nya slag av kooperativ, t.ex. arbetskooperativ av olika slag. Överhuvudtaget har den ekonomiska föreningsformen kommit att användas för nya slag av ekonomisk samverkan. En del av dessa tillkommande verksamheter har utpräglad näringskaraktär medan en del syftar till att lösa människors vardagsbehov. Utvecklingen och användningen av den ekonomiska föreningsformen torde emellertid ha hämmats av att regelverket för ekonomiska föreningar ibland har uppfattats som otillräckligt eller osäkert. Detta kan i sin tur ha lett till att de nya företag som har tillkommit utformats som aktiebolag, trots att det nog taget hade varit mer naturligt att driva dem som ekonomiska föreningar. Det är mot denna bakgrund angeläget att regelverket anpassas efter dagens behov och att lagen om ekonomiska föreningar (föreningslagen) alltså blir föremål för en översyn.

Behovet av en översyn ska också ses mot bakgrund av att föreningslagen nu har varit i kraft i mer än tjugo år. Den beslutades redan år 1987 och grundades då på ett flerårigt utredningsarbete. I viktiga avseenden går den tillbaka på 1951 års föreningslag och i

vissa avseenden t.o.m. på 1911 års föreningslag. Vad gäller lagteknisk utformning har den sin förebild i 1975 års aktiebolagslag. 1975 års aktiebolagslag är emellertid numera ersatt av en ny aktiebolagslag, beslutad år 2005. 2005 års aktiebolagslag är avsevärt mer överskådlig än den tidigare aktiebolagslagen, den innehåller förtydliganden i en rad avseenden och präglas också av en högre grad av flexibilitet. Överskådlighet, tydlighet och flexibilitet är uppenbarligen egenskaper som bör präglade även en framtida lag om ekonomiska föreningar.

Till detta kommer att det under de dryga tjugo år som 1987 års föreningslag har varit i kraft har skett ett relativt stort antal ändringar i lagen. Partiella ändringar i en lag medför med nödvändighet att lagen förlorar i överskådlighet och språklig enhetlighet. I dag ställs också, med all rätt, andra krav på begriplighet och enkelhet i författningsspråk. Vi har därför sett ett behov av en genomgripande språklig och redaktionell översyn av lagen. Inom ramen för vårt arbete har vi också sett det som självklart att rensa bort bestämmelser som innebär onödiga administrativa bördor för föreningarna.

Vi har därför inte begränsat vår översyn till de i utredningsdirektiven särskilt utpekade frågorna utan har valt att utnyttja den möjlighet som direktiven ger oss att se över lagen om ekonomiska föreningar i dess helhet. Detta har också gett oss anledning att överväga om det räcker med en bearbetning av 1987 års föreningslag eller om denna bör ersättas av en helt ny föreningslag.

4.2 Utgångspunkter för lagstiftningen

Den ekonomiska föreningen har vuxit fram som en företagsform för kooperativt företagande. Även om det enligt vår mening inte är självklart att företagsformen ska vara förbehållen kooperativt företagande är det givet att den bör utformas så att den ger bästa möjliga förutsättningar att bedriva företagande av detta slag. När man tar ställning till hur den svenska lagstiftningen om ekonomiska föreningar bör utformas, är det därför viktigt att ha klart för sig vad som avses med kooperativt företagande och vilka kooperativa principer som, nationellt och internationellt, präglar sådant företagande.

4.2.1 IKA:s kooperativa principer

Den Internationella Kooperativa Alliansen (IKA) har, som berörts i avsnitt 3.1.1, antagit ett antal kooperativa principer.¹ Principerna är en del av IKA:s förklaring om den kooperativa identiteten och de ska fungera som riktlinjer för de kooperativa företagen. De kooperativa principerna har erkänts internationellt. FN:s internationella arbetsorganisation (ILO) har uttalat att medlemsstaterna bör anta särskild lagstiftning om kooperativ och att IKA:s kooperativa principer bör vara vägledande för sådan lagstiftning.²

Även EU-kommissionen har gett uttryck för att medlemsstaterna bör utgå från principerna när de utformar nya lagar om kooperativ. Samtidigt påpekar kommissionen att medlemsstaterna måste vara så flexibla att kooperativen kan konkurrera effektivt och på samma villkor som andra företag.³

4.2.2 Kooperativa principer i svensk rätt

Ett utmärkande drag för kooperativt företagande, sådant detta kommer till uttryck i föreningslagen, är att de personer som utnyttjar/verkar i företaget också är de som äger och finansierar det. Således ägs den ekonomiska föreningen av sina brukare. Ytterligare ett utmärkande drag för företagsformen är att ägarna/nyttjarna tillgodogör sig resultatet av företagets verksamhet i förhållande till hur mycket de har deltagit i verksamheten.⁴

Ett kooperativt företag behöver inte nödvändigtvis ta form av en ekonomisk förening. Det kan också bedriva sin verksamhet i ett aktiebolag eller ett handelsbolag. Associationsformen ekonomisk förening har emellertid utformats för att vara ändamålsenlig för de kooperativa företagen. Som exempel på ”kooperativa drag” i föreningslagen kan nämnas kravet på att medlemmarna ska delta i verksamheten, principen om öppet medlemskap och principen om att varje medlem har en röst.

Den svenska lagstiftaren har tidigare uttryckt att man vid bedömningen av vad som utgör grunden för den kooperativa företagsformen bör ha IKA:s kooperativa principer som utgångspunkt.

¹ IKA:s ”Statement on the cooperative identity” antagen vid kongress i Manchester den 23 september 1995.

² Artikel 10, ILO Recommendation 193 concerning the promotion of cooperatives, 2002.

³ EG-kommissionens meddelande om främjande av kooperativa föreningar i Europa, Bryssel den 23 februari 2004.

⁴ Se prop. 1996/97:163 s. 21.

Samtidigt har det poängterats att det i första hand är organisationens egna medlemmar som avgör om, och i vilken utsträckning, de kooperativa principerna ska tillämpas i verksamheten. Statens intresse i denna del inskränker sig till de delar som har legal betydelse i t.ex. skatte- eller konkurrenshänseende.⁵

4.3 Överväganden

4.3.1 Utformningen av lagstiftningen om ekonomiska föreningar

Bedömning: Lagstiftningen om ekonomiska föreningar bör även framöver vara utformad på ett sådant sätt att den skapar goda förutsättningar för kooperativt företagande. Samtidigt bör den i så stor utsträckning som möjligt lämna fritt för en ekonomisk förening att själv besluta i vilken utsträckning de kooperativa principerna ska få genomslag i verksamheten. Större flexibilitet i lagstiftningen bör därför eftersträvas.

Vi har, som inledningsvis har påpekats, haft som grundläggande ambition att det ska finnas så goda förutsättningar som möjligt för det slag av företagande som i dag sker i den ekonomiska föreningens form. Det är enligt vår mening självklart att lagstiftaren ska kunna erbjuda ett ändamålsenligt regelverk för gemensamt bedriven näringsverksamhet utan personligt ansvar och att detta regelverk ska vara enkelt att tillämpa och tillhandahålla lösningar på de olika slag av problem som kan uppkomma i sådan verksamhet. Det är också angeläget att regelverket utformas så att de som driver verksamheten (medlemmarna) har goda möjligheter att genom gemensamma beslut närmare utforma verksamhetens organisation; det är medlemmarna som känner verksamheten bäst och som normalt har de bästa förutsättningarna att bedöma vad som är ett lämpligt sätt att organisera verksamheten. En alltför strikt och undantagslös lagreglering riskerar att inte ta hänsyn till de växlande förhållandena i olika företag. Begränsningar i medlemmarnas möjligheter att genom stadgebestämmelser eller på annat sätt komma överens om avvikande lösningar bör därför uppställas endast om de kan motiveras med något av följande intressen:

⁵ Se prop. 1996/97:163 s. 19.

- minoritetsskyddsintressen,
- kapitalskyddsintressen,
- allmänna intressen, såsom brottsbekämpningsintresset och fiskala intressen, samt
- associationsformens status och goda anseende.

Det är mot den angivna bakgrunden naturligt att det även i fortsättningen måste finnas en särskild associationsform, som är utformad för att vara särskilt lämplig för företag som driver kooperativ verksamhet, och att denna associationsform även framdeles ska vara den ekonomiska föreningen. Det är också naturligt att lagreglerna om ekonomiska föreningar utformas så att de ger goda möjligheter för organisationen och dess medlemmar att tillämpa vedertagna kooperativa principer. Samtidigt anser vi att det är viktigt att lagreglerna utformas så flexibelt att den enskilda ekonomiska föreningen och dess medlemmar fritt kan avgöra i vilken utsträckning kooperativa principer ska gälla i verksamheten. I lagstiftningen bör således inte uppställas begränsningar som inte kan motiveras utifrån de intressen som har redovisats ovan. Därmed ges också ekonomiska föreningar goda förutsättningar att på lika villkor konkurrera med verksamhet som bedrivs i andra företagsformer. I linje med detta bör även verksamhet som ligger något vid sidan av traditionell kooperativ verksamhet kunna rymmas i den ekonomiska föreningens form.

4.3.2 Översynen av föreningslagen leder till förslag till en ny lag

Bedömning: Bestämmelserna om ekonomiska föreningar bör tas in i en ny lag. Vid utformningen av den nya lagen bör stor vikt läggas vid behovet av enkelhet, överskådlighet och begriplighet.

Som redan har konstaterats har föreningslagen varit i kraft i drygt tjugo år. Det svenska näringslivet har under dessa år genomgått en rad förändringar och de verksamhetsområden där ekonomiska föreningar verkar har blivit fler och alltmer olikartade. Det finns – såsom vi kommer att redovisa närmare i följande avsnitt – enligt vår mening anledning att göra ett flertal materiella ändringar i lagen. På

andra punkter behöver lagen inte ändras men det finns behov av förtydliganden. Slutligen har vi sett ett behov av omfattande språkliga och lagtekniska förändringar. Sammantaget innebär detta att de ändringar som enligt vår mening bör göras blir så omfattande att det inte är möjligt att göra dem inom ramen för den nuvarande föreningslagen. I stället föreslår vi en ny lag om ekonomiska föreningar.

Vid utformningen av 1987 års föreningslag tjänade 1975 års aktiebolagslag som förebild. Det fanns goda skäl för det. Trots de i och för sig betydande skillnaderna mellan aktiebolaget och den ekonomiska föreningen bygger båda företagsformerna på gemensamma associationsrättsliga principer. I åtskilliga avseenden bör frågor regleras på ett mer eller mindre identiskt sätt. Att de båda lagarna har en överensstämmande systematik underlättar också för tillämparna; det blir enklare att hålla reda på var i respektive lag som en viss fråga är reglerad och lättare att göra jämförelser mellan företagsformerna. Vi har därför funnit lämpligast att ge vårt förslag till ny lag samma systematik som 2005 års aktiebolagslag. I åtskilliga avseenden har vi också valt att – på motsvarande sätt som skedde vid tillkomsten av 1987 års föreningslag – använda bestämmelser i 2005 års aktiebolagslag som förebild för motsvarande bestämmelser i den nya föreningslagen.

Det lagförslag som våra överväganden utmynnar i består av 24 kapitel. För att öka överskådligheten och underlätta läsarens orientering i lagen har regelverket delats upp på ett större antal paragrafer än den nuvarande lagen. Flertalet paragrafer har fått egna paragrafrubriker, avsedda att ytterligare öka överskådligheten. I förhållande till den nuvarande föreningslagen har också gjorts ett stort antal språkliga förändringar, avsedda att underlätta förståelsen av lagreglerna. På en rad punkter har vi dessutom gjort tillägg eller ändringar i lagtexten i syfte att förtydliga innebörden i gällande rätt. Vår strävan har varit att ge lagen en mera handboksmässig karaktär; det ska vara möjligt för föreningens funktionärer, medlemmar och övriga intressenter att direkt av lagen utläsa vad som gäller i olika avseenden.

Detta har medfört att den föreslagna lagen är mer omfångsrik än 1987 års föreningslag. Det kan synas gå stick i stäv med den strävan att minska företagets administrativa bördor som under de sista åren har präglat svenskt lagstiftningsarbete. Enligt vår mening är detta alls inte fallet. Förekomsten av tydliga civilrättsliga lagregler innebär inte i sig någon administrativ börda för företagen. Tvärtom

har företagen nytta av tydliga civilrättsliga regler som ger svar på de frågor som kan uppkomma inom ramen för företagets verksamhet. Den civilrättsliga lagstiftningen utgör ett hjälpmedel för företagen, inte minst på föreningslagens område. I den mån det saknas regler om medlemmarnas mellanhavanden, föreningens förvaltning eller liknande tvingas föreningen och medlemmarna till en omfattande reglering av motsvarande frågor i stadgarna eller i särskilda avtal. Inte sällan kan detta leda till betydande kostnader och i värsta fall kan avsaknaden av lagregler leda till kostsamma tvister och domstolsprocesser. En civilrättslig avreglering kan också beröva föreningen värdefulla rättsliga och finansiella instrument. Som exempel kan nämnas reglerna om fullmäktige, fusioner och förlagsinsatser. Om dessa regler togs bort, skulle regelmassan minska betydligt men föreningens handlingsförmåga skulle minska. Samtidigt utgör förekomsten av regler av detta slag inte någon belastning för föreningarna; de föreningar som inte ser något behov av att använda de rättsliga instrument som reglerna tillhandahåller, kan bortse från dem.

Det nu sagda hindrar givetvis inte att det på punkt efter punkt måste övervägas om en lagregel har något mervärde och att administrativt betungande regler om möjligt bör tas bort. Jämfört med aktiebolagslagen innebär också vårt förslag på flera punkter en mindre omfattande reglering.

4.3.3 Vad ska associationsformen heta?

Bedömning: Benämningen ekonomisk förening bör behållas.
--

Beteckningen ekonomisk förening har använts ända sedan 1911 års lag om ekonomiska föreningar. Benämningen är således väl inarbetad och torde vara etablerad som beteckning på associationsformen. Trots detta har det under utredningens gång framkommit synpunkter om att benämningen inte är helt ändamålsenlig utan leder till svårigheter och missuppfattningar vid föreningarnas kontakter med myndigheter, banker och allmänheten. Således har det – huvudsakligen från nykooperationens sida – sagts att ekonomiska föreningar ibland misstas för ideella föreningar och att de stundtals möts av uppfattningen att de inte är ”riktiga företag”.

Detta har gett anledning att överväga associationsformens benämning. Finns det anledning att välja en annan benämning än ”ekonomisk förening”? Det bör i så fall vara en benämning som markerar associationens karaktär av företag bättre och tydligare skiljer den från ideella föreningar. Vi har diskuterat två alternativa benämningar, *samverkansföretag* och *kooperativt företag*.

I vart fall benämningen samverkansföretag framstår i och för sig som ändamålsenlig. Att ändra den nuvarande benämningen skulle emellertid oundvikligen, i synnerhet inledningsvis, leda till en rad praktiska besvär och kostnader för föreningarna. Firmaändringar, ändrade logotyper, registerförändringar och kostnader för inarbetning av det nya företagsnamnet utgör bara några exempel på detta. Enligt utredningsdirektiven ska en ny benämning på ekonomiska föreningar väljas endast om fördelarna klart överväger nackdelarna som finns härmed. Det är enligt vår uppfattning tydligt att fördelarna av en förändrad benämning inte uppväger de nackdelar en sådan förändring skulle medföra. Benämningen ekonomisk förening bör därför användas även i den nya lagen.

5 Ett flexibla regelverk

5.1 Inledning

Bestämmelserna i föreningslagen gör, med några få undantag, inte skillnad mellan olika kategorier av ekonomiska föreningar. Här föreligger en olikhet i förhållande till aktiebolagslagen, som skiljer mellan publika och privata aktiebolag (se 1 kap. 2 § aktiebolagslagen). Mot denna bakgrund och i syfte att om möjligt göra lagstiftningen om ekonomiska föreningar mera flexibel har vi fått i uppdrag att överväga om sådana faktorer som föreningens storlek, verksamhetens omfattning eller art eller någon annan faktor kan motivera särskilda regler i vissa avseenden.

Vi har också fått i uppdrag att överväga om det i större utsträckning än i dag bör överlämnas till föreningsmedlemmarna själva att reglera olika frågor i föreningens stadgar.

En utgångspunkt för våra överväganden har varit att föreningslagen även i fortsättningen ska gälla samtliga ekonomiska föreningar, såvitt annat inte anges. En annan utgångspunkt har varit att regelverket inte ska ålägga föreningarna några omotiverade administrativa bördor och att de mindre föreningarnas intressen måste beaktas särskilt.

5.2 Gällande rätt

Om man bortser från bostadsrättsföreningarna, regleras i dag det absoluta flertalet ekonomiska föreningar i föreningslagen. Lagen gör, som tidigare har nämnts, som huvudregel inte skillnad mellan olika kategorier av föreningar.

Det finns dock några lagar som reglerar särskilda former av ekonomiska föreningar. Motivet till detta har varit just den särskilda arten av föreningens verksamhet. Bostadsrättsföreningarna har redan nämnts; de regleras i allt väsentligt i bostadsrättslagen, fastän

med åtskilliga hänvisningar till föreningslagen. Andra lagar som avser särskilda slag av ekonomiska föreningar är lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt och lagen (1975:417) om sambruksföreningar. Dessa lagar beskrivs översiktligt i avsnitt 2.1.¹

Lagstiftaren har således valt att skapa särskilda lagar för olika former av ekonomiska föreningar, när det har funnits behov av detta, snarare än att införa regler för olika kategorier av föreningar i föreningslagen. I några avseenden innehåller föreningslagen emellertid särregler för föreningar som på något sätt, främst i fråga om storlek, skiljer sig från andra. Det gäller exempelvis vissa regler om föreningens funktionärer.

Ett exempel på detta finns i 6 kap. 3 § föreningslagen. Enligt den paragrafen ska styrelsen utse en verkställande direktör, om antalet anställda i föreningen under vart och ett av de senaste två räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200; i övriga fall avgör medlemmarna själva om en verkställande direktör ska finnas. Vidare gäller enligt 8 kap. 5 § föreningslagen att vissa föreningar ska ha minst en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Det gäller föreningar som uppfyller mer än ett av följande villkor: 1. medeltalet anställda i föreningen har under vart och ett av de senaste två räkenskapsåren uppgått till mer än 50, 2. föreningens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 25 miljoner kronor, och 3. föreningens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50 miljoner kronor. Övriga föreningar kan normalt utse en revisor som saknar särskilda kvalifikationer.

Det är också möjligt för ekonomiska föreningar att i ett viktigt avseende välja en avvikande organisatorisk form än ekonomiska föreningar i allmänhet har. Normalt utgörs föreningens högsta beslutande organ av en *föreningsstämma* som kan bestå av samtliga medlemmar i föreningen. I stadgarna kan emellertid bestämmas att föreningsstämmans funktion ska utövas av fullmäktige, dvs. ett begränsat antal representanter för medlemmarna. Lagen ger också i några andra mindre avseenden utrymme för stadgebestämmelser som innebär att föreningens organisation ska avvika från lagens regler; lagreglerna kan i dessa delar sägas vara "dispositiva".

¹ På det finansiella området finns ytterligare en lag som reglerar en särskild form av ekonomisk förening, medlemsbanken. Frågor om medlemsbanker och andra ekonomiska föreningar av finansiell art behandlas dock först i kap. 17.

Även om lagen inte nämner det – annat än på en enstaka punkt – följer det av allmänna associationsrättsliga principer att medlemmarna i föreningen har ett visst utrymme för att avvika från lagens regler om de är ense om det. Så torde generellt vara fallet när det är fråga om lagregler som är uppställda enbart till medlemmarnas skydd, t.ex. regler om att föreningsstämman ska hållas på visst sätt.

5.3 Kategoriindelningen i aktiebolagslagen

Aktiebolagslagen skiljer mellan två kategorier av bolag – privata och publika aktiebolag. Indelningen i två bolagskategorier genomfördes för att underlätta en anpassning av den dåvarande aktiebolagslagen till EG:s bolagsrättsliga direktiv. Om Sverige hade valt att inte införa två bolagskategorier, hade det varit nödvändigt att tillämpa direktivens bestämmelser på samtliga bolag. Detta skulle i många fall ha varit olämpligt.²

Det är aktiebolagets stiftare som bestämmer om bolaget ska vara privat eller publikt. För ett publikt aktiebolag ska det framgå av firman eller av ett tillägg till firman att bolaget tillhör denna kategori (se 3 kap. 11 § aktiebolagslagen). Aktieägarna kan senare besluta om byte av bolagskategori (se 26 kap. samma lag).

Aktiebolagslagens bestämmelser gäller såväl privata som publika aktiebolag om inte annat anges särskilt i lagen. Skillnaderna mellan de två kategorierna märks bl.a. när det gäller formerna för kapitalanskaffning samt aktiekapitalets storlek. Endast publika aktiebolag får vända sig till allmänheten för att skaffa kapital (se 1 kap. 7 och 8 §§ aktiebolagslagen). Publika aktiebolag ska vidare ha ett aktiekapital som uppgår till minst 500 000 kr. För privata aktiebolag gäller ett kapitalkrav om minst 50 000 kr (se 1 kap. 5 och 14 §§ aktiebolagslagen). En annan skillnad rör antalet styrelseledamöter. Ett publikt aktiebolag ska ha en styrelse som består av minst *tre* ledamöter, medan det i ett privat bolag är tillräckligt med *en* ordinarie styrelseledamot (se 8 kap. 1 och 46 §§ aktiebolagslagen). Även i övrigt gäller en rad särbestämmelser för publika aktiebolag.

Som regelsystemet för de två bolagskategorierna har utformats torde publika aktiebolag framför allt vara större bolag med stor spridning på aktierna, medan privata aktiebolag företrädesvis torde vara små bolag med ett begränsat antal delägare, där utrymmet för enklare

² Se prop. 1993/94:196 s. 72–74.

regler är större.³ Det bör dock framhållas att också bolag med mycket hög omsättning och mycket stor balansomslutning kan vara privata aktiebolag.

Aktiebolagslagen innehåller också bestämmelser om en särskild form av aktiebolag – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (se 32 kap. aktiebolagslagen). Utmärkande för denna aktiebolagsform är, såsom beteckningen antyder, att det finns begränsningar i möjligheterna att dela ut vinst till ägarna. Det är endast privata aktiebolag som kan vara aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

5.4 Vissa internationella jämförelser

Den *finska* lagen om andelslag är som huvudregel tillämplig på alla andelslag (se 1 kap. 1 § lagen om andelslag). Lagen gör inte skillnad på olika kategorier av andelslag, men innehåller särskilda bestämmelser i vissa avseenden. Däribland kan nämnas möjligheten att i stadgarna bestämma att andelsstämmans beslutanderätt ska utövas av ett valt fullmäktige (se 4 kap. 27 § lagen om andelslag). Ett andelslag kan dessutom bestämma att det i andelslaget ska finnas ett förvaltningsråd, som övervakar styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning och som även kan ges vissa befogenheter, däribland rätten att välja verkställande direktör (se 5 kap. 12 och 13 §§). Ett annat exempel finns i 6 kap. 7 § lagen om andelslag, där det anges att ett andelslag endast är skyldigt att upprätta en verksamhetsberättelse om vissa gränsvärden uppnås.

Den *norska* loven om samvirkeforetak är också generellt tillämplig på alla former av samvirkeforetak och innehåller inte någon uppdelning av samvirkeforetak i olika kategorier. Det finns däremot vissa särbestämmelser för vissa slag av samvirkeforetak, t.ex. beträffande arbetskooperativ, s.k. føderativt samvirke (som närmast motsvarar medlemsfrämjande föreningar) och vissa försäljningsorganisationer inom fiskerinäringen⁴.

I *dansk* rätt förekommer en viss uppdelning av andelsselskab i olika kategorier beroende på det ansvar medlemmarna har för selskabets skulder. Den danska lagen (lov om erhvervsdrivende virksomheder) skiljer således mellan *å ena sidan* andelsselskab där

³ Se prop. 1993/94:196 s. 74.

⁴ S.k. salsorganisasjonar av fiskarar som är hänförliga under lov 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk.

medlemmarna inte har något ansvar alls eller endast ett begränsat ansvar för selskabets skulder och *à andra sidan* andelsselskab där medlemmarna är ansvariga för verksamhetens skulder. Även om lagen drar en skarp skiljelinje mellan dessa båda kategorier finns det andelsselskab som genom stadgebestämmelser utgör ett mellanting mellan kategorierna.⁵ Det är endast andelsselskab utan, eller med begränsat, personligt ansvar som omfattas av registreringsplikt enligt lagen om erhvervsdrivande virksomheder. Andelsselskab med begränsat ansvar får då beteckningen A.M.B.A. Övriga andelsselskab är inte registreringspliktiga.

I *Frankrike* finns det, utöver den allmänna lagen om kooperativ (Loi nr 47-1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération), särskilda lagar som reglerar kooperativ verksamhet inom olika områden, exempelvis arbets-, konsument-, producent- och kreditkooperativ. Det finns också särskilda bestämmelser om sociala kooperativ.

Även i *Tyskland* finns, som har nämnts i avsnitt 3.3.2, en allmän lag om kooperativ. Lagen innehåller inte någon uppdelning av kooperativ i olika kategorier. *Belgisk* rätt innehåller tre olika kategorier av kooperativa associationer: kooperativ med begränsat personligt ansvar för medlemmarna (SCRL), kooperativ med obegränsat personligt ansvar för medlemmarna (SCRIS) och sociala kooperativ (SCP).⁶

5.5 Överväganden och förslag

5.5.1 Allmänna utgångspunkter

De förhållanden som de ekonomiska föreningarna verkar under kan variera avsevärt. Vissa föreningar har ett stort antal medlemmar och en omfattande verksamhet, medan andra föreningar är små eller mycket små både vad gäller medlemsantal och verksamhetens omfattning. I utredningens direktiv påpekas att detta kan medföra att behovet av reglering varierar mellan skilda slag av föreningar och att utredningen därför ska överväga om det finns skäl att införa särskilda regler för vissa ekonomiska föreningar.

⁵ Se E. Hørlyck, *Dansk andelsret*, 3. udg., s. 140 f.

⁶ Se sammanställningen *Summary of Member States' Laws in respect of Co-operatives*, bilaga 1 till EU-kommissionens rapport *Consultation paper, Co-operatives in Enterprise Europe*, Bryssel 2001.

En första fråga att besvara blir då naturligen i vilken utsträckning det finns behov av skilda regler för olika ekonomiska föreningar. Om ett sådant behov visar sig finnas, inställer sig frågan hur behovet ska tillgodoses. Finns det ett behov av en särreglering, skulle denna kunna åstadkommas genom införandet av särskilda, kompletta regelsystem för skilda slag av ekonomiska föreningar. En sådan lösning förutsätter dock att det är möjligt att hitta naturliga gränser mellan de olika slagen av ekonomiska föreningar. Ett annat alternativ är att differentiera lagens regler enbart på de punkter där det finns ett påtagligt behov av detta.

Ett alternativ till en särreglering av det ena eller andra slaget är att göra lagens regler dispositiva i högre utsträckning än i dag. Detta skulle kunna öka den enskilda föreningens möjligheter att utifrån sina förutsättningar reglera vissa frågor i stadgarna på det sätt som passar föreningen bäst. Genom en sådan lösning skapas flexibilitet i lagstiftningen utan att de ekonomiska föreningarna nödvändigtvis måste delas in i olika kategorier.

5.5.2 Särskilda regler för olika kategorier av ekonomiska föreningar?

Bedömning: De ekonomiska föreningarna bör inte delas in i olika kategorier med olika regelverk.

Bör de ekonomiska föreningarna delas in i olika kategorier av ekonomiska föreningar, exempelvis motsvarande indelningen av aktiebolagen i publika och privata aktiebolag, med delvis olika regler? En sådan kategoriindelning skulle kunna vara motiverad om den förmår att fånga upp de skillnader i regleringsbehov som kan föreligga mellan olika föreningar med hänsyn till föreningarnas storlek eller verksamhetens omfattning eller art.

I detta sammanhang kan det vara intressant att granska de överväganden som gjordes i samband med att aktiebolagen delades upp i privata och publika bolag. I förarbetena till dessa lagändringar finns följande uttalande i frågan om vilka faktorer som ska beaktas vid gränsdragningen mellan de olika bolagskategorierna (se prop. 1993/94:196 s. 75):

Det är givetvis viktigt att regelsystemet utformas så att det klart och otvetydigt framgår till vilken kategori det enskilda bolaget tillhör. Det är också väsentligt att bolaget och aktieägarna själva har inflytande över vilket regelsystem som ska gälla för bolaget. Detta medför att det inte är lämpligt att låta gränsdragningen bestämmas av sådana variabla faktorer⁷ som Sveriges Redovisningskonsulters Förbund har pekat på. I stället bör det överlämnas till bolagen själva att besluta om vilken bolagskategori de vill tillhöra.

Kategoriindelningen i aktiebolagslagen har således inte gjorts utifrån några bestämda egenskaper hos det enskilda bolaget, t.ex. verksamhetens omfattning eller bolagets storlek. Inte heller har verksamhetens art gjorts avgörande. I stället överlämnar lagen till bolaget självt – eller snarare dess stiftare/aktieägare – att välja kategori-tillhörighet. Det val som bolaget gör får sedan betydelse i olika hänseenden, t.ex. i fråga om kapitalkrav och möjligheterna till kapitalanskaffning.

Föreningens storlek och verksamhetens omfattning

Som tidigare har nämnts innehåller föreningslagen redan i dag särskilda bestämmelser för ekonomiska föreningar av viss storlek och med verksamhet av viss omfattning.

En ekonomisk förening med fler än 200 anställda ska således ha en verkställande direktör (se 6 kap. 3 § föreningslagen). Bestämmelsen är motiverad av att ekonomiska föreningar som är av särskilt stor betydelse från ekonomisk och social synpunkt, framförallt med tanke på den betydelse de kan ha för arbetsmarknaden, ska vara skyldiga att ha verkställande direktör.⁸ I avsnitt 10.3.6 föreslår vi emellertid att skyldigheten att utse verkställande direktör avskaffas och ersätts med en reglering som motsvarar aktiebolagslagens bestämmelser för privata bolag, där det är frivilligt att utse verkställande direktör. Det gränsvärde som hittills har bestämt om en ekonomisk förening är skyldig att ha verkställande direktör är därför inte relevant för bedömningen av om ekonomiska föreningar bör delas in i olika kategorier.

Vissa ekonomiska föreningar är skyldiga att ha en särskilt kvalificerad revisor, nämligen en revisor som är auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen. Därvid gäller

⁷ Däribland hög omsättning, stor balansslutning och många anställda.

⁸ Se Ds Ju 1976:11 s. 74 och prop. 1986/87:7 s. 66.

vissa särskilda gränsvärden som anknyter till antalet anställda samt till föreningens balansomsättning och nettoomsättning. Dessa gränsvärden har valts för att anpassa svensk lagstiftning till bestämmelser i EU:s revisorsdirektiv. Bestämmelserna är alltså inte utformade specifikt för de ekonomiska föreningarnas förhållanden och det framstår knappast som särskilt ändamålsenligt att lägga dem till grund för en mer generell kategoriindelning av ekonomiska föreningar. Det gäller särskilt som gränsvärdena inte fångar upp sådana skillnader mellan olika föreningar som verksamhetens art och syfte eller antalet medlemmar. Till detta kommer att det är enbart ett fåtal ekonomiska föreningar som hamnar ovanför dessa gränsvärden.

I avsnitt 11.2 föreslår vi förändringar i bestämmelserna om revision av ekonomiska föreningar. Således behöver enligt vårt förslag endast de föreningar som uppfyller minst två av tre gränsvärden vara föremål för revision. Dessa gränsvärden är lägre än de nyss nämnda gränsvärdena. Inte heller dessa gränsvärden tar emellertid hänsyn till föreningarnas specifika verksamhet och syfte, antalet medlemmar m.m. och de framstår alltså inte som särskilt lämpliga att lägga till grund för en mera generell kategoriindelning av de ekonomiska föreningarna.

Vi har också övervägt om det borde gälla särskilda förenklade regler för föreningar med ett fåtal medlemmar, exempelvis föreningar med färre än tio medlemmar. En nackdel med en sådan lösning är att antalet medlemmar i en förening inte alltid är relevant för föreningens storlek. Exempelvis kan en ekonomisk förening som bedriver verksamhet i form av en s.k. bilpool ha ett stort antal medlemmar men bedriva verksamhet som är av liten omfattning. Omvänt kan en ekonomisk förening med ett fåtal medlemmar ha en mycket omfattande verksamhet. Behovet av särskilda regler kan därför inte bestämmas enbart med hänsyn till hur många medlemmar föreningen har. Ytterligare faktorer måste beaktas, exempelvis den årliga omsättningen. Dessutom varierar vanligen antalet medlemmar i en förening under föreningens livslängd; även detta medför att medlemsantalet inte är lämpligt som en särskiljande faktor.

Våra överväganden i dessa frågor utmynnar i slutsatsen att det för de ekonomiska föreningarna inte – lika lite som för aktiebolag – finns några ”naturliga” gränsvärden avseende storlek, omsättning o.d. som lämpligen bör ligga till grund för en generell kategoriindelning av de ekonomiska föreningarna. En förening kan som nämnts vara ”liten” i ett avseende men ha en omfattande verk-

samhet. Vidare blir en uppdelning av föreningar utifrån storlek och omfattning av verksamheten med nödvändighet beroende av variabla faktorer, vilket skulle kunna medföra att en förening kommer att höra till än den ena, än den andra kategorin. Detta skulle inte vara någon lämplig lösning.⁹ Vi föreslår därför inte någon generell kategoriuppdelning av ekonomiska föreningar utifrån storlek och verksamhetens omfattning.

Verksamhetens art

Föreningslagen uppställer krav på att en ekonomisk förening ska bedriva *ekonomisk* verksamhet. Medlemmarna bestämmer själva arten av verksamheten och vad de har beslutat ska komma till uttryck i föreningens stadgar. En uppdelning av föreningar utifrån verksamhetens art är därför mer förutsägbar och tydlig än en uppdelning grundad på variabla faktorer. Frågan är dock om en sådan uppdelning är ändamålsenlig i ett regelförenklingsperspektiv.

Traditionellt har ekonomiska föreningar haft sin verksamhet inom lantbruk och dagligvaruhandel, där det har varit brukligt att dela upp föreningarna i producentkooperativ och konsumentkooperativ. Det har hittills inte funnits något behov av att införa olika kategorier av föreningar i föreningslagen utifrån denna uppdelning. Däremot innehåller föreningslagen redan nu vissa bestämmelser som delvis är anpassade efter konsumentföreningarnas och de lantbrukskooperativa föreningarnas särskilda behov. Som exempel kan nämnas att bestämmelserna i 1 kap. 1 § föreningslagen om medlemsfrämjande föreningar framförallt är motiverade av de förändringar som har skett bland konsumentkooperativa föreningar på senare år, se avsnitt 2.3.2. Vidare har möjligheten att skapa individuellt kapital för medlemmarna genom s.k. insatsemission enligt 10 kap. 2 a § föreningslagen främst utnyttjats inom lantbruks- och skogsbrukskooperationen. Det är också efter önskemål från lantbrukskooperationen som det har införts bestämmelser i 5 kap. 4 § föreningslagen som gör det möjligt att registrera förlagsandelar hos en central värdepappersförvarare för att underlätta handeln med sådana andelar.¹⁰ Behovet av viss särreglering för dessa två former

⁹ Jfr det ovan citerade uttalandet i förarbetena till aktiebolagslagen i samband med införandet av bolagskategorierna publika och privata aktiebolag (se prop. 1993/94:196 s. 75).

¹⁰ Se prop. 2006/07:112.

av ekonomiska föreningar har alltså lösts genom införandet av allmänna regler i föreningslagen.

Vid de kontakter som vi har haft med företrädare för de större organisationerna på området har det inte framkommit något som ger anledning att räkna med något ökat behov av att i lagen mer generellt dela upp föreningar i olika kategorier utifrån föreningens karaktär av producent- eller konsumentkooperativ.

En särskild typ av ekonomisk förening är de s.k. arbetskooperativen. Ett sådant kooperativ kan bedriva verksamhet med många olika inriktningar, exempelvis konsultverksamhet, barnomsorg, vård eller utbildning. Utmärkande för ett arbetskooperativ är att medlemskapet har en särskilt stor betydelse för medlemmens ekonomi, eftersom medlemmen har sin anställning i föreningen och därmed vanligen är helt beroende av föreningen för sin försörjning. Detta skulle i och för sig kunna motivera en särreglering för just dessa ekonomiska föreningar. De särskilda behov som arbetskooperativen har torde emellertid i allt väsentligt kunna tillgodoses genom allmänna regler (jfr ovan om t.ex. medlemsfrämjande föreningar). I ett avseende – i fråga om återbetalning av medlemsinsatser – föreslår vi visserligen särskilda regler för arbetskooperativ (se avsnitt 12.5.4). I övrigt kan vi emellertid inte se att det är motiverat med särregler för arbetskooperativ.

Vi återkommer i avsnitt 17 till behovet av särskilda regler för ekonomiska föreningar som bedriver finansiell verksamhet.

Föreningens ändamål

En typ av föreningar som, kan det hävdas, skulle kunna vara lämpad för särreglering är föreningar som har utpräglade sociala ändamål. En ekonomisk förening ska – som tidigare har redovisats – som huvudregel ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Som framgår av avsnitt 2.3.6 förekommer det emellertid att föreningar även har andra ändamål, t.ex. främjandet av medlemmarnas sociala intressen. Dessa föreningar skiljer sig vanligen från andra ekonomiska föreningar på så sätt att strävan att åstadkomma ekonomisk nytta för medlemmarna är av mindre påtaglig betydelse. Det kan hävdas att det skulle vara ändamålsenligt med vissa särskilda regler för föreningar av detta slag (t.ex. regler motsvarande de som gäller för aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning) eller i vart fall att det för föreningar med utpräglade sociala

ändamål borde gälla särskilda bestämmelser om användandet av föreningens överskott. Sådana särregler skulle framför allt ha den betydelsen att de tryggar att föreningen behåller sin "sociala" karaktär och att överskottet inte "förskingras" för andra ändamål. Redan gällande lagstiftning ger emellertid ekonomiska föreningar möjlighet att i stadgarna ta in bestämmelser om att föreningens överskott ska återinvesteras i rörelsen eller till viss del användas för annat än medlemmarnas ekonomiska nytta. I och för sig torde medlemmarna, om de är ense, kunna sätta sig över sådana stadgebestämmelser. Likväl framstår behovet av särskilda lagregler för detta slag av föreningar inte som särskilt stort. Enligt vår mening bör det därför inte införas någon särskild kategori av ekonomiska föreningar med utpräglade sociala ändamål.

Det kan tilläggas att behovet av en sådan reglering sannolikt hade varit ett annat om det hade varit möjligt att inom en ekonomisk förenings ramar driva verksamhet där det är gynnandet av ett socialt intresse, i stället för främjandet av medlemmarnas ekonomiska intresse, som är det dominerande ändamålet. Såsom vi återkommer till i avsnitt 6.5 anser vi emellertid att den ekonomiska föreningsformen liksom hittills bör vara förbehållen föreningar vars huvudsakliga syfte är att främja medlemmarnas ekonomiska intresse.

Andra faktorer

Som redan nämnts finns det vissa skillnader mellan föreningar där medlemmarna fattar beslut vid föreningsstämma och föreningar som har valt att tillämpa fullmäktigesystemet. Systemet med fullmäktige används framförallt i större ekonomiska föreningar. Denna omständighet kan synas tala för att användningen av fullmäktige skulle kunna ligga till grund för en avgränsning mellan olika kategorier av ekonomiska föreningar. Det är också medlemmarna själva som väljer om de vill tillämpa fullmäktigesystemet eller inte. En kategoriindelning av detta slag skulle därför, kan det hävdas, bli både tydlig och förutsägbar.

Fullmäktigesystemet är emellertid främst ett sätt att på ett smidigt vis organisera beslutsfattandet i större föreningar. Att en förening tillämpar ett fullmäktigesystem behöver inte innebära att föreningens förhållanden i andra avseenden är sådana att en särreglering av föreningen är motiverad. Det är mot denna bakgrund tveksamt om det är lämpligt att använda förekomsten av fullmäktige för att mera

generellt dela upp ekonomiska föreningar i olika kategorier. Vi föreslår därför inte heller en generell kategoriindelning av detta slag.

En kategoriindelning utifrån medlemmarnas beslut?

Som har framgått av avsnitt 5.3 utgår indelningen av aktiebolag i privata och publika aktiebolag från stiftarnas eget beslut. Lagen lämnar således fritt för stiftarna att själva bestämma om bolaget ska tillhöra den ena eller den andra kategorin. Det är också möjligt för aktieägarna att senare besluta om att byta bolagskategori. För stiftarna/aktieägarna kan valet av den ena eller andra kategorin ha fördelar av olika slag. Valet av den privata bolagskategorin innebär att bolaget slipper en del bestämmelser som kan uppfattas som administrativt betungande. Genom att i stället underkasta sig de strängare regler som gäller för publika aktiebolag kan stiftarna/aktieägarna sannolikt öka omvärldens förtroende för bolaget och därigenom stärka dess anseende. Det är tänkbart att det även bland de ekonomiska föreningarna finns de som på liknande sätt skulle vilja underkasta sig ett striktare regelverk för att därigenom öka omvärldens förtroende för föreningen. Är detta tillräcklig anledning att även för de ekonomiska föreningarnas del införa en kategoriindelning som grundar sig på föreningarnas eget val och alltså inte bestäms av sådana faktorer som t.ex. storlek, medlemsantal eller liknande?

För att en sådan kategoriindelning ska vara ändamålsenlig krävs det att lagstiftaren också identifierar de regler som bör skilja sig åt mellan de båda kategorierna. De delar av regelverket som här skulle kunna vara av intresse är bl.a. reglerna om kapitalskydd samt reglerna om föreningens organisation. Man skulle t.ex. kunna tänka sig att det för den ena föreningskategorin, men inte för den andra, uppställdes krav på årliga avsättningar till reservfond eller särskilt strikta begränsningar för värdeöverföringar från föreningen. Man skulle också kunna tänka sig att det för den ena föreningskategorin, men inte för den andra, uppställdes särskilda krav på verkställande direktör eller revisor.

En kategoriindelning av detta slag låter sig enligt vår mening i och för sig väl genomföras. Den skulle emellertid riskera att öka regelverkets komplexitet och minska dess överskådlighet. Den bör därför inte införas annat än om det finns goda skäl för ett sådant system. Enligt vår mening kan de fördelar som en kategori-

indelning utifrån medlemmarnas eget beslut skulle ge lika väl uppnås genom att föreningarna får möjlighet att i sina stadgar skräddarsy de lösningar som passar dem bäst. Det finns därför inte tillräckliga skäl att införa en kategoriindelning av det slag som finns i aktiebolagslagen.

5.5.3 Fler dispositiva bestämmelser

Förslag: Det införs flera nya möjligheter för medlemmarna i ekonomiska föreningar att genom stadgebestämmelser själva reglera olika frågor, däribland regler om investeringar, medlemmar, revision, externt bedrivna verksamheter och utbetalningar i samband med medlems avgång.

Vi föreslår alltså ingen generell särreglering för olika typer av ekonomiska föreningar. Den önskvärda ökade flexibiliteten bör i stället uppnås genom att det – i linje med våra direktiv – införs ett ökat antal dispositiva bestämmelser, bestämmelser som ger den enskilda ekonomiska föreningen ökade möjligheter att organisera sin verksamhet på det sätt som passar *den* bäst.

Sålunda föreslår vi att ekonomiska föreningar bör ges ökade möjligheter att bestämma över formen för den bedrivna verksamheten. Enligt den nuvarande föreningslagen kan en ekonomisk förening bedriva sin verksamhet i föreningen, i ett helägt dotterföretag eller i ett delägt företag vars övriga delägare är kooperativa associationer (se 1 kap. 1 § fjärde stycket föreningslagen). Av skäl som redovisas närmare i avsnitt 6.6.1 föreslår vi att en ekonomisk förening i sina stadgar ska kunna ta in bestämmelser som medger att den även kan bedriva en stor del av sin verksamhet i andra företag än vad som är tillåtet i dag, t.ex. i ett delägt bolag, vars övriga ägare inte är ekonomiska föreningar, eller i ett helt fristående företag.

Vidare föreslår vi i avsnitt 11 att bestämmelserna om revision i ekonomiska föreningar ska vara dispositiva i mindre och medelstora föreningar. Vi föreslår också regler om ett enklare slag av granskning, s.k. allmän granskning. Härigenom blir det möjligt för merparten av de ekonomiska föreningarna, nämligen de som har en verksamhet som inte överstiger de i lagen angivna gränsvärdena, att

genom stadgebestämmelser välja den form av granskning av föreningens förhållanden som är anpassad för den enskilda föreningens behov.

Vi föreslår också nya bestämmelser om s.k. investerande medlemmar, se avsnitt 6.5.2. Genom dessa inrättas det en möjlighet för en ekonomisk förening att i stadgarna besluta att också den eller de som inte har för avsikt att delta i föreningens verksamhet kan antas som medlemmar i föreningen.

I avsnitt 8.4.3 föreslår vi också vissa jämkningar i bestämmelserna om medlemsinträde. Vi bedömer att dessa kommer att öka föreningens möjligheter att säga nej till nya medlemmar, om en ökning av medlemsantalet skulle innebära ekonomiska risker för föreningens verksamhet.

I avsnitt 12.5.4 föreslår vi dessutom att vissa slag av föreningar ("arbetskooperativ") ska kunna införa stadgebestämmelser om att avgående medlemmar ska kunna, med vissa begränsningar, få ut sin andel i föreningens fria egna kapital. En sådan ordning förväntas bl.a. öka medlemmars investeringsvilja i föreningen.

Redan i dag gäller en oskriven princip om "samtliga medlemmars samtycke". Innebörden i denna är att sådana bestämmelser i lagen som är uppställda enbart till medlemmarnas skydd får frångås om samtliga berörda medlemmar samtycker till det. Som en följd av detta har i synnerhet medlemmarna i mindre föreningar möjlighet att organisera beslutsfattande m.m. på ett informellt sätt; principen innebär ju att sådana i lagen intagna formaliaregler som är uppställda enbart till medlemmarnas skydd inte behöver iakttas om samtliga berörda medlemmar godtar det. Vi föreslår att principen tas in i lagtexten (se 1 kap. 2 § i förslaget till ny föreningslag). Principen kommer därmed att synliggöras bättre än i dag.

6 Grunddragen hos en ekonomisk förening

6.1 Inledning

I detta avsnitt behandlar vi olika grundläggande frågor kring begreppet ”ekonomisk förening”, i synnerhet vilka villkor som måste vara uppfyllda för att en association ska kunna godtas som en ekonomisk förening.

I utredningsdirektiven omnämns särskilt frågorna om utformningen av det s.k. kooperativa kravet och det s.k. huvudsaklighetskriteriet. Men i uppdraget ingår även att se över lagens krav på att ändamålet med en ekonomisk förenings verksamhet ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen och att överväga om definitionen av ekonomisk förening också i övrigt är ändamålsenligt utformad.

Enligt direktiven ska vi även överväga om möjligheterna för ekonomiska föreningar att bedriva kooperativ verksamhet i delägda företag bör utvidgas. Vi ska dessutom ta ställning till om det bör införas en möjlighet för föreningar att ha s.k. investerande medlemmar.

6.2 Föreningslagens definition av ekonomisk förening

6.2.1 Allmänt om definitionen av ekonomisk förening

Av 1 kap. 1 § föreningslagen framgår att en ekonomisk förening är en association som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet. Detta ska ske genom att medlemmarna deltar i verksamheten som konsumenter

eller andra användare, som leverantörer, med egen arbetsinsats, genom att använda föreningens tjänster, eller på annat liknande sätt.

Utmärkande för den ekonomiska föreningen är således att föreningen ska bedriva ekonomisk verksamhet som medlemmarna på något sätt ska delta i. Föreningens ändamål ska vara att främja medlemmarnas ekonomi. Lagtexten klargör inte om en förening, som uppfyller dessa kriterier, även kan bedriva annan verksamhet. Av förarbeten, doktrin och rättspraxis framgår emellertid att det i detta avseende gäller ett ”huvudsaklighetskriterium”; verksamheten kan ha andra inslag utan att sammanslutningen för den skull förlorar karaktären av ekonomisk förening under förutsättning att associationen *huvudsakligen* framträder som en ekonomisk förening.

6.2.2 Medlemmarnas deltagande i verksamheten – det kooperativa kravet

Kravet på att medlemmarna ska delta i föreningens verksamhet brukar kallas *det kooperativa kravet*. Det infördes genom 1951 års föreningslag, i syfte att tydliggöra skillnaden mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar. I förarbetena uttalades då att kravet innebär att medlemmarna på ett positivt sätt ska vara engagerade i verksamheten som sådan. Det sades vidare att medlemmarnas deltagande inte får vara inskränkt till att åtnjuta avkastning på kapital som hade satts in i företaget.¹

Det kooperativa kravet innebär således att föreningens medlemmar inte endast ska vara föreningens ägare, utan de förutsätts också delta i föreningens verksamhet. Medlemmarna kan därför sägas ha dubbla roller i föreningen och agerar dels som ägare, dels som nyttjare av föreningens tjänster.

I de *konsumentkooperativa* föreningarna, exempelvis inom dagligvaruhandeln och oljekooperationen, deltar medlemmarna såsom konsumenter av de varor som föreningarna säljer. I de *producentkooperativa föreningarna*, dit lantbrukskooperationen traditionellt räknas, agerar medlemmarna genom att leverera råvaror eller andra produkter till föreningarna för försäljning eller förädling. Medlemmarna kan även använda verksamheten för inköp av produkter till sin egen näringsverksamhet. I ett *arbetskooperativ*, exempelvis en personalägd förskola, deltar medlemmarna med sin arbetsinsats.

¹ Se prop. 1951:34 s. 78 f.

Det är i synnerhet det kooperativa kravet som gör att den ekonomiska föreningen i rättsligt hänseende skiljer sig tydligt från aktiebolaget. Aktiebolagslagen ställer inte något krav på att en aktieägare ska delta i bolagets verksamhet annat än med sin kapitalinsats; föreningslagen, å andra sidan, godtar inte medlemskap som inskränker sig till en kapitalinvestering i verksamheten. Medlemmarna måste ha för avsikt att delta, mer eller mindre frekvent, i föreningens verksamhet. Det åligger styrelsen att vid en presumtiv medlems ansökan ta ställning till om denne kan förväntas delta i föreningsverksamheten. Om så inte bedöms vara fallet, ska medlemskap nekas.

6.2.3 Ekonomisk verksamhet – verksamhetskravet

En ekonomisk förening ska bedriva ekonomisk verksamhet av något slag (det s.k. *verksamhetskravet*). Därmed avses att verksamheten ska vara kommersiell, industriell, finansiell eller på annat sätt affärsmässigt organiserad.² Begreppet ekonomisk verksamhet har ungefär samma innebörd som begreppet näringsverksamhet men vissa skillnader mellan begreppen kan urskiljas (se närmare nedan).³ I Bolagsverkets registreringspraxis har begreppet ekonomisk verksamhet kommit att tolkas relativt extensivt.

En förening som har till ändamål att främja sina medlemmars ekonomi men gör detta utan att bedriva ekonomisk verksamhet kan inte registreras som en ekonomisk förening. Den utgör i stället en ideell förening. Så är fallet med exempelvis fackföreningar, arbetsgivarorganisationer och hyresgäsföreningar.

Närmare om begreppet näringsverksamhet

Begreppet näringsverksamhet förekommer inom skilda rättsområden, såsom bl.a. redovisningslagstiftningen, civilrätten och skatterätten.

I den numera upphävda bokföringslagen (1976:125; 1976 års bokföringslag) användes begreppet "näringsidkare" för att i visst avseende avgränsa kretsen bokföringsskyldiga. Begreppet omfattade varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt bedrev verksamhet av ekonomisk art. Något krav på att verksamheten skulle bedrivas i vinstsyfte uppställdes inte och begreppet var därför vidare

² Se SOU 1949:17 s. 73.

³ Se S. Johansson, *Nials Svensk associationsrätt i huvuddrag*, 9 uppl., s. 41.

än det skatterättsliga rörelsebegreppet. I den nu gällande bokföringslagen (1999:1078) har ”näringsidkare” i stället innebörden ”den som bedriver näringsverksamhet”. I förarbetena kommenteras detta på följande sätt (se prop. 1998/99:130 del 1 s. 381):

Uttrycket ”näringsverksamhet” är avsett att ha väsentligen den innebörd som motsvarar begreppet ”näringsidkare” i hittills gällande rätt. Begreppet skall fattas i vidsträckt mening, såsom är fallet i t.ex. konsumentköplagen (1990:932). Det innebär att näringsverksamhet skall anses omfatta all verksamhet som är av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig (se prop. 1989/90:89 s. 60). /.../ Verksamhetens omfattning har inte någon avgörande betydelse för bokföringsskyldigheten. En hantverkare som driver sin verksamhet i liten skala blir ändå bokföringsskyldig, om det yrkesmässiga momentet är uppfyllt. Kravet på yrkesmässighet innebär å andra sidan att den som vid sidan av sin egentliga sysselsättning åtar sig smärre hantverkssysslor för annans räkning som regel inte kan anses bedriva näringsverksamhet./.../ Andra omständigheter som kan vägas in i bedömningen av om en person är bokföringsskyldig är omsättningshastigheten på försålda varor eller tjänster och förekomsten av omkostnader i verksamheten. En helhetsbedömning måste alltså ske i det enskilda fallet. Härvid kan ledning ofta hämtas från hur verksamheten bedöms skattemässigt; skall verksamheten beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet är den normalt bokföringspliktig.

Begreppen ”näringsverksamhet” och ”näringsidkare” förekommer också inom civilrätten, bl.a. i konsumentköplagen (1990:932). Även där anses uttrycken omfatta varje fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betraktas som yrkesmässig. Inte heller civilrättsligt uppställs något krav på att verksamheten ska drivas i vinstsyfte.⁴

Inom skatterätten används begreppet näringsverksamhet i bl.a. inkomstskattelagen (1999:1229). Av 13 kap. 1 § inkomstskattelagen framgår att med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Rekviritet ”yrkesmässig” avser att verksamheten ska bedrivas varaktigt och ha vinstsyfte. Kriterierna för näringsverksamhet inom området för inkomstskatt är därför *varaktighet*, *självständighet* och *vinstsyfte*. I fråga om juridiska personer kan det dock ifrågasättas om kravet på vinstsyfte i egentlig mening verkligen upprätthålls i praktiken. Kravet är i vart fall mycket uttunnat.⁵

⁴ Se prop. 1989/90:89 s. 60, förarbetena till firmalagen (1974:156) prop. 1974:4 s. 200 och förslaget till ny kommissionslag, prop. 2008/09:88 s. 89.

⁵ Se SOU 1995:63 s. 128.

Sammanfattningsvis kan sägas att begreppet näringsverksamhet, såsom det kommer till uttryck i civilrätten och i redovisningslagstiftningen, är ett vidare begrepp än näringsverksamhet på skatterättens område. Det är framförallt kravet på vinstintresse som skiljer begreppen åt. Inom skatterätten finns, i varje fall i formellt hänseende, ett krav på vinstintresse för att fråga ska vara om näringsverksamhet. Civilrättsligt kan en verksamhet vara att anse som näringsverksamhet trots att den bedrivs utan något egentligt vinstsyfte. Gemensamt för de olika begreppen är dock att det ska vara fråga om verksamhet av ekonomisk natur och att den ska vara av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig.

6.2.4 Främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen – ändamålskravet

En ekonomisk förening ska ha till ändamål att främja *medlemmarnas ekonomiska* intressen. Detta brukar benämnas *ändamålskravet*. Främjandet ska, som huvudregel, ske genom något slag av samhandel mellan medlemmarna och föreningen.

I konsumentkooperativa föreningar främjas medlemmarnas intressen genom att de får lägre priser på varor. Medlemmarnas ekonomi gynnas i en producentförening genom att medlemmarna får lönsam avsättning för sina produkter och möjlighet att köpa in varor till den egna verksamheten till bra priser. I ett arbetskooperativ erbjuds medlemmarna möjlighet till försörjning, medan en ekonomisk förening som fungerar som samverkansform för företagare kan skapa ekonomisk nytta för medlemmarna i form av lägre kostnader för vissa varor och tjänster. Medlemmarnas ekonomi kan främjas inte bara genom högre inkomster eller lägre kostnader utan även genom att föreningens verksamhet minskar medlemmarnas levnads- eller arbetskostnader. Ett ekonomiskt främjande föreligger också när föreningens verksamhet gör det möjligt för medlemmarna att överhuvudtaget få tag på önskade varor eller tjänster eller att få avsättning för egenproducerade varor eller tjänster.⁶

En förening förutsätts samhandla med sina medlemmar på företagsekonomiskt sunda villkor. Det finns emellertid inte något civilrättsligt krav på att föreningen i avtalsrelationen med medlemmarna ska göra någon egentlig vinst. I förhållande till tredje man – en icke-medlem som handlar med föreningen – är dock verksam-

⁶ Se SOU 1984:9 s. 133 f.

heten vanligtvis inriktad på att bereda föreningen vinst. En konsekvens av att det är medlemmarnas ekonomi som ska främjas är emellertid att föreningen inte har något *eget* vinstintresse. Efter en nödvändig konsolidering av verksamheten ska föreningen därför i princip dela ut verksamhetens överskott till medlemmarna.⁷ Sådan vinstutdelning utgör också en del av medlemsnyttan.

Kravet på att föreningens verksamhet ska främja medlemmarnas ekonomiska intressen får till följd att en ekonomisk förening inte kan användas för verksamheter som bedrivs i huvudsak för andra ändamål, exempelvis för att främja ett socialt, kulturellt eller politiskt intresse. Sådan verksamhet får i stället drivas i någon annan associationsform, t.ex. som en ideell förening.

6.2.5 Huvudsaklighetskravet

En ekonomisk förenings verksamhet får ha även icke-kooperativa inslag. Så får det exempelvis förekomma handel med andra än medlemmar. En förening får också, utöver själva grundverksamheten, bedriva viss annan verksamhet, t.ex. kapitalplaceringar. Så är fallet även om den andra verksamheten saknar nödvändigt samband med den kooperativa verksamheten. En ekonomisk förening kan också ha ett blandat syfte, så att syftet inte endast är att främja medlemmarnas ekonomi utan också att exempelvis främja ett ideellt intresse. För att en förening, vars verksamhet eller syfte endast delvis uppfyller föreningslagens krav, ska klassificeras som en ekonomisk förening krävs emellertid att föreningen i huvudsak framträder som en ekonomisk förening.⁸ Detta krav utgör *huvudsaklighetskravet* .

Detta huvudsaklighetskrav får betydelse bl.a. vid Bolagsverkets prövning av registreringsansökningar. Om stadgarna är utformade så att huvudsaklighetskriteriet inte är uppfyllt, ska registrering i princip vägras. I förarbetena till den nuvarande föreningslagen har uttalats att huvudsaklighetskravet enligt rådande registreringspraxis, i associationsrättslig mening, torde anses uppfyllt om verksamheten till mer än hälften består av ekonomisk verksamhet.⁹ Huvudsaklighetskravet gäller även i föreningens fortsatta verksamhet. En ekonomisk förening där den icke-ekonomiska verksamheten blir den klart dominerande verksamheten i föreningen torde sålunda i

⁷ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar*. En kommentar, 3 uppl., s. 37.

⁸ Se prop. 1986/87:7 s. 78.

⁹ Se prop. 1999/2000:88 s. 13.

princip vara skyldig att gå i likvidation (se 11 kap. 4 § första stycket 2 föreningslagen). Detsamma gäller om verksamheten huvudsakligen kommer att inriktas på tillhandahållande av tjänster till utomstående.

Huvudsaklighetskravet får även betydelse för bedömningen av om en verksamhet som bedrivs i form av en ideell förening egentligen är av sådan art att det i själva verket är fråga om en oregistrerad ekonomisk förening. Eftersom en oregistrerad ekonomisk förening inte har någon rättskapacitet, innebär detta bl.a. att medlemmarna kan vara ansvariga för föreningens skulder.

I praktiken är det svårt att bedöma när huvudsaklighetskravet är uppfyllt. Detta medför i sin tur besvärliga tillämpningssvårigheter och praktiska problem (såsom i det nyss nämnda exemplet med den ideella föreningen som i själva verket är en oregistrerad ekonomisk förening). I NJA 2000 s. 365 har Högsta domstolen konstaterat att det inte är möjligt att dra några fasta gränser för huvudsaklighetskravets tillämpning. Enligt domstolen finns det emellertid ett inte obetydligt utrymme för att inom ramen för en ideell förening med självständig rättskapacitet bedriva sådan verksamhet som avses i 1 kap. 1 § första stycket föreningslagen, även i sådana fall då det skulle ha varit möjligt att i stället välja den registrerade ekonomiska föreningen som form för verksamheten.

6.3 Möjligheter att bedriva kooperativ verksamhet i andra juridiska personer

Tidigare kännetecknades ekonomiska föreningar regelmässigt av att den kooperativa verksamheten bedrevs *i* föreningen. På senare år har det, framförallt inom de större kooperativa företagen, vuxit fram behov av att organisera den kooperativa verksamheten i nya strukturer, där bl.a. ägandet och verksamheten skiljs åt i olika juridiska personer. Föreningslagen har i några avseenden anpassats till dessa behov.

6.3.1 Verksamhet i dotterbolag

Redan föreningslagens ursprungliga lydelse medgav att en ekonomisk förening bedrev *viss* kooperativ verksamhet i ett dotterföretag utan att föreningen för den skull förlorade sin kooperativa karaktär.¹⁰

¹⁰ Se prop. 1996/97:163 s. 22.

Sedan dess har möjligheten att bedriva verksamheten i dotterföretag successivt utökats.

År 1998 öppnade lagstiftaren upp för att en ekonomisk förening skulle kunna bedriva *bela* sin kooperativa verksamhet i ett dotterföretag och samtidigt behålla sin rättsliga status som ekonomisk förening (se 1 kap. 1 § tredje stycket 1 föreningslagen). En förutsättning för detta var att verksamheten bedrevs i ett av moderföreningen helägt dotterföretag. Kravet på att dotterföretaget skulle vara helägt syftade till att ge garantier för att såväl moderföreningen som dess medlemmar hade inflytande över verksamheten och att samtliga vinster som uppkom i dotterföretaget tillfördes moderföreningen.¹¹

Sedan den 1 juli 2006 är det också möjligt för en moderförening att driva verksamheten i ett delägt företag. En förutsättning för detta är dock att även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande juridiska personer med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES; se 1 kap. 1 § tredje stycket 2 föreningslagen). Förändringen motiverades främst av pågående omorganisationer inom konsumentkooperationen, vilka hade medfört ett behov av att kunna bedriva verksamhet även i delägda företag. För att förändringen inte skulle riskera att urholka föreningarnas kooperativa karaktär begränsades dock kretsen av övriga delägare till andra ekonomiska föreningar. I syfte att underlätta samverkan mellan kooperativa företag inom EU jämfördes i detta hänseende motsvarande utländska personer med hemvist inom EES med ekonomiska föreningar.¹²

Lagen tillåter också att en ekonomisk förening bedriver sin verksamhet i ett företag som föreningen har ett endast indirekt ägande i, under förutsättning att detta företag är helägt av ett sådant företag som nyss har sagts (se 1 kap. 1 § tredje stycket 3 föreningslagen).

6.3.2 Medlemsfrämjande föreningar

Med anledning av organisationsförändringar inom främst konsumentkooperationen infördes år 2000 bestämmelser om s.k. medlemsfrämjande föreningar (se 1 kap. 1 § tredje stycket föreningslagen).

¹¹ Se prop. 1996/97:163 s. 23.

¹² Se prop. 2005/06:84 s. 9 f.

Ekonomiska föreningar har traditionellt organiserat sig enligt den s.k. *originära modellen*, som innebär att lokala ekonomiska föreningar (primärföreningar) bedriver affärsverksamhet där de egna medlemmarna deltar. Primärföreningarna äger andelar i en större centralorganisation (en sekundärförening) som sköter vissa övergripande frågor. Inom konsumentkooperationen har primärföreningarna traditionellt bedrivit dagligvaruhandel i butik till sina medlemmar, medan Kooperativa Förbundet (KF) såsom sekundärförening har ansvarat för produktion och inköp av varor och annat stöd till de lokala föreningarna.¹³

Under 1990-talet påbörjades en omorganisation av konsumentkooperationen i syfte att effektivisera verksamheten och uppnå storskalighets- och samordningsfördelar. Omorganisationen innebar bl.a. att primärföreningarna överförde sin affärsverksamhet till sekundärföreningen. Numera samhandlar primärföreningarnas medlemmar vanligtvis med sekundärföreningen. Ansvar för medlemsverksamheten och för relationen med medlemmarna finns hos primärföreningarna som därmed främst får karaktären av "medlemsfrämjande föreningar". Primärföreningarna och deras medlemmar utövar sitt inflytande över affärsverksamheten via sitt ägande i KF. Denna organisationsmodell brukar kallas *fördelningsmodellen*.¹⁴

De medlemsfrämjande föreningarna uppfyller inte föreningslagens krav på att en ekonomisk förening ska bedriva ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i; medlemmarna samhandlar ju inte med de föreningar som de är medlemmar i utan endast med sekundärföreningarna. Detta föranledde den inledningsvis nämnda anpassningen av föreningslagen. Denna innebär att en förening, som inte uppfyller de sedvanliga rekvisiten för en ekonomisk förening, ändå ska anses som en ekonomisk förening, om den uppfyller följande tre villkor. Föreningen ska *för det första* ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att verka för att de deltar som exempelvis konsumenter, producenter eller arbetstagare i ekonomisk verksamhet som bedrivs av en eller flera andra ekonomiska föreningar. Föreningen ("primärföreningen") ska således aktivt främja medlemmarnas samhandel med den eller de andra föreningarna ("sekundärföreningarna"). *För det andra* ska primärföreningens tillgångar till övervägande del bestå av andelar i den eller de andra sekundärföreningarna. Med rekvisitet "övervägande del" avses att mer än hälften av primärföreningens till-

¹³ Se prop. 1999/2000:88 s. 11.

¹⁴ Se prop. 1999/2000:88 s. 12.

gångar ska bestå av andelar i sekundärföreningen.¹⁵ Som *ett tredje krav* gäller att sekundärföreningarna måste vara ekonomiska föreningar, dvs. de måste utgöra föreningar vilkas verksamhet i huvudsak består av samhandel med medlemmarna. En sekundärförening kan därför inte vara en medlemsfrämjande förening.

6.4 Definitionen av kooperativt företagande i viss utländsk rätt

6.4.1 Nordisk rätt

Danmark

Den danska loven om visse erhvervsdrivende virksomheder¹⁶ är tillämplig på verksamheter som har till ändamål att främja deltagarnas ekonomiska intressen genom näringsverksamhet (erhvervsdrift). Kravet på att syftet med verksamheten ska vara främjande av ekonomiska intressen genom näringsverksamhet är inspirerat av svensk rätt och har införts i syfte att skilja mellan näringsdrivande och ideella verksamheter.¹⁷

Lagen, som även är tillämplig på andra associationer, innehåller följande definition av ett andelsselskab¹⁸:

Med ett andelsselskab (andelsforening) forstås i denna lag en virksomhet som omfattas av 2 §, första eller andra styckena, eller 3 §, om ändamålet är att verka för att främja deltagarnas ömsesidiga intressen genom deras deltagande i verksamheten som köpare, leverantörer eller på liknande sätt, och där verksamhetens överskott, bortsett från normal förräntning på insatt kapital, antingen fördelas mellan medlemmarna i förhållande till deras del av verksamhetens omsättning eller stannar kvar i verksamheten.

Utmärkande för ett danskt andelsselskab är således att det ska ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom näringsverksamhet och att medlemmarna ska delta i verksamheten. Ett annat utmärkande drag är att överskottet ska fördelas på visst sätt.

¹⁵ Se prop. 1999/2000:88 s. 20.

¹⁶ Se Lovbekendtgørelse 2006-06-15 nr 651 om visse erhvervsdrivende virksomheder.

¹⁷ Se J. Heje Mikkelsen m.fl., *Erhvervsdrivende virksomheder – en lovkommentar*, 2 udg., s. 29.

¹⁸ Se 4 § lov om visse erhvervsdrivende virksomheder.

Finland

Finsk rätt innehåller följande definition av ett andelslag.

Ett andelslag är en sammanslutning vars medlemsantal och andelskapital inte är bestämda på förhand. Ett andelslag bedriver, i avsikt att stödja medlemmarnas ekonomi eller näringsutövning, ekonomisk verksamhet så att medlemmarna nyttjar andelslagets tjänster eller tjänster som andelslaget tillhandahåller med hjälp av en dottersammanslutning eller på annat sätt.

I ett andelslags stadgar kan dock bestämmas att andelslagets uppgift ska vara att gemensamt fullfölja ett i huvudsak ideellt syfte.¹⁹

Ett andelslag är en öppen association på det sättet att medlemsantalet inte är fastställt på förhand. Andelslaget ska bedriva kooperativ verksamhet genom att medlemmarna ska använda sig av andelslagets tjänster. Ändamålet med andelslagets verksamhet ska vara att stödja medlemmarnas ekonomi men ett andelslag kan även ha ett i huvudsak ideellt ändamål. Det ideella ändamålet kan t.ex. vara att främja kooperationsidén, antingen inom ett visst verksamhetsområde eller generellt. Andelslagets syfte kan också vara allmännyttigt.²⁰

Det är möjligt att bedriva verksamheten i andelslaget eller i en dottersammanslutning men verksamheten kan även bedrivas ”på annat sätt”. I den finska lagens förarbeten exemplifieras detta med att andelslaget kan tillhandahålla avtalsenliga medlemstjänster. Bestämmelserna om ”på annat sätt” tillkom år 2001 och syftet med nyregleringen var att andelslaget ska kunna tillhandahålla medlems-tjänster på det sätt som det anser vara ändamålsenligt. Medlems-tjänsterna kan exempelvis tillhandahållas via ett eller flera koncern-företag.²¹ Det är också möjligt att tjänsterna tillhandahålls av ett helt fristående företag, till vilket den enda kopplingen är ett avtal mellan andelslaget och företaget. En sådan lösning är dock ovanlig i praktiken.

¹⁹ Se 1 kap. 2 § lag om andelslag 28.12.2001/1488.

²⁰ Se RP 176/2001 rd s. 33.

²¹ Se RP 176/2001 rd s. 32.

Norge

I norsk rätt definieras ett samvirkeforetak på följande sätt.

Med samvirkeforetak avses en sammanslutning som har till huvudsakligt ändamål att främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom att de deltar i verksamheten som köpare, leverantörer eller på annat liknande sätt. Dessutom gäller

- att avkastningen, förutom normal förräntning på insatt kapital, antingen stannar kvar i verksamheten eller fördelas bland medlemmarna i förhållande till deras omsättning med samvirkeforetaket, och
- att inte någon av medlemmarna har ett ekonomiskt ansvar för alla samvirkeforetakets skulder, eller för delar av skulderna om delarna tillsammans utgör samtliga skulder.²²

Samhandeln med medlemmarna kan också ske i ett företag som samvirkeforetaket äger ensamt eller tillsammans med andra samvirkeforetak (däribland sekundärföreningar), dvs. ett hel- eller delägt dotterföretag. Detsamma gäller om den kooperativa verksamheten bedrivs i ett företag som ägs av ett sekundärsamvirke (sekundärförening).²³

6.4.2 EG-förordningen med stadga för europakooperativ

SCE-förordningen innehåller följande beskrivning av ett europakooperativ.

Det huvudsakliga ändamålet med ett europakooperativs verksamhet ska vara att tillgodose medlemmarnas behov och/eller främja deras ekonomiska och sociala verksamhet, särskilt genom att ingå avtal med medlemmarna avseende tillhandahållande av varor eller tjänster eller utförande av arbete inom ramen för den verksamhet europakooperativet bedriver eller låter bedriva. Ett europakooperativ får även ha ändamålet att tillgodose sina medlemmars behov genom att främja deras deltagande i ekonomisk verksamhet, på det sätt som anges ovan, i ett eller flera europakooperativ och/eller nationella kooperativ. Ett europakooperativ får bedriva sin verksamhet genom ett dotterföretag.²⁴

²² Se 1 kap. 1 § 2 Lov 2007-06-29 nr 81: Lov om samvirkeforetak (samvirkelova).

²³ Se 1 kap. 1 § 3 samvirkelova.

²⁴ Se artikel 1.3 i Rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar).

Europakooperativets ändamål kan följaktligen vara av både ekonomisk och social karaktär men det är medlemmarnas behov och deras verksamhet som ska främjas. Detta kan *särskilt* ske genom att medlemmarna deltar på något sätt i verksamheten. Något absolut krav på deltagande uppställs dock inte. Ett europakooperativ kan vara ett s.k. medlemsfrämjande kooperativ och verksamheten får bedrivas i dotterföretag.

SCE-förordningen innehåller även bestämmelser om s.k. stödmedlemmar eller investerande medlemmar. Enligt artikel 14.1 får, om lagstiftningen i den medlemsstat där europakooperativet har sitt säte medger det, i stadgarna för ett europakooperativ föreskrivas att personer som inte räknar med att använda eller producera kooperativets varor och tjänster får antas som investerande medlemmar (stödmedlemmar). Sådana medlemmar har rösträtt och villkoren för rösträtten och för beslutsförheten i kooperativet ska bestämmas närmare av lagstiftningen i den medlemsstat där europakooperativet har sitt säte.

Det står medlemsländerna fritt att välja om man vill tillåta investerande medlemmar i de europakooperativ som faller under respektive medlemsstats lagstiftning. I svensk rätt har möjligheten till investerande medlemmar inte utnyttjats. Som skäl för detta har uttalats att kravet på deltagande i verksamheten utgör en grundbult i den svenska lagstiftningen för ekonomiska föreningar. Att göra avkall på detta krav såvitt gäller europakooperativ har ansetts mindre väl förenlig med den svenska synen på kooperativ verksamhet och skulle även leda till en obalans mellan svenska ekonomiska föreningar och europakooperativ med säte i Sverige.²⁵

6.4.3 Viss annan europeisk rätt

Frankrike

Fransk rätt innehåller en relativt vid definition av ett kooperativt företag och ett kooperativ sägs vara ett bolag vars grundläggande ändamål är något av följande:²⁶

1. att för sina medlemmar minska kostnaden eller försäljningspriset på varor och tjänster,

²⁵ Se prop. 2005/06:150 s. 149 f.

²⁶ Se artikel 1, Loi nr 47-1775, från den 10 september 1947.

2. att öka kvaliteten på varor som säljs till medlemmar eller på varor som medlemmarna producerar och som säljs till konsumenter, eller
3. att, mer brett, möta medlemmarnas behov och främja deras sociala och ekonomiska intressen och ge dem möjlighet till utbildning.

Lagen föreskriver uttryckligen att ett kooperativ kan vara verksamt inom samtliga branscher.

Tyskland

Även i tysk rätt är definitionen av vad som utgör en ekonomisk förening förhållandevis vid. En ekonomisk förening sägs vara en sammanslutning där medlemsantalet inte är begränsat och vars syfte inriktas på att främja medlemmarnas ekonomi eller deras sociala eller kulturella intressen genom gemensamt bedriven affärsverksamhet.²⁷

6.5 En vidare definition av ekonomisk förening

6.5.1 Förändringar i definitionen av ekonomisk förening?

Bedömning: Även i fortsättningen bör det av lagen framgå att en ekonomisk förening ska bedriva "ekonomisk verksamhet" och att den ska "främja" vissa intressen.

Förslag: Kravet på att medlemmarna ska delta i verksamheten görs mer flexibelt. Den verksamhet som medlemmarna ska delta i ska i viss utsträckning kunna utgöras av verksamhet som drivs genom ett företag som den ekonomiska föreningen har träffat avtal om detta med.

Tillämpningen av föreningslagens rekvisit för vad som är en ekonomisk förening är inte helt okomplicerad. Det kan vara svårt att i det enskilda fallet fastställa det närmare innehållet i begrepp som "eko-

²⁷ Se 1 kap. 1 § Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften. "Gesellschaften von nicht geschlossener Mitgliederzahl, deren Zweck darauf gerichtet ist, den Erwerb oder die Wirtschaft ihrer Mitglieder oder deren soziale oder kulturelle Belange durch gemeinschaftlichen Geschäftsbetrieb zu fördern (Genossenschaften), erwerben die Rechte einer "eingetragenen Genossenschaft" nach Maßgabe dieses Gesetzes."

nomisk verksamhet”, ”främja” och ”delta”. Otydligheterna kan leda till att Bolagsverket nekar registrering av en rörelse som medlemmarna anser utgöra en ekonomisk förening. Tveksamheter kring innebörden av de aktuella kraven kan också leda till att den sammanlutning som medlemmarna anser vara en ideell förening vid en domstolsprövning bedöms uppfylla kriterierna för ekonomisk förening, vilket medför att föreningen saknar rättskapacitet. Det finns därför anledning att närmare granska några av de rekvisit som ställs upp i 1 kap. 1 § i den nuvarande föreningslagen och överväga om de bör förändras.

Ekonomisk verksamhet

En utgångspunkt för våra överväganden har varit att kravet att en ekonomisk förening ska bedriva ekonomisk verksamhet ska behållas och att detta krav även i fortsättningen ska utgöra del av definitionen av en ekonomisk förening. Den närmare innebörden av kravet är emellertid, som redan har påpekats, inte helt klar. Tidigare förarbeten anger endast att verksamheten ska vara kommersiell, industriell, finansiell eller på annat sätt affärsmässigt organiserad.²⁸ Vi har därför övervägt om innebörden i kravet kan förtydligas genom att begreppet ”ekonomisk verksamhet” ersätts med begreppet ”näringsverksamhet”.

En fördel med en sådan ordning är att begreppet näringsverksamhet förekommer och är definierat i flera olika sammanhang (se avsnitt 6.2.3), och därför kan synas vara tydligare än begreppet ekonomisk verksamhet. Ytterligare en fördel är att den ekonomiska föreningens karaktär av *företag* blir tydligare, något som i sin tur troligen skulle vara till fördel för associationsformens anseende och status.

Fördelarna med att ersätta ”ekonomisk verksamhet” med ”näringsverksamhet” ska emellertid inte överskattas. Såsom har framgått av avsnitt 6.2.3 har inte heller begreppet näringsverksamhet någon helt entydig innebörd; så har det t.ex. fått något olika utformning inom skatterätten respektive civilrätten. En förändrad terminologi behöver därför inte leda till ökad tydlighet. Till detta kommer att en sådan ändring sannolikt får till följd att tillämpningsområdet för associationsformen blir mera begränsat än vad som är önskvärt. Sålunda kan den civilrättsliga definitionen av begreppet ”näringsverk-

²⁸ Se SOU 1949:17 s. 73.

samhet” uppfattas som snävare än ”ekonomisk verksamhet”. Näringsverksamhet i civilrättslig mening förutsätter ju att verksamheten är yrkesmässig, ett kriterium som inte torde vara uppfyllt i en del mindre ekonomiska föreningar. Detta kan medföra att en del av dagens ekonomiska föreningar hamnar utanför kriterierna för vad som utgör en ekonomisk förening. Vi är mot denna bakgrund inte beredda att föreslå att begreppet ”ekonomisk verksamhet” byts ut mot ”näringsverksamhet”.

Det kan dock finnas anledning att i vart fall motivedes förtydliga innebörden i ”ekonomisk verksamhet” något. Enligt vår mening bör ekonomisk verksamhet som utgör näringsverksamhet i redovisningsrättslig eller skatterättslig mening alltid anses som ekonomisk verksamhet i föreningsrättslig bemärkelse. Därutöver bör det föreningsrättsliga begreppet även omfatta viss annan verksamhet, också sådan som inte bedrivs yrkesmässigt. För att det ska vara fråga om ekonomisk verksamhet i denna ”vidare” mening bör det dock krävas att verksamheten är av ekonomisk art, att den är affärsmässigt eller på annat sätt planmässigt organiserad, att den har eller är avsedd att ha viss varaktighet och att den inte är avsedd att i huvudsak tjäna ett ideellt (icke-ekonomiskt) syfte.

Vi har övervägt om det nu sagda även bör komma till direkt uttryck i lagtexten. Vi bedömer dock att en så detaljerad definition skulle riskera att hämma utvecklingen av praxis på ett olyckligt sätt. Begreppet ”ekonomisk verksamhet” bör alltså inte definieras i lagtexten.

Främja

Kravet på att en ekonomisk förenings verksamhet ska *främja* medlemmarnas ekonomiska intressen kan uppfyllas på flera olika sätt. Kravet på sådant främjande torde i allmänhet få anses vara uppfyllt när föreningens verksamhet är en förutsättning för att medlemmen ska få sälja produkter eller få tillgång till arbete eller till varor och tjänster av viss art eller kvalitet. Medlemmarnas ekonomiska intressen kan givetvis också främjas genom att föreningens verksamhet leder till lägre utgifter eller högre inkomster för medlemmarna eller genom att verksamheten förhindrar att medlemmarna drabbas av utgifter som de annars skulle ha drabbats av.

Den ekonomiska nyttan för en förenings medlemmar ligger främst i deras rätt att i vid bemärkelse använda sig av föreningens tjänster

(samhandeln). Nyttan kan emellertid också bestå av en rätt att ta del av utdelning av överskott som har genererats inom föreningen. I en del föreningar – bl.a. sådana där det på grund av verksamhetens art går långt mellan de tillfällen då medlemmarna deltar i verksamheten – utgör utdelning på kapitalinsatsen (s.k. insatsränta) i själva verket ett viktigt led i beredandet av medlemsnytta. Enligt vår bedömning är detta väl förenligt med gällande rätt.

Begreppet ”främja” torde alltså redan idag kunna tolkas ganska vidsträckt. Något behov av att i lagtexten ytterligare definiera begreppet finns det enligt vår mening inte. Inte heller finns det något behov av att ge det en mera vidsträckt innebörd än det redan i dag kan anses ha.

Vi återkommer i avsnitt 6.5.3 till frågan om en ekonomisk förening även ska kunna ha annat ändamål än att främja medlemmarnas ekonomi.

Delta

En av våra utgångspunkter har varit att den ekonomiska föreningsformen även framdeles bör vara särskilt avpassad för kooperativ verksamhet. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att det kooperativa kravet ska bestå oförändrat. Vi har övervägt om kravet på medlemmars deltagande i föreningens verksamhet kan göras mer flexibelt eller möjligen inskränkas.

I de nordiska länder som vi har undersökt finns det regelmässigt krav på att medlemmarna deltar i verksamheten. I den finländska lagen om andelslag har detta formulerats som att medlemmarna ska nyttja andelslagets tjänster eller tjänster som andelslaget tillhandahåller genom ett dotterföretag eller på annat sätt. Kontinental rätt är inte lika entydig; fransk rätt innehåller sålunda en vidare definition av kooperativ, utan något uttryckligt krav på deltagande. Inte heller SCE-förordningen uppställer ett absolut krav på deltagande. I såväl fransk rätt som SCE-förordningen finns dock särskilda bestämmelser om s.k. investerande medlemmar, som inte har för avsikt att delta i verksamheten annat än genom kapitaltillskott. Sådana bestämmelser framstår rimligen som överflödiga om lagstiftningen inte hade uppställt en underförstådd huvudregel om medlemmarnas aktiva deltagande i föreningen.

Det kooperativa kravet förstärker den ekonomiska föreningens karaktär av personassociation (om detta begrepp, se avsnitt 2.1.1).

Om kravet på att medlemmarna på visst sätt ska delta i verksamheten helt tas bort, skulle det vara möjligt att inrätta föreningar där samtliga medlemmar enbart bidrar med kapital utan att engagera sig i verksamheten. Detta skulle enligt vår mening föra alltför långt och dessutom strida mot våra direktiv. Det kooperativa kravet bör därför även i fortsättningen utgå från att medlemmarna, i vart fall som huvudregel, deltar aktivt i verksamheten.

Det kooperativa kravet bör emellertid utformas så att det kan tillämpas på ett flexibelt sätt. Lika lite som i dag bör lagen ställa krav på att alla medlemmar fortlöpande deltar i verksamheten. Det bör vara möjligt att i stadgarna bestämma att medlemmar ska eller får delta på olika sätt. Lagen bör inte uppställa några hinder mot att vissa medlemmar deltar med större arbetsinsatser medan andra, som är mindre aktiva i föreningen, i stället bidrar med en större kapitalinsats. Huvudregeln bör dock även i fortsättningen vara att alla medlemmar ska ha en avsikt att delta aktivt i verksamheten; att enbart bidra med en kapitalinsats bör alltså inte vara tillräckligt. Såsom vi återkommer till i avsnitt 6.5.2 bör emellertid denna huvudregel förenas med en möjlighet för de föreningar som så önskar att anta s.k. investerande medlemmar.

Kravet på att medlemmarna ska delta i föreningens verksamhet bör även i övrigt utformas så att medlemmarnas deltagande kan ske på det sätt som passar den enskilda föreningen bäst. I detta sammanhang är den finska regleringen av intresse. Den tillåter inte bara att deltagandet sker genom att medlemmarna utnyttjar *andelslagets tjänster* (dvs. deltar i verksamhet som sker i andelslagets direkta regi), utan deltagandet kan också ske genom att medlemmarna utnyttjar *tjänster som tillhandahålls på något annat sätt*, t.ex. genom ett avtal mellan andelslaget och ett utomstående företag. "Samhandeln" kan alltså ske med andra aktörer utan att andelslaget för den skull förlorar sin rättsliga status av andelslag. En sådan lösning ökar organisationens flexibilitet och ger den förutsättningar att organisera sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt. En ekonomisk förening kan därigenom se till att medlemmarna får del av de tjänster som föreningen ska tillhandahålla utan att föreningen själv bedriver hela den verksamhet genom vilken tjänsterna tillhandahålls. Föreningar vars verksamhet består i att tillgodose sina medlemmars behov av vissa tjänster kan då välja att i stället för att själva bedriva hela verksamheten sluta avtal med något annat företag som åtar sig att tillhandahålla några av de aktuella tjänsterna. Detta ger också möjlighet att öka kvaliteten på tjänsterna som medlemmarna använder sig

av. Om en förening saknar viss kompetens, kan den nämligen förlägga sådan verksamhet, som förutsätter denna kompetens, till ett annat företag utan att därigenom riskera att inte längre anses vara en ekonomisk förening.

Vi gör alltså bedömningen att kravet på att medlemmarna ska delta aktivt i föreningens verksamhet bör behållas såsom lagens huvudregel. Kravet bör emellertid utformas så flexibelt att det ger varje enskild förening goda möjligheter att organisera verksamheten på det sätt som passar den bäst. Det innebär bl.a. att det bör vara möjligt att förlägga en del av den kooperativa verksamheten utanför själva föreningen. De närmare förutsättningarna för detta återkommer vi till i avsnitt 6.6.

6.5.2 Investerande medlemmar

Förslag: Ekonomiska föreningar ska kunna anta medlemmar som inte har för avsikt att delta i föreningens verksamhet men som betalar medlemsinsats och har rösträtt, s.k. *investerande medlemmar*.

Nya regler om investerande medlemmar

Såsom har redovisats i avsnitt 6.5.1 gör vi bedömningen att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att en ekonomisk förenings medlemmar ska ha för avsikt att delta i föreningens verksamhet. Det s.k. kooperativa kravet bör alltså bestå. Ett fullständigt upprätthållande av det kooperativa kravet, såsom det är utformat i dag, medför emellertid att det inte är möjligt för ekonomiska föreningar att ha vissa medlemmar som deltar aktivt i verksamheten och andra som endast bidrar med kapital. Vi har fått i uppdrag att överväga om det bör införas en möjlighet för föreningar att ha s.k. investerande medlemmar, dvs. medlemmar som inte har för avsikt att delta i föreningen på annat sätt än med en kapitalinsats (medlemsinsats) men som likväl har rösträtt i föreningen.

Det finns en rad exempel på utländska lagar som tillåter investerande medlemmar. I bl.a. Frankrike, Spanien och Italien tillåter den kooperativa lagstiftningen att ett kooperativ antar medlemmar som inte har för avsikt att använda sig av föreningens tjänster utan som enbart förutsätts bidra med kapital. Också SCE-förordningen

öppnar en möjlighet för europakooperativ att anta investerande medlemmar.

Det främsta argumentet för en sådan ordning torde vara att den kan underlätta föreningarnas kapitalförsörjning. Kapital kan tillföras från personer som själva inte har behov av eller är beredda att delta i föreningens verksamhet men som ändå är intresserade av att föreningen lever vidare och som vill att deras kapitalinsats ska vara förenad med ett visst mått av insyn och inflytande.

En ordning med investerande medlemmar är inte oproblematisk. Det finns en risk för att de investerande medlemmarnas intresse av verksamheten är av annat slag än de vanliga medlemmarnas; för vissa medlemmar kan fokus t.ex. komma att ligga på kapitalavkastning, medan andra medlemmar har fokus på den omedelbara nytta som verksamheten kan ge dem. Detta kan leda till minskad effektivitet i styrningen av föreningarna. Det finns också en risk för att kapitalintressen kommer i konflikt med verksamhetsintressena och att detta blir till men för de senare. I de länder där det finns lagstiftning om investerande medlemmar innehåller denna därför vanligen begränsningar i investerande medlemmars röstinnehav. Med dessa begränsningar vill man förhindra att kapitalintressena kommer att dominera över ”det kooperativa intresset”.

Frågan är då om det behov av kapitalanskaffning som svenska ekonomiska föreningar kan ha skulle kunna tillgodoses bättre om tänkbara investerare ges möjlighet att bli ”investerande medlemmar” med åtföljande rätt att utöva medlems insyn och inflytande i föreningen. Den frågan har en viss koppling till frågan om kooperativ verksamhet ska kunna bedrivas i delägda företag. Om lagen ger ökade möjligheter att bedriva den kooperativa verksamheten utanför den ekonomiska föreningens ram, kan behovet av kapitalanskaffning i högre grad än i dag tillgodoses genom olika slag av samfinansiering med icke-kooperativa intressen, t.ex. genom tillskapande av gemensamma intresseföretag eller joint ventures. Såsom vi har berört i avsnitt 6.5.1 och återkommer till i avsnitt 6.6 anser vi att det bör införas sådana ökade möjligheter, något som alltså i sig torde vara ägnat att minska behovet av andra kapitalförsörjningsmodeller. Det kan också hävdas att de svenska ekonomiska föreningarnas behov av att finna fristående investerare redan i viss mån tillgodoses genom det befintliga systemet med förlagsinsatser. Också detta talar för att behovet av ett system med investerande medlemmar inte är särskilt stort i Sverige.

Enligt vår bedömning skulle ett system med investerande medlemmar sannolikt inte heller få någon större generell betydelse för kapitalanskaffningen till svenska ekonomiska föreningar. Möjligheten att bli investerande medlem torde sålunda inte annat än undantagsvis ha förutsättningar att attrahera professionella investerare. I enskilda fall skulle systemet emellertid kunna vara av värde. Under utredningen har t.ex. framkommit att ekonomiska föreningar ofta etableras i glesbygdskommuner som ett sätt att tillhandahålla viss service eller vissa tjänster till kommuninvånarna.²⁹ Att det finns barnomsorg, äldreomsorg eller bensinstation i en glesbygd kan ha ett mervärde för alla som bor där. Om verksamhet av detta slag bedrivs av en ekonomisk förening, kan även andra boende än de som deltar i föreningens verksamhet ha intresse av att föreningens verksamhet består och därmed också vara beredda att bidra med ett visst kapital till föreningen. Incitamenten för detta torde dessutom öka om den som lämnar ett sådant kapitaltillskott får en medlems insyn och inflytande i föreningen. Av motsvarande anledning skulle en kommun eller en allmännyttig stiftelse kunna ha intresse av att kunna gå in med kapital i en ekonomisk förening, t.ex. inom kultursektorn, trots att kommunen eller stiftelsen själv inte avser att nyttja föreningens tjänster.

På liknande sätt skulle ett system med investerande medlemmar i enskilda fall kunna vara till nytta i föreningar som har ett mer socialt inriktat ändamål med verksamheten; de som själva inte har något direkt behov av att nyttja föreningens tjänster skulle kunna bidra till dess verksamhet genom en kapitalinsats. I bl.a. Italien är det inom den sociala sektorn vanligt med s.k. mångintressentkooperativ, som kännetecknas av att kooperativet ägs av flera olika ägar- och nyttjarkategorier, exempelvis brukare, anställda och stödjande medlemmar.³⁰ I Belgien, Frankrike och Storbritannien finns särskild lagstiftning för mångintressentkooperativ och andra "hybridföretag" som tar hänsyn till olika intressenters syfte med sitt medlemskap. I dessa länder kan även det offentliga vara delägare i kooperativen.³¹ Ett införande av svenska regler om investerande medlemmar torde förbättra förutsättningarna för etablering av liknande kooperativ i Sverige.

²⁹ Rapport från Coompanion Kooperativ Utveckling, *Kartläggning av nyföretagande i ekonomisk förening*, s. 9–11.

³⁰ Se rapport från EMES, European Research Network, *Social enterprise in Europe: recent trends and developments*, WP no. 08/01, s. 5–6.

³¹ Rapport från Coompanion Kooperativ Utveckling, *Kartläggning av nyföretagande i ekonomisk förening*, s. 19.

Mot denna bakgrund föreslår vi att föreningslagen utformas så att den tillåter att personer som enbart har för avsikt att tillskjuta kapital till föreningen och i övrigt inte avser att delta i verksamheten antas som "investerande medlemmar" och ges rätt att utöva vissa medlemsrättigheter, däribland rösträtt.

Närmare om utformningen av ett system med investerande medlemmar

När det gäller utformningen av bestämmelserna om investerande medlemmar har vi övervägt två alternativ. Det ena är att införa helt nya regler för investerande medlemmar. Det andra är att vidareutveckla regleringen om förlagsandelar så att innehavare av förlagsandelar även ges rösträtt och andra medlemsrättigheter.

Ett helt nytt regelverk för investerande medlemmar har den fördelen att det jämställer investerande medlemmar med "vanliga" medlemmar i fråga om medlemsrättigheter. Någon särskild reglering för att de investerande medlemmarna ska få rösträtt, rätt till utdelning m.m. behövs inte. Medlemskapet blir personligt och rösträtten kan inte överlåtas, vilket ger föreningen en god kontroll över vilka som har rätt att delta i beslutsfattandet vid stämman.

Det andra alternativet – att bygga vidare på systemet med förlagsandelar genom att bl.a. ge innehavare av sådana andelar rösträtt – innebär att ett redan väl känt system vidareutvecklas. Inledningsvis kan en sådan ordning innebära en fördel jämfört med införandet av ett system som är nytt för föreningarna och investerarna. Systemet med förlagsandelar kan dessutom tyckas smidigare om en förening vill vända sig till kapitalmarknaden för att skaffa kapital. Förlagsandelar kan ju – till skillnad från medlemskap – överlåtas. Sedan den 1 mars 2008 kan andelarna dessutom registreras i ett avstämningsregister hos en central värdepappersförvarare, vilket ytterligare är ägnat att underlätta handel och gör att andelarna blir mer attraktiva på kapitalmarknaden.³² Det förhållandet att förlagsandelar kan överlåtas innebär emellertid även en betydande nackdel i detta sammanhang. Om förlagsandelen skulle vara förenad med rösträtt i föreningen, kommer denna rösträtt att följa med när förlagsandelen överlåts. Kretsen av dem som skulle kunna utöva inflytande vid en föreningsstämma skulle därmed kunna bli mycket vid och svår att kontrollera för föreningen. Ett sådant

³² Se prop. 2006/07:112 s. 20.

system passar också mindre väl med den ekonomiska föreningens karaktär av personassociation. Vi är mot denna bakgrund inte beredda att förorda en ordning som bygger vidare på systemet med förlagsandelar. I stället bör det införas nya, särskilda regler om investerande medlemmar.

Behovet av begränsningsregler

Finns det då något behov av olika slag av begränsningar som förhindrar att investerande medlemmar får ett alltför stort inflytande över en förenings verksamhet, t.ex. i fråga om hur många röster som de får disponera i föreningen? Vad som talar för detta är framför allt att de investerande medlemmarna kan ha andra intressen än de medlemmar som deltar i verksamheten. Om svaret på denna första fråga är jakande, blir nästa fråga om begränsningarna bör framgå av lagen – såsom tvingande eller möjligen dispositiva bestämmelser – eller om det räcker att föreningarna själv kan införa sådana begränsningar i sina stadgar.

Av intresse i detta sammanhang är IKA:s fjärde princip om självständighet och oberoende, se avsnitt 3.1.1. Principen innebär bl.a. att, om kooperativa föreningar skaffar externt kapital, så ska detta ske på villkor som säkerställer den demokratiska medlemskontrollen och bevarar den kooperativa självständigheten. Flera av de länder som tillåter investerande medlemmar har också infört tvingande begränsningar i sina lagar.

I samband med att systemet med förlagsinsatser introducerades i svensk rätt infördes det också genom uttryckliga lagbestämmelser tvingande begränsningar i fråga om hur stort belopp som får tillskjutas genom förlagsinsatser. Begränsningarna motiverades med att medlemsinflytandet i en förening skulle minska om det externa kapitalet tilläts bli alltför stort i förhållande till medlemmarnas kapitalinsatser.³³ Bestämmelserna har därefter ändrats något men det finns fortfarande en begränsning i fråga om hur stora förlagsinsatser som får tillskjutas av andra än medlemmar.³⁴ Vi föreslår i avsnitt 13 att denna begränsning tas bort. De överväganden som låg bakom begränsningarna, såvitt avsåg förlagsandelar, gör sig emellertid i än högre grad gällande i fråga om investerande medlemmar, eftersom dessa ska ha rösträtt och därigenom kommer att ha större

³³ Se prop. 1983/84:84 s. 46 f.

³⁴ Se prop. 1996/97:163 s. 28 f.

möjlighet att påverka verksamheten i en ekonomisk förening än vad innehavare av förlagsandelar har.

De investerade medlemmarnas inflytande bör alltså begränsas. Det kan i och för sig hävdas att det bör överlämnas till medlemmarna själva att avgöra i vilken utsträckning det bör förekomma sådana begränsningar. Vi har därför övervägt om det är tillräckligt att föreningarna har möjlighet att ta in sådana begränsningar i stadgarna. Effekten av att en förening, kanske av misstag, inte inför sådana begränsningar och att det därefter går in ett mycket stort antal investerade medlemmar i föreningen skulle emellertid kunna bli att de aktiva medlemmarnas inflytande blir mycket litet. Detta bör inte kunna komma i fråga. En begränsning av de investerade medlemmarnas inflytande i föreningen framstår mot den bakgrunden som så viktig att den bör tas in i lagen och vara tvingande.

Utformningen av begränsningsreglerna

Begränsningar av investerade medlemmars inflytande i en förening kan utformas på olika sätt. Det kan t.ex. införas begränsningar i fråga om hur stor del av föreningens kapital som får tillskjutas av investerade medlemmar och hur stor andel av rösterna i föreningen som sådana medlemmar får inneha.

I de länder som tillåter investerade medlemmar förekommer framför allt begränsningar i fråga om antalet röster. I *fransk* rätt får investerade medlemmar som huvudregel inte inneha mer än 35 procent av rösterna i kooperativet. Den franska lagen överlåter därutöver åt kooperativet att i stadgarna införa begränsningar i fråga om investerade medlemmars andel av kapitalet. Den *spanska* lagstiftningen innehåller begränsningar i fråga om såväl den andel röster som den andel av kapitalet som de investerade medlemmarna får inneha. Det kapital som investerade medlemmar bidrar med får inte uppgå till mer än 45 procent av kooperativets totala kapital. Investerade medlemmar får inte heller inneha mer än 30 procent av rösterna. *Italiensk* lagstiftning innehåller begränsningar i fråga om andelen röster. Investerade medlemmar får sålunda inneha sammanlagt högst en tredjedel av det totala antalet röster. I italiensk rätt

finns också begränsningar som avser möjligheterna att lämna utdelning till investerande medlemmar.³⁵

Vi har övervägt, men förkastat, begränsningsregler som tar sikte på hur stor del av föreningens kapital som får tillskjutas av investerande medlemmar. Att de investerande medlemmarna har satsat en stor andel av föreningens kapital är i sig inte negativt för övriga medlemmar. Det finns inte heller något givet förhållande mellan storleken av satsat kapital och graden av inflytande. Det finns därför inte tillräckliga skäl att, av hänsyn till övriga medlemmar, införa begränsningar i fråga om hur stor del av föreningens kapital som investerande medlemmar får tillskjuta.

I gällande rätt finns inte några andra begränsningar i fråga om hur stor utdelning som får lämnas till innehavare av förlagsandelar än de som följer av de allmänna reglerna om vinstutdelning i 10 kap. föreningslagen. En begränsningsregel som tar sikte på utdelningen till investerande medlemmar skulle alltså inte fylla något syfte.

Enligt vår uppfattning bör begränsningarna i investerande medlemmars inflytande i stället knyta direkt an till möjligheten att utöva rösträtt i föreningen. De investerande medlemmarna bör inte kunna förfoga över så stor andel av röstetalet i föreningen att de, ensamma eller tillsammans med andra sådana medlemmar, kan hindra viktiga beslut i föreningen, exempelvis normala beslut om stadgeändring. Ett beslut om stadgeändring fattas som huvudregel med minst två tredjedelars majoritet. Lagen bör därför säkerställa att investerande medlemmar vid en enskild omröstning inte kan förfoga över mer än en tredjedel av det sammanlagda antalet röster som avges vid en omröstning.

Ett sätt att åstadkomma detta kan synas vara att föreskriva att det inte får antas nya investerande medlemmar om det antal röster som de investerande medlemmarna därefter förfogar över uppgår till mer än en tredjedel av det sammanlagda antalet röster i föreningen. En sådan ordning skulle emellertid inte ha någon långsiktig inverkan på röstförhållanden. De aktiva respektive de investerande medlemmarnas relativa röststyrka i föreningen skulle kunna förändras genom att ett antal aktiva medlemmar lämnar föreningen. Till detta kommer att, om ett antal aktiva medlemmar uteblir från föreningsstämman, så skulle stämmans beslut ändå kunna dikteras

³⁵ Se EG-kommissionens skrivelse, *Draft Consultation Paper, Co-operatives in Enterprise Europe*, Bryssel, 7 december 2001, Annex 1, Summary of Member States' Laws in respect of Co-operatives.

av de investerade medlemmarna. Vi förordar därför inte detta slag av bestämmelser.

I stället bör reglerna utformas som regler om röstviktning i enskilda fall. Det sammanlagda röstvärdet av de röster som de investerade medlemmarna avger bör aldrig få utgöra mer än en tredjedel av det sammanlagda antalet avgivna röster. Detta kan åstadkommas på följande sätt. Vid varje omröstning kontrolleras hur stor andel av det sammanlagda antalet avgivna röster som härrör från investerade medlemmar. Om mer än en tredjedel av de avgivna rösterna härrör från de investerade medlemmarna, sätts värdet av dessa medlemmars röster ned så att värdet sammanlagt inte uppgår till mer än hälften av det sammanlagda antalet övriga avgivna röster. För varje enskild omröstning görs således en proportionerlig omräkning av de investerade medlemmarnas röster.

Stadgebestämmelser om investerade medlemmar

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 12 föreningslagen ska det av stadgarna framgå om förlagsinsatser kan förekomma och vad som i så fall gäller för dessa. På motsvarande sätt bör det få förekomma investerade medlemmar i en ekonomisk förening enbart om det finns bestämmelser om detta i stadgarna. Av stadgarna bör dessutom framgå vad som särskilt ska gälla för investerade medlemmar, t.ex. i fråga om rätt till vinstutdelning.

Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsstämman och enligt gällande rätt krävs för stadgeändring som huvudregel två tredjedelars majoritet. Frågan är om denna majoritetsnivå är lämplig även när det är fråga om att införa stadgebestämmelser om att investerade medlemmar ska kunna förekomma.

En ordning som tillåter att externa investerare får inflytande över verksamheten i en förening kan, som vi redan har berört, i viss utsträckning komma i konflikt med kooperativa principer. Det kan därför i och för sig vara motiverat med ett högre majoritetskrav än två tredjedelars majoritet. Vi har som ett möjligt alternativ övervägt en bestämmelse om att en sådan stadgeändring måste biträdas av *samtliga röstande* på föreningsstämman. Ett sådant majoritetskrav är dock mycket svårt att uppnå och skulle göra det onödigt svårt för en ekonomisk förening att utnyttja de möjligheter som ett system med investerade medlemmar kan ge. Vi förordar därför inte detta alternativ.

Vi föreslår i stället att beslut om att införa bestämmelser i stadgarna om investerande medlemmar och beslut om att ändra sådana bestämmelser ska fattas enligt huvudregeln, dvs. det ska vara tillräckligt att beslutet biträds av två tredjedelar av de röstande, om inte stadgarna innehåller strängare majoritetskrav.

En sådan majoritetsregel skulle kunna förenas med en ovillkorlig rätt för de medlemmar som inte samtycker till beslutet att gå ur föreningen. Föreningslagen innehåller redan i dag bestämmelser av minoritetsskyddskaraktär som ger medlemmar som inte samtycker till ett visst beslut en sådan rätt (se 7 kap. 15 § föreningslagen). De situationer som omfattas av utträdesrätten är dock på något sätt kopplade till den enskilde medlemmens rättigheter eller skyldigheter, exempelvis inskränkningar i rätten till årsvinst eller ökad insats-skyldighet. Ett beslut att införa ett system med investerande medlemmar påverkar inte den enskilde lika påtagligt, i synnerhet inte om de investerande medlemmarnas inflytande begränsas på det sätt som vi nyss har föreslagit. Någon särskild utträdesrätt för de medlemmar som inte har samtyckt till beslutet bör alltså inte införas.

En investerande medlems rättigheter och skyldigheter

En särskild fråga är om en investerande medlem i något eller några avseenden bör ha andra rättigheter och skyldigheter än vanliga medlemmar. Det ligger i sakens natur att det i ett avseende kommer att föreligga en skillnad mellan investerande medlemmar och andra medlemmar; en investerande medlem kommer inte att ha någon rätt att använda sig av föreningens tjänster (i annan omfattning än vad som gäller för tredje man). Med undantag för rätten att använda sig av föreningens tjänster bör emellertid, enligt vår mening, investerande medlemmar ha samma ekonomiska rättigheter och samma förvaltningsrättigheter som andra medlemmar.

En fråga som rör investerande medlemmars *ekonomiska rättigheter* är huruvida dessa medlemmar ska ha rätt att få del i föreningens överskott vid föreningens upplösning. Det är enligt vår mening naturligt att de har en sådan rätt. En anknytande fråga är om investerande medlemmar också bör ha företräde till utbetalning vid föreningens upplösning, liksom är fallet för innehavare av förlagsandelar (se 5 kap. 3 § föreningslagen). Det kan hävdas att en sådan ordning skulle göra det mer attraktivt att på detta sätt investera i en ekonomisk förening. Enligt vår mening bör det också vara möjligt

för de ekonomiska föreningar som så önskar att i viss utsträckning särbehandla investerande medlemmar på detta sätt. Ekonomiska föreningar torde dock redan i dag ha möjlighet att i stadgarna ta in bestämmelser som ger vissa medlemskategorier företräde till skifteslikvid, så länge det ligger inom de ramar som likhetsprincipen sätter. Det finns därför enligt vår uppfattning inte anledning att reglera frågan i lag.

För att ytterligare locka till sig investerande medlemmar kan det sannolikt någon gång vara ändamålsenligt att ge investerande medlemmar en särskild rätt till insatsränta. Nuvarande lagstiftning torde inte utgöra något hinder mot att bestämmelser om detta tas in i stadgarna och några särskilda lagbestämmelser i saken behövs därför inte. Inte heller i detta avseende finns det därför något behov av någon ytterligare reglering.

Att investerande medlemmar bör ha samma *förvaltningsrättigheter* som övriga medlemmar innebär bl.a. att de bör ha rätt att närvara vid stämman, yttra sig vid denna och rösta. Liksom andra medlemmar bör de också ha rätt att klandra stämmobeslut och utöva olika slag av minoritetsrättigheter, såsom exempelvis att begära att extra stämma sammankallas. Inte heller detta kräver några särskilda lagregler.

En annan fråga gäller rätten att gå in i en ekonomisk förening som investerande medlem. Som vi redan har konstaterat bör investerande medlemmar endast kunna förekomma i föreningar där det finns stadgebestämmelser om detta. En förening som inte vill ha några investerande medlemmar kan alltså avstå från att ta in bestämmelser om detta i stadgarna. Bestämmelser om att investerande medlemmar ska kunna förekomma i föreningen bör också kunna utformas så att föreningen genom föreningsstämman eller styrelsen kan avgöra i vilken utsträckning investerande medlemmar ska tas in i föreningen. Om det inte tas in några sådana begränsande villkor i stadgarna, bör i och för sig allmänna bestämmelser om rätt till medlemskap gälla. Det innebär bl.a. att den s.k. öppenhetsprincipen bör gälla även i fråga om investerande medlemmar.

Det är naturligt att medlemsförteckningen innehåller uppgift om investerande medlemmar på samma sätt som om vanliga verk samma medlemmar. Såväl de som ingår i medlemskretsen som tredje man har också ett intresse av att det i förteckningen anges vilka som är medlemmar av det ena respektive andra slaget. I förteckningen bör alltså lämnas särskild uppgift om vilka som är investerande medlemmar.

En annan fråga är vad som bör gälla om en investerande medlem begär att få bli medlem av vanligt slag. Enligt vår mening bör en sådan begäran prövas enligt samma kriterier som en medlemsansökan från någon helt utomstående. Det kan innebära att den investerande medlemmen vägras vanligt medlemskap. Vi har övervägt om den investerande medlemmen i en sådan situation bör ha en särskild utträdesrätt, motsvarande den rätt till omedelbart utträde som en medlem som har motsatt sig vissa slag av stadgeändringar har, men har ansett att det inte finns tillräckliga skäl för detta.

6.5.3 Bör ekonomiska föreningar kunna ha ett i huvudsak allmännyttigt ändamål?

Bedömning: Det bör inte vara möjligt att bilda eller driva en ekonomisk förening som har ett i huvudsak allmännyttigt eller ideellt syfte.

Det finns ekonomiska föreningar vilkas medlemmar uppfattar att den ekonomiska verksamheten i föreningen inte i första hand bedrivs i deras ekonomiska intresse utan att verksamheten snarare har ett socialt eller på annat sätt ideellt intresse. Vi har övervägt om det är en lämplig avgränsning för vad som kan utgöra en ekonomisk förening att verksamheten ska ha till syfte att främja medlemmarnas *ekonomiska* intressen. Utgångspunkten för våra överväganden har varit – såsom utsägs i utredningsdirektiven – att det finns ett behov av ett modernt och enkelt regelverk såväl för stora och små kooperativa företag av traditionellt slag som för sociala företag som bedriver sin näringsverksamhet med sociala mål och i kooperativ form.

Såsom tidigare har konstaterats medger gällande rätt att en ekonomisk förening har andra syften än det grundläggande syftet att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. I doktrinen har sålunda uttalats att det inte bör vara ett registreringshinder att en förening har dubbla syften, på så sätt att verksamheten dels ska gynna föreningsmedlemmarnas ekonomiska intressen, dels fullfölja ett ideellt syfte.³⁶ Frågan är emellertid om detta är tillräckligt eller om det

³⁶ Se E. Hagbergh och S. Nisell, *Lagen om ekonomiska föreningar*, 5 uppl., s. 20 och C. Hemström, *Organisationernas rättsliga ställning. Om ekonomiska och ideella föreningar*, 7 uppl., s. 21.

även bör vara möjligt för en ekonomisk förening att ha som *ensamt*, eller i vart fall *huvudsakligt*, syfte att främja något annat än medlemmarnas ekonomiska intressen.

Social ekonomi och socialt företagande

Under senare år har det vuxit fram nya former av ekonomiska föreningar vid sidan av de traditionella föreningarna inom detaljhandel, lantbruks- och skogsbruksnäringarna och bostadskooperationen. Det har tillkommit kooperativ för barnomsorg och skola, utformade som "personalkooperativ" eller "föräldrakooperativ". Även inom andra områden, såsom vård och äldreomsorg, har det etablerats ekonomiska föreningar. Det finns exempel på vårdcentraler och äldreboenden som drivs i form av ekonomiska föreningar.

Verksamheter av detta slag anses ibland utgöra en del av *den sociala ekonomin*. Begreppet "social ekonomi" har definierats som

... organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.³⁷

Ibland beskrivs verksamhet av detta slag som en del av *det civila samhället*. Detta samhälle kan sägas vara en arena, skild från staten, marknaden och enskilda hushåll, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Det civila samhällets aktörer anses agera utifrån ett huvudsakligen ideellt syfte. Utmärkande för organisationer som drivs med annat än vinstintresse som verksamhetsändamål är att vinst som genereras i organisationen inte delas ut till medlemmar, ägare eller annan person, utan i stället återinvesteras i rörelsen. Nykooperationen torde som regel ingå i det civila samhället.³⁸

Även begreppet *socialt företag* kommer ofta till användning. Ett socialt företag kan definieras som ett företag som bedriver näringsverksamhet och som

³⁷ Se rapporten *Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt?* Slutrapport från Arbetsgruppen om den sociala ekonomin och dess utveckling, Kulturdepartementet 1999.

³⁸ Se prop. 2009/10:55 s. 28.

- har som övergripande mål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle,
- skapar delaktighet för medarbetare genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt,
- i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna verksamheten eller liknande verksamheter, och
- är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet.³⁹

Någon samlad statistik över antalet svenska sociala företag finns inte; antalet torde dock ligga på ungefär 150. Av dessa har knappt hälften valt att organisera sin verksamhet i form av en ekonomisk förening. Många sociala företag bedrivs i stället som ideella föreningar.⁴⁰

Internationella jämförelser

Finland

Som tidigare nämnts ska ett andelslag ha till syfte att stödja medlemmars ekonomi eller näringsutövning. Till skillnad från svensk rätt säger dock den finska lagstiftningen uttryckligen att det i andelslagets stadgar kan anges att andelslagets uppgift är att fullfölja ett i huvudsak ideellt syfte.⁴¹ Denna lagreglering infördes genom 2001 års lag om andelslag och i förarbetena till författningen angavs att sådana syften exempelvis kan bestå i främjande av kooperationsidén eller av något allmännyttigt syfte.⁴²

Finland har även en särskild lagstiftning om sociala företag (se lagen om sociala företag, 30.12.2003/1351). Ett socialt företag definieras där som ett företag med syfte att erbjuda huvudsakligen handikappade och långtidsarbetslösa arbetsmöjligheter. Benämningen socialt företag åsyftar inte någon särskild associationsform utan utgör snarast en beteckning för den verksamhet som organisationen utövar. Endast näringsidkare som är intagna i registret över sociala företag har rätt att använda beteckningen socialt företag. I slutet av år 2007 fanns ungefär 70 sociala företag registrerade.⁴³

³⁹ Se rapporten *Programförslag för fler och växande sociala företag*, NUTEK, 2008.

⁴⁰ Se rapporten *Sociala företag i Sverige 2008*, NUTEK, 2008.

⁴¹ Se 1 kap. 1 § andra stycket lagen om andelslag, 28.12.2001/1488.

⁴² RP 176/2001 rd s. 33.

⁴³ Se rapporten *Social enterprise in Europe: recent trends and development*, EMES, European Research Network, WP no. 08/01.

Danmark

Ett andelsselskabs verksamhet ska, enligt dansk lagstiftning, ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom näringsverksamhet.⁴⁴ Genom detta krav avgränsas andelsselskaber gentemot ideella föreningar.

För att det ska vara fråga om en förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen krävs som regel att deltagarna direkt eller indirekt får en ekonomisk fördel genom att vara medlem i föreningen jämfört med att inte vara medlem. En sådan ekonomisk fördel får inte vara av underordnad betydelse. Fördelen kan bestå i överskottsutdelning, utskiftning av medel vid upplösning, bonus, rabatter, m.m.⁴⁵ Dansk lagstiftning erbjuder således inte någon möjlighet att bedriva verksamhet som har ett huvudsakligen allmännyttigt ändamål i form av andelsselskab.

Norge

Ett samvirkeforetaks huvudändamål ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Avsikten är dock att begreppet "främja medlemmarnas ekonomiska intressen" ska ges en vid tolkning. Det är således möjligt för ett samvirkeforetak att ha flera syften utan att det är möjligt att urskilja ett huvudändamål. I förarbetena anges som exempel på detta föräldrakooperativ för barnomsorg eller brukarkooperativ inom vård- och äldreomsorg. I sådana fall bildas kooperativet för att täcka ett behov av tjänsterna till en låg kostnad. Verksamhetens syfte är därför tudelat; täckande av ett viktigt behov och samtidigt en önskan att få behovet uppfyllt till en låg kostnad. Behovstäckningen kan i vissa fall ha företräde framför ekonomiska aspekter men detta hindrar inte att ett sådant kooperativ kan registreras som ett samvirkeforetak. Det finns därför inte något krav på att föreningsmedlemmarnas ekonomiska intressen är huvudskälet till föreningens bildande och fortlevnad.⁴⁶

⁴⁴ Se 1 § lov om visse erhvervsdrivende virksomheder.

⁴⁵ Se J.H. Mikkelsen m.fl., *Erhvervsdrivende virksomheder, en lovkommentar*, 2 udg., s. 38–39.

⁴⁶ Se NOU 2002:6 avsnitt 23.4.3.

Andra europeiska länder

I en rad europeiska länder har det skapats särskilda juridiska företagsformer för verksamhet med sociala syften.

I *Italien* antogs år 1991 en lag om en särskild juridisk form av sociala kooperativ. Lagen skiljer mellan två typer av sociala kooperativ, dels sådana som bedriver verksamhet inom omsorg, vård och utbildning, dels sådana som skapar arbete och integration för utsatta grupper. Ytterligare en lag om socialt företagande antogs år 2005. Denna lag gäller de flesta företag med sociala ändamål, oberoende av vilken juridisk form som de ges. Även i *Storbritannien* finns det en särskild juridisk form för företag med ett allmännyttigt syfte, s.k. Community Interest Company. Den lag som reglerar denna har funnits sedan år 2004 och redan efter två år fanns det ungefär ettusen Community Interest Companies. Såväl *Portugal* som *Spanien* har lagstiftning om särskilda juridiska former för socialt företagande, med inriktning på integration för utsatta grupper. Den juridiska form som har valts i båda dessa länder är av kooperativ karaktär. I *Frankrike* finns sedan år 2002 särskilda bestämmelser om kooperativ med allmännyttiga intressen (société coopérative d'intérêt collectif). Kännetecknande för denna verksamhetsform är att det är fråga om ett s.k. mångintressentkooperativ (multi-stakeholder cooperative), där medlemskåren består av flera olika kategorier, såsom nyttjare, anställda, frivilliga, lokala eller regionala myndigheter eller stödjande medlemmar.

I några av de länder där lagstiftningen tillhandahåller särskilda juridiska former av företag med sociala ändamål har dessa företagsformer fått gott genomslag. I merparten av länderna väljer dock de flesta företag med sociala ändamål ändå att bedriva sin verksamhet i en traditionell, etablerad juridisk form (däribland föreningar, kooperativ eller bolag).⁴⁷

Innebär kravet på främjande av ekonomiskt intresse ett problem?

Såsom vi redan har varit inne på finns det i Sverige – liksom i andra länder – en rad exempel på ekonomiska föreningar vilkas verksamhet bedrivs främst för att täcka vissa sociala behov. Andra föreningar har bildats för att skapa en möjlighet att tillhandahålla vissa

⁴⁷ Se rapporten *Social enterprise in Europe: recent trends and development*, EMES, European Research Network, WP no 81/01.

tjänster till sina medlemmar, såsom lokala serviceställen. I de sistnämnda fallen är det centrala syftet med verksamheten någon form av behovstäckning och alltså inte i första hand att sänka medlemmarnas kostnader eller öka deras inkomster. Det finns även exempel på att en ekonomisk förenings verksamhet är inrättad så att de som gynnas av denna huvudsakligen är andra än medlemmar. Det förekommer alltså redan i dag en del ekonomiska föreningar som bedriver verksamhet som inte helt och fullt uppfyller föreningslagens kriterier.

Frågan är då om förekomsten av sådana ekonomiska föreningar som det här är fråga om ger anledning att förändra föreningslagens hittillsvarande ändamålskrav.

Det bör först sägas att, trots vad som nyss har sagts, ekonomiska föreningar av de angivna slagen vanligen ändå torde kunna bedömas som ekonomiska föreningar. Ett skäl till det är att lagen tillåter föreningar med dubbla syften, under förutsättning att det huvudsakliga syftet är att främja medlemmarnas intressen. Ett annat skäl är att en del föreningar vilkas syfte i förstone förefaller vara av ideellt slag vid en närmare granskning visar sig ha ett ekonomiskt syfte. En förening vars verksamhet syftar till att åstadkomma viss behovstäckning för medlemmarna har ofta ett i grunden ekonomiskt inslag; så blir t.ex. fallet om föreningens verksamhet är en förutsättning för att medlemmarna ska kunna bedriva annan verksamhet som är ägnad att främja deras ekonomi. Och ett arbetskooperativ, vars verksamhet är helt inriktad på att ge service, stöd eller hjälp till utomstående, kan likväl vara en ekonomisk förening om verksamheten även producerar ett överskott som är avsett för medlemmarnas löner.

Av det som har framkommit under utredningens gång förefaller det inte heller som att nuvarande lagstiftnings krav på att ekonomiska föreningars verksamhet ska gynna medlemmarnas ekonomiska intressen orsakar några särskilda problem. Föreningar med sådan social verksamhet som nyss har nämnts brukar inte vägras registrering och Bolagsverket godkänner regelmässigt stadgeformuleringar som innebär att den aktuella föreningens ändamål är att främja medlemmarnas ekonomiska och sociala intressen, dvs. föreningar med dubbla syften.

Vi har också haft kontakter med företrädare för organisationer verksamma inom det civila samhället, däribland SERUS, FAMNA och IOGT-NTO. Det har då framkommit att organisationerna inte upplever att det finns ett behov av att ändra föreningslagens ända-

målsbestämmelse. SERUS har förklarat att en ekonomisk förening även i fortsättningen bör kännetecknas av att verksamheten drivs för att gynna medlemmarnas ekonomiska intressen. SERUS har dock samtidigt poängterat att det bör vara möjligt att etablera föreningar med dubbla verksamhetssyften.

Om även föreningar vars syfte helt eller huvudsakligen är något annat än att gynna medlemmarna ekonomiskt godtas som ekonomiska föreningar, riskerar man att gränsdragningen mot ideella föreningar blir otydlig. En ideell förening kännetecknas oftast av att den har till syfte att gynna ett ideellt intresse – vilket kan vara medlemmarnas ideella eller sociala intressen – men för att främja detta syfte kan den bedriva olika slag av ekonomisk verksamhet. Om lagstiftaren godtar ekonomiska föreningar med huvudsakligen ideella syften, kommer skillnaden mellan ideella föreningar och ekonomiska föreningar till stor del att suddas ut, något som skulle ge upphov till oklarheter kring olika föreningars rättsliga status. Detta är inte önskvärt.

Ytterligare ett tänkbart problem med att godta allmännyttiga ekonomiska föreningar är att detta kan komma att skada associationsformens ”varumärke”. Företrädare för Kooperationen har under utredningens gång framhållit vikten av att den ekonomiska föreningen i första hand framträder som en föreningsform för *företagande*. Tonvikten på företagande framträder tydligast om kravet på att verksamheten ska främja medlemmarnas ekonomiska intressen kvarstår.

Vår bedömning är därför att det krav som uppställs i nuvarande lagstiftning på att föreningens verksamhet ska främja medlemmarnas ekonomiska intresse inte bör ändras. Något hinder mot ekonomiska föreningar med dubbla syften – ett huvudsakligt syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen och ett kompletterande, ideellt syfte – bör dock inte, lika lite som idag, finnas. Det bör sålunda inte finnas något hinder mot att föreningen vid sidan av sådan verksamhet som främjar medlemmarnas ekonomiska intressen även bedriver viss mindre verksamhet med ideellt syfte eller att verksamheten på annat sätt har ett begränsat ideellt inslag. Inte heller i framtiden bör det dock vara möjligt för en ekonomisk förening att *enbart* eller *huvudsakligen* bedriva ideell verksamhet.

Det kan tilläggas att vi med detta inte avser att ta ställning till behovet av särskild associationsrättslig lagstiftning för sådana företag som är verksamma inom den sociala ekonomin. För en del sådana företag kan såväl aktiebolagsformen som den ekonomiska

föreningsformen framstå som främmande, medan den ideella föreningsformen framstår som alltför oreglerad och osäker. Det talar för att det bör finnas någon form av associationsrättslig reglering, avsedd särskilt för sociala företag med utpräglat ideella syften. Denna fråga kräver emellertid överväganden som vi inte har haft möjlighet att göra inom ramen för vårt uppdrag.

6.6 Utökade möjligheter att bedriva verksamhet i delägda bolag, m.m. – överväganden och förslag

6.6.1 Verksamhet i dotterföretag och andra företag

Förslag: En ekonomisk förening ska som huvudregel bedriva den ekonomiska verksamheten i föreningen eller i ett dotterföretag till föreningen.

Den verksamhet i vilken medlemmarna deltar ska dessutom kunna bedrivas i ett eller flera andra företag, med vilka föreningen har träffat avtal som ger föreningen ett betydande inflytande över verksamheten.

Såsom har framgått av redovisningen i avsnitt 6.3 utövas en förenings ekonomiska verksamhet ibland utanför själva föreningen. Den nuvarande lagen medger uttryckligen att verksamheten förläggs i helägda eller delägda företag. När det gäller verksamhet i delägda företag förutsätts dock att övriga delägare är ekonomiska föreningar; en motsvarande samverkan med ett eller flera aktiebolag är alltså inte möjlig.

En ordning där det är möjligt att förlägga en förenings verksamhet i ett annat företag ger tveklöst de ekonomiska föreningarna större flexibilitet vad gäller verksamhetens struktur. Detta kan i sin tur underlätta både omstruktureringar och anskaffande av externt kapital till verksamhet som ekonomiska föreningar vill ha del i. Det är normalt till fördel för medlemmarna. Det är behov av detta slag som har föranlett den nuvarande lagstiftningen om att verksamheten i viss utsträckning får drivas i företag som den ekonomiska föreningen äger andelar i.

Att förlägga verksamheten utanför själva den ekonomiska föreningen är emellertid inte utan problem. Den främsta nackdelen är att medlemmarnas inflytande över verksamheten riskerar att minska.

Så blir i vart fall fallet om det finns andra betydande ägarintressen i det företag där verksamheten utövas. Verksamheten kan då komma att hämmas av konflikter mellan å ena sidan den ekonomiska föreningens och dess medlemmars intressen och å andra sidan övriga delägande företags intressen. Risken för sådana konflikter blir särskilt påtaglig om övriga delägande företag är vinstsyftande aktiebolag.

Vill man utvidga möjligheterna för ekonomiska föreningar att bedriva sin verksamhet utanför föreningens ramar, kan det ske på flera olika sätt. Ett sätt är att ge upp de nuvarande kraven på att övriga delägare i det företag där verksamheten bedrivs ska vara ekonomiska föreningar. Ett annat sätt är att ge upp kravet på att den ekonomiska föreningen ska vara delägare i det andra företaget. Tar man bort begränsningar av dessa slag, kan det emellertid vara naturligt att av hänsyn till medlemmarna uppställa krav på att den ekonomiska föreningen kan utöva ett visst inflytande över den verksamhet i vilken medlemmarna deltar.

Delägarkretsen

Kravet på att samtliga delägare i det företag där den kooperativa verksamheten drivs ska vara ekonomiska föreningar ger en viss garanti för att de kooperativa intressena inte kommer på undantag. Samtidigt innebär kravet inte att medlemmarna i en av de deltagande ekonomiska föreningarna är tillförsäkrad något starkt inflytande i verksamheten. Om huvuddelen av andelarna i det andra företaget ägs av andra ekonomiska föreningar, kan den enskilda föreningens intressen ändå hamna i kläm, i synnerhet om föreningens verksamhetsändamål skiljer sig från de andra föreningarnas. Lagens krav på att samtliga delägare är ekonomiska föreningar har också nackdelar; så kan det t.ex. uppställa hinder mot en många gånger ändamålsenlig samverkan mellan en ekonomisk förening och ett företag av annan företagstyp, t.ex. ett aktiebolag. Om kravet tas bort, skulle det uppenbarligen öka möjligheterna till sådan samverkan.

Bestämmande inflytande

I synnerhet om man tar bort kravet på att samtliga delägare i det företag där verksamheten drivs ska vara ekonomiska föreningar är det dock viktigt att den ekonomiska föreningen och dess medlemmar kan utöva ett inflytande över det företag där verksamheten bedrivs. Ett alternativ är att utforma regleringen så att den kooperativa verksamheten får bedrivas enbart i ett företag – aktiebolag eller annat – där den ekonomiska föreningen har ett *bestämmande inflytande*. Ett sådant inflytande kan i så fall lämpligen definieras så att det motsvarar koncernkriterierna i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554), t.ex. så att den eller de ekonomiska föreningarna innehar mer än hälften av rösterna i företaget eller har rätt att utse en majoritet av styrelseledamöterna.

En modell av detta slag torde innebära ett ganska starkt skydd för föreningsmedlemmarna. Om den ekonomiska föreningen har röstmajoritet eller styrelsemajoritet i det företag där verksamheten bedrivs, har medlemmarnas intressen normalt försteg vid eventuella konflikter med andra ägarintressen. Det förhållandet att övriga delägare har vissa minoritetsrättigheter, t.ex. rätt att få viss utdelning på företagets vinst, torde inte innebära något större men för medlemmarna i den ekonomiska föreningen.

Samtidigt ger en modell av detta slag inte alltid den önskvärda flexibiliteten. Det kommer t.ex. normalt inte att vara möjligt att driva verksamheten i ett företag av joint venturekaraktär där den ekonomiska föreningen innehar 50 procent av rösterna och ett aktiebolag de övriga rösterna. Det högt ställda kravet på inflytande minskar utrymmet för omstruktureringar, eftersom det kan vara svårt att finna samarbetspartners som är villiga att vara minoritetsägare. Detta kan i sin tur medföra minskad tillgång till externt kapital.

Ägarintresse alternativt intresseföretag

En mera långtgående modell är att tillåta att ekonomiska föreningar bedriver sin verksamhet i andra juridiska personer där den ekonomiska föreningen har ett *ägarintresse* av viss storlek, exempelvis 20 procent av kapitalet eller 20 procent av rösterna i det andra företaget. Svensk lagstiftning innehåller redan regler om s.k. intresseföretag (se 1 kap. 5 § årsredovisningslagen). Om ett företag äger andelar i en juridisk person som inte är dotterföretag och utövar ett betydande inflyt-

ande över den juridiska personens driftsmässiga och finansiella styrning samt ägandet utgör ett led i en varaktig förbindelse mellan företaget och den juridiska personen, anses den juridiska personen som intresseföretag till företaget. Innehar företaget minst 20 procent av rösterna i den juridiska personen, ska den juridiska personen anses vara intresseföretag om inte annat framgår av omständigheterna.

En fördel med denna modell är att den ger större flexibilitet än den förra samtidigt som den normalt leder till att den ekonomiska föreningen har ett visst mått av faktiskt inflytande över det andra företaget. Samtidigt står det klart att ett inflytande som motsvarar 20 procent av röstetalet i det andra företaget inte ger någon som helst garanti för att föreningen verkligen får ett inflytande över verksamheten i det andra företaget. Om övriga röster är samlade på ett fåtal händer, blir det dessa händer som kommer att styra verksamheten. Den ekonomiska föreningen måste då nöja sig med den rätt till insyn och de minoritetsrättigheter som föreningens ägarintresse ger. Vill föreningen vara säker på att få ett mera konkret inflytande över verksamheten, får detta säkras genom ett avtal, där verksamheten i det andra företaget regleras.

Inget ägande – men faktiskt inflytande

Den tredje modellen innebär att det inte uppställs några som helst krav på att den ekonomiska föreningen ska ha ett ägarintresse i det andra företaget. Med den modellen kommer det att vara möjligt att bedriva verksamheten genom ett företag vars enda koppling till den ekonomiska föreningen är något slag av avtal. Som ovan har framgått synes den finska lagen lämna utrymme för detta alternativ.

En fördel med modellen är självfallet att flexibiliteten blir stor; föreningen får maximal möjlighet att, i samverkan med andra företag, bedriva sin verksamhet på det sätt som passar bäst i det enskilda fallet. En särskild fördel med detta är att nya verksamhetsgrenar kan utvecklas utan att föreningen omedelbart behöver göra några egna investeringar. Behovet kan i stället tillgodoses genom att föreningen träffar avtal med någon utomstående om att denne ska bedriva samhandel med föreningens medlemmar. Modellens svagheter sammanhänger bl.a. med svårigheten att formulera avtal som på ett heltäckande sätt reglerar verksamhetsfrågor för lång tid framåt. Det ställer mycket stora krav på innehållet och tydligheten i det

avtal som reglerar förhållandet mellan föreningen och det andra företaget. Det torde också vara nödvändigt att ett sådant avtal har en förhållandevis lång uppsägningstid som säkerställer att föreningen, om avtalet upphör, har möjlighet att ställa om verksamheten eller hitta en alternativ lösning. I annat fall riskeras verksamhetens och föreningens fortlevnad.

Utredarens överväganden

Huvudregeln bör enligt utredarens bedömning även fortsättningsvis vara att en ekonomisk förenings kooperativa verksamhet bedrivs i själva föreningen. Därtill bör det, liksom i dag, också vara möjligt att bedriva verksamheten genom ett dotterföretag till föreningen. Kravet på att dotterföretaget är helägt eller att övriga delägare är ekonomiska föreningar bör inte längre upprätthållas. Verksamheten bör således alltid kunna bedrivas genom ett företag som utgör dotterföretag till den ekonomiska föreningen. Att den ekonomiska föreningen är moderföretag utgör enligt vår mening en tillräcklig garanti för att den ekonomiska föreningen och dess medlemmar får ett gott inflytande över verksamheten; typiskt för ett moderdotterföretagsförhållande är ju att moderföretaget har ett bestämmande inflytande över verksamheten i dotterföretaget.

I linje med den s.k. huvudsaklighetsprincipen bör det inte heller finnas något hinder mot att den kooperativa verksamheten till en mindre del bedrivs utanför den ekonomiska föreningen eller dess dotterföretag. Enligt vår bedömning bör det vidare finnas ett visst utrymme att bedriva också en något större del av verksamheten utanför den ekonomiska föreningen och dess dotterföretag (något som i det följande benämns *extern verksamhet*). Om det andra företaget inte är ett dotterföretag – och därmed i allmänhet inte ett företag som den ekonomiska föreningen har ett bestämmande inflytande över – finns det emellertid en risk för att föreningen, och därmed medlemmarna, får ett mindre mått av inflytande över verksamheten om denna bedrivs externt. Frågan om en större del av verksamheten ska kunna bedrivas på detta sätt bör därför alltid underställas medlemmarna. En nödvändig förutsättning för att en större del av verksamheten ska få bedrivas som extern verksamhet bör därför vara att det har tagits in bestämmelser om detta i stadgarna. Ett beslut om att införa en sådan stadgebestämmelse bör kunna fattas med två tredjedelars majoritet.

Ytterligare en nödvändig förutsättning för att en större del av verksamheten ska få bedrivas som extern verksamhet bör vara att den ekonomiska föreningen är tillförsäkrad ett visst mått av inflytande över denna, så att föreningens och medlemmarnas intressen i verksamheten kan tillvaratas på ett rimligt sätt.

Frågan är då hur ett rimligt mått av inflytande ska garanteras.

Några av utredningens experter har förespråkat en ordning som bygger på att det företag där den kooperativa verksamheten utövas alltid ska vara ett intresseföretag till den ekonomiska föreningen i den mening som avses i 1 kap. 5 § årsredovisningslagen eller att det ska ställas ett generellt krav på att den ekonomiska föreningen har en tjugoprocentig ägarandel i det andra företaget. En sådan ordning innebär, kan det hävdas, särskild tydlighet och garanterar också att den ekonomiska föreningen har ett visst mått av inflytande – vanligen också minoritetsrättigheter – i det andra företaget. Ägarintresset måste visserligen alltid kompletteras med ett avtal mellan företagen men även om detta avtal får ett för den ekonomiska föreningen oförmånligt innehåll kan föreningen alltid göra gällande den insyn och det minoritetsinflytande som ägandet ger.

Andra bland experterna har förordat en lösning där den ekonomiska föreningens inflytande över det andra företaget ställs i fokus och där det inte uppställs något särskilt krav på ägarintresse. Denna lösning innebär att föreningen får driva verksamheten genom ett annat företag än ett dotterföretag, om föreningen har träffat avtal med det andra företaget som ger föreningen ett betydande inflytande över verksamheten. Vad som talar för en sådan lösning är den särskilda flexibilitet som den ger. För lösningen talar också att den normalt torde kunna ge ett bättre inflytande över den verksamhet som medlemmarna deltar i än enbart en ägarandel ger. I ett väl utformat avtal kan den ekonomiska föreningen garanteras inflytande över t.ex. sälj- och prisvillkor, servicenivå, produktutveckling m.m.

Utredaren har för sin del funnit att skälen för en lösning av det senare slaget väger över. Lösningen innebär att den ekonomiska föreningen får ett stort mått av flexibilitet att organisera sin verksamhet; associationsformen får i detta hänseende i princip samma möjligheter som aktiebolagsformen. Samtidigt – i och med att lösningen fokuserar på inflytande över verksamheten och inte på ägarandel – torde den normalt leda till att den externa verksamheten organiseras på ett sådant sätt att medlemmarnas intressen tas tillvara. Utredaren föreslår därför att den verksamhet i vilken med-

lemmarna deltar ska kunna bedrivas externt men att en förutsättning för detta ska vara att föreningen har träffat avtal med det andra företaget som ger föreningen ett betydande inflytande över verksamheten.

Som tidigare har berörts måste de avtal som ligger till grund för sådan extern verksamhet utformas med stor omsorg. Vad som närmare bör krävas av ett sådant avtal bör dock inte lagregleras utan överlämnas till parterna att bestämma. Ett centralt moment i ett sådant avtal bör dock regelmässigt vara att uppsägningstiden är så lång att föreningsstämman efter uppsägning av avtalet har möjlighet att ta ställning till hur verksamheten fortsättningsvis ska bedrivas. Det är naturligt att det i fråga om större ekonomiska föreningar kan behövas en särskilt lång uppsägningstid, eftersom beslutsfattandet i sådana föreningar typiskt sett är mer tidskrävande och större verksamheters omorganisation vanligen också fordrar längre tid. Vi återkommer i författningskommentaren till frågan om vad som i detta sammanhang kan anses som ”betydande inflytande”.

Möjligheten att bedriva den kooperativa verksamheten externt bör vara begränsad i ytterligare ett avseende. Det är enligt utredarens mening knappast önskvärt att hela den kooperativa verksamheten drivs externt. Den externa verksamheten bör vara ett komplement – låt vara ett mycket viktigt sådant – till den verksamhet som drivs i den ekonomiska föreningen och dess dotterföretag. Av lagen bör därför framgå att extern verksamhet kan avse endast en del av den kooperativa verksamheten.

Extern verksamhet och huvudsaklighetskravet

En särskild fråga är hur den nu förordade regleringen förhåller sig till det s.k. huvudsaklighetskravet.

Som vi återkommer till i avsnitt 6.7 anser vi att prövningen av huvudsaklighetskravet bör appliceras på vart och ett av de kriterier som en ekonomisk förening ska uppfylla. En följd av detta är – som vi redan har varit inne på – att det kommer att finnas ett utrymme för att förlägga en mindre del av verksamheten utanför föreningen eller dess dotterföretag utan att iaktta de särskilda bestämmelserna om extern verksamhet. Dessa aktualiseras först om det är aktuellt att förlägga en större del av den kooperativa verksamheten utanför föreningen eller dess dotterföretag. Vi har inte ansett att det finns något behov av att reglera detta särskilt i lagen.

Av huvudsaklighetskravet följer också att den huvudsakliga delen av föreningens verksamhet ska utgöra s.k. kooperativ verksamhet, dvs. verksamhet som medlemmarna deltar i. Frågan är vad detta innebär när verksamheten bedrivs inte bara i föreningen utan även i dess dotterföretag eller genom något annat företag. Enligt vår mening är det naturligt att i ett sådant fall tillämpa huvudsaklighetskravet på det sättet att den kooperativa verksamheten ska utgöra den huvudsakliga delen av den verksamhet som bedrivs i den ekonomiska föreningen eller, för föreningens räkning, i ett dotterföretag eller ett annat företag. Om föreningen – själv eller genom annat företag – vid sidan av den kooperativa verksamheten bedriver icke-kooperativ verksamhet, t.ex. enbart kapitalförvaltning för medlemmar, måste således denna sidoverksamhet vara en mindre del av den samlade verksamheten som föreningen, själv eller genom annat företag, bedriver. Inte heller denna fråga behöver dock regleras särskilt i den nya lagen.

6.6.2 Medlemsfrämjande föreningar

Förslag: Bestämmelserna om s.k. medlemsfrämjande föreningar överförs utan ändringar i sak till den nya lagen.

En medlemsfrämjande förening av det slag som lagen nu tillåter (se avsnitt 6.3.2) kan sägas utgöra en särskild form av ekonomisk förening med extern verksamhet. Med de föreslagna reglerna om ekonomiska föreningar med extern verksamhet kommer behovet av särskilda bestämmelser om medlemsfrämjande föreningar att minska. Det torde emellertid förekomma medlemsfrämjande föreningar som inte har eller kan skaffa sig ett betydande inflytande över verksamheten i den s.k. sekundärföreningen. Det medför att dessa föreningar inte kommer att kunna använda sig av de föreslagna bestämmelserna om extern verksamhet. Eftersom behovet av särskilda bestämmelser om medlemsfrämjande föreningar i och med detta kvarstår, föreslår vi att de nuvarande bestämmelserna om sådana föreningar överförs till den nya lagen utan några ändringar i sak.

6.7 Huvudsaklighetskravet

Förslag: Det s.k. huvudsaklighetskravet förtydligas i lagtexten.

Det s.k. huvudsaklighetskravet (se avsnitt 6.2.5) har stor betydelse vid avgränsningen av vad som kan utgöra en ekonomisk förening. I dag kommer kravet inte till uttryck i lagtexten. Redan detta är ägnat att leda till osäkerhet om vad som gäller. Till detta kommer att det inte är helt klart hur kravet ska tillämpas i ett enskilt fall. De uttalanden som har gjorts i tidigare förarbeten talar snarast för att bedömningen av om huvudsaklighetskravet är uppfyllt eller ej ska göras genom en sammanvägd bedömning av den aktuella föreningens förhållanden. I ett propositionsuttalande från 1990-talet sägs sålunda att det avgörande är om föreningen ”i huvudsak framträder som en ekonomisk förening”. Hur man vid en sådan bedömning ska väga in olika faktorer framstår emellertid som oklart. Kan t.ex. det förhållandet att en förening i något avseende inte uppfyller rekvisiten för en ekonomisk förening (t.ex. vad gäller arten av föreningens verksamhet) kompenseras av att föreningen i något annat avseende (t.ex. vad gäller medlemmarnas deltagande i verksamheten) har en mycket tydlig karaktär av ekonomisk förening?

Det är enligt vår mening naturligt att man även i framtiden avgör vad som utgör en ekonomisk förening utifrån något slag av huvudsaklighetskrav. Det är emellertid angeläget att den nya lagen ger bättre besked än den nuvarande om förekomsten av och innebörden av huvudsaklighetskravet.

Det innebär till att börja med att huvudsaklighetskravet bör framgå uttryckligen av lagtexten.

Frågan är sedan hur kravet bör vara utformat. Detta är i sin tur avhängigt av vilken innebörd kravet bör ges. En möjlighet är att – i linje med det ovan nämnda propositionsuttalandet – utforma kravet så att huvudsaklighetsbedömningen ska göras utifrån en samlad bedömning av föreningens förhållanden. En annan möjlighet är att uppställa ett huvudsaklighetskrav i anslutning till vart och ett av de särskilda kriterier som en ekonomisk förening ska uppfylla; bedömningen av om huvudsaklighetskravet är uppfyllt får då göras steg för steg. Det senare alternativet innebär att en ekonomisk förening alltid måste ha till huvudsakligt ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen och att det alltid krävs att föreningens verksamhet huvudsakligen är av ekonomisk art. I det senare alternativet

bör även det s.k. kooperativa kravet innehålla ett ”huvudsaklighetsmoment”, t.ex. så att det i lagen uppställs ett krav på att verksamheten ska kännetecknas av att medlemmarna deltar i verksamheten.

Enligt vår mening innebär det förre alternativet stora tillämpningsproblem. Det kommer i många fall att vara i det närmaste omöjligt att väga samman faktorer av skilda slag och få en entydig bild av om föreningen är en ekonomisk förening eller inte. Som en följd av detta kommer ett huvudsaklighetskrav, utformat på detta sätt, att förlora mycket av sin praktiska betydelse. Inte heller det senare alternativet kommer att vara utan tillämpningsproblem men dessa kommer att vara mindre och det blir lättare att förutse hur t.ex. en domstol skulle komma att bedöma saken.

Vi anser mot den bakgrunden att huvudsaklighetskravet i lagen bör utformas i enlighet med det senare alternativet. Vi återkommer i författningskommentaren till frågor om vilka enskilda faktorer som bör tillmätas vikt när kravet tillämpas.

7 Bildande av ekonomisk förening, m.m.

7.1 Inledning

I föreningslagen uppställs inte några särskilda regler om hur en ekonomisk förening bildas. Det sägs i huvudsak endast att föreningen ska ha stadgar, en styrelse och revisorer och att föreningen ska anmälas för registrering inom sex månader från bildandet. I detta avseende avviker föreningslagen från aktiebolagslagen som innehåller utförliga regler om hur ett aktiebolag bildas. Vi har övervägt om denna skillnad mellan de båda lagarna är motiverad. I och för sig torde en studie av registreringspraxis och doktrin ganska lätt ge besked om vad de som vill bilda en ekonomisk förening måste göra. Med den utgångspunkt som vi har haft – att förutsättningarna för att bedriva företag som ekonomisk förening bör vara så tydliga och enkla som möjligt – har det emellertid uppenbara fördelar om det redan av lagen framgår hur bildandet måste gå till. Våra närmare överväganden i denna del redovisar vi i avsnitten 7.5.2 och 7.5.3.

Vi har även övervägt några frågor där rättsläget är oklart, däribland möjligheterna att ombilda en ideell förening till en ekonomisk förening (se avsnitt 7.5.4).

I avsnitt 7.5.1 behandlar vi bl.a. frågan om medlemsantalet i en ekonomisk förening.

7.2 Gällande rätt

Föreningslagen innehåller, som ovan nämnts, inte några utförliga bestämmelser om hur en ekonomisk förening bildas. Av 2 kap. 1 § första stycket föreningslagen följer att en ekonomisk förening ska ha minst tre medlemmar. Dessa medlemmar kan vara fysiska och juridiska personer. Medlemmarna ska, enligt 2 kap. 1 § andra stycket

föreningslagen, anta stadgar samt välja styrelse och revisorer. Stadgarna ska innehålla i vart fall de uppgifter som framgår av lagens 2 kap. 2 §. Föreningen måste anmälas för registrering hos Bolagsverket. Detta måste som huvudregel ske inom sex månader efter det att beslut fattades om att bilda föreningen (se 2 kap. 3 § första stycket föreningslagen). Genom registreringen blir föreningen en självständig juridisk person. Om ingen registreringsanmälan görs eller om registrering vägras, faller föreningsbildningen.

Utöver detta innehåller föreningslagen inga anvisningar om hur man gör för att bilda en ekonomisk förening. Ett vanligt tillvägagångssätt är att de personer som vill bilda en ekonomisk förening samlas till ett konstituerande sammanträde. Vid sammanträdet beslutar de att bilda föreningen och antar stadgar för föreningen. Därefter sker medlemsantagningen, exempelvis genom en teckningslista eller genom att de presumtiva medlemmarna på annat sätt meddelar att de vill träda in i föreningen. Slutligen väljer man styrelseledamöter och revisor eller revisorer. I registreringspraxis godtas emellertid även andra förfaranden, såsom att de som vill bilda föreningen upprättar en överenskommelse om detta, en stiftelseurkund, där även frågor kring stadgar, styrelse och revisorer regleras.

Vid föreningslagens tillkomst bedömdes det att det saknades anledning att formalisera förfarandet med bestämmelser om t.ex. konstituerande sammanträde, teckningslista eller stiftelseurkund.¹

7.3 Aktiebolagsrättslig reglering

Aktiebolagslagens bestämmelser om bildande av aktiebolag är betydligt mer utförliga än föreningslagens. De som bildar ett aktiebolag – i lagen benämnda stiftare – måste dessutom uppfylla vissa särskilda kvalifikationskrav (se 2 kap. 1 § och 2 § aktiebolagslagen).

Genomförandet av bolagsbildningen är styrt till en viss form. Ett aktiebolag bildas genom upprättande och undertecknande av en stiftelseurkund med visst innehåll samt teckning och betalning av aktierna i bolaget. Sålunda ska stiftarna upprätta ett utkast till stiftelseurkund som bl.a. ska innehålla uppgift om hur mycket som ska betalas för varje aktie jämte namn och personuppgifter för styrelseledamöter och revisor. Stiftelseurkunden ska också innehålla en bolagsordning. Vidare ska en eller flera bland stiftarna teckna sig

¹ Se prop. 1986/87:7 s. 81.

för samtliga aktier i bolaget och aktierna ska betalas i enlighet med närmare bestämmelser i lagen. Stiftarna ska färdigställa, datera och underteckna stiftelseurkunden och därefter anmäla bolaget för registrering hos Bolagsverket. Ett aktiebolag anses bildat när stiftelseurkunden har undertecknats av samtliga stiftare. Bolaget blir dock en juridisk person först när det har registrerats och det är också först då som det får rättshandlingsförmåga (se 2 kap. 5–10 och 25 §§ aktiebolagslagen).

7.4 Nordiska jämförelser

7.4.1 Finland

Den finska lagen om andelslag föreskriver att ett andelslag ska ha minst tre medlemmar. De personer som bildar andelslaget – stiftarna – måste också bli medlemmar i andelslaget. Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte vara stiftare. Stiftarna ska upprätta en stiftelseurkund som ska dateras och undertecknas. Denna ska bl.a. innehålla andelslagets stadgar, uppgift om stiftarnas namn och person- eller organisationsnummer, uppgift om de andelar i andelslaget som stiftarna får samt namn på styrelseledamöter och revisor. Andelslaget måste sedan registreras hos den finska registreringsmyndigheten för att bli en juridisk person och få rättshandlingsförmåga (se 2 kap. 1, 2 och 4 §§ lagen om andelslag).

7.4.2 Norge

Ett samvirkeforetak kan bildas av minst två personer och måste alltid ha minst två medlemmar. Omyndiga får inte vara stiftare. Vid bildandet av samvirkeforetaket ska stiftarna skriva under och datera en stiftelseurkund. När samtliga stiftare har undertecknat urkunden, har de samtidigt tecknat medlemskap och samvirkeforetaket är därigenom bildat (se 2 kap. 8 § lov om samvirkeforetak).

Stiftelseurkunden ska innehålla samvirkeforetakets stadgar och uppgift om namn, adress och födelsenummer eller organisationsnummer för stiftare och styrelseledamöter (se 2 kap. 9 § 1 och 2 lov om samvirkeforetak). Om stiftarna ska betala en insats, ska stiftelseurkunden även innehålla uppgift om det belopp som varje stiftare ska betala, summan av stiftarnas insatsskyldighet och tidpunkten för betalning av insatsen (se 2 kap. 9 § 3 lov om samvirkeforetak).

Ett nybildat samvirkeforetak ska anmälas för registrering hos registreringsmyndigheten inom tre månader från det att stiftelseurkunden undertecknades. I och med registreringen blir samvirkeforetaket en juridisk person och får rättshandlingsförmåga (se 2 kap. 12 och 13 §§ lov om samvirkeforetak).

7.4.3 Danmark

Dansk rätt är relativt formlös när det gäller bildande av ett andelsselskab. De bestämmelser som finns skiljer dock mellan å ena sidan andelsselskab där medlemmarna inte alls, eller endast i begränsad utsträckning, är ansvariga för selskabets skulder och å andra sidan andelsselskab där minst en av medlemmarna är obegränsat ansvarig för selskabets skulder. I det första fallet krävs registrering för att andelsselskabet ska bli en juridisk person. Om däremot någon av medlemmarna är obegränsat personligt och solidariskt ansvarig för skulderna, finns det inte något krav på registrering för att andelsselskabet ska anses bildat och utgöra en egen juridisk person.²

Ett andelsselskab bildas av en eller flera stiftare. Dessa behöver inte träda in som medlemmar i selskabet. Selskabet måste däremot ha minst två medlemmar för att bildandet ska ha rättsverkan. Det finns inte några lagregler om hur bildandet ska gå till. Följande grundläggande krav anses dock gälla³:

- Det ska finnas ett bindande stiftelsebeslut eller stiftelseavtal. Det uppställs dock inte något formkrav för detta utan det kan i princip vara muntligt.
- Stiftarna ska besluta om stadgar för andelsselskabet. Om det är ett registreringspliktigt andelsselskab, ska stadgarna anmälas för registrering.
- Det ska finnas en styrelse för andelsselskabet.
- Minst två personer, fysiska eller juridiska, ska ha anmält sig som medlemmar i selskabet.

För andelsselskab som är registreringspliktiga gäller dessutom vissa ytterligare krav, bl.a. att selskabet har utsett en revisor och beslutat om räkenskapsår.

² Se 8 § och 9 § Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder och E. Hørlyck, *Dansk andelsrett*, 3 udg., s. 39–40.

³ Se E. Hørlyck, *Dansk andelsrett*, 3 udg., s. 44.

7.5 Överväganden och förslag

7.5.1 Bör kravet på minsta antal medlemmar sänkas till två?

Förslag: En ekonomisk förening ska liksom i dag ha minst tre medlemmar. Vid beräkningen av om detta minimiantal är uppfyllt ska investerande medlemmar inte räknas med.

Föreningslagens krav på att en ekonomisk förening ska ha ett visst minsta antal medlemmar anses motiverat av föreningens kooperativa karaktär, vilken ju innebär att det är föreningens medlemmar som ska delta i och besluta om verksamheten.

Tidigare gällde att en ekonomisk förening skulle ha minst fem medlemmar. När minimiantalet sänktes till tre, hänvisade lagstiftaren till behov inom nykooperationen, där det i vissa verksamheter innebar praktiska svårigheter att få ihop ett tillräckligt stort medlemsantal. Exempel på sådana verksamheter är kooperativa dag- eller fritidshem samt samverkan mellan olika yrkesutövare, såsom journalister, konsulter eller jordbrukare.⁴

Som ovan har framgått är det enligt såväl norsk som dansk rätt tillräckligt att medlemsantalet i motsvarande associationsform uppgår till två. Frågan är om det även i en svensk ekonomisk förening bör vara tillräckligt med två medlemmar.

De skäl som talar för detta är i första hand desamma som de som föranledde reduceringen från fem till tre medlemmar, nämligen att det skulle underlätta för nyetablering av företagande i form av ekonomisk förening. I dag är två personer som tillsammans önskar starta företag, t.ex. två makar, hänvisade till associationsformerna aktiebolag och handelsbolag. Om de dessutom vill bedriva verksamheten utan personligt ansvar, är aktiebolaget det enda alternativet. Enligt uppgift från Bolagsverket händer det inte sällan att verket har kontakt med personer som är intresserade av att starta en ekonomisk förening men som överger sina planer när de får reda på att det måste finnas minst tre medlemmar.

Mot en sänkning av minimiantalet medlemmar talar bl.a. att den skulle strida mot ekonomiska föreningars kooperativa karaktär. Att den ekonomiska föreningsformen även ger utrymme för verksamhet som inte har någon mera utpräglad kooperativ prägel ser vi dock i och för sig inte som något egentligt problem; tvärtom har det ett

⁴ Se prop. 1992/93:144 s. 9.

värde att företagsformen kan användas för företagande som bara delvis har kooperativ karaktär. Ett annat argument som framförts mot en sänkning av minimiantalet medlemmar är att det skulle ha negativa verkningar för borgenärerna. Medlemmarna bidrar ju till föreningens ekonomiska välmåga och framgång, dels med sina medlemsinsatser, dels med sin respektive medverkan i föreningen, exempelvis genom leverans eller köp av varor eller genom arbetsinsats. En ekonomisk förening med ett fåtal medlemmar blir, har det sagts, alltför sårbar och har inte den ekonomiska livsduglighet som krävs för ett godtagbart borgenärsskydd.⁵ Vi instämmer i och för sig i detta men vill tillägga att det från borgenärsskyddssynpunkt sällan torde få någon större betydelse om antalet medlemmar är tre eller två. Ett enligt vår mening tyngre skäl mot en sänkning av kravet på minsta antal medlemmar är den risk för missbruk av associationsformen som en sådan sänkning skulle kunna medföra. Ju färre medlemmar som krävs, desto enklare blir det att använda sig av en ekonomisk förening för mindre seriösa ändamål, t.ex. genom att låta en eller två personer gå in som målvakter i föreningen. Det aktiebolagsrättsliga regelverket innehåller moment som motverkar detta, framför allt kravet på att det ska finnas ett aktiekapital på minst 50 000 kr. Liknande moment finns inte i föreningslagen.

Även om de enskilda skälen mot en sänkning av minimiantalet medlemmar inte är så tunga är de, när de vägs samman, beaktansvärda. Något klart behov av att ändra den nuvarande regleringen har vi inte heller kunnat finna. Vi föreslår därför inte någon förändring i denna del.

Vi har i avsnitt 6.5.2 föreslagit särskilda regler som gör det möjligt för en förening att anta medlemmar som inte har för avsikt att delta i föreningens verksamhet, s.k. investerande medlemmar. En särskild fråga är om någon eller några av de tre medlemmarna, som en ekonomisk förening måste ha, ska kunna vara investerande medlemmar, dvs. om det räcker att föreningen har endast en eller två medlemmar som aktivt deltar i föreningens verksamhet. Det kan hävdas att detta skulle göra associationsformen mera flexibel.

Vi är emellertid inte beredda att förorda en ordning av detta slag. Att tillåta föreningar där det enbart finns en enstaka medlem som deltar aktivt i föreningens verksamhet skulle innebära ett radikalt avsteg från föreningsformens grundkaraktär. En ordning där

⁵ Se H. Hagen, *Guidelines for Cooperative Legislation*, 2 uppl., s. 26.

en av de tre medlemmarna kan vara investerande medlem inget mindre betänkligheter. Om man, som vi, anser att det bör finnas ett i lagen angivet minimiantal medlemmar och att detta bör uppgå till tre, är det emellertid mest naturligt att kräva att samtliga dessa är verksamma medlemmar i föreningen. I annat fall skulle den föreslagna ordningen med investerande medlemmar kunna bli ett sätt att kringgå bestämmelserna om lägsta antal medlemmar i en förening. Bestämmelserna skulle enkelt kunna åsidosättas genom att insatserna för investerande medlemmar sattes på en helt obetydlig nivå och någon eller några personer, som i och för sig är helt ointresserade av föreningens verksamhet, därefter vidtalas att gå in som investerande medlemmar. Enligt vår bedömning bör därför, liksom är fallet enligt gällande rätt, en förening ha minst tre medlemmar som har för avsikt att delta aktivt i föreningens verksamhet.

7.5.2 Stiftare av en ekonomisk förening

Förslag: En ekonomisk förening ska bildas av tre eller flera fysiska eller juridiska personer.

Den som är underårig eller i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller näringsförbud ska inte kunna delta i bildandet av en ekonomisk förening.

Såsom vi har redovisat ovan innehåller föreningslagen i dag inte några särskilda kvalifikationskrav för de personer som deltar i bildandet av en ekonomisk förening. I princip innebär detta att personer som är underåriga, har näringsförbud eller står under förvaltarskap kan vara med och bilda en förening. Enligt vår mening är det angeläget att bildandet av en ekonomisk förening föregås av omsorgsfulla överväganden och att de som tar del i bildandet är väl medvetna om vad bildandet får för effekter och inriktade på att föreningen ska användas för seriösa ändamål. Vi föreslår därför att det i lagen uppställs samma kvalifikationskrav på dem som deltar i bildandet av en ekonomisk förening – och som i lagen för tydlighets skull bör benämnas stiftare – som på dem som deltar i bildandet av ett aktiebolag.

Stiftarna bör sålunda – liksom i dag – vara fysiska eller juridiska personer. Det bör inte uppställas något krav på att de är bosatta i visst land eller inom ett visst område eller att de har någon viss

nationalitet. Däremot bör det krävas att stiftarna inte är underåriga (dvs. under 18 år) och att de inte har förvaltare, är i konkurs eller har näringsförbud.⁶

En särskild fråga är hur många som måste delta i bildandet av en ekonomisk förening. I dag synes det oklart om det är tillåtet med viss successiv medlemsanslutning, så att beslutet att bilda föreningen fattas av en eller två personer och att den eller de ytterligare medlemmar som krävs för att föreningen ska registreras går in i föreningen först därefter.⁷ Det mest naturliga är, enligt vår mening, att det finns minst tre stiftare och att dessa i och med bildandet går in som medlemmar i föreningen, så att föreningen redan från bildandet har så många medlemmar som en ekonomisk förening minst ska ha. Det bör vidare krävas att minst tre av stiftarna har för avsikt att delta i verksamheten, dvs. det bör inte räcka att stiftarna går in i föreningen som investerande medlemmar.

7.5.3 Sättet för bildande av ekonomisk förening

Bedömning: Lagen bör inte innehålla några detaljerade regler om hur en ekonomisk förening bildas.

Förslag: I lagen tas in bestämmelser om vissa grundläggande åtgärder som stiftarna av en ekonomisk förening måste vidta för att en ekonomisk förening ska anses bildad.

Som vi inledningsvis har framhållit har det från tydlighets- och förenklingssynpunkt uppenbara fördelar om lagen anger hur bildandet ska gå till. En alltför ingående reglering riskerar emellertid att bli byråkratisk och inflexibel. Den förhållandevis ingående reglering av bildande av aktiebolag som finns i aktiebolagslagen måste också, i vart fall till viss del, sättas i samband med de särskilda krav på kapitaltillskott som gäller för aktiebolag. I fråga om ekonomiska föreningar finns inte – och bör, enligt vår mening, inte heller finnas – några särskilda krav på att visst kapital ska vara tillskjutet innan föreningen registreras. Det finns inte heller skäl att uppställa några krav på viss form för den överenskommelse om att bilda föreningen som stiftarna träffar. Det saknas därför anledning att i lagen ta in bestämmelser om t.ex. konstituerande stämma eller om upp-

⁶ En av utredningens experter har ifrågasatt om ett sådant krav bör uppställas.

⁷ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 82.

rättande av stiftelseurkund och teckningslista. I dessa avseenden bör stiftarna ha stor frihet att själva bestämma lämpligt förfaringsätt.

Lagen bör dock innehålla bestämmelser om vissa grundläggande moment som måste ingå i föreningsbildningsprocessen. Utom i ett par mindre avseenden innebär våra förslag om detta inga egentliga förändringar i gällande rätt utan utgör snarare ett lagfästande av den praxis som redan gäller.

I lagen bör sålunda föreskrivas att stiftarna ska

- komma överens om att bilda föreningen,
- upprätta och anta stadgar för föreningen,
- gå in som medlemmar i föreningen, och
- utse en styrelse och, om föreningen ska ha revisor, en eller flera revisorer.

Dessa fyra moment bör vara obligatoriska i föreningsbildningen. Det bör inte krävas att åtgärderna vidtas i viss ordning utan avgörande bör vara att samtliga åtgärder blir vidtagna. Föreningen bör anses bildad först när samtliga fyra krav har uppfyllts.

Överenskommelse om att bilda föreningen

Som redan har nämnts måste stiftarna träffa en överenskommelse om att bilda en ekonomisk förening. Det bör inte krävas att överenskommelsen sker i viss form, exempelvis vid ett konstituerande sammanträde eller i en stiftelseurkund som undertecknas av stiftarna. Stiftarna bör fritt kunna bestämma formerna för beslutet att bilda föreningen. Om det råder tveksamhet om huruvida det föreligger en giltig överenskommelse, bör detta prövas enligt allmänna avtalsrättsliga principer. För att så långt möjligt undvika oklarheter om en överenskommelse har träffats bör det dock i lagen tas in en anvisning om att överenskommelsen ska dokumenteras på något sätt, t.ex. i ett protokoll eller ett stiftelseavtal som undertecknas av medlemmarna. Denna handling bör också ges in till Bolagsverket i samband med registrering av föreningen. De närmare krav som bör ställas på en registreringsansökan, liksom vilka handlingar en sådan ansökan ska åtföljas av, framgår av vårt förslag till förordning om ekonomiska föreningar.

Anta stadgar för föreningen

Med hänsyn till stadgarnas grundläggande betydelse för en ekonomisk förening är det nödvändigt att stiftarna redan i samband med föreningsbildningen upprättar och antar stadgar för föreningen. Kravet på upprättande av stadgar följer redan av nuvarande föreningslag (se 2 kap. 1 § andra stycket föreningslagen). Vid ansökan om registrering bör stadgarna – på samma sätt som i dag – ges in till Bolagsverket.

Medlemsantagningen

En ekonomisk förening är en personassociation och ska tjäna medlemmarnas intressen. Mot den bakgrunden är det naturligt att det råder identitet mellan föreningens stiftare och dess första medlemmar. I lagen bör därför tas in ett krav på att samtliga stiftare i samband med föreningsbildningen går in som medlemmar i föreningen. Det bör med andra ord inte vara möjligt att vara stiftare utan att själv bli medlem. Det sagda innebär dock givetvis inte att stiftarna inte kan anlita hjälp av personer som inte avser träda in i föreningen, t.ex. utomstående rådgivare.

En följd av att stiftarna ska gå in som medlemmar är, som vi redan har berört, att föreningen redan från tidpunkten för bildandet måste ha tre medlemmar.

Vi föreslår inte något särskilt formkrav för medlemsinträdet. Det väsentliga i sammanhanget är att stiftarna tydligt ger uttryck för sin vilja att vara medlemmar i föreningen. Givetvis bör dock medlemsinträdet, liksom övriga moment i föreningsbildningen, dokumenteras.

Vårt förslag är inte avsett att förhindra att andra än stiftarna blir medlemmar i föreningen i nära anslutning till föreningsbildningen. Finns det personer som önskar vara med i föreningen men inte uppfyller de ovan föreslagna kvalifikationskraven för stiftare, bör föreningens styrelse omedelbart efter föreningens bildande kunna ta ställning till om de ska antas som medlemmar.

Val av styrelse och revisor

Liksom är fallet i dag bör en ekonomisk förening redan från bildandet ha en styrelse. Om stadgarna innehåller bestämmelser om att föreningen ska vara föremål för revision, bör det också redan från början finnas en eller flera revisorer. Stiftarna bör därför vara skyldiga att som ett led i föreningsbildningen utse de personer som ska sitta i föreningens styrelse och, i förekommande fall, den eller de personer som ska vara revisorer. Ofta torde det vara samma personer som har bildat föreningen som också kommer att sitta i dess styrelse.

7.5.4 Ombildning av en ideell förening till ekonomisk förening

Bedömning: Det bör inte införas några bestämmelser som möjliggör att en ideell förening genom stadgeändring ombildas till en ekonomisk förening.

Ibland kan medlemmarna i en ideell förening vilja omvandla föreningen till en ekonomisk förening. Så kan t.ex. vara fallet om medlemmarna upptäcker att verksamheten är av sådant slag att den *måste* bedrivas som ekonomisk förening. En sådan omvandling kan alltid ske genom att den ideella föreningens medlemmar beslutar om likvidation av föreningen och att det samtidigt bildas en ny (ekonomisk) förening som övertar den ideella föreningens skulder och tillgångar. Förfarandet är emellertid inte alldeles okomplicerat.

Vi har övervägt om lagen bör innehålla bestämmelser om att en ideell förening ska kunna ombildas till ekonomisk förening enbart genom ett beslut om stadgeändring. Det är osäkert om gällande rätt tillåter detta. I doktrinen har anförts skäl för att ombildning genom stadgeändring borde vara tillåtet, däribland att borgenärsskyddet generellt sett får anses stärkt av en övergång från ideell förening till ekonomisk förening.⁸ Det finns också exempel från registreringspraxis på att förfarandet har tillåtits. Frågan synes emellertid aldrig ha prövats i domstol. Om en ombildning av detta slag ska kunna genomföras enbart genom stadgeändring, bör det enligt vår mening

⁸ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 60–62.

regleras i lagen, i synnerhet som en ombildning av detta slag ger upphov till ett antal följdfrågor.

För att ett förfarande av detta slag ska vara tillåtet talar framför allt vissa praktiska skäl. Den ideella föreningens medlemmar behöver, om förfarandet godtas, inte gå omvägen över likvidation och nybildning utan kan omedelbart och på ett relativt enkelt sätt fortsätta verksamheten i en annan associationsform. Det skulle vara praktiskt i verksamheter som har drivits i den ideella föreningens form men där det har visat sig att denna organisationsform inte är förenlig med den verksamhet som faktiskt bedrivs.⁹

Det finns emellertid också skäl mot att tillåta ombildning genom stadgeändring. Ett sådant skäl, av principiell natur, är att de medlemmar som inte deltar i ett beslut om sådan stadgeändring riskerar att bli anslutna till en ny associationsform utan egen aktiv medverkan. Detta stämmer mindre väl överens med vedertagna principer om negativ föreningsfrihet. Den negativa föreningsfriheten, såsom den kommer till uttryck i regeringsformen (jfr 2 kap. 2 och 22 §§ regeringsformen), är visserligen inte tillämplig här – den gäller rätten för enskilda att i förhållande till det allmänna stå utanför politiska sammanslutningar, trossamfund och vissa andra föreningar av åskådningskaraktär – men den kan ändå ge viss vägledning för vad som är rimligt. Om omvandlingen i stället sker genom nybildning av en ekonomisk förening och likvidation av den ideella föreningen, får alla medlemmar möjlighet att avgöra om de vill vara med i föreningen, såsom den därefter kommer att se ut.

Att tillåta att ideella föreningar ombildar sig till ekonomiska föreningar genom stadgeändring innebär också vissa rättsliga komplikationer. En ideell förening har ingen skyldighet att registrera sig hos Bolagsverket för att bli en juridisk person; den har full rättshandlingsförmåga så snart den har stadgar och en styrelse. Den ekonomiska föreningen förvärvar däremot rättshandlingsförmåga först i och med att den registreras. Bestämmelser om ombildning av ideella föreningar till ekonomiska föreningar måste därför kompletteras med en reglering om vad som ska gälla i fråga om föreningar som har beslutat att övergå från att vara ideella föreningar till ekonomiska föreningar men som ännu inte har registrerat detta beslut. Ett annat problem, av mer praktisk art, gäller de organisationsnummer som bl.a. ekonomiska och ideella föreningar tilldelas. Ideella och ekonomiska föreningar har inte likartade organi-

⁹ Se RÅ 2005 ref. 8, som gällde ett s.k. föräldrakooperativ för förskole- och fritidsverksamhet som hade valt att organisera verksamheten i en ideell förening.

sationsnummer. En ombildning av en ideell förening till en ekonomisk förening förutsätter därför en reglering av hur det gamla organisationsnumret ska "avvecklas".

Till detta kommer att det i såväl associationsrättsligt som skatterättsligt hänseende gäller skilda regelverk för ekonomiska föreningar och ideella föreningar. Dessa skillnader medför att det också har vissa fördelar med en viss "tröghet" i omvandlingsprocessen. Om ombildningen sker genom en kombination av ett likvidationsförfarande och ett nybildningsförfarande, ger det sannolikt bättre garantier för att medlemmarna sätter sig in i de ändrade förutsättningarna för verksamheten.

Vår bedömning är därför att övervägande skäl talar mot att införa några bestämmelser som tillåter att ideella föreningar ombildas till ekonomiska föreningar genom ändring av stadgarna.

8 Föreningens medlemmar

8.1 Inledning

Ekonomiska föreningar präglas av den s.k. *öppenhetsprincipen*. Principen innebär, såsom den är utformad i lagen, att en förening inte får vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak (se 3 kap. 1 § föreningslagen).

Ett annat grundläggande drag hos en ekonomisk förening är att dess medlemmar förutsätts delta i verksamheten, t.ex. som kunder eller leverantörer. Även om föreningslagen inte innehåller någon uttrycklig reglering av vilken rätt medlemmarna har att utnyttja föreningens verksamhet anses de ha en sådan rätt. En medlem i en producentförening har alltså en rätt att leverera till föreningen. Spegelbilden av denna rätt är en s.k. mottagningsplikt för föreningen, dvs. föreningen har en skyldighet att ta emot medlemmens leveranser.

Det kan hävdas att såväl öppenhetsprincipen som mottagningsplikten kan innebära problem för föreningen. Så kan t.ex. en ökning av medlemsantalet med en åtföljande skyldighet att leverera varor eller ta emot varor från ett större antal personer ställa krav på förändringar av föreningens verksamhet. Vi har mot den bakgrunden fått i uppdrag att överväga om det finns skäl att utöka möjligheterna för föreningar att neka medlemskap i föreningen. En utgångspunkt för vårt arbete har varit att öppenhetsprincipen ska finnas kvar men att det kan finnas skäl för vissa jämkningar av principen, t.ex. i fråga om innebörden i ”särskilda skäl”. Vi har även övervägt mottagningspliktens innehåll och utformning.

8.2 Antagning av nya medlemmar

8.2.1 Öppenhetsprincipen – en skyldighet att anta nya medlemmar

Det brukar sägas att en ekonomisk förening är en *öppen* association i så måtto att medlemsantalet i föreningen inte är bestämt på förhand och att antalet medlemmar kan variera över tiden, utan att föreningsstadgarna behöver ändras. *Öppenhetsprincipen* innebär dock något annat och mera, nämligen att en ekonomisk förening är skyldig att anta nya medlemmar om det inte finns särskilda skäl att vägra inträde i föreningen.

Öppenhetsprincipen fick sin nuvarande utformning genom 1951 års föreningslag.¹ Äldre föreningsrättslig lagstiftning innehöll en bestämmelse om att en ekonomisk förening när som helst kunde anta nya medlemmar. Denna var emellertid dispositiv och lagen gav utrymme för inskränkande stadgebestämmelser, vilka kunde medföra att en förening i princip var en helt sluten association.² I såväl 1951 års föreningslag som den nuvarande lagen är öppenhetsprincipen tvingande.

I förarbetena till den nuvarande föreningslagen uttalas att det är en viktig kooperativ princip att ekonomiska föreningar är öppna i så måtto att nya medlemmar har rätt att komma in i föreningen.³ Detta markeras redan i 1 kap. 1 § femte stycket föreningslagen, där det sägs att utmärkande för en ekonomisk förening är att den uppfyller vissa villkor i fråga om rätt till medlemskap. Den vikt som lagstiftaren har lagt vid öppenhetsprincipen kommer också till uttryck i skattelagstiftningen. Ekonomiska föreningar som är kooperativa i skatterättslig mening har nämligen viss avdragsrätt för lämnad utdelning. För att anses vara en kooperativ förening som är berättigad till sådan avdragsrätt krävs bl.a. att föreningen antar nya medlemmar i enlighet med öppenhetsprincipen (se närmare avsnitt 19.2).

¹ Se prop. 1951:34 s. 101 f.

² Om äldre rätt se G. Lindén, *Förvärv och förlust av medlemskap i ekonomisk förening*, s. 47–70.

³ Se prop. 1986/87:7 s. 87.

8.2.2 Undantag från öppenhetsprincipen

Öppenhetsprincipen är inte absolut. En ekonomisk förening kan, under de förutsättningar som anges i 3 kap. 1 § föreningslagen, vägra nya, presumtiva medlemmar inträde i föreningen. För en sådan vägran krävs dock att det finns *särskilda skäl* med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet, föreningens syfte eller annan orsak. Inom dessa ramar kan en förening ställa upp begränsningar för medlemskap, dels i fråga om *antalet* medlemmar, dels i fråga om *vilka personer* som ska kunna bli medlemmar.⁴

I förarbetena till 1951 års föreningslag uttalades i denna fråga bl.a. följande.

Vissa föreningar äro nämligen av den karaktär att en begränsning av medlemsantalet eller medlemskretsen är nödvändig eller åtminstone berättigad. Detta är exempelvis fallet med bostads- eller bostadsrättsföreningar, mejeriföreningar, hingstföreningar och betesföreningar. En begränsning av medlemskretsen kan även vara betingad t.ex. därav att en förening ämnar utverka statsbidrag för vars erhållande gälla särskilda villkor i fråga om medlemskap e.d. Vidare måste möjlighet att vägra inträde alltid föreligga beträffande personer som kunna förväntas komma att motarbeta föreningens verksamhet eller dess syfte.

Liknande uttalanden finns också i förarbetena till den nuvarande föreningslagen. Där anges bl.a. att det i vissa föreningar kan vara befogat att ställa krav på att medlemmarna tillhör en viss grupp, exempelvis att de är jordbrukare eller skogsägare eller att de innehar viss anställning, exempelvis i arbetskooperativ, eller att de är konsumenter av vissa tjänster, t.ex. barnomsorg, eller bosatta inom ett visst område.⁵ I dessa fall är det fråga om begränsningar gällande vilka personer som kan bli medlemmar, dvs. begränsningar i *medlemskretsen*.

Begränsningar i *antalet medlemmar* kan framförallt vara nödvändiga i de fall då en förenings verksamhet inte ger utrymme för samverkan med något större antal personer.⁶ Som exempel kan nämnas en ekonomisk förening som bedriver barnomsorg. I en sådan förening är det med nödvändighet så att föreningens tillgång till lokaler och personal begränsar antalet medlemmar som kan beviljas inträde.

⁴ Se prop. 1951:34 s. 102.

⁵ Se prop. 1986/87:7 s. 87.

⁶ Se K. Rodhe, *Föreningslagen, 1987 års lag om ekonomiska föreningar*, 8 uppl., s. 38.

8.2.3 Tillämpningen av öppenhetsprincipen och möjligheterna till undantag

Öppenhetsprincipen får betydelse för *dels* hur ekonomiska förenings stadgar kan utformas, *dels* hur ansökningar om medlemskap ska behandlas i enskilda fall.

En ekonomisk förening får inte utforma sina stadgar så att de kommer i konflikt med öppenhetsprincipen. Det är t.ex. normalt inte möjligt att i stadgarna bestämma att antalet medlemmar i föreningen ska vara högst fem. Vid ansökan om registrering förutsätts Bolagsverket kontrollera att stadgarna inte innehåller några otillåtna begränsningar i detta avseende. Om Bolagsverket gör bedömningen att en förenings stadgar strider mot öppenhetsprincipen, ska registrering vägras.

Öppenhetsprincipen måste också beaktas vid prövningen av varje enskild medlemsansökan. Om föreningen vägrar en sökande medlemskap utan att ha fog för vägran, kan sökanden vända sig till domstol som prövar om föreningen är skyldig att anta honom eller henne som medlem. Domstolen prövar om föreningens beslut att vägra inträde är förenligt med öppenhetsprincipen, dvs. om beslutet att vägra medlemskap kan motiveras med hänsyn till verksamhetens art, omfattning, föreningens syfte eller annan orsak. Vid prövningen är rätten inte bunden av innehållet i stadgarna utan en viss stadgebestämmelse kan lämnas därhän om den, enligt rättens mening, strider mot öppenhetsprincipen. Å andra sidan kan ett föreningens beslut att vägra någon medlemskap vara giltigt även om det inte har stöd i stadgarna. Så länge ett beslut att vägra medlemskap är förenligt med lagens undantagsregler saknar det således betydelse om det finns någon särskild stadgebestämmelse som reglerar villkoren för inträde, eller när sådant inträde kan vägras.⁷

Domstolspraxis

Det finns få avgöranden i rättspraxis som gäller tillämpningen av föreningslagens öppenhetsprincip. De flesta refererade avgöranden rör bostadsrättsföreningar, där öppenhetsprincipen har en annan utformning jämfört med regleringen i föreningslagen.⁸ De fall där

⁷ Se NJA II 1951 s. 41 f. och K. Rodhe, *Föreningslagen, 1987 års lag om ekonomiska föreningar*, 8 uppl., s. 38.

⁸ För en beskrivning av regleringen av antagningen av nya medlemmar i bostadsrättsföreningar, se H. Julius m.fl., *Bostadsrättslagen. En kommentar*, 3 uppl., s. 40–67.

medlemskap i en bostadsrättsförening har vägrats på grund av brister i sökandens ekonomi kan dock vara av visst intresse.

Frågan om medlemskap i en fackförening (ideell förening) prövades i NJA 1948 s. 513. Högsta domstolen fann att om ett medlemskap var nödvändigt för att den enskilde skulle kunna utöva sitt yrke skulle medlemskap beviljas. Avgörandet har tolkats så att i de fall då en ekonomisk förening har en monopolliknande ställning är föreningen skyldig att anta nya medlemmar, som har nytta av föreningens tjänster, oavsett vad föreningen har bestämt i sina stadgar.⁹ I sammanhanget är även gällande konkurrensrättsliga bestämmelser av betydelse. En tillämpning av dessa bestämmelser skulle sannolikt leda till samma bedömning som i 1948 års rättsfall. Klart är att medlemskap inte kan vägras om detta skulle stå i strid med konkurrensrätten.

Registreringspraxis

I såväl förarbeten som doktrin har uttalats att registreringsmyndigheten bör vara relativt liberal i sin prövning av vilka stadgebestämmelser som kan tillåtas. Endast i särskilt grova fall kan generellt formulerade inträdesvillkor sägas vara direkt otillåtna, t.ex. stadgar som fixerar ett visst medlemsantal utan att det är motiverat med hänsyn till verksamhetens art, omfattning eller föreningens syfte.¹⁰

Av den genomgång av olika typer av registreringsärenden som vi har gjort förefaller det också som att Bolagsverkets tillämpning av öppenhetsprincipen är liberal. Verket vägrar sällan registrering på grund av att stadgarna strider mot öppenhetsprincipen. Dock godtas som regel inte stadgebestämmelser som begränsar medlemskretsen till ett visst bestämt antal medlemmar.¹¹ Prövningen sker emellertid utifrån förhållandena i det enskilda fallet och undantagsvis torde även stadgebegränsningar av detta slag kunna godtas, om det klart framgår att en dylik begränsning är nödvändig.

Det anses normalt strida mot öppenhetsprincipen att i stadgarna föreskriva att endast personer som har tecknat eller förbinder sig att teckna samarbetsavtal med en viss angiven person kan antas som

⁹ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 124.

¹⁰ Se K. Rodhe, *Föreningslagen, 1987 års lag om ekonomiska föreningar*, 8 uppl., s. 38.

¹¹ Undantag görs för de ekonomiska föreningar som bedriver in- och utlåningsverksamhet, s.k. sparkassar. En sparkassa får högst ha 1 000 medlemmar och får som medlemmar anta endast personer som ingår i en i förväg identifierbar begränsad krets som också ska anges i föreningens stadgar (se 2 kap. 3 § 7 lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse).

medlemmar. Bolagsverket godtar dock stadgebestämmelser om att endast personer som även är medlemmar i en viss annan organisation får antas som medlemmar. Huvudregeln är dock i så fall att också denna organisation måste vara en öppen sammanslutning.

Diskriminerande stadgebestämmelser godtas som regel inte. I några fall har Bolagsverket dock accepterat bestämmelser med krav på visst medborgarskap, eftersom de har ansetts befogade med hänsyn till föreningens verksamhet. Stadgebestämmelser om att medlemmarna ska ha viss trostillhörighet godtas normalt inte.

Ekonomiska föreningars tillämpning av öppenhetsprincipen

Det är svårt att dra några säkra slutsatser om hur ekonomiska föreningar tillämpar öppenhetsprincipen i praktiken. Avsaknaden av rättspraxis som rör vägrat medlemskap kan möjligen tolkas som att föreningarna i stor utsträckning fattar beslut som är förenliga med öppenhetsprincipen och håller sig inom de i lagen angivna undantagen då medlemskap vägras. Det förhållandet att öppenhetsprincipen är en förutsättning för skattelättnader enligt inkomstskattelagen (se 39 kap. 21 § inkomstskattelagen [1999:1229]) bidrar sannolikt till att föreningarna strävar efter att upprätthålla principen.

Naturligtvis har den enskilda föreningens karaktär också betydelse för öppenhetsprincipens tillämpning. Således är det i de *konsumentkooperativa föreningarna* ofta positivt med en stor medlemskrets, eftersom det är ägnat att medföra ökad handel med föreningen, något som, typiskt sett, är till gagn för föreningen. Inom detaljhandels- och oljekooperationen har öppenhetsprincipen därför fått ett mycket stort genomslag. På senare år har det inte förekommit att någon har nekats medlemskap inom dessa delar av kooperationen.¹²

Också i de *lantbrukskooperativa föreningarna* har det länge ansetts positivt med många medlemmar. Även i dessa föreningar har öppenhetsprincipen därför haft, och har ofta fortfarande, stor betydelse. Inom vissa branscher har dock öppenhetsprincipen ansetts medföra problem. Ett exempel på detta är mejeriföreningar, däribland Arla och Milko, där det under början av 1990-talet förekom diskussioner och, i några fall, beslut om att "stänga" föreningarna för nya medlemmar och i stället införa ett kösystem för blivande medlemmar.

¹² Källa: Göran Lindblå, VD i OK ekonomisk förening.

Diskussionerna var en följd av en då rådande osäkerhet om huruvida föreningarna skulle få avsättning för mjölk från nya medlemmar på grund av förändrade marknadsförhållanden efter Sveriges EU-inträde.¹³ I Arla blev beslutet att inte anta några nya medlemmar mycket omdebatterat, bl.a. på grund av föreningens dominerande ställning på marknaden. Föreningen valde därför efter en kort tid att avskaffa kösystemet. Inte heller Milko ek. för. tillämpar längre något kösystem. Den sistnämnda föreningen har numera stadgebestämmelser som innebär att styrelsen kan vägra medlemskap med hänvisning till företagsekonomiska överväganden.¹⁴

Ett nyare exempel på en förening som har gjort inskränkningar i öppenhetsprincipen är Falköpings Mejeri, en mindre mejeriförening med drygt 200 medlemmar. Föreningens uttryckliga praxis sedan ett antal år tillbaka är att anta nya medlemmar endast om föreningen kan få avsättning för de nya medlemmarnas mjölk till bra priser. En förutsättning är således att lönsamheten för redan existerande medlemmar förbättras, eller i vart fall inte försämras. Föreningens stadgar innehåller inte någon bestämmelse som ger stöd för denna praxis. I augusti 2009 beslutade föreningen att avslå sex ansökningar om medlemskap sedan man hade gjort bedömningen att antagandet av nya medlemmar skulle leda till en överproduktion av mjölk och därmed till lägre avräkningspriser för existerande medlemmar. Under år 2008 antogs däremot 14 nya medlemmar. Föreningen tillämpar inte något kösystem för blivande medlemmar.¹⁵

I den s.k. nykooperationen upplevs det, enligt uppgift från rådgivningsorganisationen Coompanion, inte som något större problem att upprätthålla öppenhetsprincipen. I en del nystartade kooperativ finns dock en rädsla hos de ursprungliga medlemmarna för att antagande av nya medlemmar kan leda till att de existerande medlemmarna får en minskad kontroll över föreningen och att verksamheten kan komma att ändras om fler medlemmar tillkommer. Även vid rådgivning till personer som står i begrepp att bilda en kooperativ verksamhet förekommer det att dessa personer vänder sig mot den öppna företagsformen. Det kan vara så att gruppen av de personer som ska äga företaget redan är klar och att man inte

¹³ Se J. Nilsson m.fl., *Producentkooperativa principer i pressad konkurrens*, Sveriges Lantbruksuniversitet, Rapport 77, 1994, s. 140–141 och 166–167.

¹⁴ I stadgarna för Milko ek.för., antagna den 27 april 2009, anges att styrelsen har rätt att vägra medlemskap om antagandet av ny medlem skulle innebära att "föreningen inte kan företagsekonomiskt försvarbart avsätta av medlemmarna inlevererad mjölmängd, eller att ny medlems hämtningskostnad väsentligen överstiger medeltalet för föreningen".

¹⁵ Källa: Thomas Andersson, VD i Falköpings Mejeri ekonomisk förening.

önskar få in flera medlemmar. I sådana fall blir personerna hänvisade till att välja en annan associationsform för verksamheten, trots att denna i övriga avseenden är avsedd att ha kooperativ karaktär.

Det kan tilläggas att det även inom nykooperationen förekommer stadgebestämmelser som på olika sätt begränsar medlemskretsen eller antalet medlemmar. Som exempel kan nämnas stadgar om att nya medlemmar kan antas om det är *befogat* med hänsyn till omfattningen av föreningens verksamhet. En sådan bestämmelse kan jämföras med lagens krav på att medlemskap får vägras endast om det finns *särskilda skäl*. Enligt vår bedömning är det långt ifrån klart om en sådan stadgebestämmelse skulle anses godtagbar vid en domstolsprövning.

8.3 Internationella jämförelser

8.3.1 Viss nordisk rätt

Danmark

Eftersom Danmark saknar en fullständig lagstiftning om kooperativa företag, är frågan om antagandet av nya medlemmar i andels-selskab inte reglerad i lag. De flesta andelsselskab är emellertid öppna associationer och tillämpar principen om öppet medlemskap. Någon tvingande öppenhetsprincip finns dock inte i dansk rätt. I stor utsträckning kan därför ett andelsselskab självt besluta om det önskar anta nya medlemmar och på vilka villkor sådan antagning ska ske. Det finns inte heller någon allmän regel om att avslag ska ske på saklig grund. Däremot är det vanligt att ett andelsselskabs stadgar innehåller närmare bestämmelser om villkor för medlemskap.

Av rättspraxis följer dock att ett andelsselskab i vissa fall kan vara skyldigt att ta emot nya medlemmar. Så är särskilt fallet för andels-selskab som har en monopolliknande ställning.

Finland

Lagen om andelslag innehåller inte någon tvingande öppenhets-princip och ett andelslag har betydligt större möjligheter att vägra medlemskap än vad en svensk ekonomisk förening har.

Antagande av nya medlemmar regleras i 3 kap. lagen om andelslag. Det är som huvudregel andelslagets styrelse som beslutar om godkännande av en ansökan och styrelsen har rätt att bestämma över förfarandet vid godkännande och villkoren för godkännande. De villkor som ska gälla för medlemskap i ett andelslag kan även regleras i andelslagets stadgar (se 3 kap. 1 § andra stycket lagen om andelslag). Beroende på vilka villkor som uppställs för medlemskap kan ett andelslags öppenhet för nya medlemmar variera kraftigt. Ett andelslag kan därför i det enskilda fallet vara slutet. Men den finska lagen ger också utrymme för stadgebestämmelser som innebär att medlemskap kan vägras endast om det på grund av arten och omfattningen av andelslagets verksamhet eller av någon annan orsak finns skäl att vägra medlemskap. Ett andelslag kan således på frivillig väg, genom särskilda stadgebestämmelser, tillämpa en motsvarighet till den svenska öppenhetsprincipen.

Norge

I Norge har öppenheten ansetts vara en viktig kooperativ princip. Lagen om samvirkeforetak innehåller därför en uttrycklig öppenhetsprincip, som har stora likheter med den svenska. Där sägs att konsumenter, näringsidkare och andra som kan få sina ekonomiska intressen tillvaratagna av ett samvirkeforetak också har rätt att bli medlemmar i foretaket. Medlemskap kan endast vägras om det finns *saklig grund* för det. Rätten till medlemskap förutsätter dock att sökanden kan få ekonomisk nytta av samvirkeforetaket och i detta kan givetvis sägas ligga en viss begränsning i öppenheten. I exempelvis en mejeriförening är det bara mjölkproducenter som har ekonomisk nytta av foretaket och andra personer har därför inte rätt att bli medlemmar.¹⁶

Kravet på saklig grund för avslag innebär att det inte är möjligt att ställa upp villkor om viss religion, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung som krav för medlemskap. Däremot är det i en producentförening, där medlemmen ska leverera vissa varor eller tjänster, möjligt att ställa krav på att varorna ska vara av viss kvalitet och eventuellt även viss kvantitet för att medlemskap ska beviljas. Det är också möjligt att ställa krav på bosättning inom visst område. I vissa situationer kan en förening på grund av kapacitetsbrist inte ta emot fler medlemmar, exempelvis i en kooperativt driven

¹⁶ Se NOU 2002:6, avsnitt 25.2.1.

förskola. I sådana fall är kapacitetsbrist saklig grund för att vägra medlemskap.¹⁷

8.3.2 EU-förordningen om stadga för europakooperativ

I ingressen till EU-förordningen om stadga för europakooperativ uttalas att en europeisk kooperativ förening (SCE-förening) bör drivas i enlighet med principen om att ”inga artificiella spärrar bör finnas för medlemskap”. Förordningen innehåller dock inte några bestämmelser som motsvarar den svenska öppenhetsprincipen.

Det är lednings- eller förvaltningsorganet i SCE-föreningen som fattar beslut om att godkänna en ansökan om medlemskap. Föreningen får ta in villkor för medlemskap i sina stadgar, särskilt i fråga om att medlemmen ska teckna en viss lägsta andel av föreningens kapital eller att medlemmen ska uppfylla vissa villkor rörande föreningens ändamål.

8.3.3 Viss annan europeisk rätt

Frankrike

En grundläggande princip i fransk lagstiftning om kooperativ är att medlemskapet i ett kooperativ är fritt och öppet. Ett kooperativ är skyldigt att som medlemmar anta de som kan ha nytta av kooperativets aktiviteter och som uppfyller de krav för medlemskap som kooperativet har ställt upp i sina stadgar.¹⁸

8.4 Överväganden och bedömning

8.4.1 Skälen för att behålla en tvingande öppenhetsprincip

Som skäl för att öppenhetsprincipen borde vara tvingande angavs i förarbetena till 1951 års föreningslag att det för enskilda personer kan finnas ett stort intresse av att delta i föreningens verksamhet och använda sig av dess tjänster. I vissa fall kan det till och med vara en förutsättning för den enskildes försörjningsmöjligheter att

¹⁷ Se Ot, prop. 2006-2007 nr 21 s. 100-102.

¹⁸ Se artikel 3, Loi nr 47-1775 av den 10 septembre 1947 samt rapport från Du Conseil Supérieur de la Coopération, Le mouvement coopératif en France, Rapport 2007, s. 8.

han eller hon inte utestängs från medlemskap.¹⁹ En sådan situation kan föreligga exempelvis då den ekonomiska föreningen är en producentförening och en näringsidkare för sin verksamhet är beroende av att få leverera sina produkter till föreningen. Öppenhetsprincipen har alltså ansetts viktig, särskilt i fall där föreningen har en monopolliknande ställning. Det argumentet är fortfarande relevant. Det bör dock tilläggas att det inte längre torde ha samma styrka, eftersom de personer som behöver bli medlemmar i en ekonomisk förening för att kunna driva viss näringsverksamhet numera också skyddas av konkurrensrättens regler.

Ytterligare ett argument för att öppenhetsprincipen bör vara tvingande är att principen bidrar till att skilja ekonomiska föreningar från aktiebolag och handelsbolag.²⁰ Principen om akties fria överlåtbarhet innebär visserligen att kretsen av delägare i ett aktiebolag kan vara förhållandevis öppen, men ägarkretsen i ett aktiebolag begränsas naturligen av att antalet aktier är fixerat, vilket medför att kretsen inte utan vidare kan utökas i takt med att presumtiva nya ägare visar intresse för bolaget. Den ekonomiska föreningens öppenhet såvitt avser medlemskretsen är därför ett särdrag, som är specifikt för just denna associationsform. Frågan är dock om det har något värde i sig att det finns ”vattentäta skott” mellan associationsformerna. Det kan i vart fall, enligt vår mening, ifrågasättas om intresset av att skilja ekonomiska föreningar och aktiebolag åt bör tillmätas någon betydelse i detta sammanhang.

Traditionellt har öppenhetsprincipen också ansetts förstärka det kooperativa draget hos de ekonomiska föreningarna. Att öppenhetsprincipen är en viktig kooperativ princip talar obestriddligen för att i vart fall de ekonomiska föreningar som så önskar måste ha möjlighet att tillämpa principen. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att öppenhetsprincipen även fortsättningsvis måste vara tvingande (jfr lagstiftarens tidigare uttalanden om att medlemmarna själva ska kunna bestämma i vilken utsträckning principerna ska tillämpas).

8.4.2 Skälen för en flexiblare reglering

Under utredningens gång har från olika håll, däribland från lantbrukskooperationen, framhållits att öppenhetsprincipen, såsom den i dagsläget är utformad, i vissa situationer kan vara svår att förena

¹⁹ Se prop. 1951:34 s. 101 f.

²⁰ Se prop. 1951:34 s. 102.

med företagsekonomiska överväganden. Detta gäller bl.a. i producentföreningar, där antagandet av nya medlemmar kan leda till en överproduktion av råvara, vilket kan skapa problem för föreningen i form av kapacitetsbrist. I en sådan situation är det tveksamt om det kan krävas av en förening att den genomför kostnadskrävande nyinvesteringar för att kunna ta mot nya medlemmar.²¹ Ett sådant krav framstår åtminstone som företagsekonomiskt mycket tveksamt. Vid överproduktion av råvara kan det dessutom vara svårt för föreningen att få avsättning för produkterna till bra priser, vilket kan drabba föreningens befintliga medlemmar. En stor variation i medlemsantal och därmed i produktionsvolym kan också innebära att det blir svårt att planera föreningens verksamhet på ett effektivt sätt.

De stora variationer i medlemskretsen som öppenhetsprincipen kan medföra kan vidare skapa problem vid medlemmarnas styrning av föreningen. I litteraturen har också uttalats farhågor för att om öppenheten i en förening är total kommer medlemmarna i första hand att agera som kunder eller leverantörer, inte som ägare. Medlemmarna kommer då att styras av mera kortsiktiga intressen och kommer inte att vara beredda att förbli medlemmar i svårare tider. Om öppenhetsprincipen ges full tillämpning, kan det leda till passiva och oengagerade ägare.²²

Öppenhetsprincipen kan även tvinga föreningen att ta in nya medlemmar som de befintliga medlemmarna har svårigheter att samarbeta med. Här finns en betydande skillnad i förhållande till ideella föreningar, som har stor frihet att vägra en sökande medlemskap.²³

Det har också hävdats att öppenhetsprincipen kan försvåra kapitalförsörjningen i en ekonomisk förening. I en öppen förening kan det vara svårt att få medlemmar att bidra med mer kapital än vad de vid en avgång ur föreningen har rätt att få ut ur föreningen, dvs. insats jämte beslutad överskottsutdelning för det närmast avslutade räkenskapsåret. Om föreningen i stället är sluten, kan förekommande övervärden knytas till andelarna i föreningen, vilka då kan värderas till sitt marknadsvärde. Detta antas ge medlemmen ett större incitament att faktiskt satsa kapital i föreningen.²⁴

²¹ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 123, som ger uttryck för att föreningen inte är skyldig att göra några nyinvesteringar, i vart fall inte i någon större utsträckning.

²² Se J. Nilsson m.fl., *Producentkooperativa principer i pressad konkurrens*, Sveriges Lantbruksuniversitet, rapport 77, 1994, s. 75.

²³ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 125.

²⁴ Se SOU 1996:31 s. 202.

Upprätthållandet av en tvingande öppenhetsprincip kan således innebära olika slag av begränsningar i möjligheterna att driva ekonomisk verksamhet i form av en ekonomisk förening. I företags-ekonomisk forskning förekommer också uppfattningen att kooperativa föreningar sällan kan vara helt öppna och att vad som är en lämplig grad av öppenhet varierar efter omständigheterna i det enskilda fallet.²⁵ Det kan mot den bakgrunden hävdas att medlemskårens sammansättning är en fråga som medlemmarna bör råda över.

8.4.3 Bör öppenhetsprincipen göras mer flexibel?

Förslag: Huvudregeln ska, liksom i dag, vara att en ekonomisk förening ska vara öppen för nya medlemmar men att en ekonomisk förening ska kunna vägra medlemskap om det finns särskilda skäl för det. Föreningen ska dock även kunna vägra medlemskap, om antagandet av nya medlemmar skulle innebära företagsekonomiska risker för föreningen.

I lagen klargörs att endast den som kan förväntas komma att på visst sätt delta i föreningens verksamhet får antas som medlem.

Öppenhetsprincipen är väl etablerad i svensk föreningsrätt. För det stora flertalet ekonomiska föreningar torde ett upprätthållande av principen vara i det närmaste helt självklart.

De förhållanden som ekonomiska föreningar verkar under har emellertid förändrats under senare år. När öppenhetsprincipen gjordes tvingande genom 1951 års föreningslag, var ekonomiska föreningar framförallt verksamma inom konsument- och lantbrukskooperationen, där antagande av nya medlemmar normalt innebar fördelar för såväl föreningen som de existerande medlemmarna. I dag verkar t.ex. delar av lantbrukskooperationen i stället på en i alla avseenden konkurrensutsatt marknad, vilket innebär att särskilda företags-ekonomiska överväganden måste göras. Den ekonomiska föreningsformen används dessutom numera i nya branscher med varierande förhållanden och i en del fall kan förhållandena vara sådana att det skulle strida mot själva affärsidén att ta in fler medlemmar. Inte minst mot bakgrund av dessa förändringar måste det konstateras

²⁵ Se J. Nilsson m.fl., *Producentkooperativa principer i pressad konkurrens*, Sveriges Lantbruksuniversitet, rapport 77, 1994, s. 76.

att en alltför rigid tillämpning av öppenhetsprincipen kan leda till svårigheter att driva näringsverksamhet i den ekonomiska föreningens form. Såsom har framgått av den föregående redogörelsen finns det också flera exempel på att ekonomiska föreningar har funnit sig föranledda att begränsa öppenheten. I forskningen kring ekonomiska föreningar har också påtalats vissa olägenheter med öppenhetsprincipen.

Vår slutsats är att öppenhetsprincipen behöver jämkas.

Ett alternativ är att göra principen dispositiv, dvs. göra det möjligt för de föreningar som så önskar att i sina stadgar ta in bestämmelser som avviker från principen. Det skulle göra det möjligt att – såsom redan är fallet i Finland – skapa ekonomiska föreningar som är i huvudsak slutna associationer. Därmed skulle flertalet av de praktiska problem som öppenhetsprincipen ger upphov till kunna elimineras. Från principiell utgångspunkt kan man ha synpunkter av olika slag på en sådan förändring. Å ena sidan kan det hävdas att det är principiellt helt riktigt att överlämna till dem som verkar i föreningen att avgöra vilken grad av slutenhet som föreningen ska ha. Å andra sidan kan det hävdas att en förändring av detta slag innebär en från principiell synpunkt betänklig avvikelse från de kooperativa principer som präglar verksamheten i flertalet ekonomiska föreningar. Inget av dessa principiella argument bör enligt vår mening i och för sig tillmätas någon avgörande vikt, så länge den ekonomiska föreningsformen utformas så att den erbjuder goda förutsättningar för bedrivandet av näringsverksamhet, i synnerhet näringsverksamhet av kooperativt slag.

Vid våra kontakter med de kooperativa organisationerna har vi emellertid mötts av en påtaglig skepsis mot en ordning där öppenhetsprincipen är dispositiv. Denna skepsis synes delvis ha sin grund i principiella betänkligheter mot att göra avkall på traditionella kooperativa principer men även sammanhånga med en oro för de skattemässiga effekterna av en förändring av detta slag. I det senare avseendet har det bl.a. pekats på risken för att Skatteverket skulle komma att ifrågasätta enskilda föreningars kooperativa karaktär och att föreningarna därför skulle drabbas av skattekonsekvenser som inte har varit möjliga att förutse. Det praktiska värdet av att göra öppenhetsprincipen dispositiv har också ansetts vara begränsat, mot bakgrund av att redan gällande rätt synes medge förhållandevis långtgående avsteg från principen och att Bolagsverket i praxis har godtagit de inskränkningar som föreningarna har ansett vara nödvändiga. De problem som ändå har förekommit kan dessutom, har

det sagts, lösas genom den mera begränsade reform som vi återkommer till i det följande.

Vi lämnar därför inte något förslag om att öppenhetsprincipen ska vara dispositiv.

I stället bör öppenhetsprincipen justeras, så den inte ger upphov till sådana problem som inledningsvis har beskrivits. Vid bedömningen av vilka jämkningar som behöver göras bör det dock först konstateras att redan den nuvarande regleringen ger inte obetydliga möjligheter att hantera de flesta situationer där det vore oförenligt med föreningens bästa att en sökande tilläts gå in i föreningen. Det torde sålunda inte råda något tvivel om att en förening kan vägra sökanden inträde om det står klart att ett ökat antal medlemmar skulle vara direkt skadligt för föreningen. I andra fall är det inte lika klart att medlemskap kan vägras, trots att ett ökat antal medlemmar inte kan antas vara positivt för föreningen. Så är framför allt fallet när en ökning av medlemsantalet innebär en företagsekonomisk osäkerhet utan att det går att säga om ökningen kommer att leda till ekonomiska problem.

Vi föreslår därför att det införs en möjlighet för ekonomiska föreningar att vägra medlemskap om antagandet av nya medlemmar skulle innebära företagsekonomiska risker för föreningen. Med en bestämmelse av detta slag får föreningen en möjlighet att säga nej till nya medlemmar när föreningen känner en befogad osäkerhet om marknadsförutsättningarna för den utökning av verksamheten som ytterligare medlemmar kan medföra. Bestämmelsen kommer också att tydliggöra att föreningen inte är skyldig att ta emot nya medlemmar, om de nya medlemmarna skulle göra det nödvändigt att göra nyinvesteringar av någon betydelse i verksamheten.

Redan i dag torde en förening kunna neka en sökande medlemskap om han eller hon inte har en naturlig anknytning till föreningens verksamhet eller saknar en speciell kompetens som medlemmarna måste ha. Enligt vår mening bör detta dock komma till tydligare uttryck i lagen. Vi föreslår därför att det i lagen tas in en särskild bestämmelse om att medlemskap kan vägras om sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen.

8.5 Medlemmarnas rätt att utnyttja föreningen – mottagningspliktens utformning

8.5.1 Gällande rätt

Föreningslagen innehåller inte några bestämmelser om att en förenings medlemmar har rätt att använda sig av föreningens verksamhet. Trots detta anses det finnas en sådan rätt, eftersom syftet med en ekonomisk förening och med medlemskap i en sådan förening är att medlemmarnas ekonomiska intressen ska främjas genom medlemmarnas deltagande i verksamheten.²⁶ Rätten att använda sig av föreningen har mot den bakgrunden beskrivits som en grundrättighet för medlemmarna.²⁷

Av detta följer att medlemmarna i en konsumtionsförening i princip har rätt att handla hos föreningen och att medlemmarna i en producentförening har rätt att leverera sina produkter till föreningen. Medlemmarnas rätt att på detta sätt få leverera varor motsvaras hos en producentförening av en skyldighet att ta emot varorna – en *mottagningsplikt*.

Den associationsrättsliga *likhetsprincipen* bör uppmärksammas i detta sammanhang. Principen innebär att en förenings medlemmar ska behandlas lika, bl.a. i fråga om sina rättigheter. En förening får alltså inte särbehandla någon eller några av sina medlemmar om det inte finns sakliga skäl för det. Likhetsprincipen kompletteras av generalklausulerna i 6 kap. 13 § och 7 kap. 16 § föreningslagen. Dessa innebär att styrelsen och stämman inte får vidta rättshandlingar som är ägnade att bereda en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller annan medlem.

²⁶ Se bl.a. C. Hemström, *Organisationernas rättsliga ställning*, 7 uppl., s. 99, S. Johansson, *Nials Svenske associationsrätt i huvuddrag*, 9 uppl., s. 109, och K. Rodhe, *Föreningslagen, 1987 års lag om ekonomiska föreningar*, 8 uppl., s. 35.

²⁷ Se G. Lindén, *Förvärv och förlust av medlemskap i ekonomisk förening*, s. 11.

8.5.2 Internationella jämförelser

Nordisk rätt

Enligt *dansk rätt* har alla medlemmar rätt till omsättning med föreningen.

I *finsk rätt* anses det vara en medlemsrättighet att ta andelslagets tjänster i anspråk, t.ex. genom att leverera mjölk till ett kooperativt mejeri eller få el från ett elektricitetsandelslag.²⁸

I *norsk rätt* framstår det som mer osäkert om det finns en associationsrättslig rättighet för medlemmarna att utnyttja samvirkeforetaket.²⁹

8.5.3 Överväganden och bedömning

Bedömning: Det finns inte skäl att förändra eller förtydliga vad som gäller för medlemmars rätt till samhandel med en ekonomisk förening. Föreningar har goda möjligheter att själva reglera de svårigheter som eventuellt kan uppstå, exempelvis genom pris-sättning.

En ekonomisk förening drivs för att medlemmarnas ekonomi ska främjas och främjandet förutsätts i första hand ske genom samhandeln med föreningen. En naturlig följd av detta är att det måste finnas en rätt för medlemmarna att faktiskt samhandla med föreningen. De uttryck denna rätt tar sig inom olika kooperativa områden skiljer sig åt.

Inom producentkooperationen, särskilt lantbrukskooperationen, har medlemmars rätt till samhandel med föreningen kommit till tydligast uttryck. Mottagningsplikten framstår där som absolut. Den traditionella lantbrukskooperationen bygger således i stor utsträckning på att föreningarna har en plikt att ta emot allt som medlemmarna vill leverera. Detta har historiskt gett stordriftsfördelar och varit ekonomiskt försvarbart i en reglerad ekonomi.³⁰ På en mer avreglerad marknad, där priset på en levererad vara bygger på efterfrågan, kan mottagningsplikten dock bli problematisk. Frågan är hur en förening ska hantera det förhållande att dess medlemmar

²⁸ Se C. Olsson, *Lagen om andelslag*, s. 65.

²⁹ Se A. Mørkved, *Om andelslag*, s. 114–115.

³⁰ Se J. Nilsson, Fakta Jordbruk nr 15 2002, Sveriges Lantbruksuniversitet.

levererar en större kvantitet av en viss vara än vad föreningen har avsättning för.

Det har emellertid från företrädare för lantbrukskooperationen under utredningens gång framhållits att mottagningsplikten i praktiken inte utgör något större problem och att det inte finns något behov av lagregler i frågan. Risken för överproduktion och avsättningsproblem kan, har det sagts, motverkas genom den prissättning som föreningen tillämpar gentemot sina medlemmar. Exempelvis kan medlemmarna få ett visst, högre, pris för den mängd råvara som föreningen beräknas ha avsättning för. Föreningen tar visserligen emot även överskottsproduktion av råvaran men betalar ett lägre pris för dessa leveranser. Därigenom skapas ett ekonomiskt incitament för medlemmar att anpassa sin produktion till föreningens behov.

Enligt vår bedömning bör användningen av en modell med olika prissättning kunna minska problemet med överskottsproduktion. En förutsättning för att detta är ett godtagbart alternativ är dock att prissättningen är förenlig med den tidigare nämnda likhetsprincipen. Avvikelser från likhetsprincipen får enligt praxis göras endast om de är befogade av sakliga skäl.³¹

Likhetsprincipens förhållande till olika prissättningssystem har diskuterats i doktrinen. Föreningslagen reglerar inte affärsförhållandet mellan en förening och dess medlemmar och lagen besvarar därför inte frågan om föreningen utifrån likhetsprincipen måste betala samtliga medlemmar lika mycket eller om det är möjligt att tillämpa differentierad prissättning. Det har dock hävdats att likhetsprincipen inte hindrar föreningar från att differentiera priset med hänsyn till levererade varors kvalitet och kvantitet. Det skulle också vara möjligt med differentierad prissättning genom att föreningen av varje medlem tar ut de kostnader som medlemmens leverans orsakar, exempelvis kostnad för transport. Ett absolut krav är dock att grunderna för prissättningen är rättvisa.³²

Inom lantbrukskooperationen sker prissättningen också ofta med beaktande av principerna om kostnadsbetingad prissättning och pris efter prestation. Det har utvecklats en rad olika system, uppdelade efter bransch. Så är exempelvis prissättningen inom mejerinäringen, skogsnäringen och inom Lantmännens organisation inte

³¹ Se NJA 1977 s. 393.

³² Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 306–308, S. Johansson, *Nials svenska associationsrätt*, 9 uppl., s. 161 och K. Rodhe, *Föreningslagen, 1987 års lag om ekonomiska föreningar*, 8 uppl., s. 184.

uppbyggd på samma sätt. Inom mejeriområdet betalas ett grundpris, baserat på volym, och därutöver tillägg för exempelvis fetthalt och proteinnivå. I syfte att öka mejeriernas benägenhet att eftersträva jämna leveransvolymerna under året betalas tillägg och medges avdrag utifrån säsong. Inom skogsnäringen förekommer premier som utgår vid leverans av större kvantiteter, eftersom det är en fördel för verksamheten om större avverkningar görs, i stället för flera mindre avverkningar. Samtliga tillämpade prissättningssystem har emellertid det gemensamt att de strävar efter att behandla lika fall lika.

Inom övriga delar av Kooperationen motsvaras medlemmarnas rätt att utnyttja föreningen inte av någon tydlig plikt för föreningen att vara tillgänglig för samhandel. Frågan synes där i praktiken inte ha vållat några större problem. För arbetskooperativ är emellertid situationen något speciell. Det är mycket vanligt att medlemskap i ett arbetskooperativ förutsätter att medlemmarna också är anställda av detta. Därigenom uppkommer dubbla rättsförhållanden mellan medlemmen och kooperativet, nämligen dels en föreningsrättslig relation, dels en arbetsrättslig. Detta dubbla rättsförhållande kan vålla problem vid arbetsbrist. Enligt vår bedömning måste dock den arbetsrättsliga regleringen – med de möjligheter till uppsägning vid arbetsbrist som denna ger – ges företräde i en sådan situation. Det är inte rimligt att rätten till samhandel med föreningen, dvs. i detta fall rätten att få arbeta i föreningen, är så stark att det blir direkt olönsamt för föreningen att ha en medlem anställd. Om det uppstår arbetsbrist, bör detta alltså lösas med hjälp av tillämplig arbetsrättslig lagstiftning och föreningen bör inte ha någon associationsrättslig plikt att behålla medlemmen som anställd. Vi har inte sett något behov av att reglera denna fråga i lagen.

Det finns alltså enligt vår mening inte något behov av lagändringar för att lösa de problem som en tillämpning av principen om mot-tagningsplikt i och för sig skulle kunna medföra.

8.6 Uteslutning ur föreningen

8.6.1 Gällande rätt

Av 3 kap. 4 § föreningslagen framgår att en medlem i en ekonomisk förening kan uteslutas ur föreningen. Beslut om uteslutning ska fattas av föreningsstämman, om inte annat föreskrivs i stadgarna.

De närmare förutsättningarna för uteslutning anges inte i lagen; det sägs endast att uteslutning kan ske ”på sådan grund som anges i föreningens stadgar”.

Stadgebestämmelser om uteslutning kan vara uttryckta som mer konkreta förutsättningar för uteslutning, exempelvis att en medlem inte har betalat medlemsinsatser eller inte uppfyllt en förpliktelse att leverera till föreningen. Det förekommer emellertid också mer allmänna uttryckssätt, såsom att en medlem kan uteslutas om han eller hon skadar föreningen eller motarbetar dess intressen eller ändamål. Hur precisa stadgebestämmelserna måste vara är oklart; säkert är dock att stadgebestämmelser som innebär att ett beslutande organ helt skönsmässigt får utesluta en medlem inte får förekomma. Det anses dessutom att stadgarna inte får uppta någon uteslutningsgrund som står i strid med öppenhetsprincipen.

Trots lagtextens utformning torde uteslutning i viss utsträckning kunna ske även om det saknas uttryckliga bestämmelser om uteslutning i stadgarna. I förarbetena till föreningslagen uttalas sålunda att uteslutning ändå torde kunna ske om det för medlemskap förutsätts att en medlem ska vara bosatt i visst område eller driva viss verksamhet och medlemmen inte längre uppfyller dessa villkor. I vissa fall kan, sades det vidare, även stadgeföreskrifter som innefattar mera allmänna positiva krav tolkas som en indirekt uteslutningsbestämmelse.³³ En medlem anses också kunna uteslutas om han eller hon grovt har brutit i sina skyldigheter mot föreningen.³⁴ I doktrinen har sålunda uttalats att ett klart illojalt beteende är uteslutningsgrundande, även om det inte finns någon direkt uteslutningsgrund i stadgarna, nämligen när stadgarna kan sägas innefatta ett krav på lojalitet från medlemmarnas sida.³⁵

8.6.2 Överväganden och bedömning

Förslag: Förutsättningarna för uteslutning preciseras i lagen.

En medlem får uteslutas om han eller hon grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot föreningen. I föreningens stadgar får dessutom bestämmas att en medlem får uteslutas om han eller hon inte längre deltar i föreningens verksamhet eller inte längre upp-

³³ Se prop. 1986/87:7 s. 90.

³⁴ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 142 f.

³⁵ Se C. Hemström, *Organisationernas rättsliga ställning*, 7 uppl., s. 107 f.

fyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen.

Enligt vår mening är det för såväl medlemmar som föreningar en fördel om förutsättningarna för uteslutning preciseras i lagen. Därigenom uppnås ökad förutsebarhet för både medlemmarna och föreningen.

De förutsättningar för uteslutning som finns redan enligt gällande rätt bör även i fortsättningen gälla. Således bör det i lagen uttryckligen fastslås att en medlem får uteslutas om han eller hon grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot föreningen. Denna grund för uteslutning bör framgå direkt av lagen och inte vara avhängig av att föreningen har tagit in en bestämmelse med detta innehåll i sina stadgar. Vi återkommer i författningskommentaren till den närmare innebörden av bestämmelsen.

I en ekonomisk förening är ett av grunddragen att medlemmarna aktivt deltar i föreningens verksamhet (se avsnitt 8.4.3). Det är därför rimligt att en medlem kan uteslutas ut föreningen om han eller hon inte längre deltar i verksamheten. Så torde, i vart fall när medlemskapet förutsätter en samhandel av viss omfattning mellan medlem och förening, vara fallet redan i dag. Vi föreslår mot denna bakgrund att en förening i sina stadgar ska kunna bestämma att medlemmar som inte längre deltar i verksamheten ska kunna uteslutas.

Ett skäl för en förening att neka någon medlemskap, utan att det för den skull kommer i konflikt med öppenhetsprincipen, kan, enligt de överväganden vi har gjort i avsnitt 8.4.3, vara att sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet bör ställas på medlemmarna i föreningen. Det är mot denna bakgrund naturligt att en ekonomisk förening i sina stadgar ska kunna bestämma att en medlem som inte längre uppfyller dessa krav ska kunna uteslutas ur föreningen.

Enligt vår mening bör stadgebestämmelser om att uteslutning kan ske på annan grund inte tillåtas.

9 Medlemsförteckningen

9.1 Inledning

En ekonomisk förenings styrelse ska, enligt 3 kap. 6 § föreningslagen, föra en medlemsförteckning med vissa i lagen närmare angivna uppgifter. Arbetet med att föra medlemsförteckning innebär enligt den mätning av näringslivets administrativa kostnader för associationsrätt (R 2008:02) som Nutek har gjort en jämförelsevis stor kostnad för ekonomiska föreningar. I syfte att minska dessa kostnader har vi övervägt om regelverket kring medlemsförteckningarna är möjligt att förenkla.

Den mellanstatliga organisationen FATF (Financial Action Task Force) arbetar med bekämpandet av penningtvätt och finansiering av terrorism. Organisationen har bl.a. till uppgift att utvärdera lagstiftningen i medlemsländerna. Inom ramen för en sådan utvärdering har FATF framfört synpunkter på svensk rätt i vissa avseenden. Dessa synpunkter rör bl.a. möjligheterna att få information om vem som är den verkliga förmånstagaren/huvudmannen (beneficial ownership) i svenska juridiska personer. Vi har övervägt hur FATF:s synpunkter lämpligen kan beaktas såvitt gäller ekonomiska föreningar. En utgångspunkt för bedömningen har varit att tänkbara åtgärder ska vara proportionerliga.

9.2 Nuvarande regler om medlemsförteckning

Bestämmelserna om förande av medlemsförteckning och om innehållet i en sådan förteckning finns i 3 kap. 6 § föreningslagen. Där sägs bl.a. att en medlemsförteckning ska innehålla uppgift om varje medlems namn och postadress samt det antal medlemsinsatser som han eller hon deltar med i föreningen. Det uppställs däremot inte något krav att medlemmens person- eller organisationsnummer an-

ges, även om en sådan skyldighet kan följa av de stadgebestämmelser som gäller i den enskilda föreningen.

Förteckningen ska vidare innehålla uppgift om det sammanlagda beloppet av de medlemsinsatser som har inbetalats eller tillgodoförts genom insatsemission enligt den senast fastställda balansräkningen. Där ska också finnas uppgift om summorna av de medlemsinsatser som, efter utgången av det räkenskapsår som balansräkningen avser, har återbetalats eller högst ska återbetalas enligt 4 kap. 1 och 3 §§ föreningslagen, dvs. återbetalning av insatser till medlemmar som har avgått ur föreningen eller sagt upp sina överinsatser till återbetalning. Även tiden för återbetalningarna ska framgå av förteckningen. De krav som uppställs i dessa hänseenden har ett visst borgenärsskyddande syfte. Borgenärerna kan genom medlemsförteckningen få information om eventuella större förändringar i den del av föreningens egna bundna kapital som utgörs av medlemsinsatser. Förteckningen gör det också möjligt för borgenärer och andra intresserade att få reda på storleken av det medlemsinsatskapital som vid varje tillfälle finns i föreningen.¹

Föreningslagen innehåller inte några bestämmelser om vilken verkan det har att en medlem är införd i medlemsförteckningen. Att en person är införd som medlem i medlemsförteckningen utgör inte någon förutsättning för att han eller hon ska anses som medlem och kunna utöva medlems rättigheter. Förteckningen anses dock ha karaktär av bevismedel och kan därför få betydelse om det råder oklarhet om vilka som är röstberättigade i föreningen.²

Medlemsförteckningen kan bestå av ett lösblads- eller kortsystem men den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt. Anställda, kreditgivare, kunder, myndigheter och massmedia m.fl. anses ha ett befogat intresse av att få tillgång till uppgifterna i förteckningen. Denna ska därför hållas tillgänglig hos föreningen för var och en som vill ta del av den. Om förteckningen förs med datateknik, är kravet på tillgänglighet uppfyllt om den intresserade får del av förteckningen på ett för ögat läsbart sätt, t.ex. via en bildskärm. Någon rätt att – kostnadsfritt eller mot ersättning – få en kopia eller utskrift av förteckningen finns dock inte.

En medlem har rätt att från sin förening få en skriftlig uppgift om att han eller hon är medlem i föreningen och om sina inbetalda och/eller tillgodoförda medlemsinsatser, ett s.k. medlems- och andelsbevis. En sådan handling är endast ett intyg och utgör inte någon

¹ Se prop. 1986/87:7 s. 92.

² Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 151.

förutsättning för att medlemmen ska kunna utnyttja sina rättigheter som medlem.³

Skyldigheten att föra medlemsförteckning och att hålla sådan förteckning tillgänglig är straffsanktionerad (se 16 kap. 1 § andra stycket 1 föreningslagen).

9.3 Aktiebolagslagens motsvarande bestämmelser

Aktiebolagslagen innehåller bestämmelser om att det i ett aktiebolag ska finnas en aktiebok. Dessa bestämmelser motsvarar i vissa delar föreningslagens bestämmelser om medlemsförteckning. Enligt aktiebolagslagen ska aktieboken innehålla vissa uppgifter om aktier och aktieägare. Aktieboken ska ligga till grund för utövandet av aktieägares rättigheter mot bolaget. Den har också till ändamål att ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägarförhållandena i bolaget (se 5 kap. 1 § aktiebolagslagen).

I avstämningsbolag ska aktieboken föras med automatiserad behandling.⁴ I bolag som inte är avstämningsbolag får boken även föras i bunden bok eller i ett betryggande lösblads- eller kortsystem (se 5 kap. 2 § aktiebolagslagen). Till skillnad från föreningslagen innehåller aktiebolagslagen bestämmelser om arkivering av aktieboken och om ansvar för personuppgifter i aktiebok som förs med automatiserad behandling (se 5 kap. 3 och 4 §§ aktiebolagslagen).

Aktieboken ska innehålla uppgifter om aktieägarnas namn och postadress, men även uppgifter om personnummer, organisationsnummer eller liknande identifieringsnummer (se 5 kap. 5 § första stycket 2 och 11 § första stycket 1 aktiebolagslagen).

I bolag som inte är avstämningsbolag är det styrelsen som ansvarar för att aktieboken förs, bevaras och hålls tillgänglig enligt aktiebolagslagens bestämmelser (se 5 kap. 7 § aktiebolagslagen). I sådana bolag ska aktieboken upprättas så snart samtliga stiftare har undertecknat stiftelseurkunden. När teckning av aktier har skett, ska uppgift om detta föras in i aktieboken (se 5 kap. 8 § aktiebolagslagen). Om aktier övergår till ny ägare, ska den nya ägaren föras in i aktieboken så snart han eller hon på visst sätt har styrkt sitt förvärv. Anteckning av andra ändrade förhållanden kan föras in i boken efter anmälan av aktieägare eller annan behörig person. Det kan

³ Se A. Mallmén, *Lagen om ekonomiska föreningar. En kommentar*, 3 uppl., s. 154.

⁴ Ett avstämningsbolag är ett bolag vars aktier, enligt föreskrifter i bolagsordningen, är registrerade i ett avstämningsregister.

t.ex. vara fråga om ändring av aktieägarens postadress (se 5 kap. 9 § aktiebolagslagen).

Aktieboken är offentlig och ska, i bolag som inte är avstämningsbolag, hållas tillgänglig hos bolaget för alla som vill ta del av den. Om aktieboken förs med automatiserad behandling, ska bolaget ge var och en som begär det tillfälle att hos bolaget ta del av en utskrift eller annan aktuell framställning av aktieboken (se 5 kap. 10 § aktiebolagslagen). Den intresserade har dock inte rätt att kräva att bolaget tillhandahåller en papperskopia. Det finns inte heller någon rätt att få en kopia via vanlig post eller e-post.

9.4 Tillväxtverkets mätningar av administrativa kostnader

Nutek (numera Tillväxtverket) konstaterade i den ovannämnda rapporten (R 2008:02) att arbetet med att föra medlemsregister är av central betydelse i en ekonomisk förening, eftersom medlemmarna i en förening också äger föreningen. Enligt rapporten – som baseras på intervjuer med sammanlagt åtta ekonomiska föreningar och avser den beräknade tidsåtgången för olika slag av åtgärder – kostar det emellertid föreningarna årligen totalt drygt 34 miljoner kr (eller i snitt 5 944 kr per förening) att föra medlemsregister. Kostnaden är beräknad utifrån antagandet att samtliga föreningar som utgör relevant population för mätningen – 6 314 föreningar – ändrar sitt medlemsregister i snitt fyra gånger per år. I rapporten framhålls att kostnaden kan variera för enskilda föreningar, bl.a. efter hur stor medlemsrotationen är. I föreningar där medlemmar tillkommer och avgår kontinuerligt under året är kostnaden högre än i föreningar med ett relativt konstant medlemsunderlag.

9.5 Kritik från FATF

Det mellanstatliga organet FATF har 34 medlemmar, fördelade över världen. Organet arbetar med frågor kring bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och dess arbete har haft stort inflytande på internationella regelverk, inte minst EU:s direktiv om penningtvätt.

FATF har antagit 40 rekommendationer om bekämpning av penningtvätt. I rekommendationerna anges hur medlemsländernas

legala system bör vara inrättade, såväl i straffrättsligt hänseende som beträffande administrativa regler. De rekommendationer som rör verksamhetsutövarnas kundkännedom (finansiella institutioner m.m.) är av central betydelse. Enligt rekommendationerna bör medlemsländernas lagar vara utformade så att verksamhetsutövarna, i olika situationer, kan fastställa vem som är den verkliga förmånstagaren/huvudmannen (beneficial owner) och kontrollera dennes identitet (rekommendation 5). Med verklig förmånstagare avses den fysiska person som ytterst äger eller kontrollerar ett visst subjekt, exempelvis en juridisk person. Av särskilt intresse i detta sammanhang är rekommendation 33. Enligt denna rekommendation har medlemsländerna en skyldighet att se till att det finns korrekt och tillräcklig information om vem som är den verkliga förmånstagaren för en juridisk person. Informationen ska kunna erhållas i rätt tid.

FATF:s bedömning av om Sverige uppfyller rekommendationerna har redovisats i en rapport från år 2006. I rapporten analyseras svensk lagstiftning angående juridiska personer och möjligheterna att i offentliga register eller på annat sätt få information om den verkliga huvudmannen för juridiska personer. Rapporten innehåller även en utvärdering av lagstiftningen om ekonomiska föreningar. Sverige uppfyller enligt FATF:s slutsatser endast delvis rekommendation 33. Följande kritik uttalas:

The law does not require that information on beneficial ownership be collected or made available; the system does not provide adequate access to up-to-date information on beneficial ownership in a timely manner.⁵

Enligt FATF bör Sverige i detta avseende vidta följande åtgärder:

Sweden should broaden the system to require information on beneficial ownership/control to be supplied to the CRO⁶ and/or recorded by the legal entity itself to ensure that it is made readily available on a more timely basis, and to require the information to be kept up to date.⁷

⁵ FATF Third Mutual Evaluation/Detailed Assessment Report, Sweden, 17 February 2006, s. 140.

⁶ Swedish Companies Registration Office (Bolagsverket).

⁷ FATF Third Mutual Evaluation/ Detailed Assessment Report, Sweden, 17 February 2006, s. 139.

9.6 Lagstiftning om penningtvätt

Även EU:s tredje penningtvättsdirektiv⁸ innehåller bestämmelser om kontroll av den verkliga huvudmannen. I direktivet finns emellertid inte några bestämmelser som ålägger medlemsstaterna att ha en viss standard på offentliga register m.m. för att det ska vara möjligt att genomföra denna kontroll.

Sverige har ganska nyligen införlivat direktivet genom lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Begreppet *verklig huvudman* definieras i 1 kap. 5 § 8 penningtvättslagen som en fysisk person för vars räkning någon annan person handlar eller, om kunden är en juridisk person, den som utövar ett bestämmande inflytande⁹ över kunden. I 2 kap. 2 § samma lag föreskrivs att en verksamhetsutövare i vissa i lagen närmare angivna situationer ska vidta grundläggande åtgärder för att uppnå kundkännedom. Med detta avses bl.a. kontroll av den verkliga huvudmannens identitet (se 2 kap. 3 § penningtvättslagen). Lagen lämnar till verksamhetsutövaren att själv avgöra hur identiteten ska kontrolleras.¹⁰

I lagens förarbeten diskuterades vilka möjligheter som finns att genom uppgifter i offentliga register kontrollera den verkliga huvudmannens identitet. Det konstaterades då att fysiska personers identitet i hög grad kan verifieras genom de offentliga register som finns tillgängliga i Sverige. Uppgifter om vem som i realiteten äger eller kontrollerar en *juridisk person* kan dock, sades det, i vissa fall vara svårare att verifiera, även om skyldigheten att exempelvis föra aktiebok är till mycket god hjälp. Införandet av penningtvättsdirektivet i svensk rätt ansågs dock inte behöva föranleda några förändringar i associationsrättsliga lagar om offentliga register.¹¹

⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁹ Med bestämmande inflytande avses att en fysisk person ytterst, direkt eller indirekt, innehar minst 25 procent plus en aktie eller en rösträttsandel i den juridiska personen, eller på annat sätt kontrollerar förvaltningen av den juridiska personen, t.ex. genom att ha rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i den juridiska personens styrelse, se prop. 2008/09:70, s. 184.

¹⁰ Se prop. 2008/09:70 s. 187.

¹¹ Se prop. 2008/09:70 s. 148–150.

9.7 Internationella jämförelser

9.7.1 Finland

Den finska lagen om andelslag innehåller bestämmelser om medlemsförteckning som i vissa delar motsvarar de svenska reglerna. Enligt 3 kap. 3 § lagen om andelslag ska styrelsen se till att det förs en medlemsförteckning. I denna ska det antecknas varje medlems namn och adress, antalet andelar som medlemmen har samt den dag när medlemskapet började. Medlemsförteckningen ska hållas tillgänglig för medlemmar och borgenärer på andelslagets huvudkontor. Dessa har också rätt att, mot ersättning för kostnaden, få en kopia av förteckningen. För personer som inte är vare sig medlemmar eller borgenärer är rätten att få tillgång till medlemsförteckningen snävare; det krävs att de visar att ”deras fördel” kräver det.

9.7.2 Norge

I den norska lagen föreskrivs att ett samvirkeforetak ska ha ett register över sina medlemmar. Det är styrelsen som ansvarar för att registret upprättas. Registret ska innehålla uppgift om medlemmarnas namn eller företagsnamn (firma), födelsedata eller organisationsnummer och adress. Medlemsregistret är offentligt för alla som vill ta del av det.

9.7.3 Danmark

Dansk rätt saknar lagregler om att ett andelselskab ska föra förteckning över andelshavarna. I litteraturen har konstaterats att detta kan leda till praktiska problem med att i olika situationer fastställa vilka som verkligen är associationens ägare.¹²

¹² Se E. Hørlyck, *Dansk andelsret*, 3 udg., s. 251 f.

9.8 Överväganden och förslag

9.8.1 Bör bestämmelserna om medlemsförteckning ändras?

Bedömning: Det bör fortfarande vara obligatoriskt för en ekonomisk förening att föra en medlemsförteckning och ändamålet med förteckningen bör vara oförändrat.

Förslag: Det införs nya bestämmelser om upprättande och förande av medlemsförteckning. Föreningens revisor ska granska att förteckningen förs på ett korrekt sätt.

En medlemsförteckning har en central betydelse i en ekonomisk förening. Den ger ett viktigt underlag för att kunna bedöma frågor om vilka som är medlemmar i föreningen och därmed har exempelvis rätt att samhandla med föreningen, rätt till överskottsutdelning och rätt att rösta på stämman. Det är visserligen i dag inte någon förutsättning för att få utöva dessa rättigheter att medlemmen faktiskt är införd i medlemsförteckningen. Förteckningen utgör emellertid ett viktigt bevismedel för att avgöra vilka som är medlemmar. Enligt vår mening spelar medlemsförteckningen en så utomordentligt viktig roll i en förening att det även i fortsättningen måste finnas en ovillkorlig skyldighet att fortlöpande föra en medlemsförteckning.

Företrädare för Kooperationen har uppmärksammat att det ibland förekommer allvarliga brister i hanteringen av medlemsförteckningarna. Det är inte ovanligt att förteckningarna inte uppdateras på ett korrekt sätt. Detta kan givetvis försvåra arbetet i föreningen. Framförallt innebär det risker för såväl enskilda medlemmar som utomstående. Frågan är vad som kan göras för att minska dessa problem och att även i övrigt – bl.a. för att möta FATF:s kritik – skapa bättre förutsättningar för att medlemsförteckningarna ger korrekt och fullständig information om vilka som är föreningens medlemmar och förmånstagare.

Vi har med anledning av det bl.a. diskuterat om medlemsförteckningen borde ges större betydelse när det gäller utövandet av medlemmars rättigheter i föreningen. Om exempelvis en medlems rätt att rösta på stämman vore villkorad av att medlemmen är införd i förteckningen, skulle detta sannolikt öka den enskilde medlemmens incitament att se till att förteckningen hålls uppdaterad. Detta skulle samtidigt ge förteckningen en ny rättslig betydelse.

Den skulle inte längre utgöra enbart ett bevismedel utan införandet av medlemmen i förteckningen skulle vara en nödvändig förutsättning för att medlemmen skulle kunna utöva de rättigheter medlemskapet medför.

Att ge medlemsförteckningarna en sådan status skulle leda till större överensstämmelse med vad som gäller i aktiebolag. En aktieägare får, såsom har framgått ovan, inte utöva de rättigheter som aktierna ger gentemot bolaget förrän han eller hon har förts in i aktieboken (se 4 kap. 37 § aktiebolagslagen). Det är dessutom enbart den som är införd i aktieboken som får rösta på stämman (se 7 kap. 2 § aktiebolagslagen).¹³ Regleringen i aktiebolagslagen sammanhänger visserligen med att aktier som huvudregel kan överlåtas fritt. I ett aktiebolag finns det därför ett särskilt starkt behov av att kunna slå fast vem som vid varje given tidpunkt kan utöva aktieägares rättigheter. Men med en motsvarande reglering skulle det även i ekonomiska föreningar bli mer otvetydigt vem som vid varje given tidpunkt har de rättigheter som tillkommer en medlem.

Det finns emellertid även nackdelar med en ordning av detta slag. Om styrelsen, trots lagens regler, inte sköter medlemsförteckningen på föreskrivet sätt, blir effekterna för enskilda medlemmar värre än i dag. Inte ens den som lyckas bevisa att han eller hon har blivit antagen som medlem kommer då att kunna utöva de rättigheter som följer med medlemskapet, så länge han eller hon inte är införd i medlemsförteckningen. Problem kan också uppkomma när en medlem överlåter sin andel. En andelsöverlåtelse kommer inte till uttryck i medlemsförteckningen och det går därför inte att av denna utläsa vem som har rätt att utöva de ekonomiska rättigheter som medlemskapet ger. Enligt vår bedömning väger dessa olägenheter tyngre än de fördelar som kan uppnås med ett system motsvarande det som gäller enligt aktiebolagslagen. Vi föreslår därför inte någon förändring av detta slag.

Problemen med brister i medlemsförteckningarna bör i stället mötas med ökad intern kontroll. Det får redan i dag anses åligga revisorn att – som en del av kontrollen av styrelsens förvaltning – granska att medlemsförteckningen sköts på ett korrekt sätt. Det finns emellertid anledning att understryka detta ansvar ytterligare. Vi föreslår därför att det i lagen tas in en särskild bestämmelse om att revisor ska uttala sig om huruvida förteckningen har skötts på ett riktigt sätt. I avsnitt 11 föreslår vi att flertalet ekonomiska föreningar

¹³ Särskilda regler gäller i avstämningsbolag.

inte ska behöva ha någon revisor men att föreningar som saknar revisor i stället – om inte annat har bestämts i stadgarna – ska ha en s.k. lekmannarevisor. Om föreningen inte har en revisor men väl en lekmannarevisor, bör det ankomma på denne att granska och uttala sig om medlemsförteckningen.

Många gånger beror sannolikt brister i medlemsförteckningarna på okunskap hos styrelsens ledamöter. Vi föreslår därför att lagens bestämmelser om hur medlemsförteckningen ska upprättas och föras förtydligas. I syfte att klargöra innebörden i föreningens ansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204) bör det även införas vissa förtydligande bestämmelser om detta.

9.8.2 Vilka uppgifter bör medlemsförteckningen innehålla?

Förslag: Medlemsförteckningen ska liksom i dag innehålla vissa uppgifter om medlemmarna och medlemsinsatserna. I fortsättningen ska även medlemmarnas person- eller organisationsnummer antecknas i förteckningen.

I syfte att minska ekonomiska föreningars administrativa börda har vi övervägt i vilken utsträckning bestämmelserna om medlemsförteckning kan förenklas genom lättnader i regelverket. Utrymmet för mycket långtgående förenklningar – t.ex. av innebörd att vissa föreningar inte ska behöva föra några medlemsförteckningar – framstår dock, mot bakgrund av vad vi har konstaterat om medlemsförteckningarnas stora betydelse, som synnerligen begränsat.

Närmare om uppgifterna om de enskilda medlemmarna

Det är uppenbart att en medlemsförteckning måste innehålla i vart fall uppgift om de enskilda medlemmarnas namn. För att det ska vara möjligt att nå medlemmarna med exempelvis kallelser och annan information bör det också, liksom i dag, krävas att medlemmarnas postadress anges.

Föreningslagen kräver inte att medlemmarnas personnummer eller organisationsnummer framgår av förteckningen. Ett sådant krav finns i aktiebolagslagen. Ett motsvarande krav finns i den norska lagen om samvirkeforetak. Vi har mot den bakgrunden övervägt om ett sådant krav bör införas. Det som talar för detta är inte minst

den stora betydelse som personnummer och organisationsnummer numera har för att identifiera fysiska och juridiska personer. Såsom vi återkommer till i avsnitt 9.8.3 torde uppgifter om personnummer och organisationsnummer dessutom ha stor betydelse för att få fram uppgifter om föreningens ”verkliga förmånstagare”, något som kan ha betydelse för att möta kritiken från FATF. Det har i och för sig inte varit möjligt att med någon säkerhet klarlägga i vilken utsträckning det i dag är praxis att anteckna personnummer och organisationsnummer i medlemsförteckningarna. Det kan dock antas att så sker hos det alldeles övervägande antalet föreningar, i vart fall inom konsumentkooperationen och producentkooperationen. Det får också antas att tillgången till person- eller organisationsnummer regelmässigt underlättar föreningens egen administration. Att anteckna personnummer eller organisationsnummer torde inte heller innebära något nämnvärt merarbete för en förening. Som en av utredningens experter har påtalat finns det visserligen också omständigheter som talar mot ett krav av detta slag. Det innebär ju att ekonomiska föreningar påförs en ny administrativ uppgift, något som kan synas gå på tvärs med lagstiftarens strävan att minska företagets administrativa bördor. Sannolikt finns det också en hel del ekonomiska föreningar – företrädesvis mindre föreningar med begränsad verksamhet – som hittills inte har använt sig av uppgifter om personnummer och organisationsnummer. Utredarens uppfattning är emellertid att övervägande skäl ändå talar för att införa ett krav av detta slag, särskilt mot bakgrund av person- och organisationsnumrens stora betydelse i dagens samhälle. – Såsom vi återkommer till i avsnitt 20 bör dock kravet på person- eller organisationsnummer inte gälla medlemmar som vid den nya lagens ikraftträdande redan var införda i medlemsförteckningen.

Vi har övervägt om medlemsförteckningen bör innehålla även andra kontaktuppgifter, exempelvis e-postadresser till medlemmarna. För en förening som vill använda e-post vid kallelse till stämma eller för andra utskick är det naturligtvis nödvändigt att ha tillgång till aktuella e-postadresser. Sådana uppgifter behöver dock inte framgå av medlemsförteckningen och enligt vår mening bör det i vart fall inte uppställas något krav på att sådana uppgifter ska framgå av förteckningen. Det bör dock givetvis stå de föreningar, som så önskar, fritt att ta in uppgifter om e-postadresser i medlemsförteckningen. Frågor om detta kan lämpligen regleras i stadgarna.

Närmare om uppgifter om medlemsinsatser

En medlemsförteckning ska, förutom uppgifterna om de enskilda medlemmarna, innehålla uppgifter om medlemsinsatser och återbetalning av sådana. Det framgår inte av Nuteks undersökningar hur stor del av föreningarnas totala tidsåtgång för förandet av medlemsförteckningar som avser dessa moment. De aktuella kraven fyller främst en funktion för tredje man. Uppgifterna innebär, sedda tillsammans, att utomstående alltid kan få reda på storleken av det medlemsinsatskapital som vid varje tillfälle finns i föreningen.¹⁴ Eftersom det för ekonomiska föreningars vidkommande inte finns något krav på minsta kapital, har bestämmelserna ett värde i ett borgenärsskyddsperspektiv. För aktiebolags del registreras uppgift om aktiekapital hos Bolagsverket och aktiebolagslagen innehåller bestämmelser som ålägger styrelsen att agera på visst sätt när detta registrerade kapital är helt eller till viss del förbrukat (se exempelvis 25 kap. 13 § aktiebolagslagen om tvångslikvidation när viss del av aktiekapitalet är förbrukat). Motsvarande uppgifter om kapital i en ekonomisk förening – främst uppgifter om medlemsinsatser – finns inte hos Bolagsverket. De uppgifter om eget kapital som finns i föreningens årsredovisning ger inte besked om sådana förestående förändringar i medlemsinsatserna som beror på att medlemmar är på väg att gå ur föreningen. Uppgifterna i medlemsförteckningen – där det ju bl.a. anges vilka insatser som ska återbetalas – fyller därför en borgenärsskyddsfunktion. Denna funktion är särskilt viktig, eftersom föreningslagen i övrigt inte innehåller lika strikta borgenärsskyddsregler som aktiebolagslagen. Vi föreslår därför inte någon ändring i denna del.

Vi har inte kunnat identifiera något annat område där förenklningar av bestämmelserna om medlemsförteckning är tänkbara.

9.8.3 Hur kan kritiken från FATF tillgodoses?

Bedömning: Införandet av de nya bestämmelser som vi föreslår om revisorsgranskning av medlemsförteckningen, om arkiveringskyldighet och om angivande av person- eller organisationsnummer i medlemsförteckningen utgör sammantaget ett rimligt sätt att tillgodose kritiken från FATF.

¹⁴ Se prop. 1986/87:7 s. 92.

Enligt FATF bör Sverige underlätta för verksamhetsutövare att ta reda på vem som är den verkliga förmånstagaren/huvudmannen för en juridisk person. En första fråga är då vem som kan anses som verklig förmånstagare i en ekonomisk förening. FATF har gjort följande generella tolkningsuttalande när det gäller begreppet verklig huvudman:

... identifying the natural persons with a controlling interest and identifying the natural persons who comprise the mind and management of the legal person or arrangement.¹⁵

Den verkliga huvudmannen kan således vara *dels* en fysisk person som har ett bestämmande inflytande över en juridisk person, *dels* de fysiska personer som utgör ledningen för en association.

Bolagsverkets register innehåller uppgifter om vilka personer som är styrelseledamöter i en ekonomisk förening och vilka eventuella externa firmatecknare som föreningen har. Genom de krav som föreningslagen uppställer på att styrelseledamöter och den verkställande direktören i en ekonomisk förening anmäls för registrering hos Bolagsverket finns det alltså redan en möjlighet att, via Bolagsverket, snabbt och enkelt få information om vilka personer som utgör den formella ledningen för en ekonomisk förening.

Att identifiera de personer som på annat sätt har ett "controlling interest" över en förening eller utövar den faktiska ledningen över denna kan vara svårare. Av FATF:s rekommendationer framgår inte vad som avses med "controlling interest". Det förefaller emellertid rimligt att ge begreppet samma innebörd som begreppet "bestämmande inflytande" har i EU:s tredje penningtvättsdirektiv, nämligen en andel av 25 % av ägandet eller rösträtten.¹⁶ I det stora flertalet ekonomiska föreningar med fem eller flera medlemmar får därför begreppet bestämmande inflytande i detta avseende mindre betydelse. I dessa föreningar kan knappast någon av medlemmarna sägas ha ett bestämmande inflytande över föreningen, i vart fall inte om man tillämpar den kooperativa principen om en medlem – en röst. Det torde därför främst vara i de medlemsmässigt minsta ekonomiska föreningarna och i föreningar som tillämpar differentierad rösträtt som en medlem kan sägas ha ett bestämmande inflytande över associationen. I normalfallet går det dock utan vidare att av medlemsförteckningen och stadgarna utläsa om enskilda medlemmar i dessa fall har ett "bestämmande inflytande".

¹⁵ FATF:s Interpretative Note to Recommendation 5.

¹⁶ Se SOU 2007:23 s. 107.

Källor för information om verklig huvudman

För att det ska vara möjligt att kontrollera och identifiera om det finns medlemmar som har ett betydande inflytande över en förening krävs det att information om detta tillhandahålls från något håll. Enligt FATF:s förslag till åtgärder ska sådan information komma från Bolagsverket eller från den juridiska personen själv.

Om informationen ska tillhandahållas av Bolagsverket, krävs det bestämmelser som ålägger föreningarna att till verket anmäla vilka som är medlemmar i föreningen och att därefter fortlöpande anmäla förändringar i medlemskretsen. Det skulle ge Bolagsverket möjlighet att för varje ekonomisk förening skapa ett register över föreningarnas medlemmar. I vart fall när medlemmarna är fysiska personer eller andra ekonomiska föreningar skulle det då vanligen vara relativt enkelt att kontrollera vem som är den verkliga huvudmannen. Ibland skulle emellertid informationen i registret vara ofullständig. Så skulle bli fallet när det är ett aktiebolag eller en ideell förening som är medlem i en ekonomisk förening. Hos Bolagsverket finns det nämligen inte några uppgifter om vem som är aktieägare i ett aktiebolag eller medlem i en ideell förening. Därtill måste beaktas risken för att en del föreningar inte lämnar Bolagsverket aktuella uppgifter. Risken för detta är uppenbarligen särskilt stor i de fall som en förening används som instrument för ekonomisk brottslighet. Värdet av bestämmelser som ålägger ekonomiska föreningar att lämna uppgifter till Bolagsverket om vilka som är medlemmar i föreningen skulle därför vara ganska begränsat. Dessutom skulle bestämmelser av detta slag lägga en administrativ börda på de ekonomiska föreningarna. Vid en sammanvägd bedömning framstår därför sådana bestämmelser inte som lämpliga.

På samma vis som i dag bör i stället omvärldens behov av information om medlemskretsen i en ekonomisk förening tillgodoses genom bestämmelser som ger var och en rätt att hos föreningen ta del av medlemsförteckningen. Vi har i avsnitt 9.8.2 föreslagit att även medlemmarnas person- och organisationsnummer ska framgå av medlemsförteckningen. Ett sådant krav kommer att förbättra möjligheterna att ytterligare kontrollera vem som är medlem och var han eller hon finns. Med hjälp av organisationsnummer kan den intresserade gå vidare till andra register och därifrån vidare till andra informationskällor. Uppgifter om att ett aktiebolag är medlem ger sålunda möjlighet att via aktiebolagsregistret gå vidare till bolagets aktiebok. På motsvarande sätt kan uppgift om ett handelsbolag

göra det möjligt att via handelsregistret få uppgift om vilka som är bolagsmän i handelsbolaget.

Det kommer emellertid alltid att finnas situationer då den eller de verkliga förmånstagarna bakom en eller flera medlemmar inte går att utforska. Så kan, som redan har antytts, vara fallet om medlemmen är en ideell förening som inte är beredd att lämna ut uppgifter om sina medlemmar. Situationen kan vara densamma om medlemmen är en utländsk juridisk person som inte förekommer i något svenskt eller utländskt register. Vi har mot den bakgrunden övervägt om det bör införas bestämmelser om att en medlemsförteckning i fråga om medlemmar som är juridiska personer alltid ska ange den juridiska personens ägare alternativt hänvisa till dokument där dessa framgår. En sådan lösning skulle dock bli mycket svåradministrerad och innebära betydande merarbete för föreningarna. Den skulle inte heller utesluta att de personer som förekommer i medlemsförteckningen eller i register till vilka förteckningen hänvisar endast är ”målvakter” och alltså inte de verkliga förmånstagarna. Inte heller bestämmelser av detta slag framstår därför som lämpliga.

Årlig information till Bolagsverket om föreningens ägarförhållanden?

Ytterligare ett alternativ är att ålägga ekonomiska föreningar att en gång per år skicka in kopia av medlemsförteckningen till Bolagsverket. Bolagsverket skulle därigenom kunna tillhandahålla allmänheten information om vilka som är medlemmar i föreningen, låt vara att informationen inte alltid skulle vara aktuell. Ett liknande system för aktiebolag har diskuterats i betänkandet *Förenklingar i aktiebolagslagen m.m.*¹⁷ I det betänkandet ansågs dock att något sådant krav inte borde införas. Skälen för det var *dels* att det skulle strida mot de förenklingskrav som gällde utredningens arbete, *dels* integritetsskäl. Vi anser att den bedömningen är relevant även för ekonomiska föreningar. Vi lämnar därför inte något förslag av detta slag.

Kan FATF:s önskemål tillgodoses på annat sätt?

Av det ovan sagda framgår att det redan i dag, i det stora flertalet fall, är möjligt att med hjälp av medlemsförteckningar och föreningsregister utläsa vilka som är de verkliga förmånstagarna bakom en

¹⁷ Se SOU 2009:34 s. 192 f.

ekonomisk förening. Det måste emellertid konstateras att det i en del situationer kan möta betydande svårigheter att identifiera förmånstagarna. I synnerhet gäller det om de i medlemsförteckningen antecknade medlemmarna är ideella föreningar, stiftelser eller utländska juridiska personer, vars medlemmar, förmånstagare, delägare etc. inte finns antecknade i offentliga register. Det synes emellertid, enligt vår bedömning, inte möjligt att helt och fullt lösa dessa problem, i vart fall inte om man inte ålägger föreningarna själva att utforska och redovisa relevanta bakgrundsförhållanden, t.ex. delägarkretsen i en juridisk person som är medlem i föreningen. Bestämningar om att föreningarna är skyldiga att göra detta skulle dock, med all rätt, uppfattas som byråkratiska och oproportionerliga och ligger inte i linje med den förenklingssträvan som kommer till uttryck i våra utredningsdirektiv.

FATF:s kritik måste därför mötas genom mindre långtgående åtgärder.

En sådan åtgärd, föreslagen i avsnitt 9.8.1, är att ålägga revisorn eller lekmannarevisorn att uttala sig särskilt om medlemsförteckningen. Därigenom åstadkommer man en kontrollfunktion som kan bidra till att förteckningen ger en mera korrekt och fullständig information om bl.a. medlemskretsen.

En annan åtgärd är att skärpa kraven på bevarande av medlemsförteckningar. I dag säger lagen ingenting om hur länge uppgifter i förteckningen måste bevaras. Enligt vår mening är det från såväl föreningens som medlemmarnas perspektiv naturligt att ställa vissa krav på att medlemsförteckningen bevaras. Ökade krav på bevarande ökar också möjligheterna att i efterhand göra en extern granskning av medlemskretsen i föreningen och är därför värdefull också från brottsbekämpningssynpunkt. Utgångspunkten bör vara att medlemsförteckningen bevaras så länge föreningen består samt viss tid därefter. Detta överensstämmer med vad som gäller i fråga om bevarande av aktiebok i aktiebolag. Frågan är då hur lång tid efter föreningens upplösning som förteckningen bör bevaras och hur länge uppgifter som har tagits bort från registret (t.ex. uppgifter om avgångna medlemmar) ska bevaras. I aktiebolagslagen uppställs i båda dessa hänseenden en tioårsfrist. Vi anser det dock lämpligare att tidsfristen i båda fallen bör bestämmas till en kortare tid, lämpligen sju år, vilket överensstämmer med vad som har föreslagits beträffande bevarande av räkenskapsinformation.¹⁸

¹⁸ Se prop. 2009/10:235.

Som vi ovan har påpekat framstår även införandet av en skyldighet att i medlemsförteckningarna redovisa medlemmarnas person- och organisationsnummer som ett rimligt sätt att tillgodose FATF:s önskemål om bättre information om vilka som står bakom föreningen.

10 Föreningens ledning

10.1 Inledning

En ekonomisk förening ska ha ett ledningsorgan, en styrelse, med ansvar för föreningens organisation och förvaltning. Styrelsen kompletteras ibland med en verkställande direktör med ett särskilt ansvar för den löpande förvaltningen. Vi har i vårt delbetänkande, SOU 2009:37, behandlat *dels* frågan om antalet styrelseledamöter i en förening, *dels* frågan om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens bosättning. Vi återkommer nu till vad som i övrigt bör gälla för styrelsen i en ekonomisk förening och tar även upp vissa frågor som gäller den verkställande direktören.

Styrelsen i en ekonomisk förening måste i dag ha minst tre ledamöter. I vårt delbetänkande redovisade vi uppfattningen att detta borde gälla även i fortsättningen. Vi tillade dock att vi avsåg att återkomma till frågan i slutbetänkandet. Under det fortsatta utredningsarbetet har vi inte funnit anledning att frångå vår tidigare ståndpunkt. Frågan om antalet styrelseledamöter berörs därför inte ytterligare.

10.2 Gällande rätt i korthet

Styrelsen väljs av föreningsstämman, om inte annat har bestämts i stadgarna (se 6 kap. 1 § föreningslagen). Styrelsen ansvarar för föreningens organisation och förvaltning och företräder föreningen i förhållande till tredje man (se 6 kap. 6 och 11 §§ föreningslagen).

En ekonomisk förening kan också ha en verkställande direktör, som utses av styrelsen. Om föreningen är av viss storlek, *ska* styrelsen utse en verkställande direktör. Således ska en verkställande direktör utses om antalet anställda i föreningen under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200 (se 6 kap. 3 § första stycket föreningslagen). Den verkställande direktören ska sköta

den löpande förvaltningen av föreningens verksamhet enligt de riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar. Inom ramen för den löpande förvaltningen har den verkställande direktören också rätt att företräda föreningen i förhållande till tredje man (se 6 kap. 6 § första stycket och 12 § föreningslagen).

För styrelseledamöter och den verkställande direktören gäller vissa kvalifikationskrav. De får inte vara omyndiga eller ha förvaltare enligt föräldrabalken. De får inte heller vara i konkurs eller ha näringsförbud (se 6 kap. 4 § första stycket föreningslagen). Vidare gäller, som huvudregel, att styrelseledamöterna måste vara medlemmar i föreningen, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat (se 6 kap. 4 § andra stycket föreningslagen).

10.3 Överväganden och förslag

10.3.1 Anpassningar till aktiebolagslagen

Förslag: Föreningslagens bestämmelser om styrelse anpassas i allt väsentligt till motsvarande reglering i aktiebolagslagen (2005:551).

Föreningslagens regler om styrelse överensstämmer i väsentliga delar med den motsvarande regleringen i aktiebolagslagen (1975:1385) i dess lydelse före den 1 januari 1999. Redan vid tillkomsten av den nuvarande föreningslagen hade alltså lagstiftaren uppfattningen att styrelsefrågor borde regleras på i huvudsak samma sätt i fråga om ekonomiska föreningar som i fråga om aktiebolag. Föreningslagen innehåller därför bara några enstaka regler – främst bestämmelser om att styrelseledamöterna ska vara medlemmar i föreningen – som avviker från 1975 års aktiebolagslag.

Sedan föreningslagens tillkomst har de aktiebolagslagsrättsliga bestämmelserna om styrelse och verkställande direktör genomgått stora förändringar. Några förändringar utgör anpassningar till EU-direktiv, t.ex. bestämmelserna om vad som gäller vid olika slag av kompetensöverskridande.¹ Andra förändringar har gjorts i syfte att förtydliga styrelsens kompetens och skyldigheter.² Ytterligare förändringar har gjorts för att inskräpa styrelsens ansvar för aktiebolagets förvaltning.³

¹ Se prop. 1993/94:196.

² Se prop. 1997/98:99.

³ Se prop. 2000/01:150.

Enligt vår mening bör utgångspunkten vara att de förändringar som i dessa avseenden har skett på aktiebolagsrättens område ska få genomslag även i den nya föreningslagen. Bestämmelserna om ledningen för en ekonomisk förening bör alltså i väsentliga delar ha samma struktur och innehåll som bestämmelserna i 8 kap. aktiebolagslagen. På flera punkter innehåller aktiebolagslagen särskilda bestämmelser för s.k. publika aktiebolag. Förebilden för den nya föreningslagens regler bör emellertid i de flesta avseenden enbart vara aktiebolagslagens bestämmelser om *privata* aktiebolag. Det främsta skälet till det är att dessa bestämmelser regelmässigt ställer mindre administrativa krav på företaget. Såsom vi återkommer till i det följande bör dock, framförallt av förenklingsskäl, inte heller alla bestämmelser som gäller för privata aktiebolag föras in i den nya föreningslagen.

10.3.2 Styrelsens uppgifter och ansvarsområden

Förslag: I lagen klargörs att styrelsen är skyldig att fortlöpande bedöma föreningens ekonomiska situation.

Styrelsen ska upprätta skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som krävs för denna bedömning ska samlas in och rapporteras till styrelsen. Ett sådant rapporteringssystem ska dock inte behöva inrättas, om det med hänsyn till föreningens begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse.

I lagen klargörs vidare att styrelsen, om den delegerar vissa uppgifter till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, ska handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Föreningslagen innehåller bestämmelser om att styrelsen ska ansvara för föreningens organisation och förvaltningen av dess angelägenheter. Dessa uppgifter är grundläggande för styrelsens funktion i föreningen. Bestämmelserna om detta bör därför föras över till den nya föreningslagen.

I styrelsens ansvar ligger redan i dag att den fortlöpande måste bedöma föreningens ekonomiska situation. Som en följd av detta torde den också vara skyldig att fortlöpande hålla sig underrättad om omständigheter som är av betydelse för bedömningen av den ekonomiska situationen. Några tydliga bestämmelser om detta finns

dock inte i föreningslagen. En uttrycklig bestämmelse om att styrelsen fortlöpande ska bedöma ett bolags ekonomiska situation finns däremot i aktiebolagslagen (se 8 kap. 4 § andra stycket aktiebolagslagen). En motsvarande bestämmelse bör nu tas in i den nya föreningslagen. I aktiebolagslagen finns också en bestämmelse om att styrelsen ska meddela skriftliga instruktioner för när och hur uppgifter som behövs för styrelsens bedömning av bolagets ekonomiska situation ska samlas in och avrapporteras (se 8 kap. 5 § aktiebolagslagen). Också en sådan bestämmelse – som alltså innebär att styrelsen är skyldig att bygga upp ett ”internt rapporteringssystem” – bör tas in i den nya föreningslagen. Rapporteringssystemets karaktär och omfattning bör dock alltid kunna anpassas till varje styrelses särskilda behov och omfattningen av föreningens verksamhet. Det kan finnas situationer då ett särskilt rapporteringssystem inte fyller något syfte, t.ex. då föreningens verksamhet är mycket liten eller styrelseledamöterna deltar så aktivt i den dagliga verksamheten att de utan vidare har full överblick över verksamheten. Liksom är fallet i aktiebolagslagen bör därför skyldigheten att upprätta ett rapporteringssystem inte vara undantagslös. Skriftliga instruktioner om rapportering m.m. bör sålunda inte behöva upprättas om sådana instruktioner med hänsyn till föreningens begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

En styrelse kan delegera vissa av sina arbetsuppgifter till någon av ledamöterna eller till någon annan person. Av allmänna principer följer dock att denna rätt att delegera inte är oinskränkt. Hänsyn måste bl.a. tas till vilket slag av uppgifter det är fråga om och deras betydelse för föreningen. Styrelsen måste också se till att den som uppgiften överlämnas till har kompetens och möjlighet att fullgöra uppgiften. Om delegation sker behåller styrelsen ansvaret för att kontrollera att uppgiften fullgörs på ett riktigt sätt. Bl.a. detta kommer till uttryck i 8 kap. 4 § fjärde stycket aktiebolagslagen, där det sägs att styrelsen vid delegation ska agera med omsorg och att styrelsen är skyldig att fortlöpande kontrollera om delegationen fungerar så väl att den kan upprätthållas. Motsvarande bestämmelser bör nu tas in i den nya föreningslagen.

10.3.3 Arbetsordning och instruktioner till verkställande direktör

Bedömning: Det bör inte införas bestämmelser om att styrelsen ska fastställa en arbetsordning för sitt arbete och meddela skriftliga instruktioner till verkställande direktören.

Aktiebolagslagen innehåller bestämmelser om att varje styrelse med fler än en ledamot årligen ska fastställa en arbetsordning för sitt arbete (se 8 kap. 6 § aktiebolagslagen). Arbetsordningen ska bl.a. innehålla bestämmelser om arbetsfördelningen mellan styrelseledamöterna och hur ofta styrelsen ska sammanträda. Syftet med regleringen är att ge stadga åt styrelsearbetet och underlätta bedömningen av enskilda styrelseledamöters ansvar, t.ex. i fråga om skadeståndsskyldighet.⁴ Vidare finns det bestämmelser om att styrelsen genom skriftliga instruktioner ska ange arbetsfördelningen mellan styrelse och exempelvis verkställande direktör (se 8 kap. 7 § aktiebolagslagen). Denna skyldighet är ett led i styrelsens ansvar för att bolaget har en ändamålsenlig organisation och en tydlig arbetsfördelning mellan olika funktioner i bolaget.

Enligt Tillväxtverkets definition utgör styrelsens uppgifter i dessa avseenden en administrativ börda för aktiebolag. Utredningen om ett enklare aktiebolag har, för att sänka bolagens administrativa kostnader, därför föreslagit att bestämmelserna om arbetsordning och om skriftliga instruktioner för arbetsfördelningen ska tas bort.⁵ Motsvarande förenklingsskäl kan anföras för att liknande krav inte bör gälla i fråga om ekonomiska föreningar.

Enligt vår bedömning bör det därför inte tas in några bestämmelser om arbetsordning och skriftliga instruktioner i den nya lagen.

10.3.4 Tillsättande av styrelseledamot

Förslag: I lagen tas in ett uttryckligt förbud för styrelsen eller en enskild styrelseledamot att utse styrelseledamöter.

⁴ Se prop. 1997/98:99 s. 81.

⁵ Se betänkandet SOU 2009:34, *Förenklingar i aktiebolagslagen m.m.*, s. 216–219.

Enligt föreningslagen är det som huvudregel föreningsstämman som utser styrelsens ledamöter. I stadgarna får det dock bestämmas att en eller flera ledamöter ska utses på annat sätt, t.ex. så att en kooperativ centralorganisation eller en kommun får utse ledamöter. Detta bör gälla även i fortsättningen.

I detta sammanhang har vi uppmärksammat frågan om det ska vara möjligt att i stadgarna ange att den del av styrelsen som inte ska väljas av stämman (eller annat organ) ska utses av styrelsen själv. I ett tidigare lagstiftningsärende har för aktiebolagens del konstaterats att en sådan ordning inte är lämplig, eftersom den strider mot lagens organisationsmönster och kompetensfördelningen mellan bolagsorganen.⁶ Aktiebolagslagen innehåller därför numera en bestämmelse om att styrelsen eller en styrelseledamot inte får ges rätt att utse styrelseledamöter (se 8 kap. 8 § aktiebolagslagen).

De skäl som för aktiebolagens del talar för att styrelsen inte ska kunna förnya sig själv gör sig med samma styrka gällande när det gäller ekonomiska föreningar. Vi föreslår därför att en motsvarande bestämmelse införs i den nya föreningslagen.

Införandet av en sådan bestämmelse kan få särskild betydelse för den verkställande direktören. Det är inte ovanligt med stadgebestämmelser om att den verkställande direktören ska ingå i styrelsen. Eftersom det är styrelsen som utser den verkställande direktören, innebär detta i praktiken att det är styrelsen själv som utser en styrelseledamot. Stadgebestämmelser som innebär att en verkställande direktör per automatik blir ledamot av styrelsen bör därför, mot bakgrund av den nyss föreslagna bestämmelsen, inte godtas. Det innebär givetvis inte att en verkställande direktör inte ska kunna vara ledamot i styrelsen. Ett sådant ledamotskap bör dock alltid komma till stånd genom att föreningsstämman – eller annat organ som enligt stadgarna har rätt att utse styrelseledamöter – utser den aktuella personen till styrelseledamot.

10.3.5 Icke-medlemmar som styrelseledamöter

Bedömning: En styrelseledamot bör även fortsättningsvis som huvudregel vara medlem i föreningen eller ställföreträdare för medlem.

⁶ Se prop. 1997/98:99 s. 84 f.

Förslag: En förening får i sina stadgar bestämma att även annan än medlem, ställföreträdare för medlem eller viss företrädare för juridisk person som är medlem får utses till styrelseledamot.

Sedan länge har föreningslagstiftningen innehållit ett krav på att styrelseledamöter ska vara medlemmar i föreningen eller ställföreträdare för medlem. Kravet anses sammanhänga med föreningens karaktär av personassociation. Föreningslagen medger dock att det i stadgarna görs undantag från kravet på medlemskap i ”särskilt angivna fall”.

En förenings verksamhet syftar i först hand till att främja medlemmarnas intressen. Detta bör givetvis även genomsyra styrelsens arbete och underlättas vanligen av att styrelseledamöterna också är medlemmar (eller ställföreträdare för medlemmar) i föreningen. Vi föreslår därför inte någon ändring i den nuvarande huvudregeln. Samtidigt är det viktigt att varje förening får möjlighet att säkerställa att styrelseledamöterna har den kompetens och erfarenhet som är nödvändig för att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Den nuvarande bestämmelsen om att andra än medlemmar får utses till styrelseledamöter endast i ”särskilt angivna fall” medför att det inte är möjligt att i stadgarna ta in mera generella bestämmelser om att icke-medlemmar får utses till styrelseledamöter. Detta medför en onödig inflexibilitet. Vi föreslår därför att begränsningen ”i särskilt angivna fall” tas bort. Därmed kan den förening som så önskar i stadgarna ta in en generell bestämmelse om att till styrelseledamot får utses även icke-medlemmar, en bestämmelse som sedan kan användas när det är påkallat av omständigheterna i det enskilda fallet.

10.3.6 Verkställande direktör

Förslag: Skyldigheten för vissa större ekonomiska föreningar att ha en verkställande direktör avskaffas. Styrelsen ges möjlighet att utse en verkställande direktör även om stadgarna inte innehåller bestämmelser om detta.

Enligt 6 kap. 3 § första stycket föreningslagen ska styrelsen i en ekonomisk förening utse en verkställande direktör om antalet anställda i föreningen under vart och ett av de två senaste räk-

skapsåren i medeltal har överstigit 200. I fråga om övriga föreningar kan det tas in bestämmelser i stadgarna om att styrelsen ska utse en verkställande direktör.

När dessa bestämmelser infördes motiverades det med att ledningsuppgifterna i många ekonomiska föreningar var så omfattande och komplicerade att styrelsen inte lämpligen kunde sköta såväl övergripande och långsiktiga frågor som den löpande förvaltningen. Det uttalades särskilt att det i vissa föreningar av särskilt stor betydelse från ekonomisk och social synpunkt alltid borde finnas en verkställande direktör. Gränsen för när en ekonomisk förening skulle vara skyldig att ha en verkställande direktör bestämdes till 200 anställda.⁷

Enligt vår bedömning bör det även i fortsättningen finnas en möjlighet att utse verkställande direktör i en ekonomisk förening. Reglerna om i vilka fall en sådan ska utses bör dock göras mer flexibla och anpassas till vad som enligt aktiebolagslagens regler gäller för privata aktiebolag.

Av 8 kap. 27 § aktiebolagslagen framgår att styrelsen i ett privat aktiebolag *får* utse en verkställande direktör att bl.a. sköta den löpande förvaltningen i bolaget. Ett privat bolag – oavsett storlek i form av antal anställda, omsättning, balansomslutning m.m. – är alltså aldrig skyldigt att ha en verkställande direktör. För de publika aktiebolagen gäller i stället en generell skyldighet att ha en verkställande direktör (se 8 kap. 50 § aktiebolagslagen). Denna skyldighet har dock inte motiverats med att publika aktiebolag skulle vara särskilt stora – så behöver ju inte heller vara fallet – utan av att publika aktiebolag typiskt sett vänder sig till allmänheten för anskaffning av kapital.

Vi anser att ekonomiska föreningar även i detta hänseende bör jämföras med privata aktiebolag. Det förekommer inte några särskilda omständigheter som ger anledning att, trots detta, behålla särbestämmelse för vissa ekonomiska föreningar. Vi föreslår alltså att kravet på att vissa större ekonomiska föreningar ska ha en verkställande direktör tas bort. Det kan tilläggas att det i flertalet stora ekonomiska föreningar troligen ändå kommer att utses en verkställande direktör för att underlätta det löpande arbetet i föreningen.

Även i övrigt bör förutsättningarna för att utse en verkställande direktör förenklas. I dag kan styrelsen inte utse en verkställande direktör annat än om det finns stadgebestämmelser om detta.⁸ Enligt

⁷ Se prop. 1986/87:7 s. 66.

⁸ Här bortses från de föreningar som enligt lag är skyldiga att ha en verkställande direktör.

vår mening är detta krav på stadgereglning onödigt. Normalt bör det vara styrelsens sak att bestämma hur föreningens organisation ska vara uppbyggd. Behovet av att utse en verkställande direktör kan också uppkomma med kort varsel och det kan då vara olägligt att behöva avvakta en stadgeändring. Styrelsen i en ekonomisk förening bör därför kunna utse en verkställande direktör även om det inte finns bestämmelser om detta i stadgarna.

10.3.7 Ställföreträdarjäv

Förslag: En styrelseledamot eller verkställande direktör i en ekonomisk förening ska inte få handlägga frågor om avtal mellan föreningen och tredje man som han eller hon ensam eller tillsammans med någon annan får företräda. Detta ska dock inte gälla om föreningen och tredje man ingår i en koncern eller i en koncernliknande företagsgrupp.

Enligt 6 kap. 10 § föreningslagen får en styrelseledamot eller en verkställande direktör inte handlägga en fråga rörande avtal mellan honom eller henne och föreningen. Han eller hon får inte heller handlägga en fråga om avtal mellan föreningen och tredje man, om företrädaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot föreningens. Så kan exempelvis vara fallet då det är fråga om ett avtal mellan föreningen och en anhörig till en styrelseledamot. Regleringen anses också hindra en styrelseledamot eller en verkställande direktör från att delta i handläggningen av ett avtal mellan föreningen och en annan juridisk person i vilken styrelseledamoten eller den verkställande direktören har ett betydande intresse av ekonomiskt eller annat slag som kan strida mot föreningens. Dessa jävsbestämmelser vilar på goda grunder och bör bestå.

Vi har också övervägt om det bör införas regler om s.k. ställföreträdarjäv. Med ställföreträdarjäv avses att en person som är ställföreträdare i två associationer anses jävig när de båda associationerna rättshandlar med varandra. En person som är styrelseledamot i ett byggbolag och samtidigt sitter i styrelsen för en bostadsrättsförening skulle därigenom vara förhindrad att delta i handläggningen av ett avtal mellan byggbolaget och bostadsrättsföreningen.

Sedan den 1 januari 1999 innehåller aktiebolagslagen bestämmelser om ställföreträdarjäv (se 8 kap. 23 § första stycket 3 aktie-

bolagslagen). Motivet för detta är att även om ställföreträdaren i dessa fall inte har något identifierbart egenintresse som kan strida mot bolagets så finns det typiskt sett en risk för att han eller hon inte tillvaratar bolagets intresse i den utsträckning som är lämplig.⁹ Någon motsvarande ändring i föreningslagen har dock inte skett.

Enligt vår bedömning gör sig skälen bakom aktiebolagslagens bestämmelser om ställföreträdarjäv gällande även i fråga om ekonomiska föreningar. Vi föreslår därför att motsvarande bestämmelser tas in i den nya föreningslagen. Liksom är fallet i fråga om aktiebolag bör ställföreträdarjäv inte föreligga då föreningen och dess motpart ingår i samma koncern eller i en annan koncernliknande grupp.

10.3.8 Tidpunkt för när vissa uppdrag börjar och slutar att gälla

Förslag: Ändringar i styrelsens sammansättning samt beslut att utse eller entlediga en verkställande direktör eller en särskild firmatecknare ska få verkan tidigast vid den tidpunkt då anmälan om ändringen kommer in till Bolagsverket.

Enligt gällande rätt får ett beslut att utse någon till styrelseledamot i en ekonomisk förening eller att entlediga någon från ett sådant uppdrag verkan från den tidpunkt då beslutet fattas eller från den senare tidpunkt som anges i beslutet. Samma sak gäller för beslut att utse eller entlediga en verkställande direktör eller en särskild firmatecknare. Det är alltså denna tidpunkt som avgör när vederbörandes ansvar och behörighet inträder respektive upphör.

Tidigare gällde detsamma på aktiebolagsrättens område. Numera gäller emellertid bestämmelser av innebörd att ändringar i ett aktiebolags styrelse, liksom utseende respektive entledigande av verkställande direktör och särskild firmatecknare, får verkan tidigast från den tidpunkt då anmälan om ändringen kommit in till Bolagsverket. Som skäl för detta angavs bl.a. att den tidigare gällande ordningen kunde missbrukas av mindre seriösa företagare.¹⁰ Således hade det från åklagarväsendet påtalats att det var vanligt att personer som stod registrerade som styrelseledamöter i aktiebolags-

⁹ Se prop. 1997/98:99 s. 96.

¹⁰ Se prop. 2004/05:85 s. 313.

registret påstod att de i själva verket hade avgått från sin styrelsepost före en viss kritisk tidpunkt, något som kunde medföra att de inte kunde hållas ansvariga för handlingar som hade företagits i bolagets namn. En nyordning av innebörd att förändringar i kretsen av styrelseledamöter får rättsverkan först när förändringen anmäls för registrering ansågs ge fördelar från ett brottsbekämpningsperspektiv. Den skulle, sades det, inte heller innebära några avsevärda svårigheter för seriösa företagare. En person som hade valts till ny styrelseledamot och anmält detta till Bolagsverket kunde träda in i sitt uppdrag utan att behöva avvakta att registrering av de nya uppgifterna sker och skulle således inte vara beroende av verkets handläggningstid. På motsvarande sätt skulle en avgående ledamot genom att omedelbart anmäla sitt entledigande kunna vara säker på att han eller hon omedelbart fritas från det ansvar som uppdraget innebar.¹¹

Sådana oseriösa förfaranden som föranledde regleringen i aktiebolagslagen torde i och för sig vara mindre vanliga i fråga om ekonomiska föreningar men kan ändå förekomma. Också systematiska skäl talar för att regleringen på detta område bör vara densamma i föreningslagen som i aktiebolagslagen. Vi föreslår därför samma reglering som i aktiebolagslagen. I sammanhanget kan nämnas att enligt uppgift från Bolagsverket är frekvensen av ändringsanmälningar lägre för ekonomiska föreningar än för aktiebolag, något som torde sammanhänga med att det finns brister i föreningarnas anmälningsrutiner. Detta kan, med den nu föreslagna ordningen, skapa vissa problem, exempelvis så att en av föreningen företagen rättshandling inte blir giltig därför att en styrelseledamots inträde inte anmälts och han eller hon som en följd av detta inte var behörig att företräda föreningen. Sådana problem får dock antas vara av övergående natur. De föreslagna bestämmelserna torde dessutom ha en handlingsdirigerande effekt och leda till att anmälningsfrekvensen förbättras.

Liksom för aktiebolag bör den avgörande tidpunkten för när en registreringsanmälan får verkan vara den tidpunkt då en anmälan kommer in till Bolagsverket, inte tidpunkten för avsändandet av anmälan. Bolagsverket har redan rutiner för mottagande och diarieföring av registreringsanmälningar avseende aktiebolag. Dessa kan givetvis tillämpas även i fråga om ekonomiska föreningar.

¹¹ Se prop. 2004/05:85 s. 314 f.

Statens offentliga utredningar 2010

Kronologisk förteckning

1. Lätt att göra rätt – om förmedling av brottskadestånd. Ju.
2. Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag. Ju.
3. Metria – förutsättningar för att ombilda division Metria vid Lantmäteriet till ett statligt ägt aktiebolag. M.
4. Allmänna handlingar i elektronisk form – offentlighet och integritet. Ju.
5. Skolgång för alla barn. U.
6. Kunskapslägesrapport på kärnavfallsområdet 2010 – utmaningar för slutförvarsprogrammet. M.
7. Aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter – ett systematiskt målinriktat arbete på tre samhällsområden. IJ.
8. En myndighet för havs- och vattenmiljö. M.
9. Den framtida organisationen för vissa fiskefrågor. Jo.
10. Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. U.
11. Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet. Ku.
12. I samspel med musiklivet – en ny nationell plattform för musiken. Ku.
13. Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Fi.
14. Partsinsyn enligt rättegångsbalken. Ju.
15. Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp. Ju.
16. Sverige för nyanlända. Värden, välfärdsstat, vardagsliv. IJ.
17. Prissatt vatten? M.
18. En reformerad budgetlag. Fi.
19. Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv. U.
20. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – från strategi till handling för e-förvaltning. Fi.
21. Bättre marknad för tjänstehundar. Jo.
22. Krigets Lagar – centrala dokument om folkrätten under väpnad konflikt, neutralitet, ockupation och fredsinsatser. Fö.
23. Tredje sjösäkerhetspaketet. Klassdirektivet, Klassförordningen, Olycksutredningsdirektivet, IMO:s olycksutredningskod. N.
24. Avtalad upphovsrätt. Ju.
25. Viss översyn av verksamhet och organisation på informationssäkerhetsområdet. Fö.
26. Flyttningsbidrag och unionsrätten. A.
27. Gemensamt ansvar och gränsöverstigande samarbete inom transportforskningen. N.
28. Vändpunkt Sverige – ett ökat intresse för matematik, naturvetenskap, teknik och IKT. U.
29. En ny förvaltningslag. Ju.
30. Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas. Fortsatt europeisk harmonisering. N.
31. Första hjälpen i psykisk hälsa. S.
32. Utrikesförvaltning i världsklass. En mer flexibel utrikesrepresentation. UD.
33. Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i samhällskunskap. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. U.
34. På väg mot en ny roll – överväganden och förslag om Riksutställningar. Ku.
35. Kunskap som befrielse? En metanalys av svensk forskning om jämställdhet och skola 1969–2009. U.
36. Svensk forskning om jämställdhet och skola. En bibliografi. U.
37. Sverige för nyanlända utanför flyktingmottagandet. IJ.
38. Muttbrott. Ju.
39. Ny ordning för nationella vaccinationsprogram. S.

40. Cirkulär migration och utveckling – kartläggning av cirkulära rörelsemönster och diskussion om hur migrationens utvecklingspotential kan främjas. Ju.
41. Kompensationstillägg – om ersättning vid försenade utbetalningar. S.
42. Med fiskevård i fokus – en ny fiskevårdslag. Jo.
43. Förundersökningsbegränsning. Ju.
44. Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol. Ju.
45. Händelseanalyser vid självmord inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Förslag till ny lag. S.
46. Utländsk näringsverksamhet i Sverige. En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv. N.
47. Alkoholkonsumtion, alkoholproblem och sjukfrånvaro – vilka är sambanden? En systematisk litteraturoversikt. S.
48. Multipla hälsoproblem bland personer över 60 år. En systematisk litteraturoversikt om förekomst, konsekvenser och vård. S.
49. Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999–2008. Ju.
50. Försvarsmaktens helikopterresurser. Fö.
51. Könsskillnader i skolprestationer – idéer om orsaker. U.
52. Biologiska faktorer och könsskillnader i skolresultat. Ett diskussionsunderlag för Delegationen för jämställdhet i skolans arbete för analys av bakgrunden till pojkars sämre skolprestationer jämfört med flickors. U.
53. Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdokument om "pojkkrisen". Översättning på svenska av engelsk rapport: Boys and School: A Background Paper on the "Boy Crisis". + Engelsk rapport. U.
54. Förbättrad återbetalning av studieskulder. U.
55. Romers rätt – en strategi för romer i Sverige. IJ.
56. Innovationsupphandling. N.
57. Effektivare planering av vägar och järnvägar. N.
58. Rehabiliteringsrådets delbetänkande. S.
59. Underhållsskyldighet i internationella situationer – Underhållsförordningen, 2007 års Haagkonvention och 2007 års Haagprotokoll + Bilagedel. Ju.
60. Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering. IJ.
61. Driftskompatibilitet och enheter som ansvarar för underhåll inom EU:s järnvägssystem. N.
62. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. Under konstruktion – framtidens e-förvaltning. Fi.
63. EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare. Ju.
64. "Se de tidiga tecknen" – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola. U.
65. Kompetens och ansvar. S.
66. Barns perspektiv på jämställdhet i skola. En kunskapsöversikt. U.
67. I rättan tid? Om ålder och skolstart. U.
68. Ny yttrandefrihetsgrundlag? Yttrandefrihetskommittén presenterar tre modeller. Ju.
69. Förbättrad vinterberedskap inom järnvägen. N.
70. Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter. + Bilagor + Lättläst + Daisy. IJ.
71. Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering och reformförslag. Ju.
72. Folk rätt i väpnad konflikt – svensk tolkning och tillämpning. + Bilaga 7, Svensk manual i humanitär rätt m.m. Fö.
73. Svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar. N.
74. Mer innovation ur transportforskning. N.
75. Gymnasial lärlingsutbildning – utbildning för jobb. Erfarenheter efter två års försök med lärlingsutbildning. U.
76. Transportstyrelsens databaser på vägtrafikområdet – integritet och effektivitet. N.
77. Sammanläggningar av landsting – övergångsstyre och utjämning. Fi.
78. Fondverksamhet över gränserna. Genomförande av UCITS IV-direktivet. Fi.
79. Pojkars och flickors psykiska hälsa i skolan: en kunskapsöversikt. U.
80. Skolan och ungdomars psykosociala hälsa. U.
81. En ny biobankslag. S.
82. Trafikverket ICT. N.

83. Att bli medveten och förändra sitt förhållningssätt.
Jämställdhetsarbete i skolan. U.
84. Hedersrelaterad problematik i skolan
– en kunskaps- och forskningsöversikt.
U.
85. Vem arbetar efter 65 års ålder?
En statistisk analys. S.
86. Personalförsörjningen i ett reformerat försvar. Fö.
87. Skadestånd och Europakonventionen. Ju.
88. Vägen till arbete. Arbetsmarknadspolitik, utbildning och arbetsmarknadsintegration. Fi.
89. Finns det samband mellan samsjuklighet och sjukfrånvaro? En systematisk litteraturöversikt. S.
90. En ny lag om ekonomiska föreningar.
Del 1+2. Ju.

Statens offentliga utredningar 2010

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Lätt att göra rätt
– om förmedling av brottsskadestånd. [1]
- Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag. [2]
- Allmänna handlingar i elektronisk form
– offentlighet och integritet. [4]
- Partsinsyn enligt rättegångsbalken. [14]
- Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp. [15]
- Avtalad upphovsrätt. [24]
- En ny förvaltningslag. [29]
- Mutbrott. (38)
- Cirkulär migration och utveckling
– kartläggning av cirkulära rörelsemönster och diskussion om hur migrationens utvecklingspotential kan främjas. [40]
- Förundersökningsbegränsning. [43]
- Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol. [44]
- Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999–2008. [49]
- Underhållsskyldighet i internationella situationer – Underhållsförordningen, 2007 års Haagkonvention och 2007 års Haagprotokoll + Bilagedel. [59]
- EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare. [63]
- Ny yttrandefrihetsgrundlag? Yttrandefrihetskommittén presenterar tre modeller. [68]
- Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering och reformförslag. [71]
- Skadestånd och Europakonventionen. [87]
- En ny lag om ekonomiska föreningar.
Del 1+2. [90]

Utrikespartementet

- Utrikesförvaltning i världsklass. En mer flexibel utrikesrepresentation. [32]

Försvarsdepartementet

- Krigets Lagar – centrala dokument om folkrätten under väpnad konflikt, neutralitet, ockupation och fredsinsatser. [22]
- Viss översyn av verksamhet och organisation på informationssäkerhetsområdet. [25]
- Försvarsmaktens helikopterresurser. [50]
- Folkrätt i väpnad konflikt – svensk tolkning och tillämpning. + Bilaga 7, Svensk manual i humanitär rätt m.m. [72]
- Personalförsörjningen i ett reformerat försvar. [86]

Socialdepartementet

- Första hjälpen i psykisk hälsa. [31]
- Ny ordning för nationella vaccinationsprogram. [39]
- Kompensationstillägg – om ersättning vid försenade utbetalningar. [41]
- Händelseanalyser vid självmord inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Förslag till ny lag. [45]
- Alkoholkonsumtion, alkoholproblem och sjukfrånvaro – vilka är sambanden?
En systematisk litteraturoversikt. [47]
- Multipla hälsoproblem bland personer över 60 år. En systematisk litteraturoversikt om förekomst, konsekvenser och vård. [48]
- Rehabiliteringsrådets delbetänkande. [58]
- Kompetens och ansvar. [65]
- En ny biobankslag. [81]
- Vem arbetar efter 65 års ålder? En statistisk analys. [85]
- Finns det samband mellan samsjuklighet och sjukfrånvaro? En systematisk litteraturoversikt. [89]

Finansdepartementet

- Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. [13]
- En reformerad budgetlag. [18]

Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – från strategi till handling för e-förvaltning. [20]

Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. Under konstruktion – framtidens e-förvaltning. [62]

Sammanläggningar av landsting – övergångs-styre och utjämning. [77]

Fondverksamhet över gränserna.
Genomförande av UCITS IV-direktivet. [78]

Vägen till arbete. Arbetsmarknadspolitik, utbildning och arbetsmarknadsintegration. [88]

Utbildningsdepartementet

Skolgång för alla barn. [5]

Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. [10]

Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv. [19]

Vändpunkt Sverige – ett ökat intresse för matematik, naturvetenskap, teknik och IKT. [28]

Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i samhällskunskap. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. [33]

Kunskap som befrielse? En metaanalys av svensk forskning om jämställdhet och skola 1969–2009. [35]

Svensk forskning om jämställdhet och skola. En bibliografi. [36]

Könsskillnader i skolprestationer – idéer om orsaker. [51]

Biologiska faktorer och könsskillnader i skolresultat. Ett diskussionsunderlag för Delegationen för jämställdhet i skolans arbete för analys av bakgrunden till pojkars sämre skolprestationer jämfört med flickors. [52]

Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdokument om pojkkrisen. Översättning på svenska av engelsk rapport: Boys and School: A Backgroundpaper on the "Boy Crisis". + Engelsk rapport. [53]

Förbättrad återbetalning av studieskulder. [54]

"Se de tidiga tecknen"
– forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola. [64]

Barns perspektiv på jämställdhet i skola.
En kunskapsöversikt. [66]

I rättan tid? Om ålder och skolstart. [67]

Gymnasial lärlingsutbildning
– utbildning för jobb. Erfarenheter efter två års försök med lärlingsutbildning. [75]

Pojkars och flickors psykiska hälsa i skolan: en kunskapsöversikt. [79]

Skolan och ungdomars psykosociala hälsa. [80]

Att bli medveten och förändra sitt förhållningssätt. Jämställdhetsarbete i skolan. [83]

Hedersrelaterad problematik i skolan
– en kunskaps- och forskningsöversikt. [84]

Jordbruksdepartementet

Den framtida organisationen för vissa fiskefrågor. [9]

Bättre marknad för tjänstehundar. [21]

Med fiskevård i fokus – en ny fiskevårdslag. [42]

Miljödepartementet

Metria – förutsättningar för att ombilda division Metria vid Lantmäteriet till ett statligt ägt aktiebolag. [3]

Kunskapslägesrapport på kärnavfallsområdet 2010 – utmaningar för slutförvarsprogrammet. [6]

En myndighet för havs- och vattenmiljö. [8]

Prissatt vatten? [17]

Näringsdepartementet

Tredje sjösäkerhetspaketet. Klassdirektivet, Klassförordningen, Olycksutredningsdirektivet, IMO:s olycksutredningskod. [23]

Gemensamt ansvar och gränsöverstigande samarbete inom transportforskningen. [27]

Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas. Fortsatt europeisk harmonisering. [30]

Utländsk näringsverksamhet i Sverige.
En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv. [46]

Innovationsupphandling. [56]

Effektivare planering av vägar och järnvägar. [57]

Driftskompatibilitet och enheter som ansvarar för underhåll inom EU:s järnvägssystem. [61]

Förbättrad vinterberedskap inom järnvägen.

[69]

Svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar

[73]

Mer innovation ur transportforskning. [74]

Transportstyrelsens databaser på vägtrafikområdet – integritet och effektivitet. [76]

Trafikverket ICT. [82]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter – ett systematiskt mål-
inriktat arbete på tre samhällsområden. [7]

Sverige för nyanlända. Värden, välfärdsstat,
vardagsliv. [16]

Sverige för nyanlända utanför flykting-
mottandet. [37]

Romers rätt – en strategi för romer i Sverige.
[55]

Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering.
[60]

Ny struktur för skydd av mänskliga rättig-
heter. + Bilagor + Lättläst + Daisy. [70]

Kulturdepartementet

Spela samman – en ny modell för statens stöd
till regional kulturverksamhet. [11]

I samspel med musiklivet – en ny nationell
plattform för musiken. [12]

På väg mot en ny roll – överväganden och
förslag om Riksutställningar. [34]

Arbetsmarknadsdepartementet

Flyttningsbidrag och unionsrätten. [26]